

N.V. Eneco Beheer

Jaarverslag 2018

Inhoudsopgave

Bestuursverslag

4 Introductie

- 4 Voorwoord Raad van Bestuur
- 6 Profiel
- 7 Financiële kengetallen
- 8 Waarde voor de klant
- 10 Waarde voor aandeelhouders
- 12 Waarde voor de maatschappij
- 14 Waarde voor medewerkers
- 16 Belangrijke gebeurtenissen

20 Strategie

25 Belanghebbenden en materialiteitsmatrix

27 Voortgang en duurzaamheid

- 27 Hernieuwbare bronnen
- 31 Energielevering
- 34 Innovatieve diensten
- 38 One Planet

45 Betrokken medewerkers

48 Financieel resultaat

50 Risicomanagement

57 Governance

62 Assurance rapport

65 N.V. Eneco Beheer Jaarrekening 2018

- 67 Geconsolideerde jaarrekening 2018
- 72 Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening
- 93 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening
- 99 Toelichting op de geconsolideerde balans
- 133 Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht
- 134 Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen
- 137 Vennootschappelijke jaarrekening
- 139 Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

143 Overige gegevens

- 144 Statutaire winstbestemming
- 145 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

153 Bijlagen

- 154 Personeelsgegevens
- 155 Veiligheidscijfers
- 156 Verslagleggingsbeleid
- 159 Stakeholders en materialiteit
- 161 Lidmaatschappen en codes
- 162 GRI Content Index
- 168 Management approach
- 172 Gedragscode Leveranciers

Voorwoord Raad van Bestuur

Eneco kijkt terug op een roerig jaar, zowel intern als extern. De verschillende stakeholders in en rond het bedrijf zijn er in het eerste half jaar niet in geslaagd om de onrust rond onder meer de privatisering van Eneco te bezweren. Dit onvermogen heeft alle betrokkenen veel tijd en energie gekost en Eneco slechte publiciteit opgeleverd. De raad van bestuur betreurt dit.

Na de zomer van 2018 zijn raad van bestuur, raad van commissarissen en aandeelhouders, in nauw overleg met de centrale ondernemingsraad, eensgezind aan het werk gegaan om de verstoorde verhoudingen te herstellen. Met resultaat.

Tegen het einde van 2018 hebben de onderneming en haar aandeelhouders gezamenlijk aangekondigd dat Eneco via een 'controlled auction' in de loop van 2019 verkocht gaat worden. De raad van bestuur is verheugd dat zij alsnog een belangrijke rol in het onderling herwinnen van vertrouwen heeft kunnen spelen. Hiermee is dit onderwerp transparant geadresseerd en kan verder achter ons worden gelaten.

De Strategic Board van Eneco heeft in 2018 een aanscherping van de focus op de uitvoering van de strategie gezocht. Hiermee creëren we waarde voor de klant, de aandeelhouders en de maatschappij. We stoppen eerder met projecten die voorzienbaar onvoldoende toegevoegde waarde hebben voor de klant, of te weinig rendement voor de onderneming hebben. Innovaties worden vooral in markt gezet als er grote

klantaantallen bereikbaar zijn. Met onze interne organisatie zorgen wij dat deze focus op executie daadwerkelijk tot resultaat leidt.

Er is in de Nederlandse organisatie een omvangrijk verandertraject gestart, dat gericht is op een betere klantervaring, onder andere via digitalisering en een geïntegreerde klantbenadering. Dit zal leiden tot € 100 miljoen resultaatverbetering in 2020. Begin 2019 liggen wij met dit programma goed op koers, dankzij de inzet en de flexibiliteit van onze medewerkers, waarvan velen een andere of zelfs geen plek hebben gekregen. Een combinatie van natuurlijk verloop, het niet verlengen van tijdelijke contracten, of door vermindering van externe inhuur helpt ons dit doel te bereiken.

Door de overname van ongeveer 200.000 particuliere en zakelijke klanten van de Nederlandse verkoop- en leveringsactiviteiten van E.ON, kon Eneco als enige van de grote energiebedrijven groei van marktaandeel realiseren op de consumentenmarkt. Ook werd de optie gelicht om de resterende helft van de aandelen in het Duitse duurzame energiebedrijf Lichtblick in handen te krijgen. Anderzijds werden de Franse zonactiviteiten verkocht.

Eneco wil veranderen van een intern gericht bedrijf naar een klantenbedrijf dat uitblinkt in commercie. Alleen dan kunnen we aan onze klantbelofte voldoen: omschakelen naar duurzame energie, in Nederland, België en Duitsland. Eneco wil ervoor zorgen dat iedereen moeiteloos kan meedoen met de energietransitie. Wij willen onze klanten ontzorgen en hen in staat stellen om met onze producten en diensten deel te nemen aan de energietransitie. Dat zien wij als onze grootste opdracht de komende jaren.

Omschakelen moet makkelijker en voor meer mensen behaapbaar zijn. Niet iedereen is al aan het omschakelen, terwijl mensen dat wel willen. De eerste producten en diensten in een grote maatschappelijke omslag zoals de energietransitie zijn meestal gericht zijn op een beperkte groep voorlopers. Maar die tijd ligt achter ons. Bedrijven en consumenten willen wel verduurzamen, maar vinden het nog te ingewikkeld om de verduurzaming in te passen in hun leven en werkomgeving. Of zij vinden isolatie, of de aanschaf van een warmtepomp te duur.

Daar gaan wij komende jaren verandering in brengen, bijvoorbeeld door samen te werken met Energie in Huis, een bedrijf dat bestaande woningen verduurzaamt. Daarnaast blijven wij fors investeren in hernieuwbare bronnen zoals wind en zon, waarmee wij zakelijke klanten en consumenten kunnen voorzien van groene stroom. Eneco wil nog meer laagdrempelige producten en diensten aanbieden waarmee klanten zelf energie kunnen opwekken, gebruiken, besparen, opslaan en delen. Alternatieven voor gas als warmtebron, zoals warmtenetten, hebben ook een prominente plek in onze plannen. Zo zorgen we ervoor dat iedereen moeiteloos kan meedoen aan de energietransitie.

Eneco is de grootste van de groenen. Dat is eind 2018 weer bevestigd in de jaarlijkse NGO-ranking van Nederlandse stroomleveranciers. In België eindigden wij hoog in de Greenpeace-ranking, die zowel de herkomst van stroom als het investeringsbeleid meeneemt. En in Duitsland is ons dochterbedrijf Lichtblick al jaren een toonaangevende duurzame energieleverancier. Het is bewijs voor het succes van de duurzame koers van Eneco.

In 2018 hebben we ook op andere fronten goede voortgang geboekt. In Utrecht werd de bouw afgerond van een Bio Warmte Installatie in de centrale voor het warmtenet, dat daardoor verder wordt verduurzaamd. In Rotterdam gaan wij verschillende diensten en producten leveren om Ahoy en het gebied eromheen te verduurzamen. In België plaatsen wij tot

7 MWp aan zonnepanelen op de daken van Volvo Cars in Gent. Uniek aan dit project is dat de medewerkers van Volvo, via Eneco, kunnen participeren in het project via 'crowdlending'. Hierbij lenen zij gedurende 6 jaar een beperkt bedrag aan Eneco, tegen een gegarandeerd bruto rendement. Na afloop van deze periode krijgen zij hun lening weer terug. Natuurlijk vindt u nog veel meer voorbeelden in dit jaarverslag.

Onze duurzame strategie blijft het ankerpunt. We willen in vijf jaar tijd ons duurzaam opgesteld vermogen verdubbelen van 1100 MW naar 2200 MW in 2022. Eneco zet ook meer in op digitalisering om de dienstverlening aan onze klanten te verbeteren. De energietransitie vraagt om omschakeling van iedereen. De missie van Eneco is dan ook relevanter dan ooit: duurzame energie van iedereen.

Tenslotte een speciaal dankwoord voor onze medewerkers, die ondanks alle interne en externe onrust en verandering, een prachtig resultaat hebben neergezet.

Ruud Sondag

Chief Executive Officer

'Meer mensen moeten om en dat gaat Eneco mogelijk maken door een groter aanbod van producten en diensten voor het midden- en kleinbedrijf, consumenten, woningcorporaties en voor onze grote zakelijke klanten'

Profiel

Eneco Groep

Een van de grootste veranderingen in deze tijd is de energietransitie: we gaan over op schone energie. Eneco maakt de omschakeling naar duurzame energie mogelijk. Met elkaar en samen met klanten en partners werken we aan de missie: 'Duurzame energie van iedereen'. Eneco maakt steeds meer duurzame energie beschikbaar door die te produceren en te leveren. Daarnaast ontwikkelen we producten en diensten waarmee consumenten en bedrijven zelf duurzame energie kunnen produceren, opslaan, gebruiken en delen. Dankzij onze consistente koers zijn we koploper in de energietransitie. Wij zijn actief in Nederland, België, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.

Eneco zorgt in toenemende mate voor het opwekken en leveren van duurzame energie en warmte. Samen met klanten en partners ontwikkelt zij betaalbare energiediensten die besparen en zelf opwekken mogelijk maken. Zo helpt Eneco heel Nederland en België omschakelen naar duurzame energie.

Oxxio is de online energieleverancier die zich onderscheidt in digitale dienstverlening. Zij biedt klanten de beste prijs voor 100% Europese windstroom en gas.

WoonEnergie helpt woningcorporaties en hun huurders met energie besparen en daarmee het verlagen van hun woonlasten.

AgroEnergy richt zich primair op tuinders in de glastuinbouw. Zij ondersteunt klanten in de agrarische sector bij het zelf inkopen van duurzame energie tegen de beste prijs.

LichtBlick is een groen, klantgericht en innovatief energiebedrijf. Zij is gevestigd in Duitsland en is marktleider in groene stroom. LichtBlick is onder meer actief op het gebied van energielevering, energieopslag, elektrisch vervoer en slimme energiediensten.

Quby ontwikkelt technologie voor onze huizen die steeds slimmer worden. De meest bekende toepassing van deze technologie is Toon, de slimme thermostaat van Eneco. Verdere toepassingen zijn onder andere het slimme beveiligingssysteem van Interpolis ThuisWacht® en boxx, de slimme thermostaat van ENGIE Electrabel (verkrijgbaar in België).

Deelnemingen

Eneco heeft belangen in verschillende bedrijven en start-ups:

Peeeks¹ vindt en ontsluit flexibiliteit in apparaten zoals boilers, maar ook in warmtenetten, zodat energiesystemen optimaal kunnen presteren.

Greenchoice is leverancier van duurzame energie aan bedrijven en huishoudens.

Next Kraftwerke is de operator en aanbieder van een grote 'virtuele energiecentrale', die een netwerk van duurzame bronnen slim bundelt en aanstuurt. De inzet van de flexibiliteit helpt om vraag en aanbod op energiemarkten in balans te brengen.

ONZO is een data analytics softwarebedrijf dat een platform heeft ontwikkeld dat het energieverbruik van huishoudelijke apparatuur herkent en analyseert op basis van door slimme meters gegenereerde data en 'connected' apparaten zoals slimme thermostaten.

Roamler Tech verandert de manier van werken in de installatiewereld.

Simaxx heeft een platform ontwikkeld dat gebouwegenaren inzicht geeft in de prestaties van installaties en het energieverbruik van hun gebouw.

Thermondo is gespecialiseerd in de verkoop en installatie van particuliere verwarmingsooplossingen.

Olisto maakt slimme apparaten slimmer en verbindt ze met andere apparaten, apps en diensten.

Ampard¹ ontwikkelt technologie die gebruikt kan worden om apparaten achter de meter (zoals thuisbatterijen) slimmer aan te sturen.

GreenFlux biedt een software platform aan om laadpalen op afstand te beheeren, transacties te verwerken en het laadproces af te stemmen op de netcapaciteit.

Enyway stelt consumenten in staat hun stroom direct van een groene bron van hun keuze af te nemen.

Jedlix is een slimme app die het beste moment uitkiest om je elektrische auto op te laden.

Luminext maakt publieke verlichting slim en stuurbaar.

¹ Peeeks en Ampard zijn geheel in eigendom van Eneco.

Financiële kengetallen

(bedragen uit jaarrekening 2018; in € 1 mln.)

Resultaten		Vermogen		Ratio's	
Brutomarge	Totale opbrengsten	Groepsvermogen	Groepvermogen/ totaal vermogen		
2018 1.082	2018 4.183	2018 2.939	2018 51,2%		
2017 1.052	2017 3.355	2017 2.869	2017 50,7%		
Bedrijfsresultaat (EBIT)	Bedrijfsresultaat voor afschrijvingen (EBITDA)	Rentedragende schulden	Return on capital employed		
2018 162	2018 415	2018 505	2018 5,3%		
2017 158	2017 428	2017 735	2017 5,2%		
Kasstroom uit operationele activiteiten	Resultaat na belastingen	Balanstotaal	Interest coverage rate		
2018 428	2018 136	2018 5.743	2018 18,0		
2017 736	2017 127	2017 5.656	2017 19,5		
		Investerings (en acquisities) in vaste activa	Credit Rating		
		2018 548	2018 BBB+		
		2017 647	2017 BBB+		

Eneco wil dat iedereen mee kan doen in de energietransitie

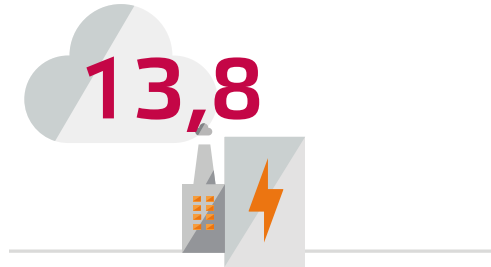
We willen daarom digitaal nog beter aansluiten bij de behoefte en de situatie van onze klanten. Eneco richt zich onder andere op het ontwikkelen van producten en diensten die waarde toevoegen voor onze klanten en wil deze aanbieden via digitale kanalen. We gaan een digitale dialoog aan met onze klanten.

De dialoog wordt geholpen door de Eneco App, die het mogelijk maakt om makkelijk meerdere contactmomenten te hebben. Gaandeweg worden meer diensten toegevoegd. Bijvoorbeeld de mogelijkheid om te zien hoe het energieverbruik van een huishouden is opgebouwd. De app gaat ook de connectie maken met alle bestaande Eneco-oplossingen en -diensten waarvan de klant al gebruik maakt, zoals Toon, de cv of zonnepanelen. Via de app heeft elke gebruiker dan één centrale digitale plek voor alle zaken rondom zijn of haar duurzame huis.

Resultaten klant

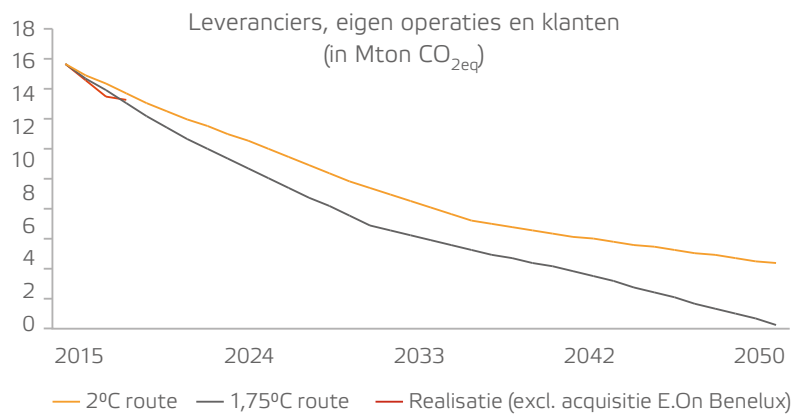
Leven binnen de grenzen van de aarde

CO₂-uitstoot door Eneco Groep, haar leveranciers en klanten
(in Mton CO₂)

Realisatie 2018	Doel 2018	Realisatie 2017
13,8	14,2	14,0

Ketenemissies

Klantcontracten¹ (in mln.)

Realisatie 2018	Doel 2018	Realisatie 2017
5,3	5,4	4,2

Klanttevredenheid na klantcontact² (in %)

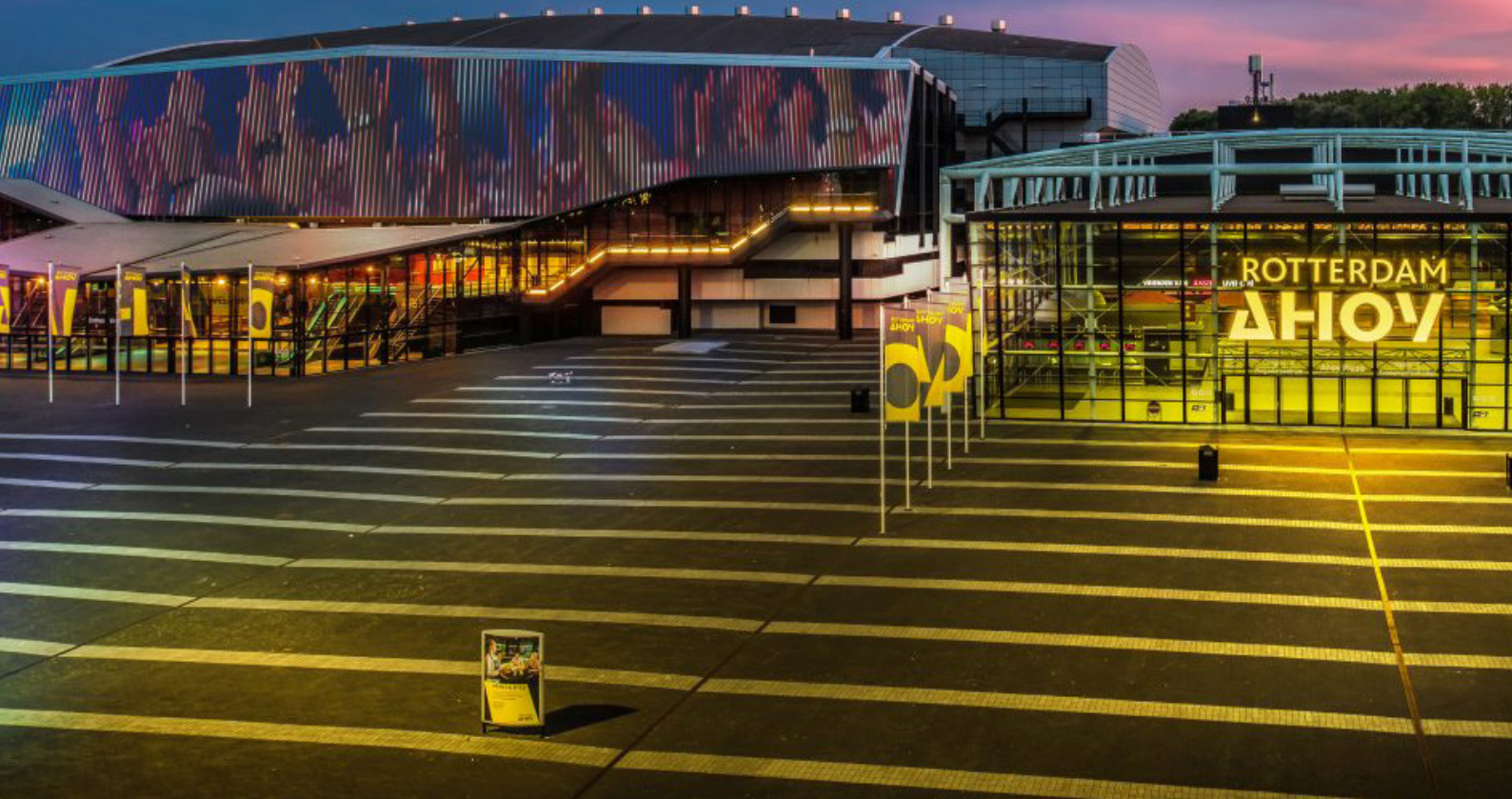

Realisatie 2018	Doel 2018	Realisatie 2017
89,5%	90,5%	90,5%

- 1 Klantcontracten verworven door de acquisitie van E.ON en groot- en mid-zakelijke klanten zijn omwille van vergelijkbaarheid met verleden jaar uitgesloten. Indien deze wel worden meegeteld komt het aantal klantcontracten uit op ongeveer 6 mln. De stijging van het aantal klantcontracten van 2017 naar 2018 wordt gedreven door de acquisitie van LichtBlick en ENI. Klanten kunnen meerdere contracten hebben.
- 2 Klanttevredenheid is het ongewogen gemiddelde van de relationele klanttevredenheid van de merken Eneco en Oxxio over het vierde kwartaal van het betreffende jaar. We hanteren nu een nieuwe meetmethode waarbij de relationele klanttevredenheid het percentage klanten is dat het merk waarbij men klant is, beoordeelt met de opgetelde scores voor 'uitstekend', 'zeer goed' en 'goed'.

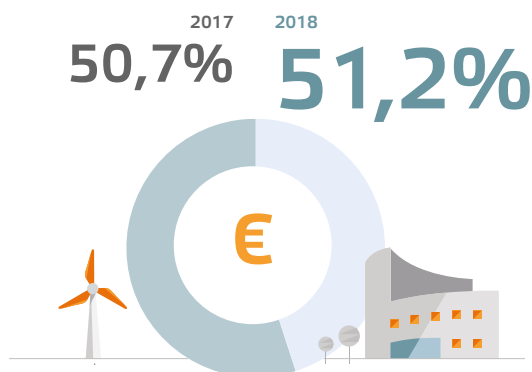
Integraal denken, integraal aanbod

De energiemarkten veranderen en Eneco loopt daarin voorop. Omzet en winst zijn steeds minder gebaseerd op traditionele productie en levering van energie. Eneco ontwikkelt zich steeds meer tot een integrale energiepartner, ook om gezonde rendementen te blijven maken. Het betekent denken vanuit de verschillende behoeften van de klant. Klanten zoals DSM, de gemeente Den Haag en Stedin willen bijvoorbeeld voor hun stroom worden gekoppeld aan specifieke duurzame bronnen, zoals windparken.

Maar integraal denken gaat verder. Bij het 50-jarige Ahoy gaat Eneco onder andere een thermisch smart grid aanleggen, dat op slimme wijze zowel in de koude- als de warmtevraag voorziet en er op termijn voor zorgt dat Ahoy van het aardgas af kan stappen. Op de daken wordt het grootste zonnedak van Rotterdam gebouwd. Dit project is onderdeel van Europese Horizon 2020-project RUGGEDISED, een samenwerking van de gemeente Rotterdam en vijf andere Europese steden om slimme, duurzame wijken te creëren. RUGGEDISED geeft in Rotterdam een duurzame impuls aan de gebiedsontwikkeling Hart van Zuid, dat naast het huidige Ahoy-terrein ook het Zuidplein omvat. De komende jaren worden een bioscoop, een hotel en twee parkeergarages gebouwd. Ook deze gebouwen worden aangesloten op het thermisch smart grid en kunnen van zonnepanelen worden voorzien. Verder worden er binnen dit project minimaal 25 laadpalen gerealiseerd. De geïntegreerde aanpak leidt tot overeenkomsten voor de levering van diverse producten en diensten.

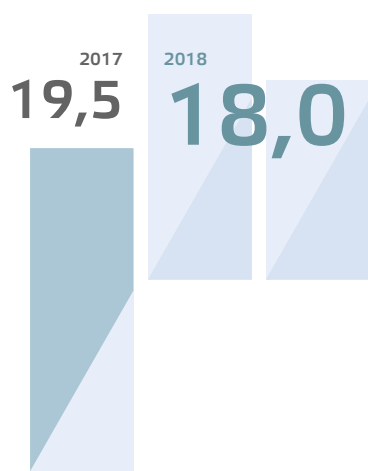
Ratio groepsvermogen/ totaalvermogen

Return on Capital Employed

Interest coverage rate

Credit Rating

Meer hernieuwbare bronnen

De energietransitie vormt een grote opgave. Investeren in hernieuwbare bronnen is een harde voorwaarde. Daar blijft Eneco op inzetten. In 2018 heeft Eneco dan ook € 248 miljoen geïnvesteerd onder andere in duurzame bronnen.

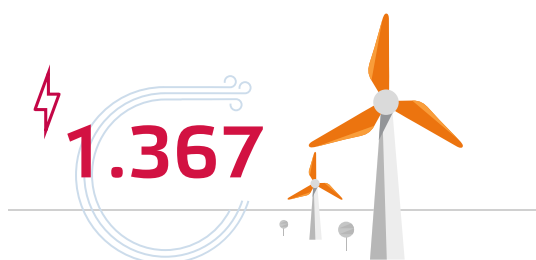
Eneco neemt alle groene stroom af van de nieuwe Belgische offshore windparken Seastar en Mermaid (samen SeaMade) die in 2019 voor de kust van Zeebrugge gebouwd worden. De 58 windmolens van SeaMade, met een rotordiameter van 167 meter de grootste turbines ter wereld, leveren vanaf 2020 naar verwachting jaarlijks groene stroom voor een half miljoen huishoudens (de gezamenlijke capaciteit is 487 MW).

Eneco is samen met Engie Electrabel en het consortium Otary ook aandeelhouder van het duurzame project, waarvan in december bekend werd dat de financiering van € 1,3 miljard definitief rond is. Eneco neemt de stroom af via een langjarige overeenkomst met Seamade NV.

Eerder in het jaar werd de financial close gerealiseerd voor het Nederlandse windpark op zee Borssele III en IV. Daarin werkt Eneco samen met Shell, Van Oord en Mitsubishi. Eneco neemt de helft van alle duurzaam geproduceerde stroom af, wat neerkomt op het verbruik van ongeveer 400.000 huishoudens.

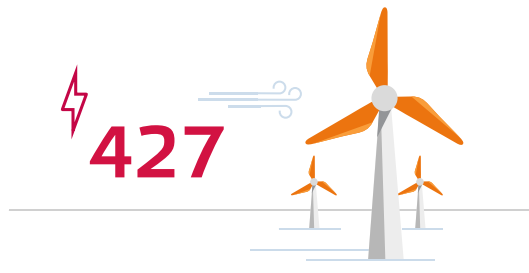
Resultaten hernieuwbare bronnen

Wind op land¹

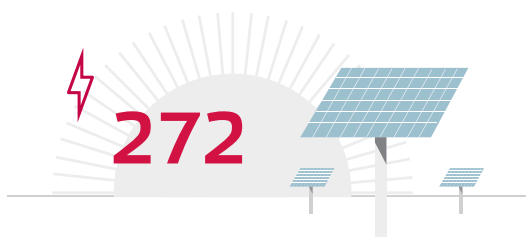
	2017	2018
Productiecapaciteit (in MW)	1.342	1.367
Geproduceerd (in GWh)	2.943	3.087

Wind op zee¹

	2017	2018
Productiecapaciteit (in MW)	427	427
Geproduceerd (in GWh)	1.523	1.479

Zon

	2017	2018
Productiecapaciteit (in MW)	213	272
Geproduceerd (in GWh)	136	199

¹ Inclusief controlled capacity derden.

Veiligheid voorop

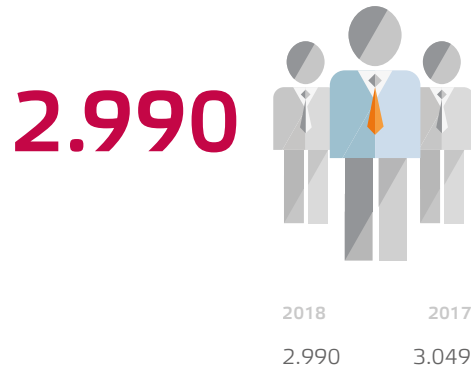
Windmolens en zonneparken moeten worden gebouwd en onderhouden, net als onze centrales en warmtenetten. Ketels en andere apparaten moeten worden gecontroleerd en gemoniteerd. De veiligheid van onze medewerkers, zowel van Eneco zelf als de onderaannemers, staat daarbij voorop. Daarop wordt getraind. We voeren inspecties uit en nemen veiligheids-eisen op in de contracten die wij als opdrachtgever afsluiten.

In 2018 waren er drie hoofdcategorieën te onderscheiden in de veiligheidsmeldingen: vallende objecten en valgevaar voor personen, agressie tegen medewerkers en incidenten met ondergrondse infrastructuur. Ook in onze rol als opdrachtgever nemen wij dit serieus, door middel van risico analyses, trainingen en dialogen met onderaannemers.

Bij onze vestiging Gasspeicher in Duitsland wordt tijdelijk gas opgeslagen. Hier werd dit jaar de mijlpaal behaald van 2.000 dagen werken zonder ongevallen, een grote prestatie binnen de industrie. Inmiddels staat de teller al op ruim 2.100 dagen ongeval-vrij werken. Daarnaast staat Eneco Gasspeicher hoog op de Veiligheidsladder, een beoordelingsmethode om het veiligheidsbewustzijn en bewust veilig handelen in bedrijven te meten.

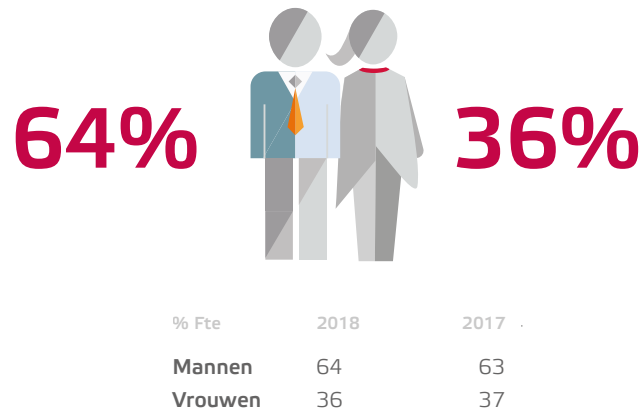
Resultaten medewerkers

Aantal medewerkers¹

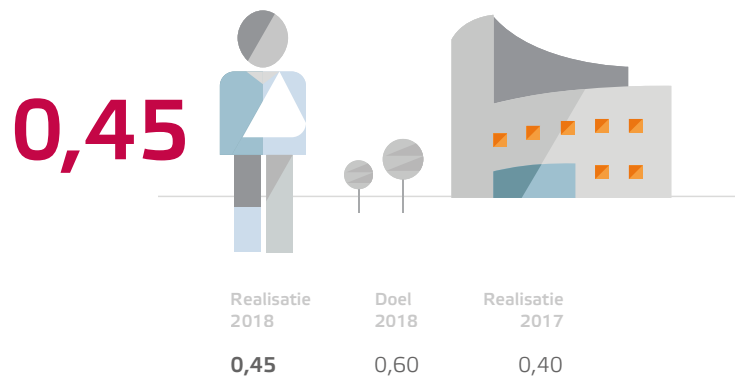

¹ Gemiddeld aantal FTE

Man-vrouw verhouding

Recordable Incident Frequency

Belangrijke gebeurtenissen

9 januari

De gemeente Den Haag gaat per 1 januari 2019 over op duurzame elektriciteit van Eneco.

21 februari

Eneco neemt de Nederlandse verkoop- en leveringsactiviteiten E.ON Benelux over van Uniper.

28 maart

Eneco vergroot zijn windenergiecapaciteit met meer dan 200 MW, door een exclusief PPA-partnership met YARD ENERGY.

22 mei

Eneco introduceert StukjeZon, een product waarbij klanten gegarandeerd vijf jaar lang 250 kWh aan zonnestroom per jaar ontvangen.

25 mei

Ruud Sondag start als CEO van Eneco Groep. Hij volgt Jeroen de Haas op, wiens vertrek op 16 april bekend werd gemaakt.

31 mei

De grootste batterij van Europa, EnspireME, is klaar om reservecapaciteit te leveren aan het Europese elektriciteitsnet. De batterij (vermogen 48 MW) bevindt zich in het Noord-Duitse Jardelund.

4 juni

Eneco start met een verandertraject dat een substantiële resultaatverbetering tot doel heeft, te realiseren door kostenreductie en organisatieverbetering.

12 juni

Eneco en het onafhankelijke investeringsfonds SET Ventures verwerven beide een minderheidsbelang in Green-Flux, een in Amsterdam gevestigde aanbieder van slimme laaddiensten voor elektrisch vervoer.

18 juni

REScoopNL, dat 135 lokale energiecoöperaties vertegenwoordigt, en Eneco tekenen een samenwerkingsovereenkomst met als doel meer lokale duurzame energieprojecten te ontwikkelen.

28 juni

Netbeheerder Stedin en Eneco tekenen een overeenkomst voor 400 miljoen kWh per jaar aan Hollandse windenergie. Stedin gebruikt deze groene stroom deels voor het compenseren van het netverlies.

28 september

Eneco en Jaguar Land Rover Benelux gaan samenwerken op het gebied van elektrische laaddiensten om elektrisch rijden nog aantrekkelijker en laagdrempeliger te maken.

3 oktober

Eneco en Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden tekenen een samenwerkingsovereenkomst voor de ontwikkeling van de grootste warmtepomp van Nederland, met een vermogen van 25MW. Bij ingebruikname in 2021 voorziet de warmtepomp in 10% van de totale warmtevraag van het stads-warmtenet in Utrecht.

28 juni

Het consortium Blauwwind maakt bekend dat de financiering van de windparken Borssele III en IV in de Noordzee rond is. Dit luidt de start in van de bouw en daaropvolgende inbedrijfstelling van 77 windmolens met een totale capaciteit van 731,5 MW, wat overeenkomt met het energieverbruik van zo'n 825.000 huishoudens. De totale productie per jaar bedraagt naar verwachting 3.000 GWh.

18 juli

De Ondernemingskamer van het Amsterdamse Gerechtshof gelast een onderzoek naar het beleid en de gang van zaken van Eneco en stelt daarna Charlotte Insinger als tijdelijk president-commissaris aan. President-commissaris Van den Assem en commissaris Van Lier Lels treden in de dagen na de uitspraak terug.

4 oktober

Eneco België en Volvo Car Gent kondigen aan dat er 15.000 zonnepanelen worden geplaatst op het dak van de bedrijfsgebouwen. Via 'crowdfunding' kunnen de medewerkers van Volvo Car participeren in het project tegen een gegarandeerd brutorendement.

4 oktober

Bij de gasgestookte elektriciteitscentrale Enecogen in de Rotterdamse haven is een herstelvoorziening voor het hoogspanningsnet in gebruik genomen. Deze voorziening, een soort noodstroomgenerator, zorgt ervoor dat het hoogspanningsnet weer snel onder spanning komt in het geval er in Nederland een totale stroomuitval plaatsvindt.

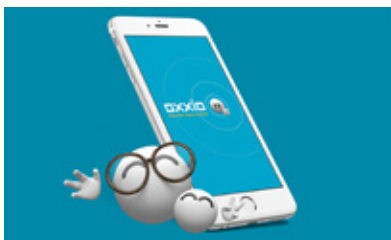
14 november

Eneco opent voor de derde keer een interactief educatiecentrum over duurzame energie. Het Eneco EnergieLab staat in Vianen naast windpark Autena.

28 november

De gemeente Rotterdam, de Europese Unie, Rotterdam Ahoy, Eneco en een aantal andere partijen ondertekenen een duurzaamheidspact. Daarin is afgesproken dat vrijwel heel Ahoy en gebouwen in de omgeving worden voorzien van stroom uit zonnepanelen op het dak van Ahoy.

29 november

Oxxio kondigt aan ook internet, tv en bellen te gaan aanbieden.

7 december

Voor SeaMade, het grootste windmolenpark dat ooit werd gefinancierd en gebouwd in België, bereikt Eneco samen met Otary, ENGIE Electrabel en Eneco Wind Belgium de financial close.

12 december

Eneco verkoopt zijn Franse dochteronderneming aan Albioma, een Frans bedrijf gespecialiseerd in zonne-energie.

18 december

Aandeelhouderscommissie (AHC), de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur van Eneco Groep maken bekend dat zij gezamenlijk hebben besloten om de privatisering van Eneco uit te voeren via een controlled auction. De Centrale Ondernemingsraad (COR) is hierover geraadpleegd en heeft positief advies afgegeven voor de verkoop.

20 december

Eneco neemt de resterende aandelen van het Duitse groene energiebedrijf LichtBlick over. Sinds 2017 had Eneco al een belang van 50 procent, de optie op de resterende aandelen wordt hiermee gelicht.

26 december

Eneco lanceert de campagne 'Heel Nederland schakelt om'.

Waardecreatiemodel Eneco

Onze groeidomeinen

Groei in duurzame bronnen
We hebben een leidende positie in hernieuwbare energieopwekking en breiden ons marktleiderschap in warmte uit.

Groei in energielevering
We groeien in het aantal klanten die we duurzame energie leveren. Door dit slim te combineren met producten en diensten waar de klant op zit te wachten, verhogen we de klantwaarde.

Groei in innovatieve diensten
We schalen op in het ontwikkelen en leveren van innovatieve diensten rondom het huis en op het gebied van elektrisch vervoer en energiemanagement.

Hoe meten we onze voortgang?

Leven binnen de grenzen van de aarde
Reductie van de absolute CO₂eq-uitstoot in onze ketenemissies

Een gezond financieel rendement
ROCE

Relevant voor de klant
Klanttevredenheid

Enthousiaste en kundige medewerkers
Internal alignment score¹
Recordable Incident Frequency

Klanten doen mee aan de energietransitie
Aantal klantcontracten

Wat bereiken we met onze strategie?

Aandeel duurzame energie
We investeren samen met klanten, coöperaties en partners om het aandeel van duurzame energie te vergroten.

Verduurzaming van warmte
We zetten in op hernieuwbare warmte en vervanging van fossiele opties.

Klantenloyaliteit
We vergroten onze trouwe klantenkring, die we inzicht geven in hun energieverbruik en handelingsperspectief bieden.

Uitwisseling van duurzame energie
We ondersteunen onze klanten om hun duurzame energieverbruik in huis, kantoor en vervoer te integreren in het veranderende energiesysteem.

Slimme diensten
We bieden slimme diensten die het comfort van de klant vergroten en helpen energie af te nemen op momenten dat er veel aanbod is van groene energie.

Welke waarde leveren we?

Waarde voor de maatschappij
Eneco Groep commiteert zich aan de Parijse klimaatsafspraken en is marktleider in de energietransitie.

Waarde voor de klant
Eneco Groep stelt klanten in staat zelf te bepalen hoe ze schone energie opwekken, gebruiken, opslaan en delen.

Klanten krijgen betaalbare en schone energie en meer comfort dankzij innovatieve producten en diensten.

Waarde voor de aandeelhouder
Eneco Groep is een financieel gezond bedrijf met een duidelijk groeipotentieel.

Waarde voor de medewerker
Met ruim 3.000 hoog gemotiveerde medewerkers creëert Eneco Groep werkgelegenheid en is ze aanjager van kennis en innovatie in de landen waar ze actief is.

¹ in 2018 niet gemeten

Strategie

Zoals ons waardecreatiemodel laat zien, creëert Eneco waarde voor stakeholders en de samenleving als geheel. Om dat te bereiken, maken we keuzes. Waar we voor kiezen en hoe we onze doelen willen bereiken, hebben we verankerd in onze strategie, die in 2018 is aangescherpt.

Markttrends

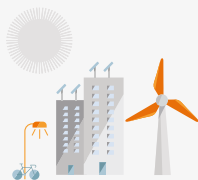
Het tempo van de energietransitie ligt hoog. De veranderingen op het gebied van verduurzaming volgen elkaar snel op, net als de vele innovaties die daarmee gepaard gaan. De grote markt-trends voor de komende jaren zijn samen te vatten onder 4 D's: decarbonisatie, decentraal, digitaal en democratisch.

Decarbonisatie

In overeenstemming met het Parijse klimaatakkoord neemt het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen zoals windmolens, zonnepanelen en biomassa fors toe. Dit leidt tot decarbonisatie.

Door meer elektrisch vervoer en andere warmtebronnen stijgt de vraag naar elektriciteit ten koste van fossiele brandstoffen. Dit gaat gepaard met een daling van de kosten van duurzame elektriciteitsproductie.

Decentraal

Dankzij de beschikbaarheid van goedkope en efficiënte technologieën zijn nieuwe energiebronnen vaker decentraal.

Grote centrale productie-installaties maken plaats voor kleinere lokale installaties voor eigen gebruik, zoals op bedrijventerreinen of in huis, achter de meter.

Democratisch

Decentrale energieproductie maakt het mogelijk dat onze klanten of burgercoöperaties zelf investeren en eigenaar worden van productie-installaties, vaak ondersteund door bedrijven. Het

aantal energiecoöperaties en het aantal installaties dat zij hebben groeit, en meer omwonenden worden betrokken.

Digitaal

Klanten verwachten 24/7 feilloze digitale service;

menselijk contact is er voornamelijk om klantverwachtingen te overtreffen. Wereldwijd worden systemen niet langer alleen ingezet om productie en verbruik van energie slim op elkaar af te stemmen, ze kunnen ook steeds beter voorspellen wie wanneer energie nodig heeft. Zo kan energie geleverd worden op het juiste moment, op de juiste plaats en tegen de laagste kosten. Tot de energiewereld treden branchevreemde partijen toe, zoals Amazon, Google en Apple, die nieuwe diensten introduceren in domeinen die energieleveranciers nog verkennen (zoals Smart Home). Daarnaast zien we toetreders uit de automotive industrie, zoals Tesla en BMW (Smart Mobility). Ook schuiven de energie- en telecommarkt dichter naar elkaar toe.

Strategie Eneco Groep 2018-2022

Resultaat

Strategische keuzes

Strategische doelen

Onze uitdaging

De uitdaging is vooral het op grote schaal opwekken van betaalbare, betrouwbare duurzame energie en klanten achter de meter op grote schaal mee laten doen aan de energietransitie. Opschalen voor de omschakeling dus. Juist door CO₂-neutrale energie en duurzame innovatieve oplossingen voor iedereen beschikbaar te maken, worden deze ook betaalbaar. Haast is geboden: de gaskraan in Groningen gaat dicht, de Belgische kerncentrales blijven langer open, maar ze kunnen niet zorgen voor leveringszekerheid, laat staan verduurzaming en we moeten de Parijse klimaatdoelstellingen halen.

Missie en positionering

We hebben maar één aarde, maar door onze energievraag putten we de draagkracht daarvan uit. Daarom zijn we vastberaden om de energiebehoefte en het energieverbruik binnen de grenzen van een leefbare planeet te krijgen, voor onszelf en de generaties na ons. Dit is de One Planet-gedachte. We gaan over op het produceren en leveren van duurzame energie, en we mobiliseren mensen binnen en buiten ons bedrijf om mee te doen met deze omschakeling. De missie van Eneco is daarom: 'Duurzame energie van iedereen'. Daar werken we dagelijks aan, samen met klanten en partners.

Strategische doelen

Om onze rol als koploper in de energietransitie verder te versterken en mee te bewegen met de markt, is het van belang dat we groeien. In energielevering, innovatieve diensten en duurzame bronnen. Wij hebben in 2018 onze strategie aangescherpt en de strategische doelen uitgewerkt in kritische prestatie indicatoren (KPI's), die we hierna toelichten.

Groei in duurzame bronnen

We zijn van betekenis voor onze klanten door toonaangevend te zijn in duurzame energieopwekking en in verwarmingsoplossingen. We sluiten ze aan op deze bronnen, direct of via tussenkanalen.

Groei in duurzame elektriciteit en warmte

Eneco heeft een leidende positie in duurzame bronnen. Om die te behouden, verdubbelen we ons duurzaam opgesteld vermogen van 1.100 MW in 2017 naar 2.200 MW in 2022. Zo blijven we marktleider in wind op land en wind op zee, in België en Nederland. In België zijn we dat ook op het gebied van zon. In Nederland zijn er eveneens mogelijkheden om uit te breiden in zon, maar de markt is sterk concurrerend. Hier zoeken wij vooral nicheoplossingen samen met klanten, achter de meter.

Nederland gaat van aardgas over op andere warmtebronnen, en we zoeken manieren om deze omschakeling mogelijk te maken en marktleider te blijven. We breiden onze lokale warmtenetten uit en bieden de consument warmte-oplossingen op maat, op grote schaal en ook individueel. Eneco werkt, met de partners in de Warmtealliantie Zuid-Holland (Havenbedrijf Rotterdam, Gasunie, Provincie Zuid-Holland, Gemeente Rotterdam en Warmtebedrijf Rotterdam), aan de totstandkoming van een nieuwe warmtetransportleiding van Rotterdam naar Den Haag, met aftakking richting Westland voor de glastuinbouw. Deze Leiding door het Midden wordt onder andere gevoed door restwarmte uit de Rotterdamse haven.

Groei van het aandeel duurzame elektriciteitsproductie

Naast eigen ontwikkeling van duurzame energie kopen wij groene stroom ook langjarig in. Dit biedt een goede garantie voor investeerders in duurzame productie, die alleen investeren als ze voor een lange termijn elektriciteit kunnen afnemen. Tegelijk geven we nog meer klanten toegang tot duurzame energie. Zo vergroten we het percentage geproduceerde duurzame elektriciteit ten opzichte van de totale leveringsportfolio van 17,7%¹ nu naar 50% in 2022.

Groei in energielevering

We bieden onze klanten waarde met betaalbare energie, een uitstekende digitale service-ervaring en een uitgebreid aanbod dat aansluit op klantbehoeften. Dit past bij onze beweging van sterke duurzame energieleverancier naar innovatieve dienstverlener. We blijven onze traditionele rol trouw. We gaan zelfs nog méér duurzame energie leveren. Toegevoegde waarde bieden we door ons aanbod te combineren met slimme diensten. Dit levert ons tegelijk meer waardevolle klanten op.

Verhoging van de klantwaarde

We verhogen de klantwaarde door de klant op één te zetten en kostenefficiënt te werken. Dankzij data-inzichten en een soepel verlopende digitale klantreis realiseren we voor de klant een goede persoonlijke ervaring. Door meer in te spelen op de klantbehoefte, kunnen we meer en relevantere producten en diensten verkopen. Dit verkleint de focus op het verhogen van klantaantallen.

Behoud van waarde van warmteklanten

Door de omschakeling van aardgas naar andere manieren van verwarmen stoten we, en onze klanten achter de meter, minder CO₂ uit. Tegelijk loopt het financieel resultaat van gas terug. Daarom ontwikkelen we verschillende nieuwe dienstverleningsmodellen. Zo willen we koploper zijn in het aanbieden van (hybride) warmtepompen aan consumenten in Nederland en België.

Groei van het aantal klanten

In Nederland en België richten we ons op behoud van ons marktaandeel. In Duitsland richten we ons op groei gezien de mogelijkheden in de markt en de uitstekende uitgangspositie die wij hebben met de acquisitie van Lichtblick.

Groei in innovatieve diensten

We verhogen klanttevredenheid en loyaliteit van onze klanten door meer innovatieve diensten voor het huis (energy-as-a-service), elektrisch vervoer (Smart Mobility) en (decentraal) energiemanagement. Ons digitale platform vormt de basis voor onze innovatieve diensten.

Groei van het aantal betaalde diensten per klant

Inspelen op individuele klantbehoeften biedt mogelijkheden om meer en beter geïntegreerde producten en diensten te ontwikkelen en te verkopen, al dan niet ontwikkeld met andere partijen.

Leidend zijn in energy-as-a-service

We ontwikkelen nieuwe businessmodellen waarin we ons leidende digitale platform combineren met tastbare producten en diensten bij mensen thuis en andere energie-gerelateerde diensten. Zo ontstaan waardevolle proposities voor onze klanten en zijn we onderscheidend in de markt, zoals met KetelWacht, de Verspillingschecker of slimme boilers.

Groei van het aantal laaddiensten voor elektrisch vervoer

We willen tot de top 3 behoren in Smart Mobility. We verhogen het aantal laadpalen en laaddiensten (zoals laadpassen) voor elektrisch vervoer voor thuis en op het werk. Om voldoende schaal en dekking te realiseren, doen we dit in Nederland, België en Duitsland.

Groei in energiemanagement

Ook in het aanbod van (decentrale) energiemanagementdiensten willen we groeien. Hiermee kunnen klanten hun energiesysteem managen, sturen en balanceren, bijvoorbeeld voor elektrisch vervoer of voor tuindersbedrijven. We helpen hen om op het juiste moment energie in te kopen of terug te leveren, of bieden batterijen aan voor energieopslag.

¹ Zonder E.ON.

Strategische keuzes

Het realiseren van groei in hernieuwbare bronnen, energielevering en innovatieve diensten is gebaseerd op een aantal strategische keuzes die richting geven aan onze werkzaamheden.

Duurzame bronnen realiseren zonder subsidie

In de toekomst is minder subsidie beschikbaar, terwijl elektriciteitsprijzen mogelijk blijvend laag zijn. Daarom gaan we kostenefficiënter werken, met businessmodellen die daarbij goed passen. We blijven duurzame bronnen en infrastructuren in opdracht van of samen met onze klant ontwikkelen.

Versnellen van de warmtetransitie

We laten ons aandeel Nederlandse stadsverwarming groeien in partnerschappen met regionale stakeholders zoals gemeenten, havenbedrijven en provincies. Samen leggen we decentraal nieuwe warmtenetten aan voor wijken. Ook bieden we individuele oplossingen bij mensen thuis, tegen zo min mogelijk kosten.

Transformeren naar digitale dienstverlening

We integreren ons digitale platform met andere hardware en services, zodat we comfort, gemak en energie-efficiency bieden. Door inzicht in klantdata kunnen we op het juiste moment via de juiste kanalen gerichte aanbiedingen doen.

Geïntegreerde diensten opschalen

We schalen onze diensten op, zodat duurzame energie met bijbehorende innovaties gemeengoed kunnen worden. De focus verschuift naar toepassingen in elektrisch vervoer en warmte. Hierdoor komt de energietransitie voor mensen veel dichterbij, thuis en ook op het werk. Hier ligt ook de kracht van Eneco: we integreren ons digitale platform met andere hardware en services, zodat wij comfort, gemak en energie-efficiency bieden. We gaan slimmer gebruiken wat al ontwikkeld is en integreren dat.

Groeien in Nederland, België, Duitsland

We breiden onze duurzame assets uit en verkopen innovatieve diensten in Nederland, België en Duitsland.

Nieuwe organisatie

Om onze doelstellingen en keuzes waar te maken hebben wij een nieuw organisatiestructuur ingevoerd, als onderdeel van het verandertraject. Hiermee maken wij belangrijke stappen in het verhogen van efficiëntie, financiële performance en digitalisering, om zo meer ruimte te maken voor duurzame groei.

Per 1 september 2018 is er een geïntegreerde klantgerichte organisatie voor zowel de Customer Organization als de Operations Organization. Daarnaast zijn er belangrijke stappen gezet om de dienstverlening voor de klanten te verbeteren. Samen met de verdere digitalisering van onze systemen kunnen wij klanten op deze wijze doeltreffender bedienen. De dienstverlening van de ondersteunende afdelingen gaat zich nog meer richten op de kernbehoeftes van de business door processen te stroomlijnen en activiteiten te centraliseren.

Eneco's ambitie is om de effectiviteit van de innovatie en business developmentketen te verhogen en zo meer groei te realiseren tegen lagere kosten. Er komt centrale sturing over alle initiatieven en besluitvorming rondom innovatie wordt op één plek binnen de nieuwe afdeling Product Portfolio Management (PPM) belegd. Hierdoor sluiten innovaties beter aan op de behoeftes van Eneco klanten, hebben ze een hogere kans van slagen en krijgen ze sneller de juiste middelen toebedeeld om te kunnen opschalen.

Belanghebbenden en materialiteits- matrix

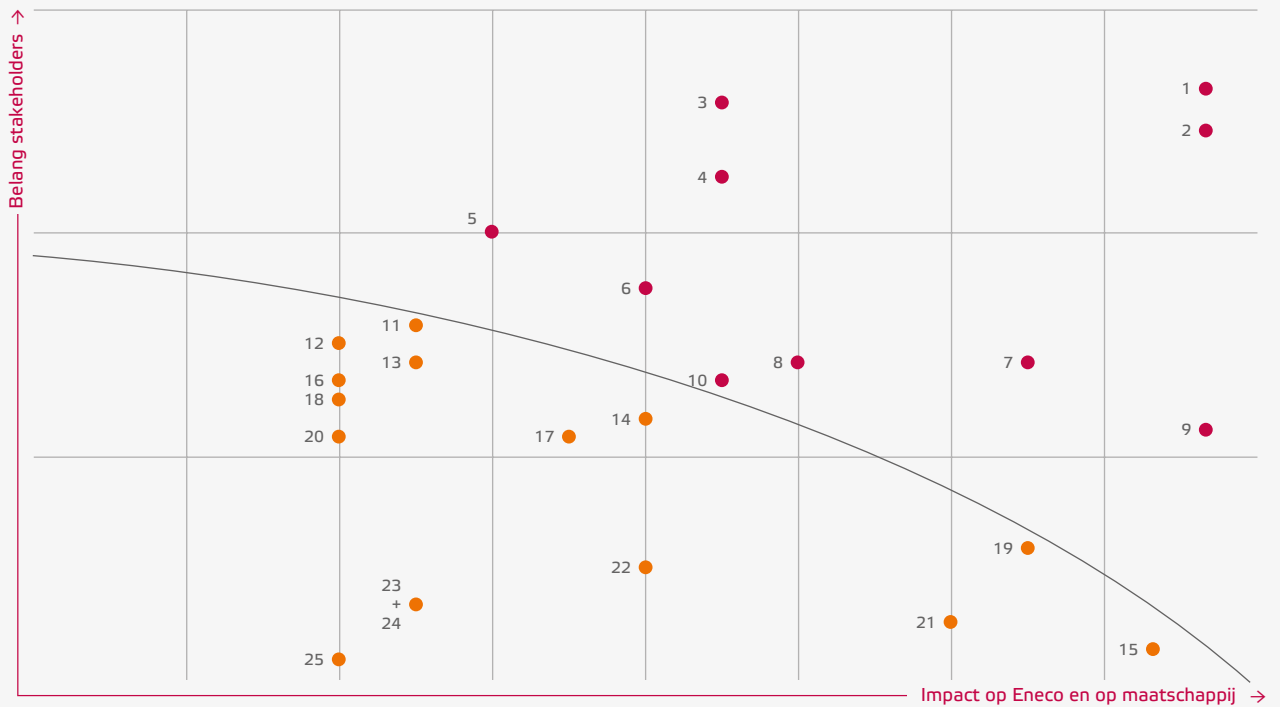
Wat onze belanghebbenden relevant vinden is voor ons noodzakelijk om te weten, omdat we daarop onze koers afstemmen. Daarom gaan we regelmatig met hen in gesprek of toetsen we hun mening in diverse onderzoeken.

Tot onze directe kring van belanghebbenden rekenen we onze klanten, medewerkers, aandeelhouders, leveranciers, de politiek en regelgevers. Verder vinden we het belangrijk een goede relatie te onderhouden met non-gouvernementele organisaties en financiële instellingen.

In 2018 hebben we een nieuw materialiteitsonderzoek uitgevoerd onder een aantal geselecteerde belanghebbenden, waarbij we onze strategische ambities als uitgangspunt hebben genomen. We beschouwen dit onderzoek als een nieuw startpunt voor de niet-financiële verslaggeving in dit eerste volledige boekjaar als Eneco Groep. We maken daarom geen vergelijking met vorige boekjaren. De onderwerpen die interne en externe belanghebbenden gezamenlijk het meest relevant vinden, hebben we waar mogelijk gekoppeld aan ons sturingskader (strategische KPI's) en aan de GRI Standards. Daardoor kunnen we concreet rapporteren over onze voortgang. De overige onderwerpen in de materialiteitsmatrix lichten we in elk geval toe in dit verslag. In ons Verslagleggingsbeleid op pagina 164 gaan we in meer detail in op dit onderzoek en de uitkomsten ervan.

Materialiteitsmatrix Eneco

● top 10 ● overige thema's

Top materiële onderwerpen in willekeurige volgorde

1 Bijdragen aan energietransitie	10 Bijdragen aan energiebesparing door klanten	18 Concurrerende prijsstelling hanteren
2 Rendement uit een financieel gezond bedrijf	11 Omgevingsmanagement	19 Veiligheid (medewerkers en omgeving, dodelijke ongelukken)
3 Privatisering organisatie (aandeelhouderschap)	12 Compliance aan geldende wet- en regelgeving, incl. overtredingen en boetes	20 Governance (informatie over samenstelling en samenwerking top van het bedrijf)
4 Investerings in hernieuwbare bronnen	13 Anti-corruptiebeleid voeren	21 Eerlijke beloning, gelijke beloning, man-vrouwratio top en werkvloer, beloning RvB/RvC
5 Groei in warmteoplossingen (gastransitie)	14 Service levels op orde (proactief advies, overstappen, informatie)	22 Data security (privacy, continuïteit, cybersecurity)
6 Bijdragen aan Parijse klimaatafspraken	15 Digitalisering van de dienstverlening	23 Innovatieve diensten uitbreiden
7 Koploper zijn in duurzaamheid	16 Behoud van klanten (traditionele levering en nieuwe diensten)	24 Klachtenmanagement (kwaliteit ervan)
8 Gezondheid en welzijn medewerkers bevorderen	17 Totaalaanpak voor de klant bieden (geïntegreerde dienstverlening)	25 Herkomst elektriciteit/gas/warmte
9 Internationaal: groeien in Nederland, België en Duitsland		

Voortgang en duurzaamheid

Onze strategie heeft als doel omschakelen mogelijk te maken voor onze klanten. Dit doel komt niet uit de lucht vallen, Eneco heeft al meer dan tien jaar een duurzame koers, die ons het koploperschap in de energietransitie heeft gebracht. Hier geven wij weer hoe Eneco in 2018 verdere groei heeft bereikt en welke resultaten we hebben behaald.

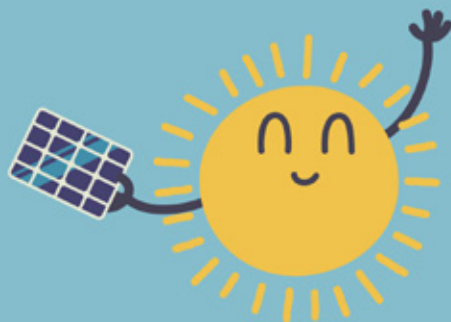
Hernieuwbare bronnen

Hernieuwbare energieproductie blijft de komende jaren van cruciaal belang. De onderhandelingen over een Klimaatakkoord, waaraan Eneco in 2018 actief heeft deelgenomen, zijn gericht op de reductie van de Nederlandse CO₂-uitstoot met 49% in 2030. Dat is ook hard nodig, want Nederland zit in de Europese achterhoede wat betreft het behalen van de Parijse Klimaatdoelen. Verduurzaming van de energievoorziening en het energieverbruik, in de hele samenleving, zijn cruciaal bij de inhaalslag die nodig is. Daarom blijven wij investeren in de groei en toepassing van duurzame elektriciteit en warmte.

Groeien in duurzame elektriciteit en warmte

Groei van assets voor wind en zon

In 2018 is het opgesteld vermogen aan duurzame assets gegroeid met 84 MW. Afgelopen jaar hebben we opnieuw onderhandeld over een aantal onderhoudscontracten, met positief resultaat. Ook sturen we actief op een gunstige timing van het onderhoud. Deze twee factoren maken dat de schade en de verloren waarde van de assets beperkt blijven.

Eneco StukjeZon®

In mei 2018 hebben we Eneco StukjeZon® gelanceerd. Hiermee kunnen klanten profiteren van zonne-energie, zonder eigen panelen op het dak en tegen lage instapkosten. De campagnes waren succesvol: al ruim 25.000 Eneco-klanten schaften één of meer stukjes zon aan. Elk StukjeZon staat voor 250 kWh. Dit is goed voor 6.25 MWh opgewekte zonnestroom.

 Lees over Eneco StukjeZon®

In 2018 hebben wij meer dan 600 MW duurzame opwekcapaciteit aan wind op land en zon toegevoegd door het sluiten van langjarige inkoopovereenkomsten met projecten van derden. Het hernieuwbare portfolio is vooral versterkt door de volgende grote contracten: Yard en Eurus voor 309 MW, nieuwe en bestaande windparken, Aspiravi wind BE voor 66 MW, Nearstar Solar voor 46 MW en Midden Groningen Solar voor 103 MW. Daarnaast heeft Eneco haar gecontracteerde offshore windportfolio uitgebreid met meer dan 850 MW met de financial close van Borssele III en IV en het contracteren van de Belgische parken Mermaid en Seastar die een gezamenlijk opgesteld vermogen hebben van 488 MW.

Naast de uitbreiding van de portfolio in wind op zee hebben we in 2018 verschillende gestructureerde meerjarige overeenkomsten met derden gesloten om het balanceringsrisico en kostenprofiel van de Eneco-portfolio structureel te optimaliseren door balancering en profilering deels bij derden te beleggen of opbrengsten veilig te stellen.

Ook op het gebied van Client-to-Asset-contracten (CtA, ofwel langjarige contracten met corporate klanten die rechtstreeks van Eneco-projecten hun duurzame energie betrekken) is het een goed jaar geweest. Zo hebben we een tienjarig contract gesloten met Stedin voor de levering van 400 GWh per jaar uit Borssele III en IV. Ook hebben we contracten gesloten

met partijen als de gemeente Groningen (voor 30 GWh per jaar gedurende vijf jaar) en het Radboudumc (voor 67 GWh per jaar gedurende tien jaar).

Om de leidende rol bij CtA te behouden lanceerden we het product 'Hourly matching'. Dit is bedoeld om aan klanten te tonen hoe elk uur de afgenomen duurzame energie opgewekt wordt. Radboudumc heeft zich inmiddels gecommitteerd, en met andere partijen zijn we in gesprek.

Royal Schiphol Group – windpark Autena

Samen met Royal Schiphol Group openen we in april 2018 het windpark Autena in Vianen. De opgewekte stroom van twee van de drie molens gaat naar de luchthaven. Op de dag van de opening organiseerden we samen een stakeholderdialoog. Ook plaatsten we een gezamenlijk filmpje op social media.

 [Bekijk het filmpje](#)

Wind op land

We hebben vijf nieuwe windparken in ons portfolio, waarvan Autena en Vianen in bedrijf zijn, en Slufterdam, Hogezaandse-polder en Nieuwe Waterweg voltooiing naderen. Slufterdam is bijzonder: het park ligt op land, maar pal aan de kust op de Maasvlakte, waardoor offshore windcondities ontstaan. Hierbij was sprake van 'repoweren', het vervangen van de bestaande windmolens door modernere en efficiëntere exemplaren.

In België is Eneco topspeler met 96 turbines. Dit is inclusief de drie turbines van het windpark Molenbaix en de windmolen van Zelzate, die in we in 2018 aan ons portfolio hebben toegevoegd. De totale capaciteit is nu 295 MW (inclusief PPA's).

Wind op zee

We breiden onze capaciteit aan wind op zee flink uit. De aanleg van windpark Norther is gestart, dat 23 km uit de Belgische kust komt te liggen, tussen Oostende en Zeebrugge. Het maximale totaalvermogen van 370 MW maakt dit het grootste offshore windpark van België. Vanaf het najaar van 2019 produceert het park energie voor maximaal 400.000 huishoudens.

In 2018 hebben we de financial close voor windpark Borssele III en IV gerealiseerd. Dit is mede gelukt dankzij het commitment van strategische partners Stedin, DSM, Royal Schiphol Group en de gemeente Den Haag, die langjarige contracten met ons hebben gesloten voor afname van de elektriciteit uit het windpark. Borssele III en IV wordt in 2021 operationeel.

Ook is de financial close bereikt voor een ander windpark voor de Belgische kust, SeaMade, waarvan de bouw gaat starten. Bovendien hebben we de volledige toekomstige output van dit windpark weten te contracteren.

Zon

Afgelopen jaar was een recordjaar op het gebied van de productie van zonne-energie. In België heeft Eneco meer dan 200 zonneparken, met in totaal ruim 275.000 zonnepanelen. Tegen 2020 komen er nog minstens 100.000 zonnepanelen bij in België. Eneco helpt klanten om te schakelen door kennis te delen en te investeren in zonnepanelen. Er liggen zonnepanelen op daken van bedrijven, waaronder Wienerberger, Audi, Balta en Nike. In totaal is onze groei in 2018 aan zonne-energie in Nederland en België 11 MWp, en is er 17 MWp in aanbouw op het einde van het jaar. Met de start van de aanleg van een 9 MWp-zonnepark bij Tholen en de bouw van 15.000 zonnepanelen op de daken van Volvo Cars Gent hebben we ook stevige stappen gezet.

FUJIFILM

Google

Schiphol
Group

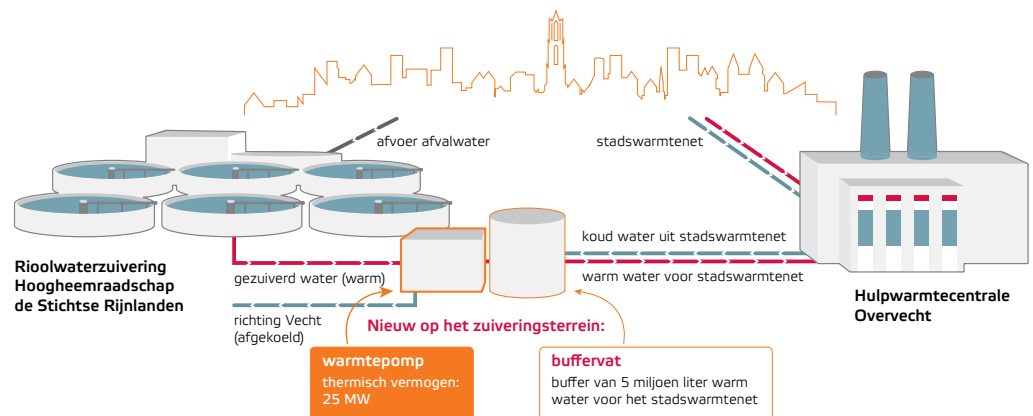
Eneco Hollandse Helden

Met onze partners Google, Unilever, PostNL, DSM, Fujifilm, Evides, KPN, NS, Royal Schiphol Group, Heineken en Volkswagen hebben we het filmpje 'Eneco Hollandse Helden' gemaakt, waarin we laten zien hoe zij al bijdragen aan de verduurzaming van Nederland. Op social media hebben 100.000 mensen het filmpje bekeken.

 [Bekijk het filmpje](#)

Grootste warmtepomp van Nederland

 Meer weten

Van energieleverancier naar energiepartner

We hebben strategische partnerschappen met bedrijven als Google, Unilever, PostNL, DSM, Fujifilm, Evides, KPN, NS, Royal Schiphol Group, Heineken en Volkswagen. In diverse campagnes laten wij zien hoe zij een belangrijke bijdrage leveren aan de energietransitie van de consument (zie kader). In 2018 heeft Intrakoop weer voor Eneco gekozen, waardoor we aan een groot deel van de zorgsector energie leveren. Ook hebben de provincie Groningen en Groninger gemeenten een contract voor vijftien jaar gesloten voor de levering van wind- en zonne-energie uit de regio. Vanuit een leveringscontract zoeken we samen met de klant hoe we met onze

diensten verder kunnen bijdragen aan het realiseren van hun duurzame doelstellingen, zoals het opwekken van zonne-energie of verduurzaming van hun warmtevraagstuk. In oktober hebben wij voor Evides Waterbedrijf het zonnepark de Hoek in Zeeland opgeleverd. We hebben kunnen bijdragen aan de duurzame ambitie van DSM in Nederland door hen al in 2018 van windenergie te kunnen voorzien middels een langjarig contract met levering van windenergie van Hollandse bodem. Waarbij vanaf 2021 geleverd wordt uit een nieuw windpark. Evenals voor DSM in Duitsland en België waar de eerste langjarige contracten met een specifiek park zijn gecontracteerd.

Warmte

Verduurzamen van het warmtenetwerk

In 2018 is op industrieterrein Lage Weide in Utrecht het hoogste punt bereikt in de bouw van een BioWarmte Installatie (BWI). Deze levert vanaf begin 2019 warmte aan 52.000 particuliere en 1.100 zakelijke klanten in Utrecht en Nieuwegein. Twee bio-warmtekrachtkoppeling-installaties van TBM leveren warmte op het warmtenetwerk in Bleiswijk. In Den Haag Ypenburg is een pilot gestart voor het terugleveren van warmte van particulieren aan het warmtenet. Daarnaast hebben we daar het net verslimd, waardoor we automatisch vraaggestuurde warmte kunnen leveren. Dit is goedkoper, omdat er minder leidingverlies optreedt.

We werken ook aan het benutten van rioolwater uit zuiveringsinstallaties in Delft en Utrecht als duurzame bronnen voor het warmtenetwerk. In Utrecht hebben we met Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden een overeenkomst getekend om 10.000 huishoudens van warmte te voorzien uit rioolwater. Dit gebeurt met de grootste warmtepomp van Nederland.

Gerealiseerde warmteprojecten

Nieuwe warmteprojecten in 2018 waren de Cooltoren in Rotterdam, de Rijnkade in Utrecht en de Juliana van Stolbergalaan in Den Haag, waar warmte voor het equivalent van 6.000 huishoudens wordt geleverd aan woningen, kantoren, winkels en bedrijfsgebouwen. Met corporaties hebben we

renovatieprojecten gerealiseerd, zoals vier flats van Woonstad Rotterdam in Ommoord en Prinsenland, die van aardgas overgaan op stadswarmte.

Op veel plaatsen hebben we warmte-en-koudevoorzieningen met bodemenergie gerealiseerd of verduurzaamd, zoals in Utrecht voor zo'n 300 winkeliers en huurders in Hoog Catherijne en in kantoorstoren Piet van Dommelenhuis, in Den Haag voor TNO Ypenburg, en op diverse plekken in Rotterdam.

AgroEnergy en aardwarmte

Verschillende samenwerkingsverbanden in de glastuinbouw werken aan de warmtetransitie. AgroEnergy faciliteert diverse aardwarmteprojecten door de exploitatie van warmte voor de aangesloten glastuinbouwbedrijven. Deze kunnen later ook worden aangesloten op de aftakking van de Leiding door het Midden. Doordat we de exploitatierol van de broneigenaar overnemen, is financiering eerder mogelijk en is de kwaliteit van de administratieve dienstverlening geborgd. AgroEnergy ontwikkelt een warmtedagmarkt om de waarde van de warmte te optimaliseren. In 2018 zijn de eerste stappen gemaakt in de optimalisering van de warmtelevering aan tuinders voor de B3-Hoek (Bleiswijk, Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs) en is de warmtelevering vanuit de aardwarmtebron van Warmtebedrijf Bergschenhoek succesvol gestart.

Energielevering

Waarde leveren met betaalbare energie, een uitstekende digitale service en een uitgebreid aanbod dat aansluit op klantbehoeften. Dat zijn de doelen die we ons stellen voor energielevering aan onze klanten. In 2018 is de duurzame levering gegroeid, net als ons opgesteld duurzaam vermogen.

Levering van energie

TWh	2018	2017
Electriciteit	30,5	21,5
Gas	50,9	45,3
Warmte	2,8	2,8
Totaal	84,2	69,6

Geproduceerd (GWh)*	Totaal		NL		B		UK		F	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Biomass	108	233	108	233	-	-	-	-	-	-
Solar	199	136	91	39	70	54	23	27	15	16
Hydro	3	2	-	-	-	-	-	-	3	2
Wind onshore	3.087	2.943	2.017	1.950	582	556	488	437	-	-
Wind offshore	1.479	1.523	934	957	545	566	-	-	-	-
Subtotal Renewables	4.876	4.837	3.150	3.178	1.197	1.177	511	464	18	18
Conventional	3.691	3.380	3.691	3.380	-	-	-	-	-	-
Cogeneration	2.085	2.114	2.085	2.114	-	-	-	-	-	-
Total	10.652	10.331	8.926	8.672	1.197	1.177	511	464	18	18

* Inclusief ingekochte productie

Productiecapaciteit (MW)**	Totaal		NL		B		UK		F	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Biomass	53	54	50	54	2	0	-	-	-	-
Solar	272	213	173	105	72	60	28	34	-	13
Hydro	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Wind onshore	1.367	1.342	850	878	295	271	222	194	-	-
Wind offshore	427	427	249	249	178	178	-	-	-	-
Subtotal Renewables	2.118	2.036	1.321	1.286	547	509	250	228	-	14
Conventional	522	522	522	522	-	-	-	-	-	-
Cogeneration	507	507	507	507	-	-	-	-	-	-
Total	3.147	3.065	2.350	2.315	547	509	250	228	-	14

** Inclusief controlled capacity derden

Portefeuille

Wij verhogen klantwaarde, behouden de waarde van onze warmtekanten en trekken meer klanten aan. Hoe meer klanten energie afnemen van Eneco, hoe meer het energieverbruik over de hele lijn verduurzaamt. Daarom zetten we in op behoud van het marktaandeel in Nederland en België en groei van het aantal klantcontracten in Duitsland.

Overname E.ON Benelux Levering BV

Met de overname van E.ON Benelux Levering BV verwelkomt Eneco ongeveer 200.000 particuliere en zakelijke energiekanten. De zakelijke klantenkring van Eneco verdubbelt erdoor. De overname geeft Eneco veel mogelijkheden om te groeien op het gebied van duurzame energie en innovatieve energiediensten. Een multidisciplinair team met leden uit beide organisaties heeft ervoor gezorgd dat per 1 november 2018 alle klanten volledig geïntegreerd zijn in onze administratieve systemen.

Overname Eni Gas & Power

Eneco België heeft in 2018 hard gewerkt aan de integratie van Eni Gas & Power NV. Daarbij gaat het om ruim 1 miljoen particuliere en 55.000 zakelijke aansluitingen. Er is een nieuwe juridische en financiële entiteit gevormd (Eneco Belgium NV) en de Eni-portfolio is onder de merknaam Eneco gekomen. Eneco is hiermee qua omvang de derde speler op de Belgische energiemarkt.

Overig

In Nederland hebben we een aantal kleinschalige warmteprojecten afgestoten, ten bate van duurzame warmteprojecten met veel impact. Eneco verkocht zijn Franse dochteronderneming aan Albioma, een Frans bedrijf gespecialiseerd in zonne-energie.

Handel en inkoop

Door actieve inzet van flexibiliteit vanuit onze gasopslagen en actief handelen in de gasmarkt profiteerden we in het begin van het jaar van marktkrapte die was ontstaan door een explosie op gasknooppunt Baumgarten in Oostenrijk. Dit heeft geleid tot een (kortstondige) prijsvolatiliteit van 25%.

Van eind februari tot begin maart was Europa in de greep van een meteorologisch unieke koude periode, ook aangeduid als 'the beast from the east', die leidde tot een forse toename van de gasvraag van particuliere klanten van Eneco in Nederland en België. Dit was voor partijen in de markt, dus ook voor Eneco, een zeer spannende periode, waarin de effecten beperkt zijn gehouden door goed positiemanagement, gebruikmaking van de gascavernes en levering van LNG vanuit de 'gate' terminal. Op 2 maart 2018 zijn een aantal gasvelden in Noorwegen uitgevallen, wat heeft geleid tot een zeer grote prijspiek voor gas. Omdat dit op het einde van de koude periode gebeurde, waren de gascavernes in Nederland zo goed als leeg, en gecombineerd met productieproblemen vanuit de seizoensopslag in Bergermeer bereikte de kortetermijnprijs (spot) van gas een recordhoogte (€ 85/MWh).

Sinds het derde kwartaal van 2018 kampt België met historisch lage reservemarges op elektriciteitsproductie doordat de nucleaire centrales niet beschikbaar zijn. Dit heeft geleid tot spanning in de markt met hoge spotprijzen als gevolg. Met het oog op (mogelijke) problemen met de leveringszekerheid van elektriciteit in België in extreme weersituaties heeft Eneco een aantal verzekeringscontracten afgesloten. Deze helpen vooral in de situatie van koud weer (hoger verbruik) in combinatie met weinig wind (minder aanbod).

Digitalisering

De dienstverlening aan onze klanten is verbeterd met behulp van digitalisering. De termijnnota is gedigitaliseerd, al blijft de papieren versie beschikbaar. De Virtual Assistant op onze website en de website zelf zijn verbeterd. Verder is het tweemaandelijks overzicht voor zakelijke en particuliere klanten een maandelijks overzicht geworden, dat meer inzicht biedt in vergelijkingsmogelijkheden en in het verbruik. Nieuwe klanten van Eneco krijgen meer persoonlijke informatie. Die wordt eerst aangeboden in een e-mail met een gepersonaliseerde videoboodschap. Klanten die gaan verhuizen, kunnen gebruikmaken van de VerhuisModus, waarmee we hen eraan herinneren hun verhuizing tijdig door te geven.

Eneco was launching partner van de Nederlandse variant van Google Assistant, waarmee Toon onder andere mondeling kan worden aangestuurd en de meterstanden mondeling aan Eneco kunnen worden doorgegeven.

Voor onze warmtekanten is de functionaliteit van Mijn Eneco, de Eneco-app en mijnaansluitingen.nl in 2018 verder verbeterd en daar gaan wij ook komend jaar mee door.

Voor de technische services bij klanten thuis zijn we een digitaal platform gestart waarop klanten zelf hun afspraken kunnen plannen. De monteurs worden automatisch ingepland. Het resultaat is hogere accuratesse, meer flexibiliteit voor klanten, gemiddeld 10% minder reistijd (en minder CO₂-uitstoot) en meer klanten die thuis zijn (van 25% niet thuis naar 5%). Sinds de invoering van dit systeem is de klantwaardering voor zowel het werk van de monteur als de integrale dienstverlening nog verder gestegen.

De Oxxio App heeft een nieuwe dienst: Oxxio Pro, voor alle klanten met een slimme meter. Hiermee wordt inzichtelijk hoeveel energie zij verbruiken voor verschillende categorieën, zoals koken, verlichting, wassen en drogen. Steeds meer klanten met vragen gebruiken de digitale kanalen die Oxxio aanbiedt, zoals chat. Ook regelen steeds meer klanten hun energiezaken zelf in de Oxxio App. Oxxio deed ook een pilot in 2018 met Oxxio Internet, TV & Bellen, dat in 2019 wordt gelanceerd. In eerste instantie is dit exclusief bedoeld voor de energiekanten.

Bij de klant thuis

Dagelijks gaan 200 monteurs van Eneco plus professionele installatiepartners op weg om bij 200.000 klanten technische diensten thuis te verzorgen. De diensten zijn vooral gericht op cv-ketels, boilers, de slimme thermostaat Toon en duurzame innovatieve services. In 2018 zijn daar service en onderhoud voor warmte-en-koude klanten bijgekomen.

De Rijksoverheid heeft bepaald dat alle gemeenten en aanbestedende diensten in 2019 verplicht zijn tot e-facturatie, waardoor er minder handelingen nodig zijn en het dus goedkoper is. Eneco heeft dit proces al goed ingericht en helpt hier (zakelijke) klanten mee, zoals de gemeente Utrecht.

Warmtetransitie

Eneco draagt actief bij aan de warmtetransitie. Warmte kan een reëel alternatief zijn voor gas, afhankelijk van de situatie per wijk. Bij provincies, gemeenten en woningcorporaties zijn we betrokken bij ontwikkelingen in het kader van de omschakeling. Utrecht Overvecht-Noord is de eerste wijk waarvoor we een integraal transitieplan hebben gemaakt.

Allianties

Naast actieve deelname aan Warmtealliantie Zuid-Holland, zijn we deelnemer in de Geothermie-alliantie voor stads-warmte. In verschillende consortia zijn we actief in geothermieprojecten, zoals LEAN in Utrecht samen met onder meer Engie en de gemeente, en DAP op het terrein van TU Delft. Ook werken we samen met Hydreco aan de herstart van de HAL-bron in Den Haag, de eerste geothermiebron in de gebouwde omgeving.

Industriële klanten

Om industriële klanten te helpen bij de vraagstukken rond de overstap van aardgas naar andere warmtebronnen hebben wij masterclasses georganiseerd, die zeer worden gewaardeerd. Door de lange-termijnrelatie en de kennis van elkaars vakgebied wordt het mogelijk om samen nieuwe producten en diensten te ontwikkelen voor de verdere verduurzaming van de keten van de klant. Door deze klanten te koppelen aan duurzame assets is onze afzet gegarandeerd en kunnen we investeren in de ontwikkeling van nieuwe assets.

Huishoudens

Het is onze ambitie om marktleider te worden in het begeleiden van huishoudens in de overstap van aardgas naar andere warmtebronnen. Dat is omschakelen op grote schaal. Naast stadsverwarming werken we aan ons aanbod van individuele warmtepompen. Samen met Peeeks richten we ons op het flexibeler sturen van warmte in huishoudens. Zo is er een proef gestart met stadsverwarming in Utrecht om de verwarmingsmomenten van huizen beter op elkaar af te stemmen en zo de piekvraag te verminderen. Na een succesvolle proef in 2017 zijn we – ook met Peeeks – gestart met het verslimmen van bestaande e-boilers.

Contact met warmteklanten

Om de warmtetransitie beter mogelijk te maken, hebben we het contact met onze warmteklanten geïntensiveerd, onder meer via nieuwsbrieven met tips, informatie en voorbeelden. In 2018 zijn er in totaal vier bijeenkomsten geweest met de klankbordgroep van klanten en het klantpanel in Utrecht. Ook zijn er in Utrecht, Den Haag en Rotterdam open dagen georganiseerd in de warmte-energiecentrales.

Innovatieve diensten

Innovatie is essentieel in de energietransitie. We streven naar zo veel mogelijk tevreden klanten door het aanbieden van meer innovatieve diensten voor in en om het huis (Smart Home), elektrisch vervoer en (decentraal) energie-management.

Smart Home

Bij het omschakelen zijn huishoudens afhankelijk van slimme diensten en producten waarmee ze hun energieverbruik kunnen managen en terugdringen. In 2018 hebben we ons aanbod daarvoor uitgebreid en verbeterd.

Toon

Quby is de maker van Toon, de slimme thermostaat die inzicht geeft in het energieverbruik. Toon laat ook zien welke apparaten veel energie verbruiken. Dit maakt besparen gemakkelijker. Ook zijn er stappen gezet in de marktverkenning in Duitsland en het VK door middel van commerciële pilotprojecten. In 2018 is de nieuwe Toon-thermostaat geïntroduceerd. Die is gebruiksvriendelijker en is voorbereid op een centralere rol in de steeds complexer wordende (energie) systemen in een huis. Ook is de Verspillingschecker verder

ontwikkeld. Die geeft nu een nog gedetailleerder inzicht in het energieverbruik, in combinatie met concrete adviezen over mogelijke besparingen. Daarnaast is Ketelwacht verfijnd. Deze helpt zowel de huiseigenaar als Eneco om preventief te handelen bij ketelonderhoud. Vanuit het Toon-platform heeft Interpolis de huisbeveiligingsdienst ThuisWacht in de markt gezet. Hiermee verbreden de mogelijkheden van Toon zich van smart energy tot smart living.

We hebben de eerste combinatieproducten gelanceerd: een cv-ketel inclusief Toon en een abonnement voor service en onderhoud. Dit maakt de weg vrij voor andere combinatieproducten. Zo verwijzen we in de communicatie over elektriciteit en gas naar Toon en vice versa.

WarmteWinner

Na het doorvoeren van een aantal productverbeteringen hebben de eerste voorinschrijvers sinds eind 2017 een WarmteWinner aan de muur, een compacte pomp die energie uit warme (ventilatie)lucht haalt en daarmee het water in de cv-ketel opwarmt. De reacties zijn positief. Met de aangekondigde verhoging van belasting op gas en verlaging van de belasting op elektriciteit verwachten we dat het bespaarpotentieel zal stijgen en de WarmteWinner voor meer mensen interessant wordt. Huishoudens hebben interesse, maar ook een aantal grote corporaties hebben de WarmteWinner besteld om hun verduurzamingsopdracht mede in te vullen.

LichtBlick

LichtBlick lanceerde de SchwarmBatterie, een intelligente batterij voor huishoudens, die is ontwikkeld samen met partners Zolar, Crowdnett en Eneco-deelneming Ampard. Daarnaast zijn de eerste laadpalen aan zakelijke klanten verkocht en ontwikkelt het bedrijf Smart Home-oplossingen.

Ecco Nova

In België ging Eneco een partnerschap aan met Ecco Nova, een crowdfundingplatform gericht op duurzaamheid en 'groene' projecten. Eneco ziet crowdfunding als een veelbelovende manier om de energietransitie samen met de burger te versnellen, bijvoorbeeld door samen duurzame projecten te realiseren.

Smart Home

[Meer over Smart Home](#)

E-mobility

Om elektrisch vervoer te kunnen laten groeien, is laadinfrastructuur met een goede dienstverlening een voorwaarde. Met verschillende partners werken we aan de groei en de kwaliteit van producten en diensten voor opladen.

Eneco eMobility

Alle activiteiten voor elektrisch vervoer hebben we ondergebracht in de nieuwe entiteit Eneco eMobility BV, die op 1 maart is gestart. eMobility wil zich ontwikkelen tot een top 3-speler in België, Nederland en Duitsland. De focus heeft in 2018 vooral gelegen op klanten en groei. De omzet van Eneco eMobility is verdubbeld, ondanks de voorzichtige ontwikkeling van het elektrisch vervoer. De leasebijtelling voor hybride auto's ging van 7% naar 22% en daarmee stortte de verkoop in Nederland in. Dit kwam ten goede aan de groei van volledig elektrische voertuigen, die met 4% bijtelling gunstig geprijsd bleven. Toch kwamen er minder elektrische voertuigen op de markt dan gepland.

Eneco eMobility heeft dit jaar een aantal partnerschappen opgestart of uitgebouwd. Zoals met Jaguar Land Rover Benelux, waarvoor we premium laadvoorzieningen thuis, op het werk en op de dealerlocaties leveren. Daarnaast sloot Eneco eMobility met Mobility Service Nederland een overeenkomst voor elektrische laaddiensten voor zakelijke leaserijders.

De groei van Eneco eMobility is ook te danken aan de samenwerking met bestaande partners als Alphabet, Hyundai, PON en ING. Ook werken we met Dreamsolution en GreenFlux aan de optimalisering van de webshop en de online portal, onze digitale omgeving waar we alle aanvragen beheren en partners inzicht geven.

In 2018 is Eneco eMobility nauw gaan samenwerken met LichtBlick om de kennis van en ervaring met laaddienstverle-

ning van Eneco eMobility te combineren met de marktspecifieke kennis van LichtBlick. Duitsland kent zeer specifieke wet- en regelgeving voor laaddiensten en is veel minder ver in de adoptie van elektrisch vervoer dan Nederland. Toch hebben we in Duitsland inmiddels de eerste tientallen laadpunten gerealiseerd.

Jedlix

Jedlix, een Eneco start-up waarin Groupe Renault in 2017 een belang van 25% nam, is de slimme app voor het opladen van elektrische auto's, gebaseerd op verschillen tussen productie en verbruik van duurzame energie. Door de optimale laadmomenten te kiezen, wordt de hoeveelheid duurzame energie in de mix groter. Jedlix laadt de auto op als de prijzen van duurzame energie het laagst zijn.

In 2018 heeft Jedlix naast bestaande partners Eneco, Greenchoice, Renault, BMW en Tesla ook Total als partner verwelkomt en een samenwerking met Next Kraftwerke aangekondigd. Netbeheerder TenneT heeft deze combinatie van innovatieve bedrijven geselecteerd om met het slimme laadproces gedurende twee jaar bij te dragen aan het in balans brengen van vraag en aanbod op de energiemarkten.

GreenFlux

In juni 2018 heeft Eneco samen met investeringsfonds SET Ventures een belang verworven in het Nederlandse bedrijf GreenFlux. Dit is een innovatieve aanbieder van een (digitale) totaaloplossing voor energiebedrijven, netbeheerders en automotive partijen wereldwijd. GreenFlux maakt het mogelijk om laadpalen op afstand te beheren, transacties te verwerken en het laadproces af te stemmen op de netcapaciteit. Dit passen we onder andere toe bij Schiphol Taxi, waar meerdere typen laders samen op één aansluiting functioneren. Dit is uniek in de markt.

Flexdiensten en energiemangement

Samen met partners en klanten ontwikkelen we flexdiensten die de vraag van energieverbruikers koppelt aan het aanbod van duurzame energie. Bijvoorbeeld door pieken in energieverbruik terug te brengen of ervoor te zorgen dat duurzaam opgewekte energie wordt opgeslagen en pas wordt ingezet als het nodig is. Dit bespaart kosten en voorkomt het terugvallen op fossiele energie.

Next Kraftwerke

Next Kraftwerke is uitgegroeid tot een van 's werelds grootste 'virtuele energiecentrales'. Behalve de projecten met Jedlix en Peleman (zie hieronder) is Next Kraftwerke in 2018 onder andere een samenwerking gestart met AgroEnergy waarbij de warmtekrachtkoppelingen van meer dan 20 klanten van AgroEnergy zijn toegevoegd aan de virtuele energiecentrale-netwerk. Hiermee wordt noodvermogen aan TenneT geleverd waarmee het Nederlandse stroomnet in balans wordt gehouden. Ecotricity, een Brits groen elektriciteitsbedrijf heeft als eerste klant NEMOCS geïmplementeerd, het nieuwe software product van Next Kraftwerke. Hiermee kunnen partijen hun verschillende energiebronnen koppelen en middels de beschikbare real-life data optimaliseren. Ten slotte wordt Eoly,

een Belgisch energiebedrijf, de eerste klant van het nieuwe product NEXTRA, een handelsplatform dat energieproducenten en -gebruikers toegang geeft tot energiemarkten in heel Europa.

Batterijproject in België

Bij Peleman Industries, dat al klant van Eneco was voor energielevering en voor windproductie, heeft Next Kraftwerke samen met Eneco een batterij van 2 MW geplaatst voor de opslag van energie van de windturbines op de Peleman-terreinen. Het is de eerste grote batterij in België op een industrieel terrein. Omdat de batterij 'achter de meter' staat, ontlast deze het elektriciteitsnet.

AgroEnergy voor de glastuinbouw

AgroEnergy maakt het voor glastuinders en andere zakelijke klanten mogelijk om hun energiekosten te verlagen met directe handel door tuinders op de groothandelsmarkten voor gas en elektriciteit, zowel in volume als in flexibel vermogen. In 2018 is de herbouw afgerond van de EnergyManager, die verschillende markten en de onbalans ontsluit.

Superbatterij in Duitsland

Op 4 juni van dit jaar is de grootste Li-ion-batterij van Europa in bedrijf genomen in Jardelund in Noord-Duitsland. Deze superbatterij, EnspireME, is tot stand gekomen in een joint venture tussen Mitsubishi Corporation en Eneco. EnspireME staat op een locatie waar veel wind aan land komt, direct naast een groot schakelstation van TenneT. De batterij heeft een vermogen van 48 MW en een capaciteit van 61 MWh en wordt ingezet om de frequentie van het net stabiel op 50 Hz te houden.

 [Meer over EnspireME](#)

Tuinbouwbedrijven richten zich steeds meer op teelt en afzet en brengen hun energiemangement vaker onder bij experts, zoals AgroEnergy, dat datagedreven diensten aanbiedt, gecombineerd met persoonlijke begeleiding door energie-specialisten. De diensten BiedOptimaal en EnergieRadar zijn volop in gebruik. In 2018 zijn Noodvermogen, EnergieBeheer en BiedOptimaal intraday succesvol geïntroduceerd. AgroEnergy raakt steeds vaker aan teeltvraagstukken, reden om samen te werken met Delphy, het grootste teeltadviesbedrijf in Nederland.

AgroEnergy is met 'The Croperators' derde geworden in de internationale *Autonomous Greenhouses Challenge*. Deze challenge is een wedstrijd georganiseerd door WUR en Tencent, één van de grootste internetbedrijven ter wereld. Opdracht van de challenge was om in 3,5 maand een oplossing te ontwikkelen waarmee je een kas met komkommers op afstand en autonoom aanstuurt. Met als einddoel de hoogste opbrengst tegen de laagste (energie)kosten. Op de eerste plaats eindigde het team van Microsoft Research, tweede werd het team van Tencent. The Croperators is een samenwerkingsverband van Delphy en AgroEnergy waarin data scientists, teeltdeskundigen en productontwikkelaars samen optrekken. Beide bedrijven bundelen zo de kennis van teelt, energie, klimaat en IT in één autonoom systeem.

Energiemanagement voor zakelijke klanten

Voor zakelijke klanten heeft Eneco in 2018 twee nieuwe diensten ontwikkeld. De eerste is het WetgevingKompas, een online tool waarmee een bedrijf binnen twee minuten weet aan welke energiewetgeving het moet voldoen. De tweede is de Eneco EnergieCoach voor ondernemers die wettelijk verplicht zijn om energie te besparen. Op basis van een grondige inspectie van het gebouw bepaalt de ondernemer samen met onze adviseur welke duurzame maatregelen het hoogste rendement opleveren en welke nodig zijn om te voldoen aan energiewetgeving.

WoonEnergie voor corporaties en huurders

WoonEnergie is de enige energieleverancier speciaal voor woningcorporaties en hun huurders. De tarieven van WoonEnergie behoren altijd tot de laagste drie van vergelijkbare aanbiedingen. Er wordt samengewerkt met woningcorporaties om huurders te helpen met het verlagen van hun energieverbruik. Corporaties adviseren hun huurders om met de EnergieTest van WoonEnergie het potentiële bespaarbedrag te berekenen. Ook krijgen huurders adviezen om te besparen. Sinds begin 2018 verkoopt WoonEnergie de WarmteWinner aan corporaties om hen te helpen hun CO₂-doelen te halen.

Duurzame Donderdag

In 2018 organiseerde WoonEnergie in het hoofdkantoor van Eneco voor corporaties de Duurzame Donderdag, die in het teken stond van hoe een woningcorporatie de doelstellingen behaalt om het aardgas te verlaten.

One Planet

Als iedereen in de wereld zou leven zoals wij in Nederland, hadden we voor onze vraag 3,6 aardes nodig. Eneco wil zijn impact binnen de draagkracht van de aarde brengen. Dit doen we door om te schakelen, samen met onze klanten, leveranciers en andere belanghebbenden. Daarvoor hebben we een One Planet-programma. Dit is geïnspireerd op het concept van Planetaire Grenzen van het Stockholm Resilience Centre. Onze One Planet-doelstellingen koppelen wij dit jaar nog duidelijker aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Onze One Planet-doelstellingen

- Onder de 2°C opwarming van de aarde blijven, met een streven naar 1,5°C (Parijsakkoord)
- Het aandeel duurzame elektriciteitsproductie van de totale levering is 50% in 2022

Onze activiteiten gaan netto niet ten koste van de biodiversiteit en ecosystemen

Samen op weg naar 100% duurzame mobiliteit

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) waar circulariteit onderdeel van is

Klimaat

Onder de 2°C opwarming van de aarde blijven, met een streven naar 1,5°C (Parijsakkoord)

Wij willen een bijdrage leveren aan de doelen van het Parijse klimaatakkoord uit 2015. Dat betekent dat onze ketenemissies (de gerelateerde emissies van onze leveranciers, onze eigen bedrijfsvoering en onze klanten) beperkt moeten blijven tot het koolstofbudget om onder 2°C opwarming van de aarde te blijven. Dit budget is voor Eneco berekend met de methodiek van het Science Based Target initiative (SBTi), dat is geïnitieerd door het Wereld Natuur Fonds, UN Global Compact en het World Resources Institute.

Ook in 2018 zijn wij daarin geslaagd. Onze emissies (13,8 Mton CO₂eq) zijn binnen het gestelde koolstofbudget van 14,2 Mton CO₂eq gebleven.¹ De daling ten opzichte van 2017 (14,0 Mton CO₂eq) komt voornamelijk door de daling van de CO₂-emissie per geleverde kWh, dus door onze investeringen in duurzame elektriciteit. Wanneer we de emissies van E.ON Benelux al in 2018 zouden consolideren, zien we ook dat wij met 15,3 Mton CO₂eq onder het dan geldende koolstofbudget blijven. We verwachten de komende jaren voor nog meer klanten het omschakelen mogelijk te maken.

Het aandeel duurzame elektriciteitsproductie van de totale levering is 50% in 2022

Het aandeel duurzame productie ten opzichte van onze totale levering van elektriciteit is gedaald, van 23% (2017) naar 18% dit jaar.² De daling komt door een lager windaanbod in 2018. Wanneer we de levering van E.ON Benelux al in 2018 zouden consolideren, zien we een daling naar 16%. Dit komt doordat in de acquisitie geen hernieuwbare productie betrokken was. Desondanks verwachten we onze doelstelling van 50% in 2022 te realiseren met forse investeringen in duurzame productie.

- 1 Ons eigen verbruik is in dit getal niet materieel, vandaar dat we hierover verder niet uitgebreid rapporteren. Om aan de GRI vereisten te voldoen werken we aan een rapportage over het eigen energieverbruik in alle landen waar we actief zijn. We streven ernaar hierover in het verslag over 2019 te kunnen rapporteren.
- 2 De vergelijkende cijfers over 2017 zijn retrospectief aangepast als gevolg van acquisities om een vergelijking met 2018 mogelijk te maken. De systematiek is ongewijzigd.

	<p>TARGET 13-2</p> <p>INTEGRATE CLIMATE CHANGE MEASURES INTO POLICIES AND PLANNING</p>	<p>Target 13.2 Klimaatbeleid en reductie uitstoot broeikasgassen (CBS)</p>	<p>Doelstelling Eneco Strategische KPI Onder de 2°C opwarming van de aarde blijven, met een streven naar 1,5°C</p>	<p>Resultaat 2018 13,8 Mton CO₂eq</p>
	<p>TARGET 7-2</p> <p>INCREASE GLOBAL PERCENTAGE OF RENEWABLE ENERGY</p>	<p>Target 7.2 Bevorderen van gebruik van hernieuwbare energie (CBS)</p>	<p>Doelstelling Eneco Strategische KPI Aandeel duurzame elektriciteitsproductie van totale levering verhogen naar 50% in 2020</p>	<p>Resultaat 2018 18%</p>

Biodiversiteit

Onze activiteiten gaan netto niet ten koste van de biodiversiteit en ecosystemen

Biodiversiteit is van belang voor een veerkrachtige natuur en geeft ons de mogelijkheid om het draagvlak voor onze projecten te vergroten bij omwonenden en andere stakeholders door in onze projectontwikkeling rekening te houden met deze natuur en waar mogelijk te stimuleren en verbeteren.

We maken goede voortgang met projecten als De Rijke Noordzee, waarbij oesterbanken geplaatst worden bij windpark Eneco Luchterduinen. Het gezamenlijk gebruik van de percelen voor offshore wind is een belangrijk onderwerp. Natuurontwikkeling is een aantrekkelijk alternatief ten opzichte van bijvoorbeeld visserij, vanwege de lagere risico's.

Onze offshore windprojecten willen wij in goede balans met de natuur ontwikkelen, bouwen, en in bedrijf houden. Zo draagt Eneco proactief bij aan de ontwikkeling van een 'vogelradar', waarbij onderzoekers de route van trekvogels precies proberen te voorspellen en doen we onderzoek naar

de vleermuis. Bij offshore windpark Borssele III & IV zijn wij ook voornemens oesterbanken te plaatsen.

Onze samenwerking met het Nationale Park De Hoge Veluwe krijgt inhoudelijk vorm. Het park lijdt onder het neerslaan van stikstof, waardoor het landschap verandert, de heide verdwijnt en de voedselketen wordt beïnvloed. De stikstof is afkomstig uit landbouw, verkeer en industrie. Onze energiecentrales dragen op kleine schaal bij aan deze stikstofneerslag. Onze stikstofvoetafdruk is ongeveer 1 miljoen kilo per jaar (2015: 1 miljoen; 2016: 1,3 miljoen; 2017: 1,1 miljoen). Daarom zijn wij mede-financierder van natuurherstellende maatregelen, waaronder een praktijkonderzoek naar de toepassing van steenmeel, waarmee de verzuring van de bodem in het natuurgebied mogelijk kan verminderen.

Onze biomassa-installaties gebruiken biomassa die voldoet aan strikte duurzaamheidscriteria (NTA 8080, FSC of vergelijkbaar). Ons biomassacharter is vernieuwd na gesprekken met relevante belanghebbenden. Zo gebruiken we geen biomassa voor alleen de productie van elektriciteit.

	<p>TARGET 14.2</p> <p>PROTECT AND RESTORE ECOSYSTEMS</p>	<p>Target 14.2 Duurzaam managen en beschermen van mariene en kustecosystemen (CBS)</p>	<p>Indicator Eneco Percentage off-shore windparken met onderwater-natuurmaatregelen</p>	<p>Resultaat 2018 50%</p>
	<p>TARGET 15.2</p> <p>END DEFORESTATION AND RESTORE DEGRADED FORESTS</p>	<p>Target 15.2 Aantasting land en bodem (m.b.t. stikstofoverschot) (CBS)</p>	<p>Aanpak Eneco Mitigatie van onze stikstofimpact</p>	<p>Resultaat 2018 Cofinanciering natuurherstellende maatregelen</p>
	<p>TARGET 15.5</p> <p>PROTECT BIODIVERSITY AND NATURAL HABITATS</p>	<p>Target 15.5 Biodiversiteit (CBS)</p>	<p>Aanpak Eneco Inkopen van biomassa die voldoet aan strikte duurzaamheidseisen (NTA8080/Better Biomass, FSC of vergelijkbaar)</p>	<p>Resultaat 2018 Eneco toetst al haar biomassaprojecten aan het duurzaamheidskader NTA8080 met het certificeringsschema Better Biomass</p>

Schone lucht

Samen op weg naar 100% duurzame mobiliteit

In 2020 is onze mobiliteit gebaseerd op het delen van duurzame middelen, zoals het openbaar vervoer, elektrische (deel)auto's, de (ov)-fiets of een combinatie. Als het niet echt nodig is om te reizen, dan reizen we niet en gebruiken we slimme communicatiemiddelen.

We zijn koploper in duurzame mobiliteit. Belangrijke aspecten uit ons mobiliteitsbeleid zijn:

- Medewerkers die kiezen voor het ov, reizen 24/7 gratis met alle ov door heel Nederland, zakelijk en privé.
- Fietsers krijgen een kilometervergoeding en kunnen met belastingvoordeel een fiets of e-bike kopen.
- Leaserijders rijden elektrisch en laden op terwijl ze werken. Het leasebudget dat over is, krijgen ze uitgekeerd en is vrij besteedbaar. De door ons gefaciliteerde zakenreizen worden zo duurzaam mogelijk. Zo zijn er NS Business Cards, elektrische deelauto's en fietsen beschikbaar voor zakelijke afspraken. Voor internationale zakenreizen geldt dat de trein de voorkeur heeft wanneer de bestemmingen binnen 5 uur bereikbaar is.
- Als de reistijd met ov extreem langer is dan met de auto en de auto aan de milieunorm voldoet, dan krijgt de medewerker toegang tot de parkeergarage. Onze milieunorm kent een dalende koolstoflimiet.

Deze maatregelen hebben geresulteerd in een daling van de CO₂-uitstoot per FTE van 33% ten opzichte van 2016 (2,9 ton CO₂/FTE en 8,7 kton absoluut in 2016 versus 1,9 ton CO₂/FTE en 5,8 kton absoluut in 2018).

Sinds 2008 compenseert Eneco de CO₂-uitstoot van onze interne bedrijfsvoering via REDD+ en Gold Standard CO₂-certificaten. Door de besparingen en het gebruik van duurzame energie in onze panden is nagenoeg alleen mobiliteit verantwoordelijk voor de voetafdruk van de interne bedrijfsvoering. Ook in 2018 is de CO₂-uitstoot gecompenseerd om tot een klimaatneutrale interne bedrijfsvoering te komen. De verduurzaming van onze mobiliteit zal compensatie uiteindelijk overbodig maken.

Plaatsen van oesterbanken

Milieunorm parkeergarage

2018	200 gr CO ₂ /km
2019	175 gr CO ₂ /km
2020	150 gr CO ₂ /km

Target 11.6

Verminder milieu-impact in steden (CBS)

Doelstelling Eneco

In 2020 is onze mobiliteit gebaseerd op duurzaam delen met het openbaar vervoer, elektrische (deel)auto's, de fiets of een combinatie

Resultaat 2018

33% CO₂ besparing t.o.v. 2016 (1,9 versus 2,9 Mton CO₂/FTE)

71% van de medewerkers reist op een duurzame wijze tussen huis en werk

Circulariteit

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) waar circulariteit onderdeel van is

Ook richting onze leveranciers ondernemen we actie door middel van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Dit maken we tastbaar met de volgende targets: De reductie van CO₂ bij de inkoop van goederen en diensten ligt voor ons op koers. De gerealiseerde besparing tot en met 2018 ten opzichte van 2015 is 24%. De reductie is voornamelijk te danken aan minder inkoop. In 2019 gaan wij met leveranciers gerichtere CO₂-reductie afspraken maken in aanbestedingen.

Binnen twee jaar willen we voor een vijfde van onze inkoop circulaire afspraken gemaakt hebben over het verbruik van (duurzame) energie tijdens de productie, het gebruik van minder en gerecycled materiaal, levensduurverlenging, hergebruik en verwerking van het product na de levensduur.

Zo is overeengekomen met een nieuwe leverancier van schoonmaakdiensten dat zij ook verantwoordelijk zijn voor samenwerking met de juiste afvalverwerkende partij(en). Het doel is dat de afstemming van afvalscheiding en verwerking daardoor beter gaat verlopen.

Onze strategische en voorkeursleveranciers toetsen we op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. We werken hiervoor samen met EcoVadis, maar staan open voor goede alternatieven. In 2020 is minimaal 60% van onze strategische en preferente leveranciers op het niveau van 'Leader' en meer dan 30% op het niveau van 'Performer'. Deze indeling is gebaseerd op onze vertaling van de waarderingen door EcoVadis, FIRA en de MVO Prestatieladder. Momenteel valt slechts 16% van onze strategische leveranciers in de categorie 'Leader' en 35% in de categorie 'Performer'. De resultaten zijn met de leveranciers gedeeld in de vorm van scorecards en worden samen doorgenomen met als doel de scores op Environmental, Social & Governance (ESG) verder te verhogen.

Zo heeft in 2018 Eneco een aanbieder van postverzorging uitgesloten als leverancier omdat de arbeidsomstandigheden niet goed te rijmen zijn met ons beeld van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Onze Supplier Code of Conduct is tot en met 2018 door 91% van de spend getekend. In alle inkoopprojecten is onze duurzame strategie belangrijk. De selectie van een leverancier baseren wij daarom niet alleen op prijs en kwaliteit, maar ook op sociale en ecologische criteria. Dit target is over 2018 nog niet gemonitord, maar start in 2019.

CO₂ reductie p/jr

(beïnvloedbare Inkoop spend)

1,5%

Circulair ingekocht in 2020

(ingekochte producten en diensten)

20%

MVI Compliance

MVO auditscores van leveranciers in 2020

(strategische en voorkeurleveranciers)

< 5% Achterblijvers

< 5% Starters

> 60% Leiders

~ 30% Performers

Getekende SCoC's

(beïnvloedbare inkoop spend)

> 90%

MVI-criteria opgenomen in

> 50%

van de contracten in 2019

(strategische en voorkeurleveranciers)

TARGET 12.2

SUSTAINABLE
MANAGEMENT AND
USE OF NATURAL
RESOURCES

Target 12.2

Duurzaam management en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen (CBS)

Doelstelling Eneco

Grondstoffenvoetafdruk verminderen. CO₂-reductie inkoop 1,5% per jaar en 20% circulair ingekocht in 2020

Resultaat 2018

24% sinds 2015

Koploper in duurzaamheid

Onze klanten, investeerders en andere belanghebbenden hechten steeds meer waarde aan bewijsvoering in de vorm van scores in ESG (Environmental, Social & Governance), duurzaamheidsbenchmarks en -standaarden.

Sustainalytics is een wereldwijde speler in het beoordelen van bedrijven op duurzaamheid op verzoek van investeerders. Het privatiseringstraject van Eneco verhoogt de aandacht voor onze ESG-score. Een hoge ESG-score bewijst niet alleen onze duurzame positie, maar vergroot ook onze kansen op het winnen van tenders bij belangrijke zakelijke klanten en op gunstige voorwaarden voor het aantrekken van kapitaal en daarmee lagere financieringskosten. Onze huidige ESG-score bij Sustainalytics is 76 van de maximaal 100 punten.

Op initiatief van investeerders benadert het CDP al ruim 15 jaar beursgenoteerde bedrijven om hun klimaatvoetafdruk publiekelijk te delen. Daardoor kunnen investeerders risico's beter inschatten. In 2018 heeft Eneco Groep voor de tweede maal vrijwillig deelgenomen aan CDP in het Climate Change-programma. Dit heeft geleid tot een B-label. Een B-label is hoger dan de gemiddelde sector-score (C-label) en ook hoger dan het Europese gemiddelde (B-). CDP waardeert bedrijven die zich via Science Based Targets initiative (SBTi) committeren aan de Parijse klimaatafspraken. Eneco Groep is in 2017 als eerste Nederlandse bedrijf toegelaten tot het SBTi.

Het EcoVadis-systeem gebruiken wij zelf om leveranciers te toetsen (zie Circulariteit), maar ook onze partners vragen een EcoVadis-score. Onze huidige score van 55 levert de kwalificatie Silver op. De score van het vergelijkbare FIRA is 'Extended CSR Report'.

LichtBlick in actie tegen kolen

LichtBlick heeft samen met partner het Wereld Natuur Fonds het rapport *Dead end coal* uitgebracht, dat bewijst dat Duitsland kolencentrales snel kan vervangen. Daarnaast nam LichtBlick actief deel aan de protesten tegen de vernietiging van het Hambacher-bos voor verdere kolenproductie.

Klanten met schulden

We dragen bij aan een duurzame en financieel gezonde samenleving met een sterke focus op klantbehoud, klanttevredenheid, efficiency en een maatschappelijk verantwoorde aanpak van problematische schulden, zonder ons financiële belang uit het oog te verliezen. Ons beleid heeft geleid tot 75% minder afsluitingen (End of Supply) en 80% minder gerechtelijke incassodossiers met hoge kosten voor de klant. Met dit klantvriendelijke beleid hebben we ook de afschrijving op dubieuze debiteuren en operationele kosten sterk gereduceerd. Met Eneco Credit Management verlaagt Eneco de problematische schuldenlast door de meest klantvriendelijke en effectieve incassopartner van Nederland te zijn.

Benchmarks

De belangrijkste duurzaamheidsbenchmarks zijn het Onderzoek Duurzaamheid Nederlandse Stroomleveranciers en in België het Greenpeace-klassement van Belgische stroomleveranciers.

Onderzoek Duurzaamheid Nederlandse Stroomleveranciers

Eneco heeft de afgelopen maanden weer meegewerkt aan het Onderzoek Duurzaamheid Nederlandse Stroomleveranciers. Dit onderzoek wordt jaarlijks uitgevoerd door de Consumentenbond, Greenpeace, Natuur & Milieu en WISE. Met het rapportcijfer 7,2 is Eneco ook dit jaar weer de grootste van de groenen.

Ondanks onze grote investeringen in duurzame energie levert het onderzoek onze merken Eneco en Oxxio dit jaar minder punten op dan vorig jaar. Dat komt doordat de onderzoeksopzet veranderd is ten opzichte van 2017. Zo telt onze duurzame productie uit zon, wind en biomassa niet meer mee als aparte categorie en worden onze gascentrales lager gewaardeerd dan vorig jaar. Deze gascentrales spelen wat ons betreft juist een cruciale rol als back-up op het moment dat er geen zon en wind is.

Dit jaar kent het onderzoek voor het eerst ook een ranglijst voor de zakelijke markt. Eneco speelt, dankzij de partnerships met grote Nederlandse bedrijven als de NS, DSM, Unilever en Schiphol Group, een wezenlijke rol in het verduurzamen van de zakelijke markt. Het onderzoek rekent ons echter tot de 'middenmoot', een aansporing om nog meer zakelijke klanten te helpen om te kiezen voor groene stroom.

Het volledige onderzoeksrapport is te raadplegen op de [website](#) van de Consumentenbond.

Greenpeace-klassement van Belgische stroomleveranciers

Eneco België krijgt van Greenpeace opnieuw een hoge score voor het duurzame beleid. Daardoor blijven we ook de groenste van de grote energieleveranciers in België. Greenpeace analyseert niet alleen de herkomst van de aangeboden stroom, maar ook het investeringsbeleid. Met 16/20 laten we de traditionele energieleveranciers ver achter ons. We willen in België evenveel groene stroom opwekken via zon en wind als we leveren aan onze klanten. Het evenwicht werd al een eerste keer bereikt in 2016. Daarna namen we energieleverancier Eni over met als doel om ook die nieuwe klanten over te zetten naar 100% groene en lokaal opgewekte stroom. Daardoor valt de score iets lager uit dan eerdere jaren, maar wij behouden een ruime voorsprong op de traditionele energieleveranciers. In 2018 is de productiecapaciteit van Eneco weer toegenomen, zodat het groeiende aantal huishoudens dat duurzame energie afneemt gegarandeerd is van Belgische groene stroom. Ons doel is om in 2025 al onze klanten duurzame én lokaal geproduceerde stroom te leveren.

Betrokken medewerkers

Onze medewerkers zetten zich in om onze missie waar te maken. Zij zijn het die de omschakeling mogelijk maken. We investeren in de vitaliteit en de ontwikkeling van onze medewerkers en geven prioriteit aan een veilige werkomgeving.

Uit het alignmentonderzoek van 2017 (een onderzoek onder de medewerkers) bleek dat er in de organisatie behoefte is aan het doorvertalen van de strategie naar het niveau van afdelingen, teams en individuele prestatieafspraken. Door de organisatieverandering zijn er in 2018 nieuwe organisatieonderdelen en teams ontstaan. Met de transitie die we doormaken is er momentum ontstaan om deze brug van strategie naar executie te slaan. Hierbij worden de teams ondersteund door begeleiders in het gebruik van de OGSM-methodiek: Objectives, Goals, Strategies en Measures. De strategie is hierin concreet gemaakt.

Om de afgesproken acties te kunnen uitvoeren, is het van belang dat de teams goed met elkaar samenwerken. Ze worden in een 'reboarding' (team)sessie ondersteund in elkaar beter leren kennen, rollen vastleggen en een teamconvenant samenstellen. Ook is er een nieuw intelligent HR Platform in ontwikkeling om de individuele prestatiedialoog beter te ondersteunen. We werken toe naar een centraal persoonlijk portaal Mijn Talent. Hierin kunnen medewerkers opleidingen boeken, hun prestatieafspraken vastleggen en interactief feedback vragen aan collega's en leidinggevenden.

Veilig en vitaal werken

Veilig en vitaal werken staat voor onze monteurs die installatiediensten verlenen al jaren hoog in het vandaal. We hebben nog een stap extra gezet met een programma rondom veiligheidsbewustzijn en streven naar level 4 op de Veiligheidsladder. Om de vitaliteit van onze monteurs ook in de toekomst te kunnen waarborgen, zijn we een programma gestart waarbij de medewerkers persoonlijke hulp krijgen om te werken aan hun vitaliteit.

5

Level 5

Veiligheid is leidend in onze manier van denken en doen

4

Level 4

We verhogen onze Veiligheidscultuur door steeds weer te evalueren en te verbeteren

3

Level 3

Ons veiligheidssysteem helpt ons om te doen wat we moeten doen

2

Level 2

We vinden Veiligheid belangrijk en we doen veel wanneer er incidenten zijn

1

Level 1

We maken ons niet druk over Veiligheid zolang we niet worden aangesproken

Met deze acties bouwen we concreet en met ondersteuning van simpele tools aan een cultuur waarin fouten maken mag, waarin we open zijn naar elkaar, maar wel aanpakken. Verzuim is als expertisegebied binnen de HR-organisatie opgenomen voor betere ondersteuning aan leidinggevenden en medewerkers. Deze aanpak heeft inmiddels geleid tot meer regie in de begeleiding en re-integratie van zieke medewerkers en tot een daling van het aantal medewerkers dat instroomt in de WIA.

Naar een slagvaardiger organisatie

Het ingezette verandertraject heeft in september 2018 geleid tot aanpassingen in de organisatie van Eneco, vooral de inrichting van een geïntegreerde Customer Organization en Operations Organization. Mede hierdoor hebben wij stappen gezet in het verhogen van efficiëntie, financiële performance en digitalisering, om zo meer ruimte te maken voor duurzame groei.

Deze ontwikkeling had ook personele gevolgen. Dit betrof deels ingehuurd medewerkers. Tegelijkertijd ontstonden er vacatures in de nieuwe organisatie waarop medewerkers konden solliciteren. Medewerkers die (pre-)boventalig raakten en keuzes moesten maken op basis van het Sociaal Plan, kregen ondersteuning van het Mobiliteitscentrum bij onder andere het zoeken naar een passende functie binnen of buiten Eneco.

De Centrale Ondernemingsraad (COR) en de vakbonden zijn nauw betrokken geweest bij het proces. Voor het gehele programma (tot einde 2019) is voorzien dat ongeveer 600 arbeidsplaatsen vervallen, waarvan 75% kan worden opgevangen door natuurlijk verloop, bijvoorbeeld omdat medewerkers met pensioen gaan. Of doordat tijdelijke contracten niet worden verlengd, of doordat externe inhuur wordt verminderd.

Zoals in het strategiehoofdstuk (blz. 24) is aangegeven maakt de nieuwe organisatie het beter mogelijk om de strategische agenda van Eneco uit te voeren.

Overname E.ON

Na de overname van E.ON hebben teams in Rotterdam en Eindhoven gewerkt aan een vlekkeloze overname en integratie. In oktober zijn, na de zakelijke klanten, ook alle consumenten officieel overgezet naar Eneco. Het grootste deel van de circa 150 medewerkers van E.ON koos voor de vertrekregeling, vooral vanwege de standplaatswijziging per 1 november. Circa 15 medewerkers werken sinds die datum in Rotterdam voor Eneco Zakelijk. Het proces is uitgevoerd in nauwe samenwerking met de COR en conform het sociaal protocol dat met de bonden is afgesproken. Ondanks de uitdagingen is de integratie binnen de financiële en operationele kaders soepel verlopen. De medewerkers van E.ON bleven ondanks de onrust door de overname gemotiveerd en adequaat hun klanten bedienen.

Veiligheid en security

Veilig werken heeft onze prioriteit. We trainen onze medewerkers om incidenten te voorkomen en hun veiligheid en veiligheidsbewustzijn te bevorderen. Het betreft hierbij voornamelijk de medewerkers en onderaannemers betrokken bij de installaties en in het onderhoud van windmolens en andere bronnen. Maar ook het kantoorpersoneel wordt getraind om hun rol te pakken. De trainingen volgen uit risico-analyses. In 2018 is bijvoorbeeld speciale aandacht geweest voor 'werken op hoogte'. Ook op het gebied van security en crisis management zijn we in 2018 actief geweest.

Veiligheidsscores

De veiligheid meten wij met de strategische KPI Recordable Incident Frequency (RIF). Dit is het voortschrijdend gemiddeld aantal incidenten met verzuim, vervangend werk of medische behandeling per 200.000 gewerkte uren. In 2018 hebben wij een RIF score van 0,45 bereikt. Deze score ligt iets boven de doelstelling van 0,6. We hadden dit jaar twee ongevallen met verzuim, met in totaal 106 verzuimdagen. De zogenoemde ernstgraad (severity rate) komt daarmee op 106/2=53. Dit jaar hebben leidinggevenden samen 1230 veiligheidsrondgangen gelopen en hebben deskundigen 660 werkplek-inspecties gedaan.

Onze vestiging Gasspeicher in Duitsland bereikte dit jaar naast de mijlpaal van 2000 gewerkte dagen zonder ongevallen ook trede 4 (op een schaal van 5) op de NEN veiligheids-cultuurladder. De biomassaverbrandingscentrale in Farmsum (Delfzijl) kreeg in oktober de certificatie voor het bereiken van trede 3 (op een schaal van 5) op de NEN veiligheid-cultuurladder. Dit is een belangrijke mijlpaal op weg naar trede 4. Het hele jaar hebben we de organisatie getraind en geoefend, omdat we vinden dat veiligheid integraal onderdeel is van de manier van werken en de stijl van leidinggeven. We beseffen dat ons cultuurprogramma voor trede 4 een meerjarig traject is, dat komend jaren onverminderd aandacht vraagt en krijgt.

Van alle veiligheidsmeldingen in 2018 zijn er drie hoofdcategorieën te onderscheiden: vallende objecten en valgevaar voor mensen, agressie tegen personeel en ondergrondse infrastructuur.

Bij hoogterisico's, oftewel vallende objecten en/of vallende personen, zijn er afgelopen jaar 35 meldingen geweest van Hoog Risico Incidenten (HRI) van vallende objecten. Bij de Bio Golden Raand centrale ging het bijvoorbeeld om een incident met vallende stukken betonblokken aan de binnenzijde van de ketel tijdens de stop, en bij een brand kwamen installatiedelen los. Bij valgevaar ging het om 33 meldingen, vooral met betrekking tot mensen die hun valbescherming niet (goed) gebruiken, of het risico van vallen van hoogtes van meer dan 2,5 meter onderschatten.

Dit jaar zijn er ook 30 meldingen over agressie tegen medewerkers. Het komt helaas in toenemende mate voor dat medewerkers van Eneco niet netjes behandeld worden, of zelfs bedreigd worden. Dit doet zich voor bij alle bedrijfs-onderdelen en vindt plaats op allerlei manieren, zoals sociale media (bijvoorbeeld bij windontwikkelaars), via de telefoon (schelden op medewerkers van call centra), of op locatie (diverse klachten) en bij monteurs dat zij hun werk niet goed doen. Deze trend wordt door diverse instanties (o.a. NCTV) onderschreven. Ook wordt er in rapporten van diverse instanties op gewezen dat het protest verhardt, bijvoorbeeld bij de bouw van windparken op land.

Bij ondergrondse infrastructuur gaat het met name om incidenten waarbij kabels of leidingen worden geraakt en/of

worden beschadigd, door activiteiten in opdracht van Eneco, of door derden. Dit betrof in 2018 20 meldingen.

Veiligheid van aannemers

We nemen veiligheid ook vanuit onze rol als opdrachtgever serieus. In 2018 hebben we wederom samen met een andere energieleverancier twee bijeenkomsten gehouden met onze zes gebiedsaannemers in de warmtesector rondom het thema veiligheid. De meest recente bijeenkomst was voor uitvoerders en toezichthouders. Daarnaast hebben we maandelijkse overleggen om veiligheidsissues te bespreken. Dit jaar zijn er twaalf ongevallen met verzuim, vervangend werk of medische behandeling gebeurd waar onze aannemers bij betrokken zijn. Wij volgen deze ongevallen direct op met een dialoog tussen de directie van Eneco en de directie van de betreffende aannemer, omdat wij geloven dat een goed gesprek vanuit een gedeeld belang om veilig te werken de juiste weg is om veiligheidsbewustzijn te scheppen.

Crisisorganisatie

Als er een crisis dreigt of is, mobiliseren we een tijdelijke crisisorganisatie die naast de staande organisatie bijeeroepen wordt om de crisis professioneel aan te pakken. Er wordt gewerkt met een speciale vergadertechniek om snelle besluitvorming mogelijk te maken. We hebben de organisatie verder geprofessionaliseerd in het afhandelen van mogelijke crises. De crisisorganisatie in Nederland, Duitsland en België is getraind, en tijdens vier opschalingen in 2018 is gebleken dat de organisatie een crisis efficiënt kan bezweren.

Kwaliteitsmanagement

In 2018 zijn we gestart met de centrale aansturing van het kwaliteitsmanagement. We hebben een integraal managementsysteem voor heel Eneco ontwikkeld, waarmee we nog beter aan de wensen en eisen van onze stakeholders voldoen en de efficiëntie vergroten. Daarbij is onze certificatenportefeuille verder uitgebreid, onder meer op het gebied van assetmanagement (ISO 55001), kwaliteitsmanagement (ISO9001), inspectie van drukdelen (IVG), gezond en veilig werken (ISO 45001) en milieumanagement (ISO 14001).

Financieel resultaat

Stijging resultaat Eneco

Eneco heeft in 2018 de financiële resultaten verder verbeterd, na een forse groei in 2017. Het bedrijfsresultaat (EBIT) is gestegen naar 162 miljoen euro in 2018 (2017: 158 miljoen). Ook de bruto marge en overige opbrengsten zijn hoger uitgekomen, op 1,082 miljard euro (2017: 1,052 miljard). De omzet steeg met 25% tot 4,183 miljard euro (2017: 3,355 miljard), vooral als gevolg van acquisities. De winst na belastingen is duidelijk hoger uitgekomen op € 136 miljoen (2017: 127 miljoen).

De onderneming heeft in 2018 focus aangebracht in de uitvoering van de strategie. Een voorbeeld is de overname van ongeveer 200.000 particuliere en zakelijke klanten van de Nederlandse verkoop- en leveringsactiviteiten van E.ON. Hiermee steeg het aantal klantcontracten in 2018 naar bijna 6 miljoen, waarmee wij als enige van de grote energiebedrijven marktaandeel wonnen op de consumentenmarkt. Anderzijds werden de zonactiviteiten in Frankrijk en een gedeelte van ons aandeel in Borssele III & IV verkocht. Er werd ook een verandertraject gestart voor de Nederlandse organisatie, dat gericht is op een betere klantervaring, onder andere door digitalisering en geïntegreerde klantbenadering. Het traject heeft een beoogd doel van 100 miljoen euro resultaatverbetering in 2020, waarmee Eneco goed op weg is.

Eneco helpt omschakelen

De aandacht voor de klant betekent dat Eneco hen ook helpt bij het moeiteloos omschakelen in de energietransitie. Wij zijn gaan samenwerken met Energie In Huis, een bedrijf dat bestaande huizen verduurzaamt. Eneco nam ook een minderheidsbelang in het bedrijf. Voor de elektrische rijder zijn diverse partnerschappen aangegaan (onder andere met Jaguar Landrover Benelux) om de laaddienstverlening te verbeteren. Voor klanten zonder mogelijkheid zelf zonnepanelen te plaatsen introduceerden wij Stukje Zon. Een voorbeeld van geïntegreerd aanbod is de samenwerking met Rotterdam Ahoy. Naast zonnepanelen wordt een thermisch smart grid aangelegd, waarop ook gebouwen uit de directe omgeving (Zuidplein) worden aangesloten en er worden laadpalen voor elektrische auto's geplaatst.

Groei investeringen

Duurzame energie van iedereen blijft de missie van Eneco. Wij investeren in totaal 248 miljoen euro in 2018 (2017: 156 miljoen). Onder andere in hernieuwbare bronnen zoals nieuwe zon- en windparken (121 miljoen), zoals de windparken Hoge Zandse Polder, Nieuwe Waterweg, Slufterdam, het Belgische Cordona en Borssele III & IV.

Warmteproductie en warmtenetten spelen een cruciale rol in ieder plan voor de verduurzaming van de Nederlandse energievoorziening. Eneco investeerde hierin 78 miljoen euro afgelopen jaar, onder andere in de onlangs in werking gestelde duurzame biowarmte installatie in Utrecht.

Onze gascentrale Enecogen werd voor 19 miljoen euro aangepast, onder andere om te fungeren als herstelvoorziening ('black start') voor het hoogspanningsnet. Het is één van de drie noodvoorzieningen van Tennet in Nederland.

Eneco heeft in 2018 241 miljoen euro geïnvesteerd in overnames. Naast de E.ON klantportfolio werd in december de optie gelicht om het Duitse Lichtblick geheel in eigendom te krijgen.

Meer duurzame groei

In 2018 heeft Eneco meer dan 600 MW duurzame opwekkingscapaciteit aan wind op land en zon toegevoegd, door het sluiten van langjarige inkoopovereenkomsten met projecten van derden, waarvan de meeste de komende jaren in productie komen. Het hernieuwbare portfolio is vooral versterkt door de volgende grote contracten: Yard en Eurus voor 309 MW, - nieuwe en bestaande windparken, Aspiravi Wind België voor 66 MW, Nearstar Solar voor 46 MW en Midden Groningen Solar voor 103 MW.

Daarnaast heeft Eneco haar offshore windportfolio uitgebreid met meer dan 850 MW met de financial close van Borssele III en IV, en het contracteren van de Belgische parken Mermaid en Seastar die een gezamenlijk opgesteld vermogen hebben van 488 MW.

Ook werd besloten om een tweede biowarmte installatie te gaan bouwen bij de warmtecentrale in Utrecht.

Geringe stijging kosten

Vanzelfsprekend brengt de groei ook kosten met zich mee. De totale bedrijfskosten inclusief afschrijvingen stegen met 26 miljoen euro (3%) tot 920 miljoen euro. Naast kosten van geconsolideerde overnames en het verandertraject, zijn er extra kosten gemaakt op andere terreinen. Bijvoorbeeld voor de integratie van Eni België en E.ON, en voor de voorbereidingen op de privatisering.

Ondanks de acquisities zijn de afschrijvingskosten per saldo afgenomen, vooral omdat Prinses Amalia Windpark voor het grootste deel is afgeschreven.

Vooruitzicht

Op grond van onze strategie en groeiambities hebben wij vertrouwen in de verdere ontwikkeling van ons bedrijf. Dat neemt niet weg dat de integratie van de nieuwe onderdelen inspanning zal vergen en de marktomstandigheden uitdagend zijn en voorlopig zullen blijven. Tevens is er de actualiteit van het aandeelhouderschap in Eneco. Tegen deze achtergrond spreken wij geen resultaatverwachting uit voor 2019.

Risicomanagement

Risicomanagement draagt bij aan het op een verantwoorde wijze realiseren van onze strategische doelen. Met ons risicobeleid wegen we zorgvuldig af welke risico's Eneco loopt en welke beheersmaatregelen wij daar tegenover zetten. We toetsen de effectieve werking van deze maatregelen.

Governance

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het risicomanagement van de onderneming als geheel. Voor de inrichting van het risicomanagement hanteren wij het 'three lines of defense'-model. Hiermee volgen wij de huidige good practices betreffende risicomanagement. De Raad van Bestuur heeft de uitvoering van het risicomanagement primair gedelegeerd aan de directeuren van de bedrijfsonderdelen ('eerste lijn'). Business Control en staf- en functionele gebieden zoals compliance en veiligheid ondersteunen vanuit de 'tweede lijn' de bedrijfsonderdelen. De afdeling Group Risk Management is ook onderdeel van de 'tweede lijn' en zorgt voor beleidskaders en de coördinatie van het risicomanagementproces. De Internal Audit-functie ('derde lijn') toetst onafhankelijk en rapporteert de resultaten aan de Raad van Bestuur en de Auditcommissie van de Raad van Commissarissen.

De directies van de bedrijfsonderdelen bespreken elk kwartaal hun risico's, de risico-inschattingen en de status van maatregelen die zijn gericht op het beperken en beheersen daarvan. Elk kwartaal worden in de Business Unit Review de belangrijkste risico's en maatregelen aan de verantwoordelijke portefeuillehouder van de Raad van Bestuur gerapporteerd. Deze worden geconsolideerd voor rapportage aan de Raad van Bestuur en de Auditcommissie.

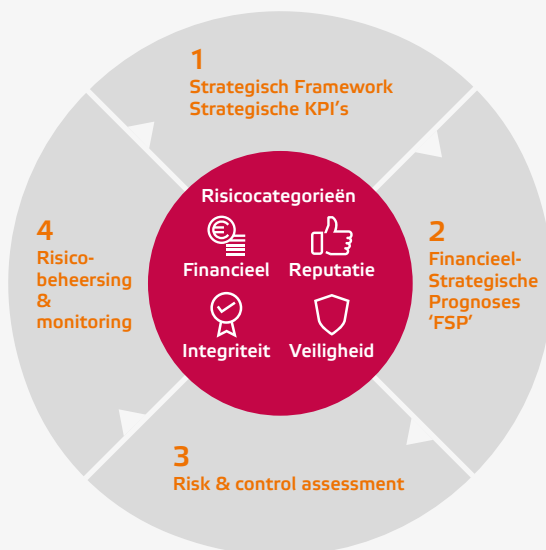
De risicogrenzen op ondernemingsniveau hebben we vastgelegd in diverse concrete beleidsverklaringen, codes en richtlijnen op gebieden als veiligheid, handelsmandaten, autorisatiebevoegdheden en gedrag. De Auditcommissie ziet toe op het adequaat functioneren van de risicobeheersingsactiviteiten.

Raamwerk risico- en performancemanagement

Wij hanteren het interne Eneco risicobeheersings- en controlesysteem (ECRS) dat is afgeleid van het COSO ERM-raamwerk, de wereldwijde standaard voor Enterprise Risk Management. Het ECRS omvat een systematische aanpak voor risico-inventarisatie, een set van beheersmaatregelen en een self-assessmentmethodiek waarmee het management van de bedrijfsonderdelen zelf vaststelt of de beheersmaatregelen effectief zijn. De In control-verklaring van de Raad van Bestuur is mede gebaseerd op de uitkomsten van deze self-assessments die worden uitgevoerd door de bedrijfsonderdelen.

Risicomanagement is een iteratief en continu proces en is onderdeel van de reguliere Business Planning Cyclus. Minimaal één keer per jaar voeren de bedrijfsonderdelen een diepgaande analyse van de bedreigingen en kansen uit. Voor ieder risico bepalen we wat de mogelijke impact kan zijn op de risicocategorieën Financieel, Reputatie, Integriteit en Veiligheid. Wij sturen op beheersingsmaatregelen die individuele risico's verlagen en door financieel-strategische prognoses ondersteund met gevoeligheidsanalyses, waaronder single-event-stresstesten en VaR-analyses voor het totaal van alle businessrisico's. Op alle niveaus van de organisatie zijn risicobeheersingssystemen ingericht, waarin specifieke risicobeperkende maatregelen besloten liggen. De bedrijfsonderdelen rapporteren twee maal per jaar over door hen uitgevoerde self-assessments op de key-controls. Deze key-controls zijn de beheersmaatregelen die de hoge risico's significant verlagen.

Raamwerk risico- en performancemanagement

- 1. Strategisch Framework Strategische KPI's**
 - Raamwerk risico- en performancemanagement
- 2. Financieel-Strategische Prognoses 'FSP'**
 - Verwachte realisatie strategische doelstellingen
 - Verwachte financiële resultaten
 - Verwachte credit rating ratio's
- 3. Risk & control assessment**
 - Bruto risico-inventarisatie (risico register)
 - Bepaling controls
- 4. Risicobeheersing & -monitoring**
 - Bepaling van potentiële impact risico's op financieel strategische prognoses
 - Mitigerende maatregelen en opvolging
 - Netto risicorapportage en monitoring op alle niveau's
 - Vaststellen of risico's acceptabel zijn

Risicobereidheid

Onze risicobereidheid is onderverdeeld naar impact-categorieën zoals we die binnen Eneco onderscheiden:

Risicocategorieën	laag	midden	hoog
Veiligheid	Letsel met vervangend werk	Letsel met verzuim of ziekenhuisopname	Eén of meerdere dode(n)
Integriteit & Compliance	Geen/beperkte fraude mogelijk	Incidentele fraude mogelijk	Grootschalige fraude mogelijk
Financieel	< € 1 mln	> € 1 mln	> € 10 mln
Reputatie & Kwaliteit	Beperkte negatieve beeldvorming stakeholders	Daling vertrouwen bij stakeholders	Structurele schade bij stakeholders
Veiligheid	Binnen Eneco is veel aandacht voor veiligheid en onze risicobereidheid is zeer laag. Ernstige voorvallen (ziekenhuisopname, dodelijk ongeval) beschouwen we als onacceptabel.		
Integriteit & compliance	Het management heeft een zero tolerance beleid ten aanzien van integriteits- en compliance risico's.		
Financieel	Onze risicobereidheid is in het algemeen laag, maar soms moeten we voor een risico een hogere financiële impact 'accepteren' omdat de mogelijkheid tot mitigatie beperkt is (bijvoorbeeld weerrisico). Daarnaast kiezen we op specifieke gebieden, zoals op innovatie en transformatie, bewust voor een hoger risicoprofiel. Middels gevoeligheidsanalyses en stresstesten, stellen we vast of we voldoende robuust zijn voor tegenvallers en incidenten.		
Reputatie & Kwaliteit	Onze risicobereidheid is laag, waarbij we waar mogelijk trachten te voorkomen dat er aanleiding ontstaat tot negatieve beeldvorming over Eneco.		

Ontwikkelingen 2018

In 2018 zijn we gestart met een programmatische aanpak om voor gebieden die groepsbreed relevant zijn een generieke normstelling te implementeren, zoals voor beheersing van risico's op het gebied van externe verslaggeving en compliance. Het programma beoogt het verbeteren van zowel de kwaliteit van beheersingsmaatregelen en processen als de aantoonbaarheid.

Incidenten

In 2018 hebben zich enkele incidenten voorgedaan, waarvan wij er twee uitlichten.

In mei werden er signalen ontvangen dat een e-mailaccount van Eneco werd gebruikt om mogelijke phishing-e-mails te verzenden. Uit onderzoek bleek dat het echte (niet-vervalste) account werd gebruikt om de e-mails te verzenden. Iemand had illegale toegang tot dit account verkregen en dit misbruikt om een phishing-e-mail te sturen naar interne en externe contacten, in een poging meer accounts te verzamelen voor toegang en misbruik. Analyse toonde aan dat de e-mail en de link in de e-mail zelf geen schadelijke code bevatte. Hierdoor hebben onze ATP-filters deze niet voortijdig afgevangen. Er is onmiddellijk actie ondernomen door het account te blokkeren. Het heeft niet geleid tot verdere waargenomen schade.

In juni bleek dat er een incident heeft plaatsgevonden bij de afdeling die de zakelijke accounts onder beheer heeft. Door een menselijke fout is een nieuwsbrief verkeerd gestuurd. Het betrof een fout in de 'mailmerging' database, waardoor e-mails verkeerd werden geadresseerd. Zo kwam er persoonlijke data, namelijk de naam en klantnummer, verkeerd terecht. Hierover is melding gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Strategische risico's

Strategische risico's doen zich voor op langere termijn en beïnvloeden de haalbaarheid van onze strategische doelstellingen.

Bij de doelstellingen die we hebben gedefinieerd, onderkennen we de hierna genoemde belangrijkste strategische risico's, die niet altijd alleen maar een bedreiging inhouden, maar vaak ook aangrijpingspunt voor kansen zijn.

Verlies van geloofwaardigheid van het duurzame imago

De missie van Eneco Groep is 'Duurzame energie van iedereen'. We willen koploper zijn in de energietransitie en erkenning als duurzaam energiebedrijf acterend binnen de grenzen van onze aarde, onze One Planet-ambitie. Deze ambitie is vertaald in een CO₂-reductiedoelstelling voor onze eigen bedrijfsvoering, een verdubbeling van eigen duurzame productiecapaciteit en streven naar meer dan 50% duurzame energie aan onze klanten. Om ons imago te beschermen, kiezen we zorgvuldig onze leveranciers en partners en we passen *know your customer*-criteria toe bij acceptatie van zakelijke klanten en tegenpartijen. Verder mitigeren we het risico door transparante communicatie naar stakeholders over de voortgang van de executie van onze strategie.

Verkeerde keuze in duurzame technologieën en innovaties

Investerings in bijvoorbeeld warmtenetten, duurzame productie en co-generatie kennen een lange terugverdientijd. Er is een risico op dalend rendement of verkorting van de economische levensduur als gevolg van technologische ontwikkeling of overheidsbeleid. Anderzijds kan het ter beschikking hebben van een asset een strategisch sterke positie in de keten opleveren. Dergelijke investeringen worden daarom zorgvuldig afgewogen. Ook voor onze gekozen Smart Home-applicaties en andere innovaties geldt dit risico. Deels vangen we dit op met investeringen in meerdere start-ups en veelbelovende technologieën. We volgen actief de innovatieve ontwikkelingen en/of participeren daarin. Met deelnemingen spreiden we risico's. We brengen focus aan in onze innovatiebudgetten en resources door strategische portfoliokeuzes.

Onvoldoende klantproposities met toegevoegde waarde

De klantbehoefte transformeert in en door de energietransitie en innovaties vinden snel hun weg, mede door het internet. Er is druk op de marge per klant of verlies van 'traditionele' energiekliëntcontracten. Eneco wil meerwaarde voor klanten creëren, nieuwe energiediensten ontwikkelen met veelbelovende technologieën als blockchain, en slim gebruikmaken van data voor Smart Home-toepassingen en energiemangement. Daarnaast passen we digitalisering en data analytics toe om huidige processen te optimaliseren, om te zorgen dat dingen in één keer goed gaan (first time right) en wij boven verwachtingen van onze klanten presteren.

Structureel lage elektriciteitsprijzen

Structureel lagere elektriciteitsprijzen in de toekomst en lagere subsidies op duurzame productie hebben een negatieve impact op de haalbaarheid van onze strategische doelstellingen voor duurzaamheid. Prijzen van elektriciteit en groencertificaten kunnen op de energiehandelmarkten voor een aantal jaren worden vastgelegd, maar vaak niet voor de volledige levensduur. Dalende opbrengsten impliceren dat de ruimte voor toekomstige investeringen in duurzame productie-assets afneemt. Door internationale diversificatie spreiden we het risico. Daarnaast hanteren we de strategie om duurzame productiefaciliteiten te bouwen met en op verzoek van klanten (Client to Assets met langjarige afnamecontracten) en om via structuring van handelscontracten prijsrisico's over te dragen. Via efficiencyprogramma's verbeteren we de winstgevendheid, wat bijdraagt aan onze financiële sterkte en ruimte voor de toekomst.

Afname van winstgevendheid van gas

De overheid wil dat alle huishoudens in 2050 onafhankelijk zijn van aardgas. Ook op kortere termijn zal al sprake zijn van dalende (gas)opbrengsten en marges door toenemende isolatie en de opkomst van besparende (lokale) oplossingen, zoals de elektrificatie van warmte. Wij investeren in duurzame warmte-oplossingen, collectieve oplossingen zoals stadsverwarming en individuele oplossingen zoals warmte-opslag. Daarnaast optimaliseren we de keten om het effect op afnemende gasmarge te verkleinen.

Onvoldoende competenties en inzetbaarheid van medewerkers

De uitvoering van de strategie en het realiseren van de energietransitie vergt nieuwe competenties, vaart maken en wendbaarheid van de organisatie en haar medewerkers. Wij besteden veel aandacht aan opleidings-, cultuur- en ontwikkelprogramma's voor management en medewerkers. Onze focus is het bouwen van een high performance-organisatie door onder andere 'agile' te werken, verder te digitaliseren en Lean-methodieken toe te passen. De gekantelde organisatie-inrichting ondersteunt het klant- en ketengericht werken.

Toenemende impact van het weer op het resultaat

Weersinvloeden leiden tot schommelingen in de opbrengsten van duurzame productie of warmtelevering. Door de beoogde relatieve groei hiervan in onze portfolio neemt de potentiële afhankelijkheid van het weer op ons financieel resultaat structureel toe. Met actief portfoliomanagement verminderen we deze impact, bijvoorbeeld door langjarige inkoop van windparken via derden (PPA's). Verdere risicomitigatie van het weerrisico vindt plaats door hedging in de markt en structured deals met tegenpartijen.

Risico's exploitatie van data

Producten en diensten zijn steeds meer digitaal en datagedreven. Slimme toepassing van datatechnologie kan bestaande markten en waardeketens bedreigen, maar biedt tegelijkertijd kansen voor wie er vroeg op inspeelt. Wij investeren in competenties voor datahandeling en tooling en benutten big data voor (commerciële) innovatieve toepassingen, customer intelligence en het verbeteren van klantprocessen. Veel aandacht gaat daarbij uit naar zorgvuldige omgang, opslag en gebruik van deze gegevens, met name bij de herleidbaarheid naar personen, maar ook naar het vraagstuk over het eigenaarschap van de data en de exclusiviteit van de rechten.

Optreden van kapitaalschaarste

Door een veranderend bedrijfs- of financieel risicoprofiel kan de ingeschatte kredietwaardigheid van Eneco afnemen. Dit bemoeilijkt de financierbaarheid van onze investeringen, maar ook de beschikbaarheid van garanties en kredietruimte voor onze energie-inkoop en leveringsactiviteiten. We sturen binnen financiële kaders en continue financiële optimalisatie tussen de huidige en nieuwe verdienmodellen en toetsen regelmatig de financiële robuustheid van de strategie door middel van stresstesten. Onze financieringsstrategie voorziet in faciliteiten voor tijdelijke aanvullende garantie- of kapitaalbehoefte, en afgifte van zekerheden aan tegenpartijen wordt eerst zorgvuldig intern gewogen en beoordeeld.

Operationele risico's

De operationele risico's hebben veelal een performance- en business-gerelateerd karakter.

Hierna lichten we de belangrijkste operationele risico's toe die na mitigatiemaatregelen nog een ingeschatte resterende impact van > € 5 miljoen kunnen hebben.

Risico
(trend t.o.v. 2017: ↑↔↓ 1)

Potentiële impact

Beheersingmaatregelen

Financiële positie

Kredietwaardigheid →

Afname gepercipieerde kredietwaardigheid Eneco, respectievelijk rating downgrade.

- Afname in bereidheid door energiehandelspartijen om Eneco Groep ongedekte limieten op handelsposities te geven, respectievelijk toename in af te geven garanties en andere zekerheden door Eneco Groep.
- Slechtere condities voor toegang tot kapitaal- en geldmarkten en (beperkt) hogere rente-opslagen.

- Stress-testen met name op EBITDA.
- Sturing op contractcondities met klanten en handelstegenpartijen.
- Beschikbaarheid back-up financierings- en garantiefaciliteiten, met name te benutten in geval van volatiele marktomstandigheden.²

Spark spread ↑

Verlaging marge tussen verkoopprijzen van elektriciteit geproduceerd door gascentrales en kostprijs/inkoop gas en CO₂(belasting).

- Circa € 20 miljoen per jaar.
- Risico neemt toe, het gestegen prijsniveau verhoogt de verwachte winstgevendheid en daarmee neemt ook het neerwaarts risico toe.
- Impact potentiële CO₂ belasting is afhankelijk van politieke besluitvorming.

- Portfoliomanagement en hedgingstrategieën in de energiehandelmarkten met energiederivaten.²

Winstgevendheid duurzame assets →

Lagere toekomstige opbrengsten vanwege dalende elektriciteitsprijzen of dalende marktwaarde van groene stroom.

- Circa € 10 miljoen per jaar.
- De Nederlandse en Belgische subsidieregelingen nemen niet het volledige prijsrisico weg. Het subsidieregime in het VK impliceert een inherent grotere gevoeligheid voor prijsniveau.

- Spreiding van investeringen over meerdere landen.
- Afdkken van posities via energiehandelmarkten²; er is echter voor een beperkt aantal jaren vooruit een liquide markt.
- Sluiten van langjarige klantbeleveringstransacties.

Weerrisico →

Vanwege weersomstandigheden lager dan gemiddelde productieopbrengsten van windparken (weinig wind) of lagere vraag van klanten naar gas/warmte door milde winter.

- Circa € 20 - € 40 miljoen op jaarbasis
- Door het uitbreiden van onze windproductie en klantenportefeuille (warmtevraag) neemt de invloed van het weer op de resultaten toe. Per huishouden neemt het temperatuurrisico overigens gradueel af vanwege betere isolatie en andere technieken. Het weerrisico is ten dele kosten-effectief te mitigeren, maar er blijft een substantieel restrisico.

- Afsluiten van (contraire) weegerelateerde inkoopcontracten, verkoopcontracten en derivaten.²
- Gebruik van onze gasopslagfaciliteiten.
- Portfoliomanagement en inzet expertise op voorspelling van weer in relatie tot verwachte energievraag en -aanbod.
- Toepassing van vraagsturingmechanismen samen met onze klanten.
- Sourcing van duurzame energie deels via langjarige inkoop van derden (PPA's) in plaats van eigen windparken.

Risico's ten aanzien van business performance, beheersing en governance van onze deelnemingen en recente overnames →

- Reputatieschade en financieel verlies, waarvan de impact afhangt van de omvang en het belang dat we hebben. Reputatieschade ontstaat als businessdoelstellingen in onvoldoende mate worden bereikt of zich incidenten op het vlak van de interne beheersing voordoen. Financiële impact ontstaat bij het niet realiseren van beoogde synergievoordelen bij te consolideren overnames, bij schades of bij het niet kunnen waarmaken van de groeidoelstellingen bij overnames en deelnemingen. Wij geven onze op innovatie gerichte deelnemingen bewust meer ruimte zodat zij sneller kunnen innoveren en excelleren; daarbij accepteren we dat er een inherent groter risico kleef aan dit type deelnemingen.

- Via periodieke monitoring houden we toezicht op onze ventureportfolio.
- Eneco houdt middels zijn vertegenwoordigende zetels in toezichthoudende organen van zijn deelnemingen toezicht en toetst het beleid van het management op bedrijfsontwikkeling en interne beheersing.
- Voor onze mee te consolideren deelnemingen geldt dat aanvullend eisen gesteld worden, met name op verslaggevings- en IT-controls, in lijn met Eneco-standaarden.

1 ↑ risico hoger t.o.v 2017 ↓ risico lager t.o.v 2017 → risico gelijk t.o.v 2017

2 Zie noot 31 van de geconsolideerde jaarrekening voor nadere toelichting van de beheersing van financiële risico's.

Risico
(trend t.o.v. 2017: ↑→↓ 1)

Potentiële impact

Beheersingmaatregelen

Financiële verslaggeving

Risico's op het gebied van de interne en externe financiële planning en verslaggeving →

- Reputatieschade, claims en juridische procedures.
- Niet-compliant of onjuiste verslaggeving.
- Ontbreken van juiste, tijdige en onderbouwde financiële stuurinformatie ten behoeve van besluitvorming door management.
- In geval van besluit tot een aandeelhouderstransactie neemt de potentiële impact van dit risico toe.

- Up-to-date houden van kennis over de financiële verslaggeving.
- De interne controle en administratief-organisatorische maatregelen, waaronder onze accountingrichtlijnen.
- Procedures voor periodieke afsluiting, rapportage, forecasting en energiebalans.

Operationeel – IT gerelateerd

Ongeautoriseerde toegang tot en/of wijzigingen in IT-systemen alsmede cybersecurity ↑

- Reputatieschade.
- Fraude.
- Financiële impact: afhankelijk van aard en ernst van het zich voordoende incident kan schade oplopen tot meer dan € 1 miljoen.
- In lijn met de maatschappelijke trend neemt het risico op cybersecurity-incidenten toe.

- Signalerings- en detectietechnieken op ongeautoriseerde toegang en verdachte activiteiten.
- Bewustwordingstrainingen voor medewerkers.
- Assurancetoetsing door derden (audits en certificeringen).
- IT-changemanagement, beleid op toekennen en intrekken van accounts, bijbehorende rechten en toepassen IT-beveiligingsprotocollen.

Operationeel – Klanten

Business continuity interrupties →

Ongevallen en/of storingen in onze warmtelevering, productie, handels- of klantsystemen

- Veiligheidsincidenten met letsel of erger.
- Financiële impact: afhankelijk van aard en ernst van het zich voordoende incident kan dit oplopen tot meer dan € 5 miljoen.
- Business Interruption Awareness.

- Veiligheidsbeleid en voorschriften.
- Dubbel uitgevoerd IT-platform voor kritische systemen.
- Uitvoeren van periodieke crisismanagement- en hersteltesten.
- programma uitgerold bij de bedrijfsonderdelen.
- Onderhoud en monitoring van onze warmtenetten en eigen productie-units.

Wet- en regelgeving

Het niet voldoen aan wet- en regelgeving ↑

- Reputatieschade.
- Claims.
- Juridische procedures.
- Financiële impact: afhankelijk van aard en ernst van eventuele overschrijdingen; kan oplopen tot meer dan € 5 miljoen bijvoorbeeld niet kunnen sturen van rekeningen, cashflow problemen.
- Energiebedrijven worden meer data-intensief; de toenemende regelgeving hierop verhoogt het risico.

- Compliance control frameworks bij bedrijfsonderdelen.
- Up-to-date houden van kennis over aankomende relevante wetgeving en dit actief delen met de business via interne media en kennissessies (o.a. privacy).

1 ↑ risico hoger t.o.v. 2017 ↓ risico lager t.o.v. 2017 → risico gelijk t.o.v. 2017

Governance

Corporate Governance

Taken en verantwoordelijkheden

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur (RvB) is eindverantwoordelijk voor de prestaties van Eneco Groep. De RvB wordt benoemd door de Raad van Commissarissen (RvC) en legt verantwoording af aan de RvC en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).

De RvB van Eneco heeft vier leden. Hun personalia zijn te vinden op de corporate site van Eneco Groep.

Strategic Board

Eneco Groep werkt sinds 2017 met een Strategic Board (SB) om extra vaart te kunnen maken met de energietransitie. De SB bestaat uit de RvB, aangevuld met een Chief Customer Officer en een Chief Human Resources Officer.

Diversiteit

Eneco Groep vindt het erg belangrijk te werken met teams waarin diversiteit in achtergrond en persoonlijkheid een afspiegeling zijn van de samenleving om hiermee zo breed mogelijk de verbinding aan te gaan met onze klanten en omgeving. Zo stimuleert Eneco actief de aanname- en het uitvoeren van werkzaamheden door inzet van medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt in onze panden. Hierbij moet worden gedacht aan onze grote externe facilitaire partners (catering, schoonmaak, beveiliging, ontvangst). Het streven naar gender-diversiteit gaat onverminderd door. In 2018 is 26% van de nieuw aangenomen medewerkers vrouw waarbij het aandeel vanaf schaal 9 en hoger uitkomt op 30%. Het totaal aandeel vrouwelijke werknemers binnen Eneco komt hiermee uit op 39%. Van alle leidinggevende posities wordt momenteel 29% ingevuld door vrouwen.

De RvB heeft in 2018 bestaan uit 4 mannelijke leden waarmee niet is voldaan aan de gewenste diversiteit. Echter, waar wel nauwlettend op wordt gelet, is door in een profielschets dit streven expliciet te benoemen zodat bij een eventuele nieuwe benoeming van dit streven kan worden uitgegaan. Door de huidige benoemingstermijnen was dit helaas nog niet mogelijk. In de Strategic Board, die fungeert als aanvulling op de RvB, is in de top echter diversiteit toegenomen.

Gedragcode

Voor iedereen binnen Eneco gelden gedrags- en integriteitsnormen die schriftelijk zijn vastgelegd in de gedragscode https://www.enecogroep.nl/-/media/eneco-groep/pdf/voorwaarden/Eneco_gedragscode_januari_2019.pdf. Binnen Eneco is een meldpunt integriteit en is een vertrouwenspersoon benoemd aan wie medewerkers klachten met betrekking tot sociaal ongewenste omgangsvormen kunnen melden (zie Integriteit en compliance, pagina 58).

Moderne medezeggenschap

Medezeggenschap is belangrijk binnen Eneco Groep. Dit doen we 'samen' en modern.

Leden, rolprofielen en themagroepen

Elk bedrijfsonderdeel heeft een ondernemingsraad van waaruit afgevaardigden worden gekozen in de Centrale Ondernemingsraad. Moderne medezeggenschap betekent onder andere dat de ondernemingsraden en Centrale Ondernemingsraad een beperkt aantal leden hebben en dat een lid slechts enkele termijnen zitting heeft. Er wordt gewerkt met specifieke rolprofielen, waarin is vastgelegd wat van ieder OR-lid wordt verwacht. Daarbij is de ontwikkeling van de leden van de ondernemingsraden belangrijk. Bij adviestrajecten worden themagroepen ingesteld, die bestaan uit enkele leden van de ondernemingsraden, aangevuld met medewerkers met een specifieke expertise.

Vroeg betrokken

De kern van de moderne medezeggenschap is dat bestuurders van Eneco hun ondernemingsraden vroegtijdig bij ieder traject betrekken. Zo ontstaat er gezamenlijke beeldvorming van de kwestie. Samen wordt gekeken naar de verschillende opties en beste keuzen. Medezeggenschapstrajecten verloppen daardoor veel sneller. Naar overtuiging van de COR worden hierdoor betere beslissingen genomen en is het draagvlak voor een besluit groter.

Thema's

In 2018 hebben de ondernemingsraden zich met alle belangrijke thema's binnen hun eigen bedrijfsonderdeel beziggehouden, zoals reorganisaties. De Centrale Ondernemingsraad, die samenwerkt met de Raad van Bestuur van Eneco Groep, heeft zich onder andere beziggehouden met de privatisering, de reorganisatie, grote investeringen, organisatiewijzigingen die meer dan 1 bedrijfsonderdeel betreffen en de arbeidsvoorwaarden. De Centrale Ondernemingsraad zet steeds meer in op geleidelijkheid van organisatieveranderingen in plaats van grote reorganisaties, die veel vragen van de organisatie en in het algemeen lang duren. Zo kan iedereen binnen Eneco zich beter richten op onze klant en de realisatie van onze strategie.

Integriteit en compliance

Met de wijze waarop we met onze klanten, met elkaar en met onze partners omgaan kunnen wij ons onderscheiden. We hanteren daarbij hoge gedragsnormen en voeren een proactief compliance- en integriteitsbeleid.

Onze waarden

De Eneco Gedragcode geeft regels voor ons handelen binnen alle relaties binnen Eneco Groep. Onze relatie met de klant, met onze collega's en met onze toezichthouders, of zakelijke relaties. Het juiste gedrag is in al deze relaties cruciaal. Onze cultuurwaarden – klant eerst, we doen het samen, verantwoordelijkheid nemen en vertrouwen geven – geven hier richting aan.

In 2018 hebben we in workshops met managers en medewerkers ruimte gecreëerd om verder invulling te geven aan deze waarden. Een voorbeeld hiervan is het in 2018 uitgevoerde initiatief 'Influencers'. Circa 200 als 'influencer' benoemde medewerkers nemen het voortouw om de waarden om te zetten in dagelijks gedrag, zodat meer collega's zich dit eigen kunnen maken. Ook besteden we regelmatig aandacht aan ons integriteitsbewustzijn door te communiceren over dilemma's en door middel van e-learning cursussen.

Integriteit

Daarnaast sturen we op het vermijden van ongewenst gedrag, zoals belangenverstrengeling en discriminatie, en op het voorkomen van andere verboden handelingen, zoals concurrentiebeperkende afspraken en fraude.

Doorlopend besteden we aandacht aan het afhandelen van integriteitskwesties. Er is een meldpunt integriteit en er is momenteel één vertrouwenspersoon. Medewerkers die slachtoffer zijn geworden van ongewenste psychosociale arbeidsomstandigheden, zoals pesten, discriminatie of seksuele intimidatie, kunnen bij deze vertrouwenspersoon terecht. In 2018 ligt het aantal meldingen bij het meldpunt en de vertrouwenspersoon op 28. Van de 28 gemelde incidenten hield 22% verband met ongepast gedrag door het management of in het algemeen op de werkvloer, 42% met fraude, 18% met psychosociale andere omstandigheden, zoals discriminatie, intimidatie en pesten, en 18% met andere problemen. In 75% van de gerapporteerde incidenten zijn preventieve maatregelen genomen waar relevant en mogelijk, waaronder verbeteringen in processen en controles, vergoeding van financieel verlies en disciplinaire maatregelen.

Het totale aantal van 28 meldingen ligt beduidend lager dan het aantal meldingen in 2017. Waarschijnlijk is een belangrijke verklaring hiervoor de uitgebreide aandacht die in de jaren voor 2018 is besteed aan integriteit, dat mogelijk heeft geleid tot een toegenomen integriteitsbewustzijn. Ook is het mogelijk dat andere factoren hebben bijgedragen aan het lagere aantal meldingen, zoals het doorvoeren van organisatiewijzigingen, de privatisering en het verbeterprogramma.

Compliance met wet- en regelgeving

Als we niet zouden voldoen aan nationale en internationale wet- en regelgeving, brengt Eneco zijn 'license to operate' en klantreputatie in gevaar. Zakendoen volgens de regels is daarom een voorwaarde voor al onze bedrijfsactiviteiten. Eneco heeft een groepsbreed compliance-beleid, voert een jaarlijks compliance-programma uit en heeft een Compliance Officer ter ondersteuning hiervan. De Compliance Officer werkt bij het intern stimuleren van de naleving van wet- en regelgeving nauw samen met de afdelingen Legal en Regulatory Affairs.

Intern wordt assurance verkregen door middel van de In control-verklaring en audits. Extern wordt er toezicht gehouden op de handhaving van de wet door diverse toezichthouders, waaronder de Autoriteit Consument en Markt (ACM) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

In 2018 hebben zich binnen Eneco geen grote compliance-incidenten voorgedaan. Wel heeft de ACM enkele verbeterpunten aangereikt over onze communicatieverplichting inzake de uitval van centrales, die in de REMIT-wetgeving is opgenomen. Ook hebben we eind 2017 een ontheffing van de verplichting tot het hebben van een MiFID-vergunning aangevraagd, die we in 2018 hebben gekregen. In 2018 heeft de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), die op 25 mei 2018 van kracht is gegaan, veel aandacht gekregen. Eneco Groep heeft veel activiteiten afgerond om aan de AVG te voldoen, onder andere communicatie en e-learning om het bewustzijn hierover aan te wakkeren. Er is een functionaris voor de gegevensbescherming aangesteld en deze is aangemeld bij de AP. Wij hebben van vijf datalekken een melding gedaan aan de AP.

Tevens blijkt uit de Verklaring Naleving Gedragscode voor Leveranciers, Meetbedrijven en Onafhankelijke Dienstenaanbieders dat wij zorgvuldig omgaan met gegevens van onze klanten. De verklaring voor 2018 is opgenomen in dit jaarverslag (zie bijlage) en is ook te vinden op onze corporate website (Onze gedragsafspraken).

Cyberveiligheid

De Energiesector staat onder groeiende belangstelling van cybercriminelen. Uit het Cyber Security Beeld Nederland 2018 blijkt dat de digitale dreiging nog steeds aanzienlijk is en zich ook in 2019 zal blijven ontwikkelen. Vanuit dit vooruitzicht heeft Eneco in 2018 geïnvesteerd in het versterken van haar digitale weerbaarheid. Allereerst door de bezetting op het gebied van cyberveiligheid te vergroten en daarnaast door het versterken van technische en organisatorische maatregelen.

Cyberveiligheid is een expliciet onderdeel geweest van de ICT aanbesteding van afgelopen jaar. Hierbij is gestuurd op een integrale aanpak en samenwerking tussen en over de verschillende leveranciers. De regierol van de afdeling Business Technology Organization op het gebied van cyberveiligheid is aangescherpt.

Het aantal gemeten bedreigingen op het interne ICT netwerk van Eneco is met 90% gedaald ten opzichte van dezelfde meetperiode in 2016.

Incidenten

Ondanks de doorgevoerde beheersingsmaatregelen zijn er in 2018 twee cyberincidenten geweest. Er is een aanval gedetecteerd waarbij aanvallers op zoek waren naar inloggegevens in de kantooromgeving. Tevens is een poging tot CEO fraude gedetecteerd. Deze incidenten zijn geanalyseerd en hebben geresulteerd in aanvullende beveiligingsmaatregelen.

Vooruitblik

In 2018 is duidelijk geworden dat Eneco aangewezen zal worden als leverancier van een Essentiële Dienst in het kader van de nieuwe Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen (WBNi). Het voorbereiden om te voldoen aan de eisen van deze wetgeving wordt in 2019 verder opgepakt.

In control-verklaring

De Raad van Bestuur is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid voor de adequate en effectieve werking van de interne beheersing binnen Eneco Groep.

De Raad van Bestuur heeft onder meer het in de risicoparaagraaf beschreven risicobeheersing- en controlesysteem ingezet als instrument om te waarborgen dat de realisatie van strategische, operationele en financiële doelstellingen wordt bewaakt, dat de verslaggeving over financiële en niet-financiële informatie betrouwbaar is en dat wet- en regelgeving wordt nageleefd.

Aan ieder intern risicobeheersing- en controlesysteem zijn inherente beperkingen verbonden. Wij kunnen dan ook niet de absolute zekerheid geven dat wij onze ondernemingsdoelstellingen zullen realiseren of dat zich geen materiele fouten, verliezen, fraudes of overtredingen van wet- en regelgeving zullen voordoen.

Ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's is de Raad van Bestuur van mening dat de gehanteerde interne risicobeheersing- en controlesystemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen afwijkingen van materieel belang bevat en dat de risicobeheersing- en controlesystemen in het verslagjaar voldoende hebben gewerkt.

De Raad van Bestuur heeft in 2018 besloten om via een projectmatige aanpak te komen tot verdere versterking, uniformering en formalisering van de beheersmaatregelen op financiële verslaggevingsrisico's, energiebalans, ICT- en compliancerisico's. Deze professionaliseringslag vindt de RvB passend voor de ontwikkeling die hij beoogt door te maken op het gebied van de interne beheersing en het zo veel mogelijk uitbannen van risico's op voornoemde gebieden. Het programma loopt nog door in 2019.

Remuneratie

Bij het vaststellen van de beloning voor de leden van de Raad van Bestuur houdt Eneco Groep N.V. rekening met haar bijzondere maatschappelijke positie door het hanteren van het marktprincipe en het matigingsprincipe.

Uitgangspunt

De primaire arbeidsvoorwaarden van de Raad van Bestuur (RvB) worden bepaald op basis van het Bezoldigingsbeleid Raad van Bestuur, dat de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) van Eneco Holding N.V. op 20 mei 2005 heeft vastgesteld.

Het beloningsbeleid van de RvB moet Eneco Groep in staat stellen om gekwalificeerd management aan te trekken en vast te houden. De gewenste marktpositie voor de arbeidsvoorwaarden van de RvB-leden heeft als referentie het mediaanniveau in de Algemene Markt voor Bestuurders. Hierbij zijn twee beleidsprincipes leidend: het marktprincipe en het matigingsprincipe.

Marktprincipe en matigingsprincipe

Het marktprincipe betekent dat Eneco Groep gezien moet worden als een normaal, commercieel en marktgeoriënteerd bedrijf. Het matigingsprincipe houdt in dat de Raad van Commissarissen (RvC) een terughoudend bezoldigingsbeleid hanteert met het oog op de historie van Eneco Groep en omdat de aandelen van Eneco Groep N.V. voor 100% in handen zijn van publieke aandeelhouders (gemeenten). Daarom vertaalt de RvC de benchmark met bedrijven van vergelijkbare omvang en complexiteit in de private sector niet volledig naar de actuele beloning van de bestuurders van Eneco Groep.

Bij de vaststelling van het beloningsbeleid hanteert de RvC het referentiekader van de algemene arbeidsvoorwaarden voor bestuurders, dat wordt opgesteld op basis van de beloningsgegevens van meer dan 200 bestuurders. Om recht te doen aan het marktprincipe positioneert Eneco Groep zich rond de mediaan van het referentiekader. Hiermee richten we ons op de middelgrote bedrijven uit de referentiegroep en vermijden we dat wordt gemeten ten opzichte van de grootste bedrijven. Het matigingsprincipe houdt in dat we de mediaanuitkomst niet overnemen, maar dat er een reductie

plaatsvindt. In overeenstemming met het door de AvA goedgekeurde bezoldigingsbeleid hanteert Eneco Groep in het beloningsbeleid een bandbreedte van plus of min 20% rond de op de mediaan geplaatste referentie. Met de laatste salarisreferentie was de actuele 'matiging' opgelopen tot meer dan 30% ten opzichte van de mediaan.

Variabele beloning

Ook in 2018 is de beloning van de leden van de RvB – met uitzondering van de voorzitter van de RvB – afhankelijk van prestatiecriteria. De drie hoofdcriteria voor variabele beloning liggen grotendeels in lijn met de strategische thema's en zijn:

1. financieel resultaat (EBITDA)
2. succesvol privatiseringstraject (prestatie criterium voor CFO, CSGO en COO)
3. strategie, groei en overnames (prestatie criterium CSGO) en herstructurering (prestatie criterium COO)

Op [Eneco.nl/corporate](https://www.eneco.nl/corporate) publiceert Eneco Groep jaarlijks het remuneratierapport waarin nadere details over de beloning van de RvB zijn opgenomen.

Assurance rapport

Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant bij de duurzaamheidsinformatie in het jaarverslag 2018

Aan de aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer

Onze conclusie

Wij hebben de, in het jaarverslag opgenomen duurzaamheidsinformatie van N.V. Eneco Beheer te Rotterdam over 2018 beoordeeld. Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de duurzaamheidsinformatie geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, betrouwbare en toereikende weergave geeft van:

- het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en
- de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in 2018 in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'rapportagecriteria'.

De duurzaamheidsinformatie bestaat uit de prestatie informatie omtrent:

- 'Leven binnen de grenzen van de aarde' (CO₂-uitstoot);
- 'Klantcontracten';
- 'Klanttevredenheid na klantcontact';
- 'Wind op land', 'Wind op zee' en 'Zon';
- 'Recordable Incident Frequency'

in de hoofdstukken 'Introductie', 'Belanghebbenden en materialiteitsmatrix', 'Voortgang en duurzaamheid' en 'Betrokken medewerkers' van het jaarverslag.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling met betrekking tot de duurzaamheidsinformatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3810N 'Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen'. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie'.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Eneco Beheer zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De duurzaamheidsinformatie dient gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. N.V. Eneco Beheer is verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie zijn de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) en de aanvullend gehanteerde rapportagecriteria zoals toegelicht in het hoofdstuk Verslaggevingsbeleid het jaarverslag.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de duurzaamheidsinformatie

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'rapportagecriteria', inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De door de Raad van Bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de duurzaamheidsinformatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in het hoofdstuk Verslaggevingsbeleid het jaarverslag.

De Raad van Bestuur is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de duurzaamheidsinformatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordeling dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordeling is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controle.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze duurzaamheidsinformatie nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze beoordelingswerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op onze conclusie.

Wij passen de 'Nadere voorschriften kwaliteitssystemen' (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij hebben deze beoordeling professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3810N, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de entiteit;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de duurzaamheidsinformatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Bestuur;
- Het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de gerapporteerde duurzaamheidsinformatie, inclusief het op hoofdlijnen kennis nemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling;
- Het identificeren van gebieden in de duurzaamheidsinformatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de duurzaamheidsinformatie. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - o Het afnemen van interviews met het management (en/of relevante medewerkers) op groeps- (en bedrijfs-/divisie-/cluster-/lokaal) niveau verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie en -beleid en prestaties;
 - o Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van gegevens in de duurzaamheidsinformatie;
 - o Het verkrijgen van assurance-informatie dat de duurzaamheidsinformatie aansluit op de onderliggende administraties van de entiteit;
 - o Het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie;
 - o Het analytisch evalueren van data en trends

- Het aansluiten van de relevante financiële informatie met de jaarrekening
- Het evalueren van de consistentie van de duurzaamheidsinformatie met de informatie in het jaarverslag buiten de scope van onze beoordeling
- Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de duurzaamheidsinformatie;
- Het overwegen of de duurzaamheidsinformatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Wij communiceren met de Raad van Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Rotterdam, 21 februari 2019

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend,

drs. J.A. de Bruin RA

N.V. Eneco Beheer Jaarrekening 2018

N.V. Eneco Beheer

Jaarrekening 2018

Geconsolideerde jaarrekening 2018	67	29 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	119
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	67	30 Transacties met verbonden partijen	121
Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	68	31 Beheersing van financiële risico's	121
Geconsolideerde balans	69	32 Kapitaalmanagement	132
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	70	Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht	133
Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen	71	33 Mutatie werkkapitaal	133
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	72	Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen	134
1 Grondslagen voor de financiële verslaggeving	72	Vennootschappelijke jaarrekening	137
2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	79	Vennootschappelijke winst- en verliesrekening	137
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	93	Vennootschappelijke balans	138
3 Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten	93	Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening	139
4 Overige opbrengsten	93	1 Waarderingsgrondslagen	139
5 Personeelsbeloningen	94	2 Bezoldiging bestuurders	139
6 Bezoldiging bestuurders	94	3 Financiële vaste activa	140
7 Resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures	96	4 Eigen vermogen	140
8 Financiële baten	96	5 Rentedragende schulden	141
9 Financiële lasten	96	6 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen	141
10 Belastingen over het resultaat	96	7 Accountantskosten	141
11 Overheidssubsidies	98	8 Voorstel winstbestemming 2018	141
Toelichting op de geconsolideerde balans	99		
12 Materiële vaste activa	99		
13 Immateriële vaste activa	101		
14 Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur	102		
15 Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	105		
16 Uitgestelde belastingen	106		
17 Afgeleide financiële instrumenten	108		
18 Overige financiële vaste activa	110		
19 Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop	110		
20 Handelsdebiteuren	111		
21 Overige vorderingen	112		
22 Liquide middelen	112		
23 Groepsvermogen	112		
24 Personeelsvoorzieningen	114		
25 Overige voorzieningen	115		
26 Rentedragende schulden	117		
27 Handelscrediteuren en overige schulden	118		
28 Operationele leases	118		

Geconsolideerde jaarrekening 2018

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

x € 1 mln.	Toelichting	2018	2017
Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten	3	4.100	3.309
Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten		3.101	2.303
Brutomarge		999	1.006
Overige opbrengsten	4	83	46
Brutomarge en overige opbrengsten		1.082	1.052
Personeelsbeloningen	5	264	242
Uitbesteed werk en andere externe kosten		389	374
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa	12	180	214
Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties immateriële vaste activa	13	73	56
Overige bedrijfskosten		14	8
Bedrijfskosten		920	894
Bedrijfsresultaat		162	158
Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures	7	-9	-
Financiële baten	8	9	7
Financiële lasten	9	-32	-29
Resultaat voor belastingen		130	136
Belastingen	10	6	-9
Resultaat na belastingen		136	127
Resultaatverdeling:			
Resultaat toe te rekenen aan minderheidsaandeelhouders		-	-
Resultaat toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer		136	127
Resultaat na belastingen		136	127

Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

x € 1 mln.	Toelichting	2018	2017
Resultaat na belastingen		136	127
Niet-gerealiseerde resultaten die niet via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld			
Herwaardering van toegezegd-pensioenregelingen		-1	-1
Niet-gerealiseerde resultaten die wel via de winst- en verliesrekening worden afgewikkeld			
Translatieverschillen		-1	-6
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen	31	-13	-28
Uitgestelde belastingverplichtingen kasstroomafdekkingen en afdekking netto-investering in buitenlandse entiteiten	31	2	6
Aandeel in niet-gerealiseerde resultaten van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting		-2	1
Totaal niet-gerealiseerde resultaten		-15	-28
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		121	99
Resultaatverdeling:			
Minderheidsaandeelhouders		-	-
Aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer		121	99
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten		121	99

Geconsolideerde balans

x € 1 mln.	Toelichting	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Vaste activa			
Materiële vaste activa	12	2.495	2.538
Immateriële vaste activa	13	1.074	976
Geassocieerde deelnemingen en joint ventures	15	109	111
Uitgestelde belastingvorderingen	16	30	27
Financiële vaste activa			
- Afgeleide financiële instrumenten	17	84	65
- Overige financiële vaste activa	18	129	111
Totaal vaste activa		3.921	3.828
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop	19	2	214
Immateriële activa en voorraden	13	178	58
Handelsdebiteuren	20	722	650
Actuele belastingvorderingen		1	7
Overige vorderingen	21	239	244
Afgeleide financiële instrumenten	17	176	190
Liquide middelen	22	504	465
Totaal vlottende activa		1.822	1.828
TOTAAL ACTIVA		5.743	5.656
Groepsvermogen			
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer	23	2.936	2.866
Minderheidsbelangen	23	3	3
Totaal groepsvermogen		2.939	2.869
Langlopende verplichtingen			
Personeelsvoorzieningen	24	9	10
Overige voorzieningen	25	107	94
Uitgestelde belastingverplichtingen	16	267	306
Afgeleide financiële instrumenten	17	76	45
Rentedragende schulden	26	464	453
Overige schulden	27	142	117
Totaal langlopende verplichtingen		1.065	1.025
Kortlopende verplichtingen			
Verplichtingen aangehouden voor verkoop	19	3	9
Personeelsvoorzieningen	24	7	7
Overige voorzieningen	25	13	7
Afgeleide financiële instrumenten	17	150	181
Rentedragende schulden	26	41	282
Actuele belastingverplichtingen		8	52
Handelscrediteuren en overige schulden	27	1.517	1.224
Totaal kortlopende verplichtingen		1.739	1.762
TOTAAL PASSIVA		5.743	5.656

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

x € 1 mln.	Toelichting	2018	2017
Resultaat na belastingen		136	127
Aanpassingen voor:			
- Financiële baten en lasten in het resultaat	8.9	23	22
- Belastingen ten laste van het resultaat	10	-6	9
- Aandeel in resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures		9	-
- Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste en immateriële activa	12.13	253	270
- Resultaat bij verkoop materiële en immateriële vaste activa		1	2
- Mutatie werkkapitaal	34	120	288
- Mutatie voorzieningen, afgeleide financiële instrumenten en overige		-19	35
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		517	753
Ontvangen dividend van geassocieerde deelnemingen en joint ventures		2	4
Betaalde rente		-18	-17
Ontvangen rente		10	4
Ontvangen (-betaalde) vennootschapsbelasting		-83	-8
Kasstroom uit operationele activiteiten		428	736
Nieuw verstrekte leningen		-6	-8
Aflossing verstrekte leningen		201	2
Acquisitie dochterondernemingen (netto, exclusief aangekochte liquide middelen)		-288	-459
Desinvestering dochterondernemingen (netto, exclusief verkochte liquide middelen)		48	2
Acquisitie joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen	15	-12	-32
Desinvestering joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen	15	11	-
Investerings materiële vaste activa	12	-229	-142
Desinvesteringen materiële vaste activa	12	5	3
Investerings immateriële vaste activa	13	-19	-14
Desinvesteringen activa aangehouden voor verkoop		6	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-283	-648
Dividendbetalingen		-64	-
Aflossing langlopende rentedragende schulden	26	-108	-52
Aflossing kortlopende rentedragende schulden		-100	-25
Nieuw verkregen langlopende rentedragende schulden	26	66	118
Nieuw verkregen kortlopende rentedragende schulden		100	25
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-106	66
Mutatatie liquide middelen		39	154
Saldo liquide middelen per 1 januari	22	465	343
Translatieresultaat liquide middelen dochterondernemingen		-	-1
Saldo liquide middelen inkrimping consolidatiekring		-	-31
Saldo liquide middelen per 31 december	23	504	465

Geconsolideerd mutatieoverzicht groepsvermogen

x € 1 mln.	Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer ¹						Minderheidsbelangen	Totaal groepsvermogen
	Gestort en opgevraagd kapitaal	Reserve translatieverschillen	Reserve kasstroomafdekkingen	Ingehouden resultaten	Onverdeeld resultaat	Totaal eigen vermogen		
Per 1 januari 2017	122	1	30	2.773	192	3.118	3	3.121
Resultaat na belastingen 2017	-	-	-	-	127	127	-	127
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-	-7	-20	-1	-	-28	-	-28
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-7	-20	-1	127	99	-	99
Winstbestemming 2016	-	-	-	192	-192	-	-	-
Dividend aan Stedin Holding N.V.	-	-	-	-351	-	-351	-	-351
Totaal transacties met (voormalig) eigenaren van de vennootschap	-	-	-	-159	-192	-351	-	-351
Per 31 december 2017	122	-6	10	2.613	127	2.866	3	2.869
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018 ²	-	-	-	13	-	13	-	13
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018	122	-6	10	2.626	127	2.879	3	2.882
Resultaat na belastingen 2018	-	-	-	-	136	136	-	136
Totaal niet-gerealiseerde resultaten	-	-1	-13	-1	-	-15	-	-15
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-1	-13	-1	136	121	-	121
Winstbestemming 2017	-	-	-	127	-127	-	-	-
Dividend aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer	-	-	-	-64	-	-64	-	-64
Totaal transacties met eigenaren van de vennootschap	-	-	-	63	-127	-64	-	-64
Per 31 december 2018	122	-7	-3	2.688	136	2.936	3	2.939

¹ Voor verdere informatie omtrent het eigen vermogen, raadpleeg toelichting 23 'Groepsvermogen'.

² Voor meer informatie wordt verwezen naar toelichting 23 'Groepsvermogen'.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

1. Grondslagen voor de financiële verslaggeving

1.1 Algemene informatie

N.V. Eneco Beheer ('de vennootschap') is een vennootschap naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Rotterdam en houdstermaatschappij van dochterondernemingen, deelnemingen in joint operations en joint ventures alsmede geassocieerde deelnemingen (deze gezamenlijk aangeduid als 'Eneco' of 'Groep'). De vennootschap is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24246970.

Vanuit haar missie 'duurzame energie van iedereen' investeert de Groep in de verdere verduurzaming van de energieketen met als doel energie ook op langere termijn schoon, leverbaar en betaalbaar te houden voor onze klanten. De Groep richt zich op innovatieve energiediensten en producten. Hiermee kunnen klanten energie besparen, zelf of samen duurzame energie opwekken en energie terugleveren aan het energienet. Daartoe worden nieuwe diensten ontwikkeld die vorm en inhoud geven aan de energietransitie, onder meer via het platform Toon®, innovatieve flexdiensten en diensten gericht op energiebesparing. De Groep is behalve in Nederland ook actief in België, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

De belangrijkste strategische samenwerkingsverbanden betreffen deelnemingen, participaties en lidmaatschappen in windparken, zowel onshore als offshore, in zonneparken, in startups en in coöperaties. Enkele voorbeelden hiervan zijn de gezamenlijke investeringen met Mitsubishi Corporation in het offshore windpark Luchterduinen, het offshore windpark in ontwikkeling Norther voor de Belgische kust en daarnaast de investering (samen met Partners Group, Shell, Mitsubishi Corporation en Van Oord) in het offshore windpark in ontwikkeling Blauwwind (Borssele III & IV). Vanaf 2018 neemt Eneco ook deel in het offshore windpark in ontwikkeling SeaMade in België. Verder neemt de Groep deel in de energiecentrale Encogen VOF, in Groene Energie Administratie B.V. (Greenchoice) en in het Duitse Next Kraftwerke GmbH, exploitant van een virtuele energiecentrale ('Virtual Power Plant').

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld door de Raad van Bestuur van de vennootschap. De jaarrekening 2018 is ondertekend door de Raad van Bestuur in de vergadering van 21 februari 2019 en zal ter vaststelling worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Tenzij anders vermeld, zijn alle bedragen opgenomen in de jaarrekening in miljoenen euro.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de per 31 december 2018 geldende International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Commissie, en Titel 9 Boek 2 BW. Waar nodig zijn waarderingsgrondslagen van joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen in overeenstemming gebracht met die van N.V. Eneco Beheer. De geconsolideerde jaarrekening is met toepassing van het continuïteits- en het toerekeningsbeginsel opgesteld.

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is op grond van artikel 402, Titel 9 Boek 2 BW in beknopte vorm weergegeven.

1.2 Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden

De volgende door de Europese Commissie goedgekeurde nieuwe IFRS-standaarden, zijn relevant voor Eneco en worden toegepast vanaf 1 januari 2018:

- IFRS 9 'Financial Instruments'

Deze standaard stelt een alomvattend kader voor de classificatie, presentatie, opname en waardering van alle financiële activa en financiële verplichtingen. Daarmee vervangt deze standaard de bestaande regelgeving in IAS 39 'Financial Instruments: Recognition and Measurement'. IFRS 9 is van toepassing voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018.

Wijzigingen als gevolg van de toepassing van deze standaard en de impact op de Eneco-cijfers:

1) Classificatie en waardering

IFRS 9 onderscheidt drie categorieën voor financiële activa:

- activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs;
- activa gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties via het eigen vermogen; en
- activa gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties via het resultaat.

De classificatie van financiële activa onder IFRS 9 is gebaseerd op zowel het bedrijfsmodel waarin een financieel actief wordt beheerd als de contractuele kasstroom-kenmerken. Aan de hand van dit bedrijfsmodel wordt bepaald ('business model test') of het financiële actief wordt gehouden met het doel om:

- de contractuele kasstromen te realiseren; of
- het financiële instrument vóór de contractuele vervaldatum te verkopen en daardoor de wijzigingen in de reële waarde te kunnen realiseren.

Verder dient beoordeeld te worden of de contractuele voorwaarden van het financieel actief wel of niet op bepaalde data leiden tot kasstromen die uitsluitend betalingen van hoofdsom en rente op de uitstaande hoofdsom zijn ('cash flow characteristics test').

Balanspost	IFRS 9 'Financial Instruments'	Categorieën financiële instrumenten volgens		
		Per 1 januari 2018	IAS 39 'Financial Instruments: Recognition and Measurement'	Per 31 december 2017
Financiële vaste activa				
Afgeleide financiële instrumenten	Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	65	Financiële activa of verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden (derivaten), gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	65
Overige financiële vaste activa	Financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	111	Leningen en vorderingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	111
Vlottende activa				
Handelsdebiteuren	Financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	649	Leningen en vorderingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	650
Overige vorderingen	Financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	244	Leningen en vorderingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	244

Balanspost	IFRS 9 'Financial Instruments'	Categorieën financiële instrumenten volgens		
		Per 1 januari 2018	IAS 39 'Financial Instruments: Recognition and Measurement'	Per 31 december 2017
Afgeleide financiële instrumenten	Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	190	Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden (derivaten), gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	190
Liquide middelen	Financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	465	Leningen en vorderingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	465
Financiële langlopende verplichtingen				
Afgeleide financiële instrumenten	Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	45	Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden (derivaten), gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	45
Rentedragende schulden	Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	453	Financiële verplichtingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	453
Overige schulden	Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	117	Financiële verplichtingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	117
Financiële kortlopende verplichtingen				
Afgeleide financiële instrumenten	Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	181	Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden (derivaten), gewaardeerd tegen reële waarde met mutaties in de winst of het verlies	181
Rentedragende schulden	Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	282	Financiële verplichtingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	282
Handelscrediteuren en overige schulden	Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	1.224	Financiële verplichtingen – gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	1.224

De veranderde bepalingen voor de classificatie en waardering van financiële activa en financiële verplichtingen hebben de geconsolideerde cijfers van Eneco niet beïnvloed, met uitzondering van de waardering voor bijzondere waardevermindering (zie hierna). Als gevolg daarvan zijn zowel de classificatie als de waardering van de vergelijkende cijfers 2017 niet aangepast bij de invoering van IFRS 9.

2) Bijzondere waardevermindering

Het model voor het bepalen van een bijzondere waardevermindering ('impairment') van financiële activa in IFRS 9 is gewijzigd ten opzichte van het model in IAS 39.

- Voor Eneco heeft dit met name gevolgen voor het bepalen van de voorziening dubieuze debiteuren. Tot 1 januari 2018 werd deze voorziening bepaald volgens het 'incurred losses' model, waarbij een voorziening werd gevormd op het moment van het ontstaan van een 'trigger' (een specifiek 'credit event'). Met ingang van 2018 wordt in overeenstemming met het 'expected credit losses'-model in IFRS 9 zowel historische als toekomstgerichte informatie betrokken bij de bepaling van deze voorziening. Dat wil zeggen dat het inherente risico dat een debiteur niet (volledig) zal betalen, vanaf de eerste opboeking van de vordering in de waardering wordt meegenomen.
- De impact van deze gewijzigde bepaling van de voorziening dubieuze debiteuren is beperkt. Dat komt enerzijds door het grote aantal relatief kleine en voornamelijk kortlopende debiteurenvorderingen, met in principe een kortlopend karakter, waardoor het risico gespreid is, en anderzijds door de continuering van de huidige (stringente) beoordelingscriteria en -processen voor de debiteurenportefeuille in zijn totaliteit.
- Het nieuwe model heeft ook gevolgen voor de waardering van de 'overige vorderingen' (zowel lang- als kortlopend, inclusief vorderingen uit hoofde van leasecontracten).
- De overstap naar het 'expected credit losses'-model heeft geleid tot een additionele dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren/overige vorderingen. In totaal betreft dit een bedrag van € 1 mln. dat in de openingsbalans van 1 januari 2018 is verwerkt. Het eigen vermogen in de openingsbalans 2018 is, gecorrigeerd voor een uitgestelde belastingvordering, overeenkomstig verlaagd. Op grond van de transitiecriteria in IFRS 9 zijn de vergelijkende cijfers 2017 niet aangepast op dit punt.

3) Hedge accounting

De Groep heeft ervoor gekozen om het nieuwe algemene hedge accounting-model van IFRS 9 toe te passen en niet het vorige model van IAS 39 te continueren. De bepalingen voor hedge accounting zijn in IFRS 9 aangepast om beter aan te sluiten bij het risicobeleid en de strategie van ondernemingen. Daarnaast vereist IFRS 9 een meer kwalitatieve en toekomstgerichte benadering bij de periodieke beoordeling van de hedge-effectiviteit. Toepassing van de nieuwe standaard heeft geen invloed op de geconsolideerde cijfers 2018 doordat alle onder IAS 39 bestaande hedge relaties ongewijzigd zijn gebleven onder het hedge accountingmodel van IFRS 9.

Tot slot zijn als gevolg van de invoering van IFRS 9 per 1 januari 2018, ook de toelichtingsvereisten voor financiële activa en financiële verplichtingen gewijzigd. Deze zijn opgenomen in de vanaf 1 januari 2018 geldende gewijzigde standaard IFRS 7 'Financial Instruments: Disclosures' en zijn, voor zover van toepassing, in acht genomen bij de totstandkoming van deze jaarrekening 2018.

- IFRS 15 'Revenue from Contracts with Customers'

Deze nieuwe standaard biedt een raamwerk voor de verantwoording van opbrengsten en vervangt de eerdere regelgeving ten aanzien van opbrengstverantwoording, met inbegrip van IAS 18 'Revenue', IAS 11 'Construction Contracts' en IFRIC 18 'Transfers of Assets from Customers'. IFRS 15 is van toepassing voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018.

Eneco past IFRS 15 toe vanaf 1 januari 2018. Er is een analyse uitgevoerd van de potentiële invloed op de geconsolideerde jaarrekening als gevolg van de toepassing van deze standaard. De onderwerpen die daarbij in het bijzonder zijn onderzocht zijn onder andere aansluit- en transportvergoedingen, kortingen waaronder cash-back vergoedingen van contracten, contractwervingskosten, belastingen, overige wettelijke vergoedingen, samengestelde contracten, het moment waarop opbrengsten in aanmerking worden genomen en verder of Eneco wordt beschouwd als agent of principaal voor deze opbrengsten. Toepassing van IFRS 15 leidt bij deze onderwerpen niet tot verschillen met eerder toegepaste accounting regels met uitzondering

van de contractwervingskosten die gemaakt zijn voor het verkrijgen en afwickelen van afgesloten energieleveringscontracten. Deze uitgaven worden bij toepassing van IFRS 15 niet langer direct ten laste van het resultaat gebracht, maar geactiveerd als vooruitbetaalde kosten en geamortiseerd over de looptijd van de contracten.

Eneco past IFRS 15 toe vanaf 1 januari 2018 volgens de 'aangepaste retrospectieve methode', door waarderingverschillen op 1 januari 2018 in de balans op te nemen en de vergelijkende cijfers 2017 niet aan te passen. Als gevolg daarvan is het cumulatieve effect van het activeren van de contractwervingskosten en boetevergoedingen voor de nog lopende contracten in de openingsbalans per 1 januari 2018 voor een bedrag van € 18 mln. verwerkt onder de 'Overige vorderingen'. Het eigen vermogen in de openingsbalans 2018 is na aftrek van een uitgestelde belastingverplichting met € 14 mln. verhoogd.

Toepassing van de 'aangepaste retrospectieve transitiemethode' voor IFRS 15 vereist aanvullende toelichting voor ieder onderdeel van de balans- of winst- en verliesrekening dat wijzigt onder IFRS 15. Voor Eneco is dit van toepassing voor de contractwervingskosten en boetevergoedingen. Onder IAS 18 werden deze kosten direct in de winst- en verliesrekening verwerkt. De additionele kosten, in aanvulling op de reeds in het resultaat verantwoorde afschrijving op geactiveerde contractwervingskosten en boetevergoedingen, zouden bij toepassing van IAS 18 in 2018 € 8 mln. bedragen (€ 5 mln. in de 'Uitbesteed werk en andere externe kosten' en € 3 mln. in de 'Brutomarge').

Tot slot verplicht IFRS 15 om in de toelichting van de jaarrekening een uitgebreidere uitsplitsing van de opbrengsten op te nemen. Gezien de aard van de bedrijfsactiviteiten van de Groep is de uitsplitsing naar type product of dienst aangevuld met een uitsplitsing van de opbrengsten per land. Voor meer informatie over deze uitsplitsing wordt verwezen naar toelichting 3. 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten' van deze jaarrekening in samenhang met de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in toelichting 2.

Naast de reeds besproken aanpassingen in IFRS 7 zijn er op 1 januari 2018 verder geen wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden of IFRS-interpretaties die door de Europese Commissie zijn goedgekeurd per die datum en die relevant zijn voor Eneco om in voorkomende situaties toe te passen bij het opstellen van deze jaarrekening.

De volgende door de Europese Commissie goedgekeurde nieuwe IFRS-standaard, wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden en een nieuwe interpretatie, zijn relevant voor Eneco en zullen worden toegepast vanaf 1 januari 2019:

- IFRS 16 'Leases'

Volgens deze standaard vervalt voor lessees (huurders) bij de verwerking van het leasecontract in de jaarrekening het onderscheid tussen operating en finance leases en is off balance accounting in geval van operating leases niet langer toegestaan. Van bedrijfsmiddelen waarover de beschikkingsmacht bestaat op basis van een operating lease dient het gebruiksrecht op de balans te worden geactiveerd. Daartegenover staat een passivering van de leaseverplichting. Bedrijfsmiddelen met een waarde minder dan USD 5.000 of met een leasetermijn korter dan 12 maanden zijn binnen IFRS 16 vrijgesteld van activering. Deze nieuwe standaard vervangt de bestaande regelgeving in IFRIC 4 'Determining whether an Arrangement contains a Lease' en IAS 17 'Leases'. IFRS 16 is van toepassing voor de boekjaren die starten op of na 1 januari 2019, met de mogelijkheid tot eerdere invoering van de standaard. De Groep heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

De Groep heeft een analyse uitgevoerd van de impact van deze nieuwe standaard op de geconsolideerde cijfers. Daaruit blijkt dat zowel de activa ('Leased assets' / Materiële vaste activa) als de verplichtingen ('Lease liabilities' als onderdeel van de 'Rentedragende schulden') tegen contante waarde zullen toenemen met circa € 230 mln. Het gevolg van IFRS 16 is verder

dat de geactiveerde 'Leased assets' worden afgeschreven over de resterende leasetermijnen en via de 'Afschrijvingen en bijzondere waardemutaties materiële vaste activa' ten laste van het resultaat zullen worden gebracht. De interestkosten voor het oprenten van de leaseverplichtingen zullen via de 'Financiële lasten' in de winst- en verliesrekening worden verwerkt.

Op basis van de uitgevoerde analyse is geconcludeerd dat de bestaande inkoopcontracten voor energie, zoals vermeld in toelichting 29 'Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen' en voor zover gerelateerd aan specifieke productiecapaciteit, onder de tot en met 2018 geldende regelgeving niet kwalificeren als een lease. Eneco maakt gebruik van de praktische mogelijkheid in IFRS 16 dat contracten die voorheen niet aangemerkt werden als een lease, ook met ingang van 1 januari 2019 niet kwalificeren als een lease. Of nieuwe inkoopcontracten, aangegaan vanaf 1 januari 2019, een lease bevatten zal afzonderlijk beoordeeld worden op basis van de nieuwe IFRS 16-regels.

- Wijzigingen van diverse standaarden a.g.v. 'Annual Improvements to IFRS Standards 2015-2017 Cycle'

- IFRS 3 'Business Combinations': verduidelijking inzake het verkrijgen van zeggenschap ('control') over een bedrijf waarin al werd deelgenomen in de vorm van een joint operation; deze transactie wordt aangemerkt als een bedrijfscombinatie die 'in fasen is gerealiseerd' ('business combination achieved in stages') waarbij geldt dat het reeds gehouden belang in die joint operation wordt geherwaardeerd naar de reële waarde.

- IFRS 11 'Joint Arrangements': verduidelijking inzake het verkrijgen van gezamenlijke zeggenschap ('joint control') over een bedrijf waarin al werd deelgenomen in de vorm van een joint operation; in die situatie vindt geen herwaardering naar reële waarde plaats van de reeds gehouden deelneming in dat bedrijf.

- IAS 12 'Income Taxes': verduidelijking van de reeds bestaande regels inzake de verwerking van belasting op dividenduitkeringen waardoor die nu van toepassing worden op alle belastinggevolgen van dividenden en niet alleen meer in bepaalde specifieke situaties, indien van toepassing, waarin er verschillende belastingtarieven gelden voor uitgekeerde en niet-uitgekeerde winsten.

- IAS 23 'Borrowing Costs': verduidelijking inzake de situatie dat een specifieke lening nog uitstaat nadat de activa-post die daarmee verband houdt gereed is voor het beoogde gebruik of verkoop, deze lening onderdeel wordt van de algemene leningen van een entiteit. Aan de hand daarvan wordt het percentage berekend voor het activeren van rente als onderdeel van de kostprijs van het betreffende actief (zoals materiële vaste activa).

- IFRIC 23 'Uncertainty over Income Tax Treatments'

De interpretatie geeft aan hoe de belastingpositie in de jaarrekening moet worden bepaald wanneer er onzekerheid is over de behandeling volgens de vennootschapsbelasting. De interpretatie vereist dat een entiteit bepaalt of onzekere belastingposities afzonderlijk moeten worden beoordeeld of als groep en beoordeelt of het waarschijnlijk is dat een belastingdienst een onzekere belastingpositie die is gebruikt, of wordt voorgesteld om te worden gebruikt, accepteert in de belastingaangifte door die entiteit en geeft vervolgens richtlijnen voor de verwerking en toelichting hiervan in de jaarrekening.

Overige nieuwe IFRS-standaarden, wijzigingen in bestaande standaarden en nieuwe interpretaties die op latere boekjaren van toepassing zullen zijn en/of nog niet zijn goedgekeurd door de Europese Commissie en/of niet relevant zijn voor de Groep, zijn niet nader toegelicht in deze jaarrekening.

1.3 Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat N.V. Eneco Beheer, haar dochterondernemingen en het proportionele deel van haar joint operations, alsmede niet-geconsolideerde joint ventures, geassocieerde deelnemingen en overige kapitaalbelangen.

Dochterondernemingen

Een dochteronderneming is een onderneming waarover de vennootschap beslissende zeggenschap heeft. Dit houdt in dat de vennootschap direct dan wel indirect de financiële en operationele bedrijfsvoering van die onderneming beheerst met als doel economische voordelen te verkrijgen uit de activiteiten van die onderneming. Zeggenschap is gebaseerd op het feit of de investeerder (1) overheersende zeggenschap heeft over de entiteit, (2) onderhevig is aan, en rechten heeft op, variabele rendementen uit de investering in de entiteit en (3) de mogelijkheid heeft om zijn overheersende zeggenschap te gebruiken om het bedrag van deze rendementen te beïnvloeden. Over het algemeen heeft de vennootschap meer dan de helft van de aandelen van haar dochterondernemingen.

De jaarrekening van een dochteronderneming wordt volgens de integrale consolidatiemethode in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum dat beslissende zeggenschap is verworven tot het moment dat die beslissende zeggenschap niet meer bestaat. Bij de bepaling of sprake is van beslissende zeggenschap worden ook potentiële stemrechten meegenomen die onmiddellijk kunnen worden uitgeoefend. Volgens de integrale consolidatiemethode worden in de geconsolideerde jaarrekening de activa, verplichtingen, baten en lasten van dochterondernemingen voor 100% opgenomen. Intercompany-balansposities, -transacties en -resultaten op dergelijke transacties tussen dochterondernemingen worden geëlimineerd.

Minderheidsbelangen (aandeel derden) bestaan uit het kapitaalbelang toebehorend aan de minderheidsaandeelhouders van de reële waarde van de activa en passiva die identificeerbaar waren bij de overname van een dochteronderneming en het minderheidsbelang in de veranderingen van het eigen vermogen die daarna hebben plaatsgevonden. Minderheidsbelangen van derden in het eigen vermogen en het resultaat van dochterondernemingen worden afzonderlijk gepresenteerd.

Joint operations / Joint ventures

Joint operations en joint ventures zijn ondernemingen voor samenwerkingsverbanden, waarvoor contractueel met één of meerdere partijen is overeengekomen, dat zij gezamenlijke beslissende zeggenschap hebben over die onderneming. Hierbij wordt onder een joint operation ('gezamenlijke bedrijfsactiviteit') verstaan een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, recht hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten op de netto-activa van de overeenkomst hebben.

Alleen het aandeel van de Groep in activa, verplichtingen, baten en lasten in joint operations worden geconsolideerd op basis van de waarderingsgrondslagen van de Groep. Joint ventures worden op basis van de 'equity method' opgenomen volgens de waarderingsgrondslagen van de Groep. Belangen in joint operations en joint ventures worden opgenomen vanaf de datum dat gezamenlijke zeggenschap is verkregen tot het moment dat die gezamenlijke zeggenschap niet meer bestaat.

Geassocieerde deelnemingen

Een geassocieerde deelneming is een onderneming waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het financiële en operationele beleid, maar waarbij geen beslissende zeggenschap aanwezig is. Over het algemeen betreft dit een aandeel van 20% tot 50% van de stemrechten in de geassocieerde deelneming. Het aandeel in geassocieerde deelnemingen wordt in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen volgens de 'equity method'. Hierbij vindt eerste opname plaats tegen de verkrijgingsprijs van de deelneming. Vervolgens wordt de boekwaarde aangepast met het aandeel in het resultaat en verminderd met de ontvangen dividenden. De verkrijgingsprijs van een deelneming is het bedrag waarvoor de deelneming door Eneco is verworven. Als dit bedrag groter is dan de waarde van de overgenomen netto identificeerbare activa, dan omvat dit bedrag mogelijk ook goodwill. Geassocieerde deelnemingen worden opgenomen vanaf het

moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met geassocieerde deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de geassocieerde deelneming. Eventuele bijzondere waardeverminderingen van geassocieerde deelnemingen worden niet geëlimineerd.

Verliezen op geassocieerde deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarin naast de boekwaarde ook eventueel verstrekte leningen aan de deelneming zijn begrepen. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt alleen een voorziening opgenomen indien de Groep zich daarvoor aansprakelijk heeft gesteld.

Overige kapitaalbelangen

Overige kapitaalbelangen zijn investeringen in ondernemingen waarin de Groep een belang heeft en geen beslissende zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen. Deze belangen worden gewaardeerd tegen reële waarde en mutaties in deze waarde worden in de winst- en verliesrekening opgenomen. Indien de reële waarde niet betrouwbaar te bepalen is, wordt het kapitaalbelang gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Dividenden worden verantwoord in het resultaat op het moment dat deze opeisbaar zijn.

2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

2.1 Algemeen

Hierna worden de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling samengevat die zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2018.

De waarderingsgrondslagen in deze jaarrekening zijn consistent met de waarderingsgrondslagen, toegepast in de jaarrekening 2017, met uitzondering van invloeden van nieuw toegepaste en gewijzigde standaarden, zoals vermeld in paragraaf 1.2 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'.

Oordelen, schattingen en veronderstellingen

Het opmaken van een jaarrekening brengt mee dat het management oordelen, schattingen en veronderstellingen toepast die van invloed zijn op de verantwoorde bedragen en op de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen. De toegepaste oordelen, schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis, ervaring uit het verleden en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De werkelijke resultaten kunnen echter afwijken van de gemaakte schattingen. Toegepaste oordelen, schattingen en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Oordelen

De volgende toelichtingen bevatten informatie die is gebruikt voor het vormen van oordelen bij de toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving die significant effect hebben op de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen bedragen:

- toelichting 2.2 'Opbrengsten' onder Energielevering en Energie-gerelateerde activiteiten: of de opbrengsten worden verantwoord gedurende een periode of op een bepaald moment
- toelichting 3 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten': of de Groep acteert als agent of principaal
- toelichting 28 'Operationele leases': of een overeenkomst een lease bevat en hoe deze geclassificeerd wordt; en
- toelichting 'Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen': de mate van zeggenschap die de Groep heeft over een deelneming.

Schattingen en veronderstellingen

Schattingwijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien indien de wijzigingen alleen op deze periode betrekking hebben. Indien de schattingswijziging tevens betrekking heeft op toekomstige perioden dan vindt wijziging prospectief plaats in de hiervoor relevante perioden. Informatie over de belangrijkste schattingen en veronderstellingen met een aanzienlijk risico op een materiële aanpassing van de boekwaarde van activa en passiva dan wel impact op resultaatposten zijn onder andere opgenomen in de volgende toelichtingen:

- toelichting 3 ‘Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten’: het geschatte verbruik inzake energielevering zoals is uitgelegd in paragraaf 2.2 (waarderingsgrondslagen voor de opbrengsten);
- toelichting 12 ‘Materiële vaste activa’: de gebruiksduren van materiële vaste activa;
- toelichting 13 ‘Immateriële vaste activa’: de gebruiksduren van immateriële vaste activa en bijzondere waardeverminderingen van activa, alsmede belangrijke veronderstellingen die ten grondslag liggen aan realiseerbare bedragen in het kader van het uitvoeren van een impairment test;
- toelichting 16 ‘Uitgestelde belastingen’: erkenning van uitgestelde belastingvorderingen ofwel de beschikbaarheid van toekomstig belastbare winst waartegen overdraagbare fiscale verliezen kunnen worden gebruikt;
- toelichting 20 ‘Handelsdebiteuren’: de belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan het bepalen van de voorziening dubieuze debiteuren op basis van de ‘expected credit losses’-methode; en
- toelichtingen 24 ‘Personeelsvoorzieningen’ en 25 ‘Overige voorzieningen’: de belangrijkste (actuariële) parameters voor en inschattingen van de hoogte van deze voorzieningen.

Bijzondere waardevermindering van activa

Van een bijzondere waardevermindering is sprake indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde van een actief is gelijk aan de hoogste van de verkoopprijs minus verkoopkosten of de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde van een actief wordt bepaald op basis van de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen. Deze contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belastingen waarin de tijdswaarde van geld en de specifieke risico’s van het actief tot uitdrukking komen. Voor activa die niet zelfstandig kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroomgenererende eenheid waarvan de betreffende activa deel uitmaken.

Een kasstroomgenererende eenheid is de kleinste identificeerbare groep activa die zelfstandig kasstromen genereert die grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroomgenererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten.

Goodwill wordt bij eerste vaststelling toegewezen aan een of meerdere kasstroomgenererende eenheden, in overeenstemming met de wijze waarop intern de goodwill door het management wordt beoordeeld.

Halfjaarlijks wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Als een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor het betreffende actief of de kasstroomgenererende eenheid. Voor goodwill wordt jaarlijks de realiseerbare waarde bepaald.

Als de boekwaarde van aan kasstroomgenererende eenheden toegewezen activa hoger is dan de realiseerbare waarde wordt de boekwaarde tot de realiseerbare waarde teruggebracht. Deze bijzondere waardevermindering wordt ten laste van het resultaat gebracht. Een bijzondere waardevermindering van een kasstroomgenererende eenheid wordt eerst in mindering gebracht

op de goodwill die aan de desbetreffende eenheid (of groepen van eenheden) is toegewezen en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de betreffende eenheid (of groepen van eenheden).

Een eerder verantwoorde bijzondere waardevermindering kan worden teruggenomen ten gunste van het resultaat als de oorzaak van vermindering die daarvoor bestond niet langer bestaat of is veranderd. Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen tot het bedrag van de oorspronkelijke boekwaarde, verminderd met reguliere afschrijvingen. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill worden niet teruggenomen.

Vreemde valuta

De euro (€) is de functionele valuta van de Groep en is eveneens de valuta waarin de jaarrekening wordt gepresenteerd. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend in euro tegen de wisselkoers op de datum waarop deze transacties plaatsvinden. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen op balansdatum worden omgerekend in euro tegen de wisselkoers op balansdatum. Valutakoersverschillen die optreden bij de omrekening worden verwerkt in het resultaat.

Indien de functionele valuta van buitenlandse dochterondernemingen, joint operations, joint ventures of geassocieerde deelnemingen afwijkt van de euro, worden de koersverschillen als gevolg van omrekening verantwoord onder translatieverschillen in het eigen vermogen. Het cumulatieve translatieverschil wordt ten gunste, respectievelijk ten laste van het resultaat gebracht bij eventuele verkoop van een buitenlandse dochteronderneming, joint operation, joint venture of geassocieerde deelneming. Translatieverschillen van monetaire items die onderdeel uitmaken of uitmaakten van de netto-investering in voornoemde buitenlandse activiteiten worden tevens gecumuleerd in de translatiereserve en bij verkoop van de buitenlandse activiteiten naar het resultaat gebracht.

Saldering

Vorderingen en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens sprake is van intentie tot het gesaldeerd afwickelen. Indien de intentie of daadwerkelijke gesaldeerde afwikkeling ontbreekt, wordt per contract bepaald of sprake is van een actief of een verplichting.

2.2 Opbrengsten

Prestatieverplichtingen

Opbrengsten worden verantwoord op basis van de te verwachten vergoeding als aan de leveringsverplichting van goederen of diensten is voldaan. De vergoeding kan bestaan uit een vaste prijs met voor enkele productvormen een aanvulling met een variabele prijs. Eneco neemt de variabele prijs van de prestaties uitsluitend op wanneer het zeer waarschijnlijk is dat geen significante terugname van het cumulatieve bedrag van de opbrengsten zal plaatsvinden zodra de onzekerheid die samenhangt met de variabele prijs bekend is. Ter bepaling van de opbrengsten worden contracten geïdentificeerd evenals eventuele afzonderlijke prestatieverplichtingen binnen de contracten. Er is sprake van afzonderlijke prestatieverplichtingen indien het goed of dienst een zelfstandige waarde heeft voor de eindgebruiker en de levering niet in hoge mate afhankelijk is van andere onderdelen van het contract. Na het vaststellen van de transactieprijs wordt deze gealloceerd naar de afzonderlijke prestatieverplichtingen op basis van de prijzen waarvoor deze goederen of diensten aan afnemers worden verkocht.

Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor eigen risico (indien Eneco als principaal optreedt), worden als opbrengst verantwoord. Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor derden (wanneer Eneco agent is) worden niet als opbrengst verantwoord. De Groep hanteert in het algemeen een betaaltermijn van 15-30 dagen afhankelijk van het type klanten.

Voor iedere prestatieverplichting wordt vastgesteld of deze wordt voldaan gedurende een bepaalde periode of op een bepaald tijdstip. Eneco past de praktische oplossing van IFRS 15 toe om mogelijke financieringscomponenten bij voorschotten en periodieke vergoedingen van afnemers niet in aanmerking te nemen indien deze niet significant zijn op basis van een beoordeling op portfolioniveau.

Verrichte of nog te verrichten prestatieverplichtingen die in de voorgaande of latere periode worden afgewikkeld resulteren in contractactiva respectievelijk contractverplichtingen. Een contractactief uit hoofde van opbrengsten is een voorwaardelijk recht op een vergoeding voor de Groep in ruil voor goederen of diensten aan de afnemer. Zodra de goederen of diensten aan de afnemer zijn overgedragen en de Groep geen risico meer heeft uit hoofde van de transactie wordt dit actief gepresenteerd als een vordering (debiteurenvorderingen of 'nog te factureren bedragen'). Deze vorderingen vormen geen onderdeel van de contractactiva.

Een contractverplichting is de verplichting om goederen of diensten over te dragen aan een afnemer waarvoor de Groep een vergoeding heeft ontvangen of nog zal ontvangen. Te verrekenen bedragen uit hoofde van voorschotbetalingen voor energie vallen onder de overige schulden en vormen geen onderdeel van de contractverplichtingen.

Energielevering

Opbrengsten uit de verkoop van energie aan eindverbruikers worden opgenomen gedurende de periode waarin de energie wordt geleverd aan de klant. Wanneer de Groep bedragen gedurende of aan het einde van de contractduur aan de klant betaalt dan worden deze in mindering gebracht op de opbrengst gedurende de looptijd van het contract.

De afrekening van verkopen aan grootverbruikers vindt maandelijks op basis van meterstanden plaats. Voor verkopen aan kleinverbruikers is de afrekening eveneens gebaseerd op meterstanden dan wel op meteropnames gespreid over het hele jaar. De omvang van de energielevering gedurende de verslagperiode aan kleinverbruikers en de opbrengstwaarden daarvan worden daarom deels geschat op basis van historische verbruiksgegevens, standaardklantprofielen, weersomstandigheden en van toepassing zijnde energietarieven. Op basis van historische informatie van meteropnames is vastgesteld dat de gehanteerde data om verbruiksgegevens te schatten per balansdatum voldoende betrouwbaar zijn.

Het verschil tussen de leveringen aan kleingebruikers volgens de termijnfacturen en de daadwerkelijk geleverde hoeveelheid energie wordt aan het eind van de verslagperiode in de nog te factureren of te verrekenen bedragen opgenomen. De van warmteklanten ontvangen bijdragen voor aansluitkosten worden verwerkt als contractverplichtingen en worden gedurende de geschatte gebruiksduur lineair ten gunste van het resultaat gebracht.

De opbrengsten van de geleverde energie van lopende energiecontracten correspondeert direct met de afname door de afnemer. Eneco maakt gebruik van de praktische toepassing volgens IFRS 15 om de prijs van toekomstige prestatieverplichtingen niet toe te lichten en neemt alleen de verkoopverplichtingen op volgens de bepalingen van de "Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen" (zie toelichting 29).

Energie-gerelateerde activiteiten

De opbrengsten uit de aanleg, onderhoud en verhuur van energie-installaties en verbruikstoestellen alsmede uit de verkoop van zonnepanelen en abonnementen op slimme thermostaten zijn opgenomen als opbrengsten uit energie-gerelateerde activiteiten. Bij de aanleg van verbruikstoestellen en de verkoop van zonnepanelen en slimme thermostaten wordt de opbrengst verantwoord op het moment dat de beschikkingsmacht over het goed is overgedragen aan de klant. De andere genoemde energie-gerelateerde activiteiten worden als opbrengst in aanmerking genomen gedurende de periode van levering.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer een redelijke zekerheid bestaat dat aan de voorwaarden voor verkrijging is of wordt voldaan en dat de subsidies zijn of worden ontvangen. Exploitatiesubsidies ter compensatie voor kosten worden als opbrengsten verantwoord in de periode waarin die kosten worden gemaakt.

2.3 Inkoopkosten energie

De inkoop van energie bestaat uit direct toewijsbare kosten aan de verkoop van energie aan eindverbruikers. De inkoopkosten van energiecontracten en -commodities die zijn aangegaan met als doel het daadwerkelijk verkrijgen van energie ('own use'), worden in dezelfde periode verantwoord als de periode waarin de opbrengst van de verkoop wordt gerealiseerd.

Contractwervingskosten die additioneel gemaakt worden voor het verkrijgen van contracten worden, op voorwaarde dat deze kosten worden terugverdiend, geactiveerd als vooruitbetaalde kosten en geamortiseerd over de looptijd van de contracten. De amortisatiekosten worden gepresenteerd afhankelijk van het verkoopkanaal onder 'inkoop energie' of 'uitbesteed werk en andere externe kosten'. Voor contracten met een looptijd van één jaar of korter worden deze wervingskosten direct ten laste van het resultaat gebracht.

2.4 Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten omvatten de rentebaten van belegde en uitstaande middelen, dividendopbrengsten van overige kapitaalbelangen, rentelasten van opgenomen gelden, valutakoersresultaten en winsten en verliezen op financiële afdekkingsinstrumenten die in het resultaat worden verwerkt. Rentebaten en -lasten worden opgenomen volgens de effectieve rentemethode. Dividendopbrengsten van overige kapitaalbelangen worden verantwoord zodra deze opeisbaar zijn.

2.5 Belastingen op het resultaat

Belastingen op het resultaat omvatten de actuele belastingen en de mutaties in de uitgestelde belastingen. Deze bedragen worden ten laste van het resultaat gebracht, tenzij het posten betreffen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen.

De actuele belastingen betreffen de bedragen die waarschijnlijk verschuldigd en verrekenbaar zijn over het fiscale resultaat van het verslagjaar. Deze zijn berekend op basis van de geldende belastingwetgevingen -tarieven.

Belastingen op het resultaat omvatten alle belastingen die zijn gebaseerd op fiscale winsten en verliezen, inclusief belastingen die door dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen of joint ventures zijn verschuldigd op uitkeringen aan de Groep.

Additionele belastingen op het resultaat voor dividenduitkeringen worden gelijktijdig verwerkt met de verplichting om het betreffende dividend uit te keren.

2.6 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden opgenomen tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten. De kostprijs van activa die in eigen beheer worden vervaardigd bestaat uit kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren en overige direct toerekenbare kosten. Kostenbijdragen van derden en overheidssubsidies worden op de kostprijs in mindering gebracht, voor zover dit geen bijdragen van afnemers betreffen. Mits daarvoor een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting bestaat wordt in de kostprijs een contant gemaakte schatting opgenomen van het bedrag dat naar verwachting bij het einde van het gebruik van het actief nodig is voor ontmanteling, sloop, verwijdering en herstel tot de oorspronkelijke staat van de locatie waar het actief is gesitueerd.

Financieringskosten (bouwrente) die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden in de kostprijs opgenomen. Als een actief uit meerdere significante componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk opgenomen.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer een redelijke zekerheid bestaat dat aan de voorwaarden voor verkrijging is of wordt voldaan en dat de subsidies zijn of worden ontvangen. Investeringsubsidies ter compensatie van de kosten van een actief worden op de kostprijs van dat actief in mindering gebracht en vervolgens gedurende de gebruiksduur van dat actief meegenomen in de berekening van de afschrijvingen.

Uitgaven na eerste opname

Latere uitgaven worden alleen aan de boekwaarde van een actief toegevoegd indien en voor zover daardoor de toestand van het actief is verbeterd ten opzichte van zijn oorspronkelijk geraamde prestatienorm. Reparatie en onderhoud worden als last genomen in de periode dat de betreffende kosten ontstaan.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur, rekening houdend met de geschatte restwaarde. De gebruiksduur en restwaarde worden jaarlijks beoordeeld, eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. Op grond, terreinen en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Bedrijfsgebouwen	25 - 50
Machines en installaties	10 - 50
Overige bedrijfsmiddelen	3 - 25

2.7 Leases (de Groep als lessee)

Lease-overeenkomsten waarbij de Groep als lessee feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als financiële lease. Indien dit niet het geval is, worden deze overeenkomsten opgenomen en verwerkt als operationele lease.

Materiële vaste activa, die middels financiële lease zijn verworven worden bij aanvang van de lease opgenomen tegen de reële waarde van het geleasede actief, of indien lager, de contante waarde van de leasebetalingen. De desbetreffende activa worden daarna verantwoord volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. De leasebetalingen worden gesplitst in een rentecomponent en een aflossingscomponent. De rentecomponent is gebaseerd op de constante periodieke rente over de boekwaarde van de investering. De rentecomponent wordt in de desbetreffende periode ten laste gebracht van het resultaat en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leaseverplichting.

Betalingen uit hoofde van operationele leases worden lineair over de leaseperiode als last in het resultaat verwerkt.

2.8 Goodwill

De overnameprijs van een dochteronderneming, joint operation, joint venture of geassocieerde deelneming is gelijk aan het bedrag dat voor de verwerving van het kapitaalbelang is betaald. Wanneer deze overnameprijs hoger is dan het aandeel in de reële waarde op verwervingsdatum van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen, wordt het meerdere verantwoord als goodwill. Een eventueel negatief verschil wordt verwerkt als bate ten gunste van het resultaat (badwill).

Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen (impairments). Goodwill wordt toegerekend aan één of meerdere kasstroomgenererende eenheden. Jaarlijks wordt getoetst of goodwill een bijzondere waardevermindering moet ondergaan.

Betaalde goodwill bij de overname van dochterondernemingen en joint operations wordt in de balans opgenomen onder de immateriële vaste activa. Goodwill die is betaald voor het verkrijgen van een joint venture of geassocieerde deelneming is opgenomen in de verkrijgingsprijs.

2.9 Overige immateriële vaste activa

Overige immateriële vaste activa betreffen klantenbestanden verworven bij overnames, software en licenties, concessies, vergunningen, merknamen, overige rechten en ontwikkelingskosten. De kosten hiervan worden geactiveerd indien waarschijnlijk is dat deze activa economisch voordeel zullen brengen en de kosten betrouwbaar kunnen worden bepaald. Overige immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Klantenbestanden

Een klantenbestand dat is verkregen van een overgenomen partij wordt bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, dit is inclusief de meegekochte geactiveerde contractwervingskosten. Deze waarde wordt op de overnamedatum bepaald op basis van de meest recente soortgelijke transacties mits de economische omstandigheden vergelijkbaar zijn, anders wordt de reële waarde bepaald door discontering van geschatte toekomstige netto kasstromen van dit actief.

Software

Software wordt geactiveerd tegen kostprijs. Zowel voor standaardsoftware als maatwerksoftware bestaat de kostprijs uit de eenmalige kosten van licenties, verhoogd met de kosten om de software gebruiksklaar te maken. Alle toerekenbare kosten van softwareproducten, die kwalificeren als immaterieel vast actief, worden tegen kostprijs opgenomen. Kosten van onderhoud van software worden als last verwerkt in de periode waarin deze ontstaan.

Merknamen

Als de Groep besluit in het kader van een bedrijfscombinatie om de merknaam van die overgenomen partij in stand te houden om commerciële redenen, wordt deze bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt op de overnamedatum bepaald op basis van de 'relief from royalty method'.

Ontwikkelingskosten

Ontwikkelingskosten zijn gericht op de toepassing van kennis verkregen door eigen onderzoek of door derden, voor een plan of ontwerp voor de productie of toepassing van verbeterde materialen, producten, processen, systemen of diensten, voorafgaand aan het begin van commerciële productie of gebruik. Ontwikkelingskosten worden alleen geactiveerd indien deze kunnen worden aangemerkt als immaterieel vast actief, anders worden deze kosten als last genomen in de periode waarin deze zijn ontstaan. Onderzoekskosten zijn gericht op het verwerven van nieuwe wetenschappelijke of technische kennis en inzichten. Deze kosten worden in het resultaat genomen in de periode waarin deze ontstaan.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht op basis van de geschatte gebruiksduur en vanaf het moment dat het betreffende actief beschikbaar is voor gebruik. Overige immateriële vaste activa worden afgeschreven volgens de lineaire methode. De restwaarde van deze activa is nihil.

De volgende gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Klantenbestanden	6 - 20
Licenties	3 - 30
Software	3 - 5
Merkmamen	20
Concessies, vergunningen en rechten	3 - 30
Ontwikkelingskosten	5 - 15

2.10 Emissierechten

Emissierechten worden bij eerste opname onderscheiden naar rechten bestemd voor eigen gebruik ('own use') en rechten bestemd voor handelsdoeleinden.

Emissierechten die worden aangehouden om periodiek aan de overheid te kunnen leveren voor de werkelijke CO₂-uitstoot (eigen gebruik) worden opgenomen als immaterieel actief en gewaardeerd tegen kostprijs. Rechten met een vlottend karakter worden gepresenteerd als immateriële activa. Voor deze leveringsverplichting wordt een voorziening aangehouden die eveneens wordt gewaardeerd tegen kostprijs. Ingeval van een verwacht leveringstekort wordt deze voorziening ten laste van het resultaat verhoogd met de laagste van de marktwaarde van dat tekort en de boete die voor dat tekort naar verwachting verschuldigd zal zijn.

Emissierechten die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden verwerkt als afgeleid financieel instrument. De winst of het verlies van de herwaardering naar reële waarde van deze rechten wordt direct in het resultaat verwerkt als overige opbrengsten.

2.11 Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden berekend volgens de balansmethode toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare tijdelijke verschillen, de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden. Dit is alleen toegestaan indien en voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet-gecompenseerde fiscale verliezen en de ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

Uitgestelde belastingvorderingen voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures worden alleen opgenomen als het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld en dat toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het tijdelijke verschil kan worden verrekend.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden opgenomen voor alle belastbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen, joint operations en belangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures, behalve als de Groep het moment kan bepalen waarop het tijdelijke verschil wordt afgewikkeld en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil niet in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden met elkaar gesaldeerd als een juridisch afdwingbaar recht op verrekening van de belastingvorderingen en -verplichtingen bestaat en de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen verband houden met belastingen die door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde fiscale eenheid worden geheven.

2.12 Afgeleide financiële instrumenten

Bij de operationele en financieringsactiviteiten worden risico's gelopen door ontwikkelingen in marktprijzen van energiecommodities (elektriciteit, gas, olie e.d.), vreemde valuta, rentestanden en emissierechten. Om deze risico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van afgeleide financiële instrumenten zoals termijn- en swapcontracten. Voor commoditycontracten wordt bij het aangaan van de transactie vastgesteld of het instrument bestemd is voor eigen gebruik ('own use') of risicoafdekking.

Waardering en verwerking

Afgeleide financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Mutaties in de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten worden direct in het resultaat verwerkt, tenzij de afgeleide financiële instrumenten bestemd zijn voor eigen gebruik of worden gebruikt als risicoafdekking. De bepaling van de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten en andere financiële instrumenten is afhankelijk van het niveau van het instrument in de reële waardehiërarchie:

Niveau 1

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 1 wordt gebaseerd op genoteerde prijzen voor gelijke instrumenten in actieve markten zonder enige aanpassing.

Niveau 2

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 2 wordt gebaseerd op marktprijzen of prijsopgaven aangevuld met andere beschikbare informatie. Bij de waarderingsmethodiek wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van observeerbare marktprijzen. De waardering van niveau 2 energiecommoditycontracten is gebaseerd op marktprijzen of prijsopgaven voor liquide perioden voor onderliggende waarden als elektriciteit, gas ('title transfer facility'), olie-gerelateerde prijzen en emissierechten. Andere contracten worden gewaardeerd middels afstemming met de tegenpartij waarbij observeerbare forwardcurves van rente en valuta worden gehanteerd.

Niveau 3

De reële waarde-bepaling van financiële instrumenten in niveau 3 wordt gebaseerd op berekeningen waarin één of meer significante inputfactoren niet zijn gebaseerd op objectieve marktdata.

Presentatie in de balans

Afgeleide financiële instrumenten met een positieve waarde worden opgenomen als kort- (afwikkeling binnen een jaar) of langlopende activa (afwikkeling na een jaar). Instrumenten met een negatieve waarde worden opgenomen onder de kort- of langlopende verplichtingen. Activa en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens de intentie bestaat om de contracten netto af te wikkelen.

Eigen gebruik

Contracten worden aangemerkt voor eigen gebruik als deze worden afgewikkeld door middel van fysieke levering of ontvangst van energiecommodities of emissierechten in overeenstemming met de behoefte van de vennootschap. De transacties op basis van deze contracten worden in het resultaat verantwoord in de periode waarin de levering of ontvangst plaatsvindt (accrual accounting).

Kasstroomafdekking (cash flow hedge accounting)

Contracten worden aangemerkt als afdekkingsinstrument als daarmee het risico op schommelingen in (toekomstige) kasstromen die het resultaat kunnen beïnvloeden wordt afgedekt. Indien de afdekking is toe te wijzen aan een specifiek risico of aan de volledige mutatie van de transactie (energiecontracten) verbonden met een actief, een verplichting of een zeer waarschijnlijke toekomstige transactie, kunnen de daaraan toegewezen afgeleide financiële instrumenten worden verwerkt als afdekkingsinstrument.

Als wordt voldaan aan de voorwaarden van hedge accounting wordt het effectieve gedeelte van mutaties in de reële waarde van de desbetreffende afgeleide financiële instrumenten rechtstreeks via de reserve kasstroomafdekkingen in het eigen vermogen verwerkt. Het niet-effectieve gedeelte wordt direct verwerkt in het resultaat.

In het eigen vermogen verwerkte bedragen worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht op het moment dat het afgedekte actief of verplichting wordt afgewikkeld. Wanneer een afdekkingsinstrument afloopt, wordt verkocht, beëindigd, uitgeoefend, wanneer niet langer wordt voldaan aan de voorwaarden voor deze wijze van administratieve verwerking (hedge accounting), terwijl de onderliggende toekomstige transactie nog steeds moet plaatsvinden, blijft het cumulatief resultaat in het eigen vermogen (in de reserve kasstroomafdekkingen) totdat de verwachte toekomstige transactie uiteindelijk plaatsvindt. Als de verwachte toekomstige transactie niet langer waarschijnlijk is, wordt het cumulatieve resultaat direct overgebracht van het eigen vermogen naar het resultaat.

Afdekking van netto-investeringen in een buitenlandse activiteit

Om translatieverschillen op buitenlandse, niet-euro activiteiten te mitigeren wordt 'net investment hedge accounting' toegepast. Door toepassing van deze wijze van hedge accounting worden zowel de koersverschillen als gevolg van omrekening van de buitenlandse entiteiten als de koersverschillen van de daaraan toegewezen financiële instrumenten (bijvoorbeeld leningen of valutatermijncontracten) ten gunste of ten laste van de reserve translatieverschillen gebracht (rekening houdend met uitgestelde belastingen) tot het einde van de hedge-relatie of eventuele eerdere beëindiging.

2.13 Overige financiële vaste activa

De overige financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit langlopende vorderingen met een looptijd langer dan een jaar zoals leningen, vorderingen en vooruitbetalingen aan geassocieerde deelnemingen, joint ventures of externe partijen. De langlopende vorderingen, leningen en vooruitbetalingen worden opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Voor zover nodig wordt voor de overige vorderingen en leningen een bijzondere waardevermindering in aftrek genomen op basis van de 'expected credit losses'-methode volgens IFRS 9. Zie toelichting 2.16 'Handelsdebiteuren en overige vorderingen' voor meer informatie over deze methode.

2.14 Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop

De activa (en verplichtingen van een activagroep) aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop zodra de boekwaarde niet wordt gerealiseerd door voortgezet gebruik maar door verkoop. Deze classificatie vindt alleen plaats als de verkoop van de activagroep of bedrijfsactiviteiten zeer waarschijnlijk is, deze in hun huidige toestand onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop en de verkoop naar verwachting binnen een jaar zal zijn afgerond. Indien af te stoten activiteiten classificeren als beëindigde bedrijfsactiviteiten (zoals belangrijke bedrijfsonderdelen) worden de resultaten hiervan, inclusief de vergelijkende cijfers in de winst- en verliesrekening gepresenteerd op de regel beëindigde bedrijfsactiviteiten. Voor zover noodzakelijk worden eliminaties ten behoeve van de consolidatie uitgevoerd.

Activa aangehouden voor verkoop zijn gewaardeerd op boekwaarde voorafgaand aan classificatie als aangehouden voor verkoop of lagere reële waarde verminderd met verkoopkosten.

2.15 Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs, volgens de methode van het gewogen gemiddelde of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs is de verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten om de voorraden op hun huidige locatie en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van normale bedrijfsvoering,

verminderd met verwachte verkoopkosten. Waardeverminderingen op voorraden worden ten laste van het resultaat geboekt als de opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde.

2.16 Handelsdebiteuren en overige vorderingen

Handelsdebiteuren en overige vorderingen zijn vorderingen met een looptijd korter dan een jaar. De prestaties die Eneco heeft geleverd per balansdatum en die nog niet zijn gefactureerd aan de afnemer zijn opgenomen onder de 'Nog te factureren bedragen'. Dit is inclusief de bedragen die op balansdatum aanvullend op de reeds in rekening gebrachte voorschotten nog moeten worden gefactureerd. Vorderingen worden opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van een bijzondere waardevermindering op basis van de 'expected credit losses'-methode volgens IFRS 9.

Voor handelsdebiteuren wordt deze bijzondere waardevermindering bepaald voor de gehele verwachte looptijd van de vordering (de 'lifetime expected credit losses'-methode volgens IFRS 9). Dit gebeurt voor handelsdebiteuren aan de hand van een 'voorziening-matrix' die is gebaseerd op historische cijfers inzake verliezen per categorie/type debiteur, gecorrigeerd voor éénmalige effecten uit het verleden, en die relevante informatie weergeeft over de huidige omstandigheden, een redelijk betrouwbare voorspelling kan geven en de implicatie voor deze verwachte verliezen. Voor overige vorderingen (zowel lang- als kortlopend) wordt deze waardering uitgevoerd op basis van de verwachte bijzondere waardeverminderingen voor de komende twaalf maanden ('12-month expected credit losses method').

Handelsvorderingen worden afgeboekt wanneer er geen redelijke verwachting is van ontvangst van de gehele of gedeeltelijke betaling van de vordering respectievelijk het nog te factureren bedrag.

Bijzondere waardeverminderingverliezen op handelsvorderingen worden gepresenteerd als 'Overige bedrijfskosten' binnen het bedrijfsresultaat. Latere terugboekingen van eerder afgeboekte bedragen worden gecrediteerd op dezelfde regel in de winst- en verliesrekening.

Vorderingen met een looptijd korter dan een jaar worden niet tegen contante waarde gewaardeerd bij eerste opname. Vanwege het kortlopende karakter van de posten handelsdebiteuren en overige vorderingen is de boekwaarde per balansdatum gelijk aan de reële waarde.

2.17 Liquide middelen

De liquide middelen omvatten de kas- en banksaldi en deposito's met een looptijd van maximaal drie maanden of maximaal in drie maanden kunnen worden opgevraagd.

2.18 Personeelsvoorzieningen

Toegezegde-bijdrageregelingen pensioenen

Pensioenverplichtingen van bijna alle Nederlandse bedrijfsonderdelen zijn ondergebracht bij de bedrijfstakpensioenfondsen: Stichting Pensioenfonds ABP (ABP) en de Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek (PMT). Voor de medewerkers in Duitsland geldt een staatspensioenregeling, de bijdrage daarvoor wordt via de sociale lasten ingehouden op het salaris van de werknemers. Voor een beperkt aantal medewerkers zijn individuele verzekerde regelingen van toepassing bij verschillende verzekeringsmaatschappijen.

In geval van toekomstige tekorten kunnen pensioenpremies alleen prospectief en binnen een beperkte bandbreedte door de pensioenfondsen worden bijgesteld. Op basis van IFRS classificeren de betreffende pensioenregelingen bij het ABP en PMT als toegezegde-bijdrageregelingen van meerdere werkgevers. Een toegezegde-bijdrageregeling is een regeling waarbij een vaste premie wordt betaald ten gunste van een werknemer zonder enige resterende aanspraak van of verplichting jegens die werknemer. Verplichtingen ten aanzien van bijdragen aan

pensioen- en daaraan gerelateerde regelingen op basis van beschikbare premies, worden als last in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode waarop deze betrekking hebben.

De hoogte van het pensioen in Nederland is afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Medewerkers hebben de keuze om onder aanpassing van de hoogte van het pensioen eerder of later dan de AOW-gerechtigde leeftijd met pensioen te gaan. Dat laatste kan alleen met instemming van de Groep. Bij het ABP kunnen medewerkers met pensioen tussen 60 jaar en AOW-gerechtigde leeftijd +5 jaar. Bij PMT ligt dit tussen 5 jaar voor en 5 jaar na de AOW-gerechtigde leeftijd.

Toegezegd-pensioenregelingen

Toegezegd-pensioenregelingen zijn verplichtingen om toekomstige pensioenaanspraken uit te keren. Deze toegezegd-pensioenaanspraken zijn afhankelijk van leeftijd, dienstjaren en salaris. De verplichtingen uit hoofde van toegezegd-pensioenregelingen worden voor iedere regeling afzonderlijk actuariel berekend. Dit geldt vooral voor de pensioenregelingen in België, die inhoudelijk kwalificeren als toegezegd-pensioenregelingen doordat de werkgever een bepaalde rendementsgarantie heeft afgegeven.

Verplichtingen voor toegezegd-pensioenregelingen zijn gebaseerd op de actuariële contante waarde van de betreffende verplichting bepaald aan de hand van de 'projected unit credit'-methode. Deze methode berust op een lineaire opbouw van rechten op basis van geprojecteerde salarissen en houdt onder meer rekening met toekomstige salarisstijgingen en de inflatie. De (netto) verplichtingen zijn bepaald als het saldo van de actuariel berekende contante waarde van de verplichtingen en de reële waarde van de fondsbeleggingen volgens de actuariële rapporten. De servicekosten en netto interest zijn begrepen in de personeelskosten. Winsten en verliezen op de afwikkeling van een toegezegd-pensioenregeling worden genomen en in het resultaat verantwoord op het moment dat de afwikkeling plaatsvindt. Actuariële winsten en verliezen inzake de herwaardering van een (netto) pensioenverplichting worden in het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten verwerkt.

(Overige) personeelsvoorzieningen

Er wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting om bedragen uit te keren bij dienstjubilea en pensionering van medewerkers. Verder wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting bij te dragen in de ziektekostenpremie van gepensioneerde medewerkers, voor loondoorbetaling bij ziekte en het werkgeversrisico inzake de Werkloosheidswet. Deze verplichtingen worden per rapportagedatum, voor zover van toepassing, actuariel berekend volgens de vergoeding/dienstjaren-methode ('projected unit credit'-methode) met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt.

2.19 Overige voorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen als een bestaande in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip bestaat door een gebeurtenis in het verleden en waarvan het waarschijnlijk is, dat de afwikkeling zal leiden tot een uitstroom van middelen.

Voorzieningen die binnen een jaar na balansdatum worden afgewikkeld of van beperkt materieel belang zijn worden opgenomen tegen nominale waarde. Overige voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven. Bij de bepaling van deze uitgaven wordt rekening gehouden met de specifieke risico's ten aanzien van de betreffende verplichting. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. Voor de bepaling van de verwachte uitgaven wordt uitgegaan van gedetailleerde plannen om daarmee onzekerheden over de omvang te beperken.

Amoveringsvoorziening

Voor materiële vaste activa waarvoor een verplichting bestaat om bij het einde van het gebruik de activa te ontmantelen, te slopen en te verwijderen wordt een voorziening opgenomen ter hoogte van de contante waarde van de kosten die daaraan naar verwachting zijn verbonden. Als op grond van de verplichting de uitstroom van middelen zeer onwaarschijnlijk is, wordt geen amoveringsvoorziening gevormd. De eerste opname van een amoveringsvoorziening voor een actief wordt verwerkt in de kostprijs van het betreffende actief. Als bij latere beoordeling blijkt dat de contante waarde van de geschatte kosten voor amovering en herstel aanzienlijk afwijken van de opgebouwde voorziening, dan wordt het verschil als dotatie of vrijval verrekend met de kostprijs van het betreffende materieel vast actief. De aangepaste kostprijs wordt verder afgeschreven over de resterende gebruiksduur van dat actief. De amoveringsvoorziening wordt periodiek opgerent.

Verlieslatende contracten

Voor verlieslatende contracten wordt een voorziening gevormd indien het waarschijnlijk is dat de onvermijdelijke kosten van het nakomen van de verplichtingen hoger zijn dan de economische voordelen van die contracten.

Reorganisatie

Een reorganisatievoorziening wordt opgenomen als een gedetailleerd formeel plan is opgesteld en goedgekeurd waarbij tevens de belangrijkste kenmerken van dat plan aan de direct betrokkenen zijn meegedeeld en de geldige verwachting is gewekt dat de reorganisatie zal worden doorgevoerd. In een reorganisatievoorziening zijn slechts die kosten opgenomen die direct met de reorganisatie te maken hebben, dus die als gevolg van de reorganisatie noodzakelijk zijn en die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten.

2.20 Rentedragende schulden

Rentedragende schulden worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde van de ontvangen tegenprestatie verminderd met de transactiekosten die direct aan deze schulden toegewezen zijn (incl. eventuele agio / disagio). Na eerste opname worden rentedragende schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

2.21 Leases (de Groep als lessor)

Lease-overeenkomsten waarbij de Groep als lessor feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als operationele lease. Indien dit niet het geval is worden deze overeenkomsten gezien als financiële lease.

Materiële vaste activa die op basis van een operationele lease-overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden opgenomen en verwerkt volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. De leasebaten worden lineair over de leaseperiode in de winst- en verliesrekening verwerkt, tenzij een andere toerekening meer in overeenstemming is met het patroon van de, met het leaseobject verkregen, opbrengsten. Eventuele vergoedingen, zoals voor service en reparatie, die opgenomen zijn in de leasetermijnen, worden verwerkt in overeenstemming met de criteria voor het verlenen van diensten.

Materiële vaste activa die op basis van een financiële lease-overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden als vorderingen opgenomen ter hoogte van de netto-investering in die activa. De leasebetalingen worden op basis van de constante periodieke rente gesplitst in een rentecomponent en een aflossingscomponent. De rentecomponent wordt in de betreffende periode ten gunste van het resultaat gebracht en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leasevordering.

2.22 Handelscrediteuren en overige schulden

Handelcrediteuren en overige schulden worden tegen reële waarde in de balans opgenomen. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs. Verplichtingen met een looptijd korter dan een jaar worden niet verdisconteerd bij eerste opname. Gezien de korte termijn van de posten handelscrediteuren en overige schulden is de boekwaarde per balansdatum gelijk aan de reële waarde.

De bijdragen van klanten voor aansluitkosten op het warmtenetwerk maken onderdeel uit van de contractverplichtingen.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Alle bedragen zijn in miljoenen euro tenzij anders vermeld.

3. Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten

De aard van de wijzigingen en het effect van de eerste toepassing van IFRS 15 voor deze jaarrekening zijn toegelicht in paragraaf 1.2 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'. In de onderstaande tabellen is de opbrengst voor energielevering en energie-gerelateerde activiteiten uitgesplitst naar soort product en geografische markt.

	2018	2017
Elektriciteit	2.347	1.776
Gas	1.398	1.184
Warmte	279	270
Energie-gerelateerde activiteiten	76	79
Totaal	4.100	3.309

In de opbrengst Elektriciteit 2018 is voor € 95 mln. (2017: € 135 mln.) aan overheidssubsidies opgenomen. Voor meer informatie wordt verwezen naar toelichting 11 'Overheidssubsidies'.

Jaarlijks rekent de Groep opbrengsten over voorgaande jaren af met haar afnemers. In 2018 is voor € 30 mln. aan opbrengsten opgenomen met betrekking tot eerdere leveringsjaren.

	2018	2017
Nederland	3.286	2.596
België	789	462
Duitsland	687	560
Verenigd Koninkrijk	53	55
Frankrijk	7	7
Eliminatie onderlinge leveringen	-722	-371
Totaal	4.100	3.309

In de totale omzet 2018 is voor de Duitse activiteiten circa € 261 mln. (2017: € 219 mln.) aan gefactureerde transportvergoedingen namens netbeheerders en circa € 220 mln. (2017: € 178 mln.) aan (milieu)heffingen en belastingen opgenomen, omdat Eneco voor deze posten gezien de lokale regelgeving optreedt als principaal.

4. Overige opbrengsten

De overige opbrengsten bestaan voornamelijk uit vergoedingen voor doorbelastingen van kosten, verkopen van CO₂-rechten, vrijval bijdrage aansluitkosten en baten uit hoofde van het afstoten van belangen in dochterondernemingen en joint operations.

5. Personeelsbeloningen

	2018	2017
Lonen en salarissen	178	170
Sociale lasten	25	24
Pensioenpremies	18	18
Overige personeelskosten	43	30
Totaal	264	242

De totale personeelsbeloningen bedragen € 281 mln. (2017: € 258 mln.), hiervan zijn voor een bedrag van € 8 mln. (2017: € 7 mln.) personeelskosten geactiveerd. Voor een bedrag van € 9 mln. (2017: € 9 mln.) zijn personeelskosten als onderdeel van de kosten voor Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten verantwoord in verband met het direct aan de omzet gerelateerde karakter van deze kosten.

Personeelsaantallen

De specificatie van het gemiddelde aantal personeelsleden herleid naar fulltime equivalenten (FTE) gedurende het jaar is als volgt te specificeren:

	2018	2017
Gemiddelde		
FTE's in dienst	2.990	3.049
Per 31 december		
FTE's in dienst	2.873	3.043
waarvan werkzaam buiten Nederland	726	792

6. Bezoldiging bestuurders

Het bezoldigingsbeleid voor de Raad van Bestuur is op voorstel van de Raad van Commissarissen goedgekeurd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van destijds Eneco Holding N.V. op 20 mei 2005 en is ongewijzigd van toepassing op de Groep.¹ De beloning van de Raad van Bestuur wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen op advies van de Remuneratie-, Selectie- en Benoemingscommissie. Het Remuneratierapport over 2018 wordt beschikbaar gesteld op de website van Eneco.

De bezoldiging van de bestuurders bestaat – met uitzondering van de bezoldiging van de heer Sondag – uit een vaste beloning en een variabele beloning. De heer Sondag heeft enkel een vaste beloning. De variabele beloning bedraagt op target 20% van het vaste jaarinkomen inclusief vakantietoeslag. Ook in 2018 was de variabele beloning van leden van de Raad van Bestuur afhankelijk van prestatiecriteria. De drie hoofdcriteria voor de variabele beloning liggen grotendeels in lijn met de strategische thema's en zijn:

- Financieel Resultaat (EBITDA);
- Succesvol privatiseringstraject (prestatie criterium voor CFO, CSGO en COO);
- Strategie, groei en overnames (prestatie criterium CSGO) en performance verbeterprogramma (prestatie criterium COO).

De pensioentoezeggingen voor de leden van de Raad van Bestuur zijn ondergebracht bij de reguliere pensioenregeling van Eneco. Sinds 1 januari 2015 is de fiscaal gefaciliteerde opbouw van pensioenaanspraken gemaximeerd op een geïndexeerd jaarsalaris van € 105.075,- bruto (2018). Als gevolg hiervan is de pensioenbijdrage voor het salaris boven

¹ De leden van de Raad van Bestuur worden aangemerkt als 'key management personnel' op grond van de bepalingen in IAS 24 'Related Party Disclosures'.

€ 105.075,- bruto (2018) anders vormgegeven en ondergebracht in de kolom 'Overig'.

De huidige arbeidsovereenkomsten met de leden van de Raad van Bestuur zijn – met uitzondering van de heer Sondag – aangegaan voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van vier maanden voor de vennootschap. De arbeidsovereenkomst van de heer Sondag is aangegaan voor de bepaalde tijd van vier jaar met een opzegtermijn van 6 maanden voor de vennootschap. De leden van de Raad van Bestuur zijn elk benoemd voor een periode van vier jaar. Bij het gedwongen verlaten van de vennootschap hebben de heren Rameau, Dubbeld en Van de Noort recht op een uitkering van 12 maanden salaris, voor de heer Sondag betreft dit maximaal 18 maanden salaris².

Specificatie van het totaal van de vergoedingen:

Bezoldiging bestuurders

x € 1.000	Bruto salaris	Variabele beloning ¹	Pensioen premie	Overig	Totaal 2018
mr. L.M. Sondag ²	336	N.v.t.	20	36	392
ir. C.J. Rameau	395	85	27	41	548
drs. G.A.J. Dubbeld	395	67	27	41	530
F.C.W. van de Noort	321	80	24	29	454
mr. J.F. de Haas ³	1.608	N.v.t.	21	40	1.669
Totaal	3.055	232	119	187	3.593

¹ De variabele beloning is gebaseerd op een schatting.

² De heer Sondag is benoemd met ingang van 25 mei 2018.

³ De heer De Haas was tot 1 september 2018 in dienst, waardoor de kosten tot deze datum zijn meegenomen. Dit bedrag is inclusief het aan hem uitgekeerde bedrag conform de afvloeiingsregeling (€ 1.221 duizend). Daarnaast is conform de gemaakte afspraken en bedrag van € 30 duizend betaald voor de prestaties over 2018.

x € 1.000	Bruto salaris	Variabele beloning ¹	Pensioen premie	Overig	Totaal 2017
mr. J.F. de Haas	530	99	30	59	718
ir. C.J. Rameau	394	74	26	40	534
drs. G.A.J. Dubbeld	394	74	26	40	534
F.C.W. van de Noort ²	287	54	20	27	388
drs. M.W.M. van der Linden ³	33	-	2	3	38
Totaal	1.638	301	104	169	2.212

¹ De daadwerkelijk uitbetaalde bonus over 2017 is € 90 duizend lager uitgevallen dan de schatting die in de jaarrekening over 2017 staat opgenomen. Dit betreft € -37 duizend voor dhr. De Haas, € -16 duizend voor dhr. Rameau, € -28 duizend voor dhr. Dubbeld en € -9 duizend voor dhr. Van de Noort.

² Benoemd op moment van splitsing, waardoor de kosten over de maanden februari tot en met december 2017 zijn meegenomen.

³ Afgetreden op moment van splitsing, zodat de kosten over de maand januari 2017 zijn meegenomen.

² De waarde van de vergoeding is gefixeerd op anderhalf maal het daadwerkelijk laatstgenoten jaarsalaris vermeerderd met de vakantietoeslag, met als maximum de waarde van het salaris vermeerderd met de vakantietoeslag in de periode vanaf de beëindigingsdatum tot aan de datum dat de arbeidsovereenkomst van rechtswege zou eindigen.

7. Resultaat geassocieerde deelnemingen en joint ventures

Voor een overzicht van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt verwezen naar het in deze jaarrekening opgenomen 'Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen'.

	2018	2017
Aandeel in het resultaat na belastingen	-4	-1
Resultaat uit desinvesteringen	-	1
Bijzondere waardeverminderingen	-5	-
Totaal	-9	-

8. Financiële baten

De financiële baten betreffen voornamelijk rentebaten van een lening met betrekking tot de financiering van een joint venture.

9. Financiële lasten

	2018	2017
Rentelasten	25	23
Oprenting voorzieningen	2	2
Overig	5	4
Totaal	32	29

Voor de gemiddelde rentelast van de leningen wordt verwezen naar toelichting 26 'Rentedragende schulden'.

10. Belastingen over het resultaat

De vennootschap vormt met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met aan het hoofd N.V. Eneco Beheer. De specificatie van de belastingen over het resultaat is als volgt:

	2018	2017
Actuele belastinglasten/-baten	47	51
Mutatie uitgestelde belastingen	-53	-42
Belastingen over het resultaat	-6	9

In december 2018 heeft de Eerste Kamer in Nederland ingestemd met een wetwijziging die in stappen leidt tot een lager tarief van de vennootschapsbelasting (VPB) van 25% in 2018 tot uiteindelijk 20,50% in 2021. Eneco heeft de gevolgen daarvan verwerkt in de waardering van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen voor zover deze betrekking hebben op entiteiten die onder de Nederlandse vennootschapsbelasting vallen (conform de bepalingen hiervoor in IAS 12 'Income Taxes'). Ook in België zijn de tarieven voor de vennootschapsbelasting verlaagd. Voor 2018 en 2019 geldt een verlaagd tarief van 29,6% (was: 33,99%) en vanaf 2020 wordt dit verder verlaagd tot 25%. Daarnaast worden de VPB-tarieven ook in het Verenigd Koninkrijk verlaagd van 19% in 2018 naar 17% in 2020. Deze tariefsverlagingen in Nederland, België en in het Verenigd Koninkrijk hebben geleid tot een verlaging van de uitgestelde

belastingvorderingen en –verplichtingen van per saldo circa € 40 mln. dat ten gunste van het resultaat 2018 is gebracht. Dit bedrag is verwerkt in de ‘Mutatie uitgestelde belastingen’ in de hierboven opgenomen tabel als onderdeel van de post ‘Belastingen over het resultaat’ in de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

In 2017 zijn de klant-activiteiten in België - vooral energielevering aan consumenten en zakelijke klanten – geherstructureerd. De fiscale winst die hierdoor is gerealiseerd wordt volledig gecompenseerd door de nog beschikbare fiscale verliescompensatie. Deze transacties hebben geleid tot fiscaal afschrijfbaar activa die volgens de IFRS-regels niet verwerkt worden in de geconsolideerde balans van de Groep. Het gevolg hiervan is dat in de geconsolideerde 2017-cijfers een uitgestelde belastingvordering van € 22 mln is opgenomen die via de ‘mutatie uitgestelde belastingen’ ten gunste van het resultaat is gebracht.

De mutatie uitgestelde belastingen in de tabel hierboven is inclusief vrijval van te amortiseren Energie Investeringsaftrek van € 3 mln. (2017: € 4 mln.). Daarnaast is in dit bedrag aan uitgestelde belastingen voor per saldo € 1 mln. (last) opgenomen voor correcties uitgestelde belastingen inzake voorgaande jaren.

De specificatie van de actuele belastinglasten is als volgt:

	2018	2017
Resultaat voor belasting	130	136
Deelnemingsvrijstelling	-27	-6
Fiscaal niet-aftrekbare kosten	20	13
Fiscaal afwijkende afschrijving	35	55
Fiscaal afwijkende dotatie voorzieningen	-	-2
Correctie resultaat voorgaande jaren	10	-6
Fiscale stimuleringsmaatregelen	-5	-
Resultaat inzake transactie binnen de Groep	-	86
Inhaalregeling buitenlandse verliezen	7	39
Overige	-	1
Fiscaal resultaat	170	316
Verliescompensatie (fiscale verliezen voorgaande boekjaren)	-12	-114
Te compenseren verliezen (fiscale verliezen huidig boekjaar)	18	-
Fiscaal belastbaar bedrag	176	202
Nominaal belastingtarief	25,0%	25,0%
Nominaal belastingbedrag	44	50
Belastingeffect fiscaal afwijkende tarieven buitenland	3	1
Actuele belastinglasten	47	51

De specificatie van de effectieve belastingdruk uitgedrukt als percentage van het resultaat voor belastingen is als volgt:

	2018	2017
Nominaal belastingtarief	25,0%	25,0%
Effect van:		
- Deelnemingsvrijstelling	-5,2%	-1,1%
- Fiscaal niet-aftrekbare kosten	3,8%	2,4%
- Fiscale stimuleringsmaatregelen	-2,5%	-2,9%
- Inhaalregeling buitenlandse verliezen	1,4%	7,1%
- Mutatie uitgestelde belastingen	-28,6%	-17,1%
- Correctie resultaat voorgaande jaren	2,5%	-1,1%
- Investeringsaftrek en verrekenbare verliezen buitenland	-0,9%	-5,1%
- Fiscaal afwijkende tarieven buitenland	2,2%	1,0%
- Overige	-2,3%	-1,4%
Effectieve belastingdruk	-4,6%	6,8%

11. Overheidssubsidies

De specificatie van de overheidssubsidies die ten gunste van het resultaat zijn gebracht is als volgt:

	2018	2017
Milieu kwaliteit Elektriciteitsproductie (MEP-regeling)	-	40
Energie-investeringsaftrek (EIA)	3	4
Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE)	94	94
Overige overheidssubsidies	1	1
Totaal	98	139

Toelichting op de geconsolideerde balans

Alle bedragen zijn in miljoenen euro tenzij anders vermeld.

12. Materiële vaste activa

	Grond en bedrijfsgebouwen	Machines en installaties	Overige bedrijfsmiddelen	Activa in aanbouw	Totaal
Aanschafwaarde					
Per 1 januari 2017	84	3.704	42	98	3.928
Investeringen	-	24	1	117	142
Acquisities	2	91	2	64	159
Desinvesteringen	-	-75	-1	-	-76
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	-	-	-2	-2
Herclassificatie overig	-	79	-	-96	-17
Translatieverschillen	-	-13	-	-1	-14
Per 31 december 2017	86	3.810	44	180	4.120
Investeringen	1	50	1	187	239
Acquisities	-	25	-	-25	-
Desinvesteringen	-11	-44	-1	-6	-62
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	3	-	4	7
Herclassificatie overig	3	41	1	-113	-68
Translatieverschillen	-	-3	-	-	-3
Per 31 december 2018	79	3.882	45	227	4.233
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen					
Per 1 januari 2017	18	1.364	24	23	1.429
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	3	202	5	6	216
Desinvesteringen	-	-71	-	-	-71
Herclassificatie overig	-	11	-	-	11
Translatieverschillen	-	-2	-	-1	-3
Per 31 december 2017	21	1.504	29	28	1.582
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	3	174	5	-	182
Desinvesteringen	-3	-19	-1	-	-23
Herclassificatie van / naar activa aangehouden voor verkoop	-	1	-	-	1
Herclassificatie overig	-	-3	-	-	-3
Translatieverschillen	-	-1	-	-	-1
Per 31 december 2018	21	1.656	33	28	1.738
Netto boekwaarde					
Per 1 januari 2017	66	2.340	18	75	2.499
Per 31 december 2017	65	2.306	15	152	2.538
Per 31 december 2018	58	2.226	12	199	2.495

Geactiveerde rente

De in het boekjaar toerekenbare geactiveerde rente in de materiële vaste activa is nihil (2017: nihil). In 2018 bedraagt het activeringspercentage voor interest 1,35% (2017 : 1,6%).

Activa in aanbouw

De activa in aanbouw betreft voornamelijk in aanbouw zijnde windparken, zowel op land als op zee, en reguliere investeringen in warmtenetten.

Verlenging gebruiksduur Prinses Amalia Windpark

Eneco heeft in 2018 de gebruiksduur voor het Prinses Amalia Windpark (PAWP) herbeoordeeld. Deze was bij ingebruikname van het park bepaald op 10 jaar (overeenkomstig de termijn van de MEP-subsidie) en zou gedurende 2018 zijn afgelopen, daarmee ook de afschrijving van het windpark. Als gevolg van efficiëncymaatregelen gecombineerd met de verwachte ontwikkeling van de APX-prijs voor elektriciteit heeft Eneco bepaald dat de activiteiten van PAWP kunnen worden voortgezet. Dit heeft geleid tot verlenging van de gebruiksduur met 5 jaar tot in 2023. Dit resulteert in een lagere afschrijvingslast van € 19 mln. in 2018, die in de komende jaren ten laste van het resultaat wordt gebracht.

13. Immateriële vaste activa

	Goodwill	Klanten- bestanden	Licenties en software	Concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten	Ontwikkelings- kosten	Totaal
Aanschafwaarde						
Per 1 januari 2017	160	199	83	73	4	519
Investerings	-	-	8	-	6	14
Acquisities	347	310	20	55	-	732
Desinvesteringen	-	-	-1	-	-	-1
Translatieverschillen	-	-	-	-1	-	-1
Herclassificatie overig	-1	-	6	-	-	5
Per 31 december 2017	506	509	116	127	10	1.268
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2018	6	-2	-	-	-	4
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018						
	512	507	116	127	10	1.272
Investerings	-	-	14	-	5	19
Acquisities	1	82	2	-	-	85
Desinvesteringen	-	-	-13	-	-2	-15
Inkrimping consolidatiekring	-1	-	-2	-1	-1	-5
Translatieverschillen	-	-	-	-	-	-
Herclassificatie overig	13	-1	4	51	-3	64
Per 31 december 2018	525	588	121	177	9	1.420
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen						
Per 1 januari 2017	-	143	66	27	1	237
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	39	10	6	1	56
Desinvesteringen	-	-	-1	-	-	-1
Per 31 december 2017	-	182	75	33	2	292
Jaarafschrijvingen en bijzondere waardemutaties	-	49	16	5	2	72
Desinvesteringen	-	-	-15	-	-	-15
Inkrimping consolidatiekring	-	-	-2	-	-1	-3
Per 31 december 2018	-	231	74	38	3	346
Netto boekwaarde						
Per 1 januari 2017	160	56	17	46	3	282
Per 31 december 2017	506	327	41	94	8	976
Per 31 december 2018	525	357	47	139	6	1.074

Goodwill

De goodwill per 31 december 2018 bedraagt € 525 mln. (31 december 2017: € 506 mln.). Dit betreft met name de goodwill die betrekking heeft op de groep van KGE's in Nederland voor € 138 mln., de groep van KGE's in België voor € 212 mln. (incl. de in 2017 verkregen goodwill ad € 192 mln. door de acquisitie van Eni Gas & Power N.V. – 'Eni') en € 159 mln. goodwill die betrekking heeft op de groep van KGE's in Duitsland (als gevolg van de acquisitie in 2017 van LichtBlick Holding A.G. – 'LichtBlick'). In 2017 is de structuur voor de kasstroomgenererende eenheden (KGE's) gewijzigd. Als gevolg daarvan is ook het toerekenen van goodwill aan één of

meer (groepen van) KGE's aangepast. Voor zover van toepassing is deze herallocatie uitgevoerd op basis van de 'relatieve waarde methode' volgens IAS 36 'Impairment of Assets'.

Voor de goodwill heeft een impairment-analyse plaatsgevonden waaruit is gebleken dat de realiseerbare waarde per (groep van) KGE('s) (bedrijfswaarde) hoger is dan de boekwaarde. Voor het bepalen van deze bedrijfswaarde zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd: de bedrijfswaarde van de KGE's is gebaseerd op de verwachte toekomstige kasstromen voor vijf jaren zoals opgenomen in de meerjarenplanning van de Groep, die mede tot stand is gekomen door ervaringscijfers. Vervolgens zijn deze kasstromen geëxtrapoleerd rekening houdend met de verwachte economische levensduur van de (im)materiële vaste activa die onderdeel uitmaken van deze KGE's en die doorgaans langer is dan deze vijfjaarsperiode, waarbij een langetermijngroei van 1,0% is gehanteerd. De disconteringsvoeten voor belastingen bedragen 4,9% - 7,2% en sluiten aan op de risico's van de activiteiten van de betreffende KGE's (in 2017 voor alle KGE's: 6% - 8%). Deze disconteringsvoeten zijn gebaseerd op de methode 'weighted-average cost of capital' ('WACC') waarbij de gehanteerde parameters zijn afgeleid uit de gegevens van een peer group en marktgegevens. De berekening van de bedrijfswaarde van deze activa is gevoelig voor onder meer de volgende veronderstellingen: de disconteringsvoet, het gehanteerde groeicijfer voor het extrapoleren van kasstromen voorbij de meerjarenplanning van vijf jaar en de gemiddelde levensduur van de activa. Daarbij is de disconteringsvoet de meest gevoelige factor: bij een stijging met 0,5%-punt daalt de berekende bedrijfswaarde voor het totaal van de KGE's met circa € 0,2 mld., waarbij er voor elke (groep van) KGE('s) nog geen sprake zou zijn van een impairment.

Klantenbestanden

De post klantenbestanden betreft de klantenbestanden van REMU (in 2003 overgenomen), Oxxio (in 2011 overgenomen), Dong Energy Sales (in 2014 opgenomen), in 2017 de aangekochte klantenbestanden van LichtBlick en Eni, en in 2018 de aangekochte klantenbestanden van E.ON Benelux Levering (zie toelichting 14 "Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur").

Concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten

De post concessies, vergunningen, merknamen en overige rechten bestaat voornamelijk uit de geactiveerde merknaam voor LichtBlick en vergunningen die zijn verleend voor bestaande windparken in België en het Verenigd Koninkrijk.

Immateriële vlottende activa en voorraden

De post 'Immateriële activa en voorraden' bedraagt per 31 december 2018 € 178 mln. (2017: € 58 mln.). Hiervan heeft € 145 mln. (2017: € 34 mln.) betrekking op groenestroomcertificaten en emissierechten. Het restant op overige voorraden.

14. **Bedrijfscombinaties en overige wijzigingen in de consolidatiestructuur**

In 2018 hebben drie acquisities plaatsgevonden. Deze betreffen het energiebedrijf E.ON Benelux Levering B.V. (klantportfolio's) en twee 'smart energy' bedrijven. De acquisitie van de 'smart energy' bedrijven is niet materieel en wordt daarom niet verder toegelicht. Het totaal van de openingsbalanscijfers van deze bedrijven is hieronder vermeld in de alinea 'Overige acquisities'. Verder heeft Eneco in 2018 het recht uitgeoefend om de resterende 50% van de aandelen in LichtBlick Holding AG te verwerven. Daarnaast zijn de bedrijfscombinaties van het in 2017 aangekochte energiebedrijf en de windactiviteiten van Eni Gas & Power N.V. alsmede de in 2017 aangekochte windactiviteiten van De Wolff Verenigde Bedrijven B.V. afgerond, waardoor deze cijfers 'definitief' zijn geworden. Ook heeft Eneco de helft van het belang (10% van de aandelen) in het voor de Nederlandse kust te ontwikkelen windpark Blauwwind verkocht en een deelneming van 12,5% genomen in het voor de Belgische kust te ontwikkelen windpark SeaMade. Tot slot

heeft Eneco eind 2018 de activiteiten voor het opwekken van elektriciteit door middel van zonne-energie en water in Frankrijk verkocht.

Acquisitie E.ON Benelux Levering

Per 1 mei 2018 heeft Eneco de aankoop van de 100%-deelneming E.ON Benelux Levering B.V. (naam gewijzigd in: Eneco Zuid Nederland B.V. en hierna te noemen 'EZN') afgerond, nadat er overeenstemming was bereikt met de ondernemingsraden van beide bedrijven over deze voorgenomen acquisitie en er toestemming was verkregen van de Nederlandse mededingingsautoriteiten. De activiteiten van het in Eindhoven gevestigde energiebedrijf EZN, bestaan uit de verkoop- en levering van energie in Nederland. Bij EZN werken circa 150 mensen en het bedrijf levert energie aan circa 200.000 Nederlandse particuliere en zakelijke klanten. Doel van deze overname is om groei te realiseren op het gebied van duurzame energie en innovatieve energiediensten in Nederland.

Voor de aankoop van EZN is een koopprijs in contanten betaald van circa € 20 mln. Daarnaast is circa € 85 mln. betaald aan de voormalige eigenaar als aflossing van de bestaande financiering. Bij deze acquisitie is geen sprake van een variabel deel van de koopprijs (zgn. 'earn out'-regeling) of een uitgestelde betaling. In het tweede halfjaar van 2018 is de op reële waarde gebaseerde beoordeling van de geïdentificeerde activa en verplichtingen afgerond en daarmee zijn de cijfers voor deze bedrijfscombinatie 'definitief' geworden. Op basis van deze cijfers in de openingsbalans, leidt deze aankoop tot een badwill van circa € 11 mln. die ten gunste van het resultaat 2018 is gebracht ('Overige opbrengsten'). Daar staat tegenover dat Eneco additionele kosten heeft gemaakt van circa € 9 mln. voor onder meer het overzetten van de klantcontracten naar Eneco-systemen. Dit bedrag is ten laste van het resultaat 2018 gebracht ('Kosten uitbesteed werk en overige externe kosten'). Het bedrag aan badwill is vooral toe te schrijven aan deze afspraken en de doorwerking daarvan in de koopprijs, gecombineerd met de aangekochte klantcontracten gewaardeerd op reële waarde.

Op de overnamedatum zijn de activa en verplichtingen opgenomen tegen de reële waarde. De activa bestaan uit circa € 80 mln. immateriële vaste activa (klantcontracten), circa € 95 mln. handelsdebiteuren en overige vorderingen en circa € 35 mln. liquide middelen. De verplichtingen omvatten circa € 80 mln. kortlopende schulden (waarvan circa € 25 mln. nog te betalen belastingen, vooral energiebelasting en BTW) inclusief handelscrediteuren. Daarnaast is er circa € 10 mln. aan latente belastingverplichtingen in de openingsbalans opgenomen alsmede kortlopende financiering van circa € 85 mln. De reële waarde van de verkregen handelsdebiteuren en overige vorderingen bedraagt circa € 25 mln. inclusief € 4 mln. voorzien als niet-inbaar per acquisitiedatum.

De kosten gerelateerd aan deze overnametransactie bedragen circa € 0,5 mln., waarvan € 0,1 mln. ten laste is gebracht van het resultaat 2018 ('Kosten uitbesteed werk en overige externe kosten'). EZN draagt vanaf acquisitiedatum tot aan het moment van het overzetten van de klantcontracten naar Eneco-systemen (september 2018) circa € 140 mln. bij aan de opbrengsten van de Groep en levert, door incidentele kosten in 2018, een beperkt negatief resultaat na belastingen in 2018 vanaf de acquisitiedatum.

Acquisitie LichtBlick – aankoop 2^e tranche 50% aandelen

Eneco heeft in 2017 50% van de uitstaande aandelen in LichtBlick Holding A.G. aangekocht alsmede het recht om in de periode tot eind 2018 het resterende 50%-belang in LichtBlick Holding AG te kopen. Van die mogelijkheid heeft Eneco gebruik gemaakt en deze transactie is geëffectueerd per 19 december 2018 voor een totaal bedrag van circa € 0,2 mld. inclusief een rentevergoeding vanaf de acquisitiedatum per 28 februari 2017. Deze (voorwaardelijke) verplichting was in de geconsolideerde balans per 31 december 2017 verwerkt onder de 'Rentedragende schulden'. De Groep had in 2017 zeggenschap ('control') verkregen over LichtBlick volgens IFRS 10 'Consolidated Financial Statements'. Sinds de acquisitiedatum worden de cijfers van LichtBlick derhalve volledig geconsolideerd in de Groeps cijfers. Dit blijft ongewijzigd door deze transactie in 2018. Door deze aankoop van de resterende LichtBlick-aandelen, heeft

Eneco ook 'control' verkregen over een 100%-deelneming van LichtBlick die voorheen werd aangestuurd door de oude aandeelhouders. De beoordeling van de - op reële waarde gebaseerde - geïdentificeerde activa en verplichtingen is op balansdatum 31 december 2018 nog niet afgerond gezien de korte termijn tussen datum van deze transactie en de balansdatum. Om die reden zijn de cijfers van deze deelneming als 'voorlopig' verwerkt in de Groeps cijfers 2018; de impact van deze 100%-deelneming op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening is niet materieel.

Acquisitie Eni - definitieve cijfers

Op 10 juli 2017 heeft Eneco twee 100%-deelnemingen (Eni Gas & Power N.V. en Eni Wind N.V.) gekocht. In de eerste helft van 2018 is de op reële waarde gebaseerde beoordeling van de geïdentificeerde activa en verplichtingen afgerond en daarmee zijn de cijfers voor deze bedrijfscombinatie 'definitief' geworden. Deze beoordeling heeft geresulteerd in een beperkte verlaging van de waardering (tegen reële waarde) van de aangekochte klantenbestanden en het alsnog opnemen in de balans van bepaalde contractuele verplichtingen. Per saldo is door deze twee aanpassingen het bedrag van de voor de aankoop van Eni betaalde goodwill verhoogd met circa € 6 mln. tot circa € 192 mln. Daarnaast zijn de uitgestelde belastingverplichtingen gerelateerd aan deze bedrijfscombinatie verlaagd in verband met een verlaging van het belastingtarief in België. Deze zijn bij de beoordeling van de totale belastingpositie in deze jaarrekening (zie hiervoor toelichtingen 10 'Belastingen over het resultaat' en 16 'Uitgestelde belastingen') ten gunste van het resultaat 2018 gebracht.

Acquisitie windactiviteiten De Wolff - definitieve cijfers

Eneco heeft op 1 november 2017 de windactiviteiten overgenomen van De Wolff Verenigde Bedrijven B.V. In de eerste helft van 2018 heeft de daaraan gerelateerde overdracht van een windpark in ontwikkeling plaatsgevonden waarvoor op dat moment een bedrag in contanten is betaald. Voor de bepaling van de totale investering in De Wolff is rekening gehouden met afspraken inzake een voorwaardelijke vergoeding, die afhankelijk is van het behalen van een bepaald stadium van realisatie van de windprojecten in ontwikkeling. De definitieve koopprijs voor de aandelen van alle aangekochte bedrijven was afhankelijk van het vaststellen van de eindcijfers per 31 oktober 2017 en is in het tweede halfjaar 2018 afgerond. Daarmee zijn de cijfers voor deze bedrijfscombinatie 'definitief' geworden. Daarnaast is onderzocht welk deel van de allocatie van de koopprijs aan de - op reële waarde gebaseerde - geïdentificeerde activa en verplichtingen verwerkt moet worden als materiële vaste activa of immateriële vaste activa op basis van de desbetreffende IFRS-criteria. Dit heeft geleid tot een reclassificatie ten gunste van de immateriële vaste activa van totaal € 50 mln. in verband met verkregen vergunningen voor de ontwikkeling en bouw van windprojecten. Het vaststellen van de definitieve koopprijs van de aandelen heeft geresulteerd in een zeer beperkte nabetaling in 2018 en verhoging van de waardering (tegen reële waarde) van de aangekochte activa die in het kader van deze toelichting niet materieel is. De goodwill van € 16 mln. die is ontstaan bij deze bedrijfscombinatie is het gevolg van de reële waarde-berekeningen en het opnemen van latente belastingverplichtingen. De goodwill is fiscaal niet aftrekbaar. De op reële waarde gebaseerde verkregen activa en verplichtingen betreffen (per de acquisitiedatum) vooral immateriële vaste activa voor circa € 51 mln., materiële vaste activa voor circa € 46 mln., netto werkkapitaal inclusief liquide middelen voor circa € 13 mln., latente belastingverplichtingen voor circa € 18 mln. en rentedragende schulden voor circa € 32 mln.

Overige acquisities

Overige acquisities zijn niet nader toegelicht omdat zij niet van materieel belang zijn. Het betreft twee acquisities voor een totale overnamesom van € 1 mln. en deze omvatten voornamelijk materiële vaste activa van € 2 mln., langlopende schulden van € 2 mln. en € 1 mln. goodwill.

Pro forma Groeps cijfers 2018 incl. acquisities

De opbrengsten en het resultaat na belastingen van de Groep, indien bovenstaande drie acquisities op 1 januari 2018 zouden hebben plaatsgevonden, bedragen voor het jaar 2018 € 4.377 mln., respectievelijk € 138 mln.

Verkoop 10% van de aandelen in windpark Blauwwind (Borssele III & IV) aan Partners Group

Eneco heeft op 8 januari 2018 besloten om de helft van het aandeel van de Groep in het nog te bouwen windpark Borssele III & IV over te dragen aan de Zwitserse investeringsmaatschappij Partners Group. Deze transactie is in juni 2018 geëffectueerd. Door de verkoop verlaagt Eneco haar aandeel van 20% naar 10% in dit samenwerkingsverband. Dit heeft geen gevolgen voor de verwerkingswijze volgens IFRS. Windpark Blauwwind wordt proportioneel in de geconsolideerde cijfers verwerkt op grond van IFRS 11 'Joint Arrangements'. De verkoop van de aandelen heeft ook geen gevolgen voor het afgesloten afnamecontract. In die Power Purchase Agreement is vastgelegd dat Eneco voor een periode van 15 jaar 50% van de door de windparken gegenereerde energie zal afnemen. In de eerste 15 jaar na inbedrijfstelling (naar verwachting in 2021) ontvangt Blauwwind onder de Nederlandse SDE+ subsidieregeling een gegarandeerde prijs van € 54,49/MWh. In juni 2018 zijn ook de financieringscontracten met een bankenconsortium tot stand gekomen voor de bouw van het windpark. De investeringsuitgaven (deels gefinancierd door middel van projectfinanciering) voor de constructiefase bedragen naar verwachting in totaal € 1,3 miljard.

Investing 12,5% in windpark SeaMade

In juni 2018 heeft Eneco een aandeelhoudersovereenkomst getekend met consortiumpartijen voor een 12,5%-deelname in twee grote offshore windparken Seastar en Mermaid (SeaMade N.V.) die voor de Vlaamse kust worden ontwikkeld. De nog te bouwen windparken zullen een totale capaciteit hebben van circa 487 MW. Eneco breidt hiermee de activiteiten in Belgische windparken op zee verder uit (naast deelname in het windpark Norther dat in aanbouw is). Dit sluit aan op de strategie van Eneco om verder te groeien en te investeren in het opwekken van duurzame energie in België. De overeengekomen deelname in SeaMade N.V. is geëffectueerd op 19 juli 2018. Dit samenwerkingsverband wordt op basis van IFRS 11 'Joint Arrangements' geclassificeerd als een joint operation en als gevolg daarvan proportioneel verwerkt in de Groeps cijfers. Verder heeft Eneco een Power Purchase Agreement afgesloten waarin is vastgelegd dat zij voor een periode van 18 jaar 100% van de door de windparken gegenereerde energie zal afnemen. Naast deze aankoop van aandelen zijn ook eind 2018 de financieringscontracten met een bankenconsortium tot stand gekomen voor de bouw van het windpark. De investeringsuitgaven (deels gefinancierd door middel van projectfinanciering) voor de constructiefase bedragen naar verwachting circa € 1,3 miljard.

Verkoop zon- en wateractiviteiten Eneco Frankrijk

In 2018 is besloten om de activiteiten voor het opwekken van elektriciteit door middel van zonne-energie en water in Frankrijk te verkopen ('Eneco Frankrijk', bestaande uit de vennootschap Eneco France SAS en haar dochtervennootschappen / overige deelnemingen). Op 11 december 2018 is deze verkooptransactie geëffectueerd door de juridische overdracht van de aandelen en heeft de financiële afwikkeling plaatsgevonden. Het gevolg is dat Eneco Frankrijk in december 2018 is gedeconsolideerd uit de Groeps cijfers. Tot aan dat moment zijn de resultaten van Eneco Frankrijk verwerkt in de geconsolideerde winst- en verliesrekening. Het resultaat uit deze verkoop is verantwoord onder de 'Overige opbrengsten' in de winst- en verliesrekening.

15. Geassocieerde deelnemingen en joint ventures

De Groep neemt samen met één of meerdere partijen deel in diverse ondernemingen voor gezamenlijk uit te voeren activiteiten in de vorm van geassocieerde deelnemingen en joint ventures.

De totale mutatie in 2018 in de boekwaarde van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures bedraagt per saldo ca. € 2 mln. negatief. Dit bedrag betreft onder meer investeringen in bedrijven die aansluiten op de 'smart energy' bedrijfsactiviteiten voor innovatieve energiediensten en producten waaronder GreenFlux (een aanbieder van slimme laaddiensten voor elektrisch vervoer). Deze investering in de leverancier van software en totaaloplossingen voor elektrisch

rijden sluit aan op de ambitie van Eneco om de energietransitie te versnellen door middel van technologie. Daarnaast is er voor enkele deelnemingen in 2018 een bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat gebracht van totaal € 5 mln.

De samenvatting van de financiële gegevens van de geassocieerde deelnemingen en joint ventures is in onderstaande tabel weergegeven en heeft grotendeels betrekking op Greenchoice en Norther:

Informatie over de balans	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Vaste activa	827	402
Vlottende activa	417	378
Langlopende verplichtingen	811	429
Kortlopende verplichtingen	217	132
Netto activa (100%)	216	219
Netto activa deel van de Groep	63	62
Boekwaarde belang in geassocieerde deelnemingen en joint ventures (incl. betaalde goodwill)	109	111
Informatie over de winst- & verliesrekening	2018	2017
Opbrengsten (100%)	374	401
Resultaat na belasting (100%)	-7	-7
Totaal niet-gerealiseerde resultaten (100%)	-9	5
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (100%)	-16	-2
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten deel van de Groep	-6	-
Resultaat na belasting en totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten deel van de Groep	-11	-

In aanvulling op bovenstaande tabellen bedragen de liquide middelen van één joint venture € 173 mln. (31 december 2017: € 142 mln.) en de langlopende rentedragende schulden bedragen € 717 mln. (31 december 2017: € 355 mln.) (beide op 100%- basis).

16. Uitgestelde belastingen

De specificatie van de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen is als volgt:

	Vorderingen		Verplichtingen	
	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Materiële vaste activa	-	1	156	178
Immateriële vaste activa	21	22	113	130
Kasstroomafdekkingen	-	-	2	4
Compensabele verliezen	5	3	-18	-19
Te verrekenen stallingsverliezen	-	-	12	16
Voorzieningen	4	1	2	-3
Totaal	30	27	267	306

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen die betrekking hebben op kasstroomafdekkingen worden via het eigen vermogen verwerkt. De regeling ter voorkoming van dubbele belastingheffing leidt voor de stallingsverliezen van vaste inrichtingen in het buitenland tot de gepresenteerde uitgestelde belastingverplichting.

De veranderingen in de uitgestelde belastingen gedurende 2018 zijn als volgt:

	Netto-positie per 1 januari 2018 ¹	Verwerkt in winst- en verlies- rekening ²	Verwerkt in totaal niet- gerealiseerde resultaten	Overige (inclusief bedrijfs combinaties)	Netto-positie per 31 december 2018	Vorde- ringen	Verplich- tingen
Materiële vaste activa	- 177	19	-	2	- 156		- 156
Immateriële vaste activa	- 112	24	-	- 4	- 92	21	- 113
Kasstroomafdekkingen	- 4	-	2	-	- 2		- 2
Compensabele verliezen	22	-	-	1	23	23	-
Te verrekenen stallingsverliezen	- 16	6	-	- 2	- 12		- 12
Voorzieningen	4	1	-	- 3	2	6	- 4
Uitgestelde belastingverplichtingen (vorderingen) voor saldering	- 283	50	2	- 6	- 237	50	- 287
Saldering						- 20	20
Totaal						30	- 267

¹ Door de invoering van IFRS 9 en 15 zijn de correcties in de openingsbalans 2018 direct in het eigen vermogen verwerkt onder aftrek van €4 mln. aan uitgestelde belastingen. Zie voor meer uitleg over deze nieuwe IFRS-standaarden toelichting 1.2 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'.

² Dit bedrag is opgenomen in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' als onderdeel van 'Belastingen over het resultaat.' Zie hiervoor toelichting '10 Belastingen over het resultaat'.

De veranderingen in de uitgestelde belastingen gedurende 2017 zijn als volgt:

	Netto-positie per 1 januari 2017	Verwerkt in winst- en verlies- rekening ¹	Verwerkt in totaal niet- gerealiseerde resultaten	Afstoten activiteiten netwerkgroep en overige	Netto-positie per 31 december 2017	Vorde- ringen	Verplich- tingen
Materiële vaste activa	-166	8	-	-19	-177	1	-178
Immateriële vaste activa	-15	30	-	-123	-108	22	-130
Kasstroomafdekkingen	-10	-	6	-	-4	-	-4
Compensabele verliezen	23	-1	-	-	22	22	-
Te verrekenen stallingsverliezen	-18	2	-	-	-16	-	-16
Voorzieningen	4	-1	-	1	4	4	-
Uitgestelde belastingverplichtingen	-182	38	6	-141	-279	49	-328
Saldering						-22	22
Totaal						27	-306

¹ Dit bedrag is opgenomen in de 'Mutatie uitgestelde belastingen' als onderdeel van 'Belastingen over het resultaat.' Zie hiervoor toelichting '10 Belastingen over het resultaat'.

De specificatie van de vervaltermijnen van verrekenbare tijdelijke verschillen na 31 december 2018 is als volgt:

Vervaltermijnen van verrekenbare verschillen	In jaren
Materiële vaste activa	1 - 45
Immateriële vaste activa	1 - 20
Kasstroomafdekkingen	1 - 20
Compensabele verliezen	1 - 10
Voorzieningen	1 - 10

Voor compensabele (voorvoegings)verliezen ten bedrage van € 18 mln. (per 31 december 2017: € 7 mln.) is geen uitgestelde belastingvordering opgenomen, omdat niet zeker is of voldoende toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor de deelnemingen en vaste inrichting, die geen onderdeel vormen van de fiscale eenheid. Volgens de fiscale regelgeving in de betreffende jurisdicties is verrekening van deze verliezen voor het grootste deel onbeperkt mogelijk.

17. Afgeleide financiële instrumenten

17.1 Financiële instrumenten van de Groep

De specificatie van de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Renteswapcontracten	-	-
Valutacontracten	8	11
Energiecommoditycontracten	233	238
CO2-emissierechtencontracten	19	6
Totaal	260	255
Classificatie		
Kortlopend	176	190
Langlopend	84	65
Totaal	260	255
Financiële verplichtingen	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Renteswapcontracten	4	3
Valutacontracten	-	2
Energiecommoditycontracten	219	221
CO2-emissierechtencontracten	3	1
Totaal	226	227
Classificatie		
Kortlopend	150	181
Langlopend	76	46
Totaal	226	227

17.2 Financiële instrumenten met waardemutaties in het resultaat

De specificatie van de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten waarvan de waardemutaties zijn verwerkt in het resultaat

is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Renteswapcontracten	-	-
Valutacontracten	-	1
Energiecommoditycontracten	202	205
CO2-emissierechtencontracten	19	6
Totaal	221	212
Classificatie		
Kortlopend	160	180
Langlopend	61	32
Totaal	221	212
Financiële verplichtingen	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Renteswapcontracten	-	-
Valutacontracten	-	1
Energiecommoditycontracten	200	209
CO2-emissierechtencontracten	3	1
Totaal	203	211
Classificatie		
Kortlopend	139	172
Langlopend	64	39
Totaal	203	211

17.3 Financiële instrumenten met waardemutaties verwerkt in het eigen vermogen

De specificatie van de reële waarde van afgeleide financiële instrumenten waarvan de waardemutaties zijn verwerkt in het eigen vermogen via de reserve kasstroomafdekkingen is als volgt:

Financiële activa	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Renteswapcontracten	-	-
Valutacontracten	8	10
Energiecommoditycontracten	31	33
CO2-emissierechtencontracten	-	-
Totaal	39	43
Classificatie		
Kortlopend	16	10
Langlopend	23	33
Totaal	39	43
Financiële verplichtingen		
	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Renteswapcontracten	4	3
Valutacontracten	-	1
Energiecommoditycontracten	19	12
CO2-emissierechtencontracten	-	-
Totaal	23	16
Classificatie		
Kortlopend	11	9
Langlopend	12	7
Totaal	23	16

Deze instrumenten worden gebruikt in kasstroomhedge afdekkingstransacties om rente-, valuta en energieprijrisico's af te dekken.

17.4 Reële waarde hiërarchie

De hiërarchie van de op reële waarde gewaardeerde afgeleide financiële instrumenten is als volgt:

Per 31 december 2018	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Activa				
Energiecommodity- en CO2-emissierechtencontracten	50	189	13	252
Renteswap- en valutacontracten	-	8	-	8
	50	197	13	260
Verplichtingen				
Energiecommodity- en CO2-emissierechtencontracten	4	218	-	222
Renteswap- en valutacontracten	-	4	-	4
	4	222	-	226
Per 31 december 2017				
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Activa				
Energiecommodity- en CO2-emissierechtencontracten	4	238	2	244
Renteswap- en valutacontracten	1	10	-	11
	5	248	2	255
Verplichtingen				
Energiecommodity- en CO2-emissierechtencontracten	26	195	-	221
Renteswap- en valutacontracten	-	5	-	5
	26	200	-	226

17.5 Kasstroomafdekkingen

In toelichting 31.2 'Marktrisico' is het verloopoverzicht van de reserve kasstroomafdekkingen opgenomen.

De kasstroomafdekkingsinstrumenten betreffen afgeleide financiële instrumenten die netto tussen partijen worden afgerekend. De specificatie van de perioden waarin de uitgaande kasstromen van de kasstroomafdekkingen naar verwachting zullen worden gerealiseerd is als volgt:

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Verwachte kasstroom		
Binnen 1 jaar	84	118
Van 1 tot 5 jaar	21	61
Na 5 jaar	-1	-
Totaal	104	179

Het totaal van de kasstroomafdekkingen dat in de toekomst in het resultaat wordt verwerkt is onder aftrek van belastingen opgenomen in de reserve kasstroomafdekkingen. De specificatie van de perioden waarin de resultaten van de kasstroomafdekkingen naar verwachting zullen worden gerealiseerd is als volgt:

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Verwachte verwerking in het resultaat na belastingen		
Binnen 1 jaar	-	-2
Van 1 tot 5 jaar	-3	8
Na 5 jaar	-	4
Totaal	-3	10

18. Overige financiële vaste activa

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Overige kapitaalbelangen	-	5
Overige vorderingen	99	106
Contractwervingskosten ¹	30	-
Totaal	129	111

¹ Contractwervingskosten zijn als gevolg van de invoering van IFRS 15 geactiveerd per 1 januari 2018. Voor meer uitleg zie paragraaf 1.2. 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'.

In de Overige vorderingen zijn voor € 7 mln. contractactiva opgenomen inzake leveringen van Toon-thermostaten e.d. in combinatie met energiecontracten. Deze bedragen worden gedurende de looptijd van de desbetreffende contracten ten laste van het resultaat gebracht.

Voor het verloop van de contractwervingskosten wordt verwezen naar toelichting 21. 'Overige vorderingen'.

19. Activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop

In 2016 heeft een herbeoordeling van het portfolio plaatsgevonden en is besloten om enkele warmte-infrastructuren en -installaties af te stoten. In 2017 zijn er contracten getekend voor de verkoop van het grootste deel van het portfolio. De overdracht daarvan heeft in 2018

plaatsgevonden. Het laatste deel van deze projecten wordt naar verwachting in 2019 verkocht. Een verdere afwaardering ten opzichte van de boekwaarde naar 'verwachte reële waarde minus verkoopkosten' is daarbij niet aan de orde.

Onder de 'activa aangehouden voor verkoop' was eind 2017 een bedrag opgenomen van in totaal € 200 mln. op grond van een op 27 januari 2017 afgesloten financieringsovereenkomst tussen N.V. Eneco Beheer (als leningverstrekker) en destijds Eneco Holding N.V. Deze vordering is op 27 januari 2018 omgezet in liquiditeiten door de verkoop van deze financieringsovereenkomst aan een bancaire instelling.

20. Handelsdebiteuren

De specificatie van de handelsdebiteuren is als volgt:

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Energiedebiteuren	659	603
Nog te factureren bedragen ¹	86	61
Overige handelsdebiteuren	55	65
Af: Voorziening voor verwachte kredietverliezen	-78	-79
Totaal	722	650

¹ De 'Nog te factureren bedragen' zijn in 2017 opgenomen onder de 'Energiedebiteuren'. Omwille van de vergelijkbaarheid is het bedrag van de 'Energiedebiteuren' ultimo 2017 hiervoor aangepast.

De specificatie van de handelsdebiteuren naar ouderdom is als volgt:

	Percentage voor verwachte kredietverliezen	Per 31 december 2018		Per 31 december 2017	
		Nominale vorderingen	Voorziening voor verwachte kredietverliezen	Nominale vorderingen	Voorziening voor verwachte kredietverliezen
Voor vervaldatum	1%	548	3	504	1
Na vervaldatum					
- tot 3 maanden	5%	130	7	84	6
- 3 tot 6 maanden	19%	21	4	16	4
- 6 tot 12 maanden	35%	23	8	23	9
- meer dan 12 maanden	72%	78	56	102	59
Nominale waarde		800	78	729	79
Af: Voorziening voor verwachte kredietverliezen ¹		-78		-79	
Totaal		722	78	650	79

¹ De voorziening in 2017 is gebaseerd op de 'incurred loss methodiek'.

Het verloop van de waardeverminderingen van de handelsdebiteuren is als volgt:

	2018	2017
Per 1 januari (berekend volgens de principes van IAS 39)	79	66
Aanpassing voorziening a.g.v. invoering IFRS 9 per 1 januari	1	-
Per 1 januari (op basis van IFRS 9)	80	66
Dotaties uit hoofde van acquisities	11	24
Toevoegingen via het resultaat	10	8
Onttrekkingen	-22	-19
Vrijval	-1	-
Per 31 december	78	79

21. Overige vorderingen

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Contractwervingskosten ¹	19	-
Overlopende activa	136	182
Zekerheidsstellingen aan handelspartijen (margin calls)	75	52
Overige vorderingen	9	10
Totaal	239	244

¹ Contractwervingskosten zijn als gevolg van de invoering van IFRS 15 geactiveerd per 1 januari 2018. Derhalve zijn de vergelijkende cijfers 2017 in deze tabel niet aangepast. Voor meer uitleg zie paragraaf 1.2. 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'.

Het verloop gedurende het jaar van de geactiveerde contractwervingskosten is als volgt:

	Contract wervingskosten
Per 1 januari 2018	18
Reclassificatie	5
Activering	44
Amortisering	-18
Per 31 december 2018	49
Classificatie per 31 december 2018	
Kortlopend	19
Langlopend	30
Totaal	49

De amortisering is in het resultaat 2018 verwerkt voor € 3 mln. in de 'Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten', voor € 2 mln. in de 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' en voor € 13 mln. in de 'Uitbestede werk en andere externe kosten'.

22. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit kas- en banksaldi en deposito's bedragen per 31 december 2018 € 504 mln. (31 december 2017: € 465 mln.). Hiervan bedragen de niet direct opvraagbare deposito's en geblokkeerde rekeningen op 31 december 2018 € 58 mln. (31 december 2017: € 118 mln.). Deze laatste categorie middelen staan niet ter vrije beschikking van de Groep.

23. Groepsvermogen

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Aandelenkapitaal	122	122
Reserve translatieverschillen	-7	-6
Reserve kasstroomafdekkingen	-3	10
Ingehouden resultaten	2.688	2.613
Onverdeeld resultaat boekjaar	136	127
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer	2.936	2.866
Minderheidsbelangen	3	3
Groepsvermogen Eneco	2.939	2.869

Algemeen

De openingsbalans van het groepsvermogen is aangepast met in totaal € 13 mln. Dit betreft de aanpassing in verband met de implementatie van IFRS 9 en 15 (zie toelichting 1.2 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden').

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van N.V. Eneco Beheer bedraagt € 341,25 mln., verdeeld in 750 duizend aandelen met een nominale waarde van elk € 445,-. Per 31 december 2018 zijn 267.458 aandelen geplaatst en volgestort. In 2018 is hierin geen wijziging opgetreden. N.V. Eneco Beheer heeft alleen gewone aandelen uitstaan.

Reserve translatieverschillen

De activa en passiva van de buitenlandse groepsmaatschappijen in vreemde valuta alsmede de op de financiering van deze dochterondernemingen betrekking hebbende langlopende leningen in vreemde valuta worden, rekening houdend met belastingen, per balansdatum omgerekend tegen de eindkoers in euro's. De hieruit voortvloeiende koersverschillen worden in de translatiereserve binnen het eigen vermogen verwerkt. De resultaten van de buitenlandse groepsmaatschappijen worden tegen gemiddelde koersen omgerekend in euro's. Het verschil tussen de nettowinst op basis van de gemiddelde koersen en de nettowinst op basis van de koersen per balansdatum wordt verwerkt in de translatiereserve binnen het eigen vermogen. Bij afstoting of vermindering van een investering in een buitenlandse activiteit worden de cumulatieve koersverschillen die verband houden met die activiteit opgenomen als resultaat in de winst- en verliesrekening. De translatiereserve staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders.

De Groep past 'net investment hedge accounting' toe om haar omrekeningsverschillen van Britse activiteiten in de translatiereserve en de winst- en verliesrekening te beperken. De koersverschillen van de aangetrokken lening in Britse ponden hebben een tegengesteld effect op de koersverschillen van de Britse activiteiten. Zowel de koersverschillen van de Britse activiteiten en de aangetrokken Britse pondenlening worden in de translatiereserve verwerkt.

Reserve kasstroomafdekkingen

In de reserve kasstroomafdekkingen worden veranderingen verwerkt van de reële waarde van het effectieve deel van afgeleide financiële instrumenten die zijn aangewezen voor kasstroomafdekking waarvan de afdekkingstransactie nog niet is afgewikkeld. De Groep voldoet hierbij aan de voorwaarden van kasstroomhedge-accounting. Deze afdekkingsinstrumenten bestaan vooral uit energie-, forward- en swapcontracten die met andere marktpartijen zijn afgesloten om de marktprijrisico's af te dekken van de inkoop en verkoop van energiecommoditycontracten. Daarnaast is onder deze reserve het effectieve deel van de afdekking met rente- en valutawapcontracten opgenomen. De reserve kasstroomafdekkingen staat niet ter vrije beschikking van de aandeelhouders. In toelichting 31 'Beheersing van financiële risico's', onderdeel 31.2 'Marktrisico', is een nadere toelichting op de kasstroomafdekkingen opgenomen, onder meer het verloopoverzicht van deze reserve.

Ingehouden resultaten

N.V. Eneco Beheer heeft in januari 2017, in het kader van de splitsingsafspraken, € 351 mln. dividend ter beschikking gesteld aan Stedin Holding N.V. (aandeelhouder tot de splitsing van het energie- en distributiebedrijf). N.V. Eneco Beheer had een vordering op deze aandeelhouder die door middel van deze dividenduitkering is verlaagd.

Minderheidsbelangen

Dit betreft het aandeel van derden in het eigen vermogen van dochterondernemingen, waarvan de Groep niet alle aandelen bezit.

24. Personeelsvoorzieningen

	Diensttijd gebonden uitkeringen	Overige	Totaal
Classificatie per 1 januari 2017			
Kortlopend	1	5	6
Langlopend	4	3	7
Per 1 januari 2017	5	8	13
Dotaties	1	6	7
Onttrekkingen	-1	-4	-5
Vrijval	-	-2	-2
Acquisities	4	-	4
Overig	-	-	-
Per 31 december 2017	9	8	17
Classificatie per 31 december 2017			
Kortlopend	-	7	7
Langlopend	9	1	10
Per 1 januari 2018	9	8	17
Dotaties	-	4	4
Onttrekkingen	-	-4	-4
Vrijval	-	-1	-1
Overig	-	-	-
Per 31 december 2018	9	7	16
Classificatie per 31 december 2018			
Kortlopend	1	6	7
Langlopend	8	1	9
Per 31 december 2018	9	7	16

Diensttijd gebonden uitkeringen en pensioenverplichtingen

Deze voorziening dekt de verplichting voor het uitkeren van bedragen bij het bereiken van een bepaald aantal jaren dienstverband en de pensionering van medewerkers.

Tevens zijn enkele toegezegd pensioenregelingen opgenomen ('defined benefit plans'). Gezien de niet-materiële omvang van deze netto verplichtingen (toegezegd pensioenverplichtingen minus de beleggingen van deze pensioenregelingen) van circa € 4 mln. (31 december 2017: € 5 mln.) is de toelichting volgens IAS 19 'Employee Benefits' voor 'defined benefit plans' niet opgenomen.

De voorzieningen zijn actuariel bepaald op basis van de volgende uitgangspunten:

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Diensttijd gebonden uitkeringen (NL)		
Disconteringsvoet per 31 december	1,6%	1,1%
Toekomstige salarisstijgingen	1,50%-2,50%	1,52%-2,10%
Sterftetabel	GBM & GBV 2012-2017	GBM & GBV 2009-2015
Pensioenverplichtingen (BE)		
Disconteringsvoet per 31 december	1,3% - 1,5%	1,2% - 1,5%
Toekomstige salarisstijgingen	1,5% / schaal+1%	1,0% / schaal+0,5%
Sterftetabel	MR-5/FR MR (gepensioneerd)/FR	MR-5/FR-5 MR-5 (actief)/FR MR (gepensioneerd)/FR

De uitgaven van de personeelsvoorzieningen vinden over een langere periode plaats. De voorziening wordt jaarlijks herrekend op basis van actuele personeelsgegevens en geeft de adequate weergave van de verwachte kasstromen.

Overige personeelsvoorzieningen

Onder de overige personeelsvoorzieningen zijn de verplichtingen opgenomen voor uitkeringen als gevolg van loondoorbetaling bij ziekte en uitkeringen bij werkloosheid, omdat de Groep eigenrisicodragend is voor de Werkloosheidswet (WW). Gezien het overwegend kortlopende karakter zijn deze voorzieningen tegen nominale waarde opgenomen.

25. Overige voorzieningen

	Amoverings voorziening	Verlies latende contracten	Reorganisatie	Overige	Totaal
Classificatie per 1 januari 2017					
Kortlopend	-	-	7	-	7
Langlopend	65	-	1	6	72
Per 1 januari 2017	65	-	8	6	79
Dotaties	7	8	4	3	22
Onttrekkingen	-	-	-7	-1	-8
Dotaties uit hoofde van acquisities	5	-	-	5	10
Vrijval	-1	-	-1	-	-2
Overig	-	-	-	-	-
Per 31 december 2017	76	8	4	13	101
Classificatie per 31 december 2017					
Kortlopend	-	4	1	2	7
Langlopend	76	4	3	11	94
Per 31 december 2017	76	8	4	13	101
Dotaties	12	-	16	3	31
Onttrekkingen	-	-	-12	-5	-17
Dotaties uit hoofde van acquisities	-	-	7	4	11
Vrijval	-1	-4	-	-1	-6
Overig	-	-	-	-	-
Per 31 december 2018	87	4	15	14	120
Classificatie per 31 december 2018					
Kortlopend	-	4	9	-	13
Langlopend	87	-	6	14	107
Per 31 december 2018	87	4	15	14	120

Amoveringsvoorziening

De amoveringsvoorziening heeft een langlopend karakter. De kasstromen zullen over het algemeen na tien jaar en binnen twintig jaar plaatsvinden. De bedragen vormen de beste schatting per balansdatum en worden jaarlijks beoordeeld voor de verwachte toekomstige kostenontwikkelingen voor het verwijderen van activa. De ingeschatte bedragen voor amoveringsvoorzieningen hebben inherent een onzeker karakter doordat de ontmanteling van de activa naar verwachting ver in de toekomst ligt en ervaringscijfers beperkt beschikbaar zijn. De voorzieningen zijn in 2018 opperent met percentages in een range van 2,1% - 3,8% (2017: 2,3% - 4,6%).

Verlieslatende contracten

De uitgaven voor verlieslatende contracten zullen binnen één jaar plaatsvinden. De voorziening geeft een goede weerspiegeling van de kasstromen door de relatief kort resterende looptijd van de contracten.

Reorganisatievoorziening

In 2018 is een bedrag van € 16 mln. (2017: € 4 mln.) gedoteerd aan de reorganisatievoorziening in verband met een reorganisatie bij de Nederlandse en Belgische bedrijfsonderdelen. Daarnaast is bij de acquisitie van E.ON Benelux Levering B.V. voor een bedrag van € 7 mln. een reorganisatieverplichting gevormd. Gezien het doorgaans kortlopende karakter is de reorganisatievoorziening niet opgerent.

Overige voorzieningen

De uitgaven van de overige voorzieningen zullen naar verwachting over een langere periode plaatsvinden. Het verwachte afwikkelmoment voor deze voorzieningen is moeilijk in te schatten. De huidige bedragen vormen de beste inschatting op balansdatum.

26. Rentedragende schulden

Op 31 december 2018 hebben de rentedragende schulden van de Groep grotendeels betrekking op financieringen van windparken alsmede algemene financiering.

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Non-recourse	311	335
Overige leningen en verplichtingen	194	400
Totaal	505	735

Voor de specificatie van de perioden waarin de aflossingen zullen plaatsvinden wordt verwezen naar toelichting '31 Beheersing van financiële risico's'.

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Classificatie		
Kortlopend	41	282
Langlopend	464	453
Totaal	505	735

De belangrijkste mutatie in de (lang- en kortlopende) rentedragende schulden gedurende 2018 houdt verband met het uitoefenen van de call-optie voor LichtBlick Holding AG voor een bedrag van circa € 0,2 mld. De toename van de rentedragende schulden bedraagt € 63. mln en de overige aflossingen bedragen € 105 mln., waarvan € 68. mln betrekking heeft op de Groenleningen. Voor de overige mutaties in de rentedragende schulden wordt verwezen naar het geconsolideerde kasstroomoverzicht.

Voor de rentedragende schulden inzake de financiering van windparken en zonprojecten hebben bepaalde zekerheidstellingen plaatsgevonden in de vorm van het recht van hypotheek, pandrechten op de aandelen van de juridische entiteiten, pandrechten op energie-afnamecontracten of subsidie-overeenkomsten. De uitstaande hoofdsom voor dergelijke leningen bedroeg ultimo 2018 € 311 mln. (per 31 december 2017 € 335 mln.). Voor de overige rentedragende schulden hebben geen zekerheidstellingen plaatsgevonden.

De verplichting uit hoofde van leningen met een vastrentend karakter (reële waarde risico) bedraagt per 31 december 2018: € 82 mln. (per 31 december 2017: € 279 mln.). Voor de overige leningen gelden variabele rentepercentages die de ontwikkeling van de marktrente (kasstroom-renterisico) volgen. Aflossingsverplichtingen voor het eerste jaar na balansdatum worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

De gemiddelde rentelast van de leningen was in 2018 3,3% (2017: 3,5%). De gemiddelde rentelast is in 2017 berekend als het gewogen gemiddelde van de rentelasten die direct zijn gerelateerd aan de rentedragende schulden, exclusief de overige financieringslasten.

De reële waarde van de leningen bedraagt per 31 december 2018 € 454 mln. (per 31 december 2017: € 650 mln.) en is berekend op basis van de 'inkomstenbenadering'. Hierbij is uitgegaan van relevante marktrentetarieven voor vergelijkbare schulden. Daarmee vallen de gegevens voor deze waarderingsberekening onder 'niveau 2' binnen de reële waarde hiërarchie.

27. Handelscrediteuren en overige schulden

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Handels- en energierecrediteuren	829	715
Ontvangen bijdragen aansluitkosten ¹	101	84
Overlopende passiva	319	331
Pensioenpremies	2	2
Overige schulden	408	209
Totaal	1.659	1.341
Classificatie		
Kortlopend	1.517	1.224
Langlopend	142	117
Totaal	1.659	1.341

¹ De 'Ontvangen bijdragen aansluitkosten' waren in 2017 onderdeel van de 'Overige schulden'. Omwille van de vergelijkbaarheid zijn de bedragen ultimo 2017 van de 'Overige schulden' aangepast.

In de geconsolideerde balans zijn onder de Overige schulden (onderdeel van de Langlopende verplichtingen) contractverplichtingen opgenomen in verband met vergoedingen die klanten betalen voor aansluiting op het warmtenetwerk (ontvangen bijdragen aansluitkosten). Onder de Handelscrediteuren zijn de reeds gefactureerde voorschotten opgenomen voorzover deze groter zijn dan het (geschatte) energieverbruik gedurende het boekjaar.

Het verloop gedurende het jaar van deze lang- en kortlopende contractverplichtingen is als volgt:

	Ontvangen bijdragen aansluitkosten
Per 1 januari 2018	84
Toevoeging bijdrage aansluitkosten	17
Vrijval bijdrage aansluitkosten als overige opbrengsten	-
Per 31 december 2018	101
Classificatie per 31 december 2018	
Kortlopend	2
Langlopend	99
Totaal	101

Gezien het karakter van de post handelscrediteuren en overige schulden is de boekwaarde gelijk aan de reële waarde.

28. Operationele leases

Kosten en verplichtingen van operationele leases

De Groep heeft operationele lease-overeenkomsten afgesloten voor ICT-voorzieningen en het wagenpark. Daarnaast zijn huurovereenkomsten gesloten voor een aantal terreinen en bedrijfspanden. In het resultaat is hiervoor een last opgenomen van € 29 mln. (2017: € 25 mln.).

De minimale verplichtingen van deze overeenkomsten vervallen als volgt:

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Binnen 1 jaar	28	30
Van 1 tot 5 jaar	91	95
Na 5 jaar	172	198
Totaal	291	323

Opbrengsten van operationele leases

Verbruikstoestellen en energie-installaties worden verhuurd voor perioden van 5 tot 15 jaar, waarbij de betreffende activa eigendom van de Groep blijven. De verhuur omvat de terbeschikkingstelling aan gebruikers inclusief het onderhoud. De verhuuropbrengsten die in het resultaat zijn verwerkt bedragen € 21 mln. (2017: € 22 mln.).

De minimale vorderingen uit hoofde van niet-opzegbare huurovereenkomsten vervallen als volgt:

	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Binnen 1 jaar	19	18
Van 1 tot 5 jaar	59	56
Na 5 jaar	36	35
Totaal	114	109

29. Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

De niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen, met uitzondering van de garanties, worden gewaardeerd tegen contante waarde. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt.

Inkoop- en verkoopverplichtingen energie

De Groep heeft inkoopverplichtingen voor energie ter grootte van € 9,4 mld. (per 31 december 2017: € 6,1 mld.). Deze inkoopcontracten hebben betrekking op 2019 en latere jaren. De afloop hiervan zal voor € 2,2 mld. binnen 1 jaar geschieden, voor € 3,5 mld. tussen 1 en 5 jaar en voor € 3,7 mld. later dan 5 jaar. De inkoopverplichtingen omvatten energiecontracten voor eigen gebruik ('own use') met verschillende energieproducenten. Daartegenover staan reeds afgesloten verkoopverplichtingen, met name voor de zakelijke markt, die betrekking hebben op 2019 en latere jaren ter grootte van € 4,7 mld. (per 31 december 2017: € 3,4 mld.). De afloop hiervan zal voor € 2,0 mld. binnen 1 jaar geschieden, voor € 2,4 mld. tussen 1 en 5 jaar en voor € 0,3 mld. later dan 5 jaar.

Voor de inkoop van warmte zijn verplichtingen ter grootte van € 0,6 mld. (per 31 december 2017: € 0,6 mld.) aangegaan tot en met 2043. De jaarlijkse (verwachte) verkoopverplichting, voor onbepaalde tijd, van warmte bedraagt € 0,3 mld. (per 31 december 2017: € 0,3 mld.).

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2018 is de Groep investeringsverplichtingen aangegaan voor een totaalbedrag van € 0,4 mld. (per 31 december 2017: € 0,1 mld.).

Overige (voorwaardelijke) verplichtingen

Ultimo 2018 bedragen de overige contractuele verplichtingen € 0,4 mld. (per 31 december 2017: € 0,5 mld.). Hieronder zijn voornamelijk onderhoudscontracten opgenomen.

Garanties

De Groep heeft aan derden concern- en bankgaranties verstrekt ter grootte van € 0,5 mld. (per 31 december 2017: € 0,4 mld.). Ultimo 2018 heeft N.V. Eneco Beheer garanties verstrekt voor € 0,4 mld. (per 31 december 2017: € 0,3 mld.). De resterende concerngaranties zijn verstrekt door dochtermaatschappijen van N.V. Eneco Beheer waarvoor een 403-verklaring is afgegeven.

Fiscale eenheid

N.V. Eneco Beheer vormt met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Daarnaast maakt N.V. Eneco Beheer onderdeel uit van

een fiscale eenheid voor de omzetbelasting voor een groot deel van de Groep. Alle vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden, waarvoor die fiscale eenheid geldt.

Cashpool

Uit hoofde van de deelname in de cashpools van de Groep is N.V. Eneco Beheer hoofdelijk aansprakelijk, evenals de andere deelnemers in de cashpool, voor de tekorten in de cashpool als geheel.

Juridische procedures

De Groep is betrokken bij een aantal juridische en regulatorische claims en procedures die verband houden met de bedrijfsactiviteiten, ofwel als eiser ofwel als gedaagde. Het management zorgt ervoor dat deze zaken goed behartigd worden. Bij sommige van deze zaken kunnen bedragen worden geëist die significant zijn voor de geconsolideerde jaarrekening.

Aansprakelijkheden en voorwaardelijke verplichtingen in relatie tot deze claims en procedures worden periodiek beoordeeld op basis van de meest recente beschikbare informatie. Hierbij wordt regelmatig gebruik gemaakt van de adviezen van juristen en andere specialisten. Een voorziening wordt alleen getroffen als een negatieve uitkomst van de procedure 'waarschijnlijk' (IFRS: 'probable') wordt geacht en het bedrag van het verwachte verlies redelijkerwijs kan worden ingeschat. De daadwerkelijke uitkomst van een claim of procedure kan anders zijn dan de eerder ingeschatte aansprakelijkheid, en als gevolg daarvan een materieel negatief effect hebben op de financiële prestaties en positie van de Groep. Zo is Eneco bijvoorbeeld in rechte aangesproken tot betaling van een materieel bedrag, maar Eneco ontkent alle aansprakelijkheid hiervoor en betwist iedere vermeende verplichting tot betaling.

Splitsingsprotocol tussen de Netwerkgroep en het Energiebedrijf¹

N.V. Eneco Beheer zal voor een periode van 6 jaar gerekend vanaf 31 januari 2017 Eneco Holding N.V. (op splitsingsdatum 31 januari 2017 gewijzigd in Stedin Holding N.V.) en daarmee verbonden vennootschappen vrijwaren voor:

- alle aansprakelijkheden, claims en kosten geleden of te lijden door Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen, indien en voor zover dergelijke aansprakelijkheden, claims en kosten betrekking hebben op de activiteiten of vennootschappen behorende tot de groep van N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen, ongeacht of de rechtsverhouding voor een dergelijke claim is ontstaan uit een relatie die betrekking heeft op een periode voor of na de splitsing;
- regresrecht van derden op Stedin Holding N.V. of een daarmee verbonden vennootschap betrekking hebbend op verplichtingen, als in voorgaande alinea is bedoeld; en
- belastingclaims die betrekking hebben op N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen.

Daarnaast is bepaald dat Stedin Holding N.V. voor een periode van 6 jaar gerekend vanaf 31 januari 2017, N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen zal vrijwaren voor:

- alle aansprakelijkheden, claims en kosten geleden of te lijden door N.V. Eneco Beheer en daarmee verbonden vennootschappen, indien en voor zover dergelijke aansprakelijkheden, claims en kosten betrekking hebben op de activiteiten of vennootschappen behorende tot de groep van Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen, ongeacht of de rechtsverhouding voor een dergelijke claim is ontstaan uit een relatie die betrekking heeft op een periode voor of na de splitsing;
- regresrecht van derden op N.V. Eneco Beheer of een daarmee verbonden vennootschap betrekking hebbend op verplichtingen, als in voorgaande alinea is bedoeld, exclusief enige aansprakelijkheid, claim, kosten of regresrecht met betrekking tot de belastingzaken; en

¹ Het 'Energiebedrijf' bestaat uit: Eneco Groep N.V. (de nieuwe topholding van het Energiebedrijf vanaf 31 januari 2017) met al zijn dochterbedrijven en overige deelnemingen.

- belastingclaims die betrekking hebben op Stedin Holding N.V. en daarmee verbonden vennootschappen.

30. Transacties met verbonden partijen

Aan de Groep verbonden partijen zijn gelieerde maatschappijen (aandeelhouder en haar dochterondernemingen die geen onderdeel van de N.V. Eneco Beheer groep vormen), geassocieerde deelnemingen, joint ventures en tevens haar bestuurders.

De verkopen aan en inkopen van verbonden partijen hebben plaatsgevonden volgens voorwaarden die in het normale economische verkeer met derden gebruikelijk zijn. De vorderingen en schulden zijn niet zeker gesteld en zullen door bankbetalingen worden verrekend.

De specificatie van de handelstransacties met de belangrijkste verbonden partijen is als volgt:

	Verkopen		Inkopen	
	2018	2017	2018	2017
Gelieerde maatschappijen	-	5	-	1
Geassocieerde deelnemingen	13	31	-	-
Joint ventures	-	-	5	2
	Vorderingen		Verplichtingen	
	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Gelieerde maatschappijen	-	6	-	25
Geassocieerde deelnemingen	2	1	-	-
Joint ventures	48	44	1	-

Voor de bezoldiging van de bestuurders wordt verwezen naar toelichting 6 'Bezoldiging bestuurders'.

Indien bestuurders energiekland zijn van de Groep bestaat hiervoor geen andere relatie dan die van klant en leverancier op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme voorwaarden. De Groep past de vrijstelling toe om transacties met verbonden overheidsinstellingen niet toe te lichten. De gemeente Rotterdam heeft een indirecte invloed van betekenis. Naast de aandeelhoudersrelatie bestaat geen andere relatie dan die van klant en leverancier op basis van algemeen gebruikelijke leveringsvoorwaarden onder marktconforme condities.

31. Beheersing van financiële risico's

In het kader van de normale bedrijfsvoering wordt kredietrisico, (commodity-)marktrisico, valutarisico, renterisico en liquiditeitsrisico gelopen. Het beleid is erop gericht de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden op de financiële resultaten te minimaliseren.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de risicobeheersing en er zijn procedures en richtlijnen opgesteld die ten minste eenmaal per jaar worden geëvalueerd en indien nodig aangepast. In dit kader worden door haar de procedures en richtlijnen vastgesteld en ziet zij toe op de naleving. De bevoegdheden om namens de Groep verbintenissen aan te gaan zijn vastgelegd in het Corporate Authority Manual. Daarnaast zijn voor alle business units en haar management mandaten opgesteld die de benoemde risico's beheersen zoals bijvoorbeeld bij het commodityrisico (elektriciteit, gas, warmte, emissierechten, groencertificaten en brandstoffen)

voor de inkoop- en handelsafdeling van de Groep, de business units met energie- en warmteproductie en de verkoopkanalen van de Groep.

De Raad van Bestuur bespreekt periodiek met het (business unit-)management de ontwikkeling van de resultaten, kengetallen zoals de ontwikkeling van de kpi's en de handelspositie, de belangrijkste risico's (en eventuele concentratie van bepaalde risico's) en de maatregelen om deze risico's te beheersen. Op basis van belangrijke geïdentificeerde risico's worden stress tests ontwikkeld en toegepast op de financiële meerjarenplanning. Hiermee wordt de impact van risico's op de bedrijfsvoering inzichtelijk gemaakt. Elk jaar legt het (business unit-)management verantwoording af aan de Raad van Bestuur middels een 'in control statement'.

Een intern Audit & Risk Committee, een Commodity Risk Team en een Investment Risk Team zien toe op de formulering en toepassing van het risicobeleid en adviseren de Raad van Bestuur hierover.

31.1 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een verlies ontstaat omdat de tegenpartij of de garantiesteller van de tegenpartij niet aan haar contractuele verplichtingen kan of zal voldoen. Voor de beheersing van dit risico wordt onderscheid gemaakt tussen debiteurenrisico (betreft handelsdebiteuren en overige vorderingen) en tegenpartijrisico (counterparty risico). Het maximale kredietrisico is gelijk aan de balanswaarde van de financiële activa met inbegrip van de afgeleide financiële instrumenten.

Debiteurenrisico

Debiteurenrisico is het risico dat een debiteur, niet zijnde een handelstegenpartij, een vordering niet zal voldoen. De meeste vorderingen zijn van beperkte omvang en verdeeld over een zeer groot aantal debiteuren. Concentratie van risico is daarom niet aan de orde.

Het beleid is erop gericht om aan klanten geen andere kredieten te verstrekken dan normale leverancierskredieten zoals vastgelegd in de van toepassing zijnde leveringsvoorwaarden. Daarnaast is op decentraal niveau in de organisatie beleid geformuleerd. De effectiviteit van dat beleid wordt centraal gemonitord en zo nodig bijgesteld.

Maatregelen die worden toegepast om het debiteurenrisico te beperken zijn:

- een actief incassobeleid.
- het gebruik van kredietlimieten, bankgaranties en/of margining (cash collateral) voor zakelijke partijen.
- de inzet van incassobureaus en differentiatie in incassomethoden voor actuele en historische klanten.

Handelsdebiteuren

De groep past de vereenvoudigde IFRS 9-benadering toe ('simplified approach') voor het bepalen van verwachte verliezen voor handelsvorderingen waarbij de 'lifetime expected credit losses'-methode wordt gebruikt. Deze methode is gebaseerd op het inherente risico dat een debiteur gedurende de gehele looptijd van de vordering, niet of niet volledig zal betalen. Daardoor moet vanaf de eerste opboeking van de vordering met dit risico in de waardering rekening worden gehouden en wordt, als gevolg van de toepassing van IFRS 9 vanaf 1 januari 2018, voor handelsvorderingen waarvan de betaaltermijn nog niet is verstreken en voor de nog te factureren bedragen al een (klein) deel van deze bedragen voorzien.

Om de verwachte verliezen te bepalen voor vorderingen op consumenten-klanten en zakelijke MKB-klanten, wordt gebruik gemaakt van een 'voorziening-matrix' ('provision matrix'). Daarin zijn handelsvorderingen gegroepeerd op basis van overeenkomstige kredietrisicokenmerken en het aantal dagen dat de vorderingen open staan.

Deze 'voorziening-matrix' bevat voor de verschillende incassostappen waarin een vordering zich kan bevinden, bijvoorbeeld '1e herinnering', 'dispuut', 'deurwaarder' of 'faillissement', afzonderlijke percentages gerelateerd aan het betreffende risicoprofiel voor het bepalen van deze verwachte verliezen. Die percentages zijn door ervaringscijfers tot stand gekomen, gecorrigeerd voor éénmalige effecten in het verleden. Bij de totstandkoming van deze percentages wordt rekening gehouden met actuele en toekomstgerichte informatie over macro-economische factoren per land die van invloed kunnen zijn op het vermogen van klanten om de vorderingen te kunnen voldoen. Daarnaast is deze 'voorziening-matrix' gesegmenteerd naar de diverse categorieën klanten, bijvoorbeeld verschillende klantproposities, en naar land.

Voor grootzakelijke klanten geldt deze procedure eveneens, aangevuld met een individuele beoordeling. Dit gebeurt onder meer op basis van credit ratings (indien beschikbaar), jaarrekeningen, persberichten en specifieke contractafspraken met deze klanten.

Op basis hiervan zijn de verwachte verliezen voor handelsvorderingen op 1 januari 2018 (bij de eerste toepassing van IFRS 9) en 31 december 2018 bepaald. Voor de cijfermatige uitwerking wordt verwezen naar toelichting 20 'Handelsdebiteuren'.

Overige vorderingen

Voor de overige vorderingen, zowel langlopend als kortlopend en gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, geldt dat voor het bepalen van verwachte verliezen deze berekening wordt uitgevoerd op basis van de '12-month expected credit losses'-methode, tenzij zou blijken dat er voor die vorderingen een significante/aanzienlijke toename in het kredietrisico is ontstaan na eerste opname van die vorderingen. In dat geval wordt een eventuele bijzondere waardevermindering ook bepaald volgens de 'lifetime expected credit losses'-methode volgens IFRS 9. Daartoe vindt een individuele beoordeling per vordering plaats. Dit gebeurt onder meer op basis van credit ratings (indien beschikbaar), jaarrekeningen, persberichten en specifieke contractafspraken met deze klanten en overige partijen.

Zie voor meer informatie over de invoering per 1 januari 2018 van IFRS 9 paragraaf 1.2 'Nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden'. Voor cijfermatige toelichting over de voorziening voor dubieuze debiteuren wordt verwezen naar toelichting 20 'Handelsdebiteuren'.

Tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico is het risico dat een handelspartner niet aan haar leverings- of betalingsverplichtingen kan of zal voldoen. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op de handel in energiegocommodities (hieronder worden tevens begrepen emissierechten, groencertificaten en brandstof ('feedstock') voor onze biomassa-centrales) en rente- en valuta-afdekkingstransacties. De basis voor de beheersing van dit risico is vastgelegd in het 'Credit Mandaat Eneco Groep' en het 'Treasury Statuut', welke beide door de Raad van Bestuur zijn vastgesteld.

De omvang van het tegenpartijrisico wordt voornamelijk bepaald door de vervangingswaarde van de toekomstige leveringen en de geleverde commodity die nog niet betaald is. De vervangingswaarde wordt per tegenpartij dagelijks berekend op basis van de actuele marktprijzen voor toekomstige leveringen. De risicopositie wordt afgemeten aan de risicotolerantie. Deze tolerantie wordt per contractpartij vastgesteld op basis van een beoordeling van de kredietwaardigheid van die tegenpartij volgens een openbare of interne rating en/of andere beoordelingsmethodieken.

Het tegenpartijrisico wordt beperkt door:

- stellen van een bepaalde financiële limietruimte gebaseerd op financiële sterkte counterparty.
- stellen van bepaalde handelsvolume restricties per tegenpartij (positiemanagement).
- gebruik maken van gestandaardiseerde overeenkomsten, met name op basis van EFET- en ISDA-voorwaarden.

- gebruik maken van margining en clearing via een derde partij.
- gebruik maken van bilaterale margining overeenkomsten met tegenpartijen.
- uitvoeren van risico reducerende transacties met tegenpartijen waar onderling elkaar (deels) opheffende posities uitstaan.
- vragen van additionele zekerheden aan tegenpartijen, zoals bankgaranties.
- eventueel afsluiten van kredietverzekeringen voor de afdekking van exposures buiten de limieten.

Margining en clearing via een derde partij vindt plaats bij het gebruik van futures. Hierbij wordt het tegenpartijrisico van een termijncontract overgedragen aan een clearingbank. Deze bank is aangesloten bij het clearinghuis dat faciliteert in de afwikkeling van futures transacties via de handelsbeurzen, zoals ICE ENDEX (InterContinental Exchange European Energy Derivatives Exchange N.V.), EEX (European Energy Exchange A.G.) en ECX (European Climate Exchange). Het clearinghuis verrekenet dagelijks tussentijdse marktwaardeveranderingen met zijn clearingbanken, die dat op hun beurt weer verrekenen met de betrokken handelspartijen (margin calls). Hierdoor wordt voor de contractpartijen het tegenpartijrisico op elkaar geneutraliseerd. Bilaterale margining impliceert eveneens een periodieke verrekening, dit kan bijvoorbeeld dagelijks of wekelijks zijn, maar dan rechtstreeks met de tegenpartij van de transactie. In het contract met de tegenpartij wordt een initiële minimale waarde (threshold) afgesproken, bilaterale margining wordt alleen toegepast wanneer deze threshold overschreden wordt.

Door de margining systematiek ontstaat liquiditeitsrisico (liquidity risk). Het risicobeleid is gericht op het bewaken en op elkaar afstemmen van het tegenpartijrisico door handel in forwards enerzijds en het liquiditeitsrisico door margining anderzijds. Voor de beheersing van beide risico's bestaat een systeem waarmee interne limieten worden bewaakt op basis van periodieke rapportages.

Financieringsinstrumenten en tegenpartijrisico bij het uitzetten van gelden

De wijze waarop de financieringsinstrumenten worden beheerd is vastgelegd in het Treasury Statuut dat is vastgesteld door de Raad van Bestuur. Bij het opnemen van gelden is het tegenpartijrisico zeer beperkt. Bij het uitzetten van gelden wordt rekening gehouden met de risicotolerantie zoals deze in het Treasury Statuut is geformuleerd. De risicopositie met een tegenpartij wordt afgemeten aan de risicotolerantie. Deze tolerantie wordt per contractpartij vastgesteld op basis van een beoordeling van de kredietwaardigheid van die tegenpartij volgens een openbare credit rating. Het tegenpartijrisico wordt verder beperkt door spreiding over meerdere partijen, vastgestelde limieten per tegenpartij en maximale looptijden voor uitzettingen.

Het tegenpartijrisico voor financiële instrumenten (swapcontracten) wordt beperkt door:

- het gebruik van raamovereenkomsten op basis van ISDA-voorwaarden; en
- procedures voor periodieke beoordeling van het tegenpartijrisico;

Door de margining systematiek op basis van credit support agreements ontstaat liquiditeitsrisico (liquidity risk). Het risicobeleid is gericht op het bewaken van dit liquiditeitsrisico op basis van periodieke rapportages.

31.2 Marktrisico

Marktrisico is het risico dat wordt gelopen over waardeveranderingen in huidige of toekomstige kasstromen en financiële instrumenten die het gevolg zijn van veranderingen in marktprijzen, markttrenten en wisselkoersen.

Prijrisico

Prijrisico's op de energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles worden beheerd door een ingerichte structuur van mandaten en limieten welke zijn vastgesteld door de Raad van Bestuur. Hierbij worden positielimieten, MtM-limieten, value-at-risk maatstaven (VaR)¹ ingezet, waarbij per

activiteit wordt bepaald welke limieten het beste gebruikt kunnen worden om de risico's te beheersen. Dagelijks wordt aan de riskmanagers en de energiehandelaren gerapporteerd over zowel de VaR als de MtM en de posities in relatie tot de afgegeven limieten.

Limietoverschrijdingen worden gerapporteerd conform de daartoe ingestelde escalatie procedures.

Het marktprijsrisico op de commodityportefeuilles voor inkoop en levering aan klanten wordt in de eerste plaats beperkt door back-to-back-transacties voor inkoop- en verkoopverplichtingen, waarbij ook gebruik wordt gemaakt van afgeleide financiële instrumenten. Waar back-to-back hedging niet mogelijk is, of alleen tegen excessief hoge transactiekosten, wordt gebruik gemaakt van gestructureerde hedging strategieën. Bij dit laatste worden de posities tijdelijk afgedekt in andere commodities, leveringstijdvakken en/of landen die historisch gezien een sterke correlatie hebben met de af te dekken prijsrisico's. Verder wordt onder meer gebruikt gemaakt van gasopslag en andere mogelijkheden uit eigen en gecontracteerde posities, om in te spelen op vraag- en aanbodschommelingen op de kortere termijn, bijvoorbeeld vanwege weersinvloeden.

Het marktprijsrisico op de 'must run' eigen opwek en de langjarige ('structured') commodity inkoopcontracten wordt eveneens beperkt door back-to-back-transacties en 'structured hedging' strategieën zoals hierboven beschreven. Voor de stuurbare opwek in het portfolio wordt een afweging gemaakt van de verwachte opbrengsten versus de kosten en het neerwaartse risico. Hierbij dient aangetekend te worden dat voor exposures die verder in de toekomst liggen er geen liquide energiehandelmarkt is en deze uit dien hoofde moeilijk tot niet afdekbaar zijn.

De via de markten in te dekken posities uit bovenstaande activiteiten worden samengebracht, zodat de netto exposure van de Groep op actuele basis inzichtelijk is. Bij het beheer en de strategiebepaling ten aanzien van deze posities worden de vigerende marktomstandigheden in ogenschouw genomen, alsmede de verwachte vraag naar en aanbod van energie vanuit de Groep op korte en middellange termijn. Uitsluitend bij de handelsafdeling worden deze afwegingen voor de gehele Groep gemaakt. De overige bedrijfsonderdelen dienen ten alle tijden hun exposure direct in te dekken bij de handelsafdeling. Vanwege de inherent bestaande imperfecties tussen af te dekken posities en beschikbare hedge instrumenten, weersinvloed, beperkte marktliquiditeit en veranderingen in commodityprijzen ten opzichte van elkaar (bijvoorbeeld tussen verschillende commodities, leveringstijdvakken en/of landen) blijft er een restrisico bestaan bij de bovengenoemde activiteiten.

De VaR (jaarbasis) van het prijsrisico op het totaal van commodity posities (inkoop-, klantenbelevering-, opwek- en portefeuillesposities) voor het komende leveringsjaar 2019 bedroeg per 31 december 2018 € 21 mln. (31 december 2017 - voor het leveringsjaar 2018 - € 15 mln.). Deze VaR bedroeg gemiddeld in 2018 € 26 mln. (2017: € 15,5 mln.). De hogere VaR over 2018 is voornamelijk een resultante van de aanzienlijk gestegen commodity prijzen dit jaar. De VaR (10 dagen) voor portfolio posities die op korte termijn via de markt afdekbaar zijn bedroeg per 31 december 2018 € 1,8 mln. (31 december 2017: € 1,2 mln.). Deze VaR bedroeg gemiddeld in 2018 € 2,3 mln. (2017: € 1,8 mln.).

De Groep past kasstroomafdekking toe voor haar energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de afdekkingsrelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de volumes van de af te dekken risico's en termijncontracten (afdekkingsinstrumenten). De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de kasstroomafdekkingsrelaties zijn als volgt te specificeren:

¹ De VaR representeert het potentiële verlies van een negatief scenario op een portefeuille over een bepaalde tijdsperiode, uitgaande van een betrouwbaarheidsinterval grens van 95%. VaR-calculaties zijn gebaseerd op een prijs historie en omvatten onder meer correlaties tussen producten, markten en tijdsperiodes. Door middel van backtesting worden de berekende VaR-waarden en het gebruikte model gecontroleerd.

Kasstroomafdekkingen (in GWh)	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddeld tarief per MWh(x € 1)
Nominale omvang contracten	-3.627	-450	-4.077	35,3

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen.

De afdekkingsinstrumenten van de afgedekte commodityrisico's in kasstroomafdekkingen per 31 december 2018 zijn als volgt nader te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor prijsrisico's energie opwek-, inkoop- en leveringsportefeuilles	x € 1 mln.
Per 31 december 2018	
Bruto contractwaarde van de afgeleide financiële instrumenten (deze worden veelal netto afgewikkeld ten opzichte van de marktprijs)	-144
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	12
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties in 2018	
Mutatie in reële waarde inzake afgeleide financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-9
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	11
Wijziging van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-8
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-2
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	-1

¹ De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 17.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Verschillen in het verbruik van elektriciteit en gas en opwekking van elektriciteit kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De gereclassificeerde bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomafdekkingsrelaties voor commodityrisico's worden in de regel 'Inkoop energie en energie-gerelateerde activiteiten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen.

Vreemde valutarisico

Vreemde valutarisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van koersveranderingen in vreemde valuta. De Treasury-afdeling is verantwoordelijk voor de beheersing van de andere valutarisico's van de Groep. In de consolidatie opgenomen vennootschappen mogen zonder instemming van de Treasury-afdeling geen open posities (exclusief commodity-gerelateerde financiële instrumenten) in vreemde valuta aanhouden die groter zijn dan € 250.000. Op basis van de totale positie in een vreemde valuta en de bijbehorende vastgestelde limiet voor open posities bepaalt de Treasury-afdeling of afdekking gewenst is en welke strategie daarbij zal worden gevolgd. Daarnaast gebruikt Eneco derivaten en leningen in vreemde valuta om het valutarisico te mitigeren. De gebruikte derivaten en leningen hebben een tegenovergesteld risicoprofiel en dezelfde onderliggende valuta, hoofdsom en timing als het risico dat ontstaat uit de bedrijfsactiviteiten, hetgeen tot een effectieve afdekking leidt, waarvoor hedge accounting wordt toegepast. Voorstaande aanpak leidt nauwelijks tot ineffectiviteit van de valuta-afdekkingen. Valutarisico's verbonden aan de commodity-gerelateerde financiële instrumenten worden overeenkomstig het prijsrisico beheerst.

De gevoeligheid van de koersmutatie voor GBP/Euro voor de Reserve translatieverschillen binnen het eigen vermogen in 2018 bij 1% koersverandering bedraagt € 1,2 mln. (2017: € 0,7 mln.).

Eneco is de afdekkingsinstrumenten aangegaan voor toekomstige inkomende kasstromen van haar buitenlandse operaties (kasstroomafdekkingen) en voor de waarde van de Britse bedrijfsactiviteiten (afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit). De Groep past kasstroomafdekkingen en afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit toe voor haar valutarisico's en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de afdekkingsrelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de omvang van de vreemde valuta en termijncontracten of leningen in vreemde valuta. De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de afdekkingsrelaties zijn als volgt te specificeren:

x € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddelde koers
Kasstroomafdekkingen				
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten	42	46	88	0,87
Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit				
Nominale waarde (afgeleide) financiële instrumenten	110	100	210	0,91

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen. Indien rentedragende schulden als afdekkingsinstrument worden toegepast, staan deze onder deze post in de balans opgenomen.

De afdekkingsinstrumenten voor de kasstroomafdekkingen van valutarisico's en voor de afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit met valutarisico per 31 december 2018 zijn als volgt nader te specificeren:

Valutarisico's x € 1 mln.	Kasstroomafdekkingen	Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit
Per 31 december 2018		
Nominale waarde (afgeleide) financiële instrumenten	101	231
Boekwaarde (afgeleide) financiële instrumenten ¹	7	113
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties in 2018		
Mutatie in reële waarde inzake (afgeleide) financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-1	-
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	3	1
Wijziging van de reële waarde van de (afgeleide) financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-2	-
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	-	-
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	1	-

¹ De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 17.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Afwijkingen in de ontvangsten van de kasstromen in buitenlandse valuta kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De reclassificatie van bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomhedge-afdekkingen voor valutarisico's worden in de regel 'Financiële baten' of 'Financiële lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen. Voor de ongerealiseerde resultaten op valutarisico's wordt verwezen naar de regel 'Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen' in het 'Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten'.

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisico wordt beheerd door de Treasury afdeling. Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto financieringslasten door fluctuaties in de marktrente. Hiertoe wordt uitgegaan van een bepaalde bandbreedte voor de verhouding tussen vast en variabel rentende leningen. De Groep kan gebruik maken van afgeleide financiële instrumenten zoals renteswapcontracten om het gewenste risicoprofiel te bereiken. Indien alle overige variabelen constant blijven, zal een algemene stijging van Euribor (voor een periode van twaalf maanden) met 1%-punt naar schatting leiden tot een daling van het resultaat vóór belastingen met € 0,5 mln. (2017: € 1,6 mln.).

De Groep past kasstroomafdekkingen toe voor haar renterisico's en neemt hiervoor tijdelijke mutaties in het eigen vermogen op voor het effectieve deel van de hedgerelatie. De Groep streeft een één op één afdekkingsrelatie na tussen de omvang van het renterisicoprofiel en de hiervoor afgesloten afgeleide financiële instrumenten. De omvang en tarieven van de afgedekte risico's van de afdekkingsrelatie zijn als volgt te specificeren:

Kasstroomafdekkingen in € 1 mln.	12 maanden of minder	Meer dan 12 maanden	Totaal	Gemiddeld rentetarief
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten	20	168	188	1,07%

De afgeleide financiële instrumenten zijn in de geconsolideerde balans opgenomen als 'Afgeleide financiële instrumenten', zowel als vaste en vlottende activa en als langlopende en kortlopende verplichtingen.

De afdekkingsinstrumenten voor de kasstroomafdekkingen van renterisico's per 31 december 2018 zijn als volgt nader te specificeren:

Kasstroomafdekkingen voor renterisico's	x € mln.
Per 31 december 2018	
Nominale waarde afgeleide financiële instrumenten	7
Boekwaarde afgeleide financiële instrumenten ¹	-4
Mutaties in de elementen inzake de beoordeling van afdekkingsrelaties in 2018	
Mutatie in reële waarde inzake afgeleide financiële instrumenten ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	-3
Mutatie in reële waarde inzake afgedekt risico ter bepaling van mogelijke ineffectiviteit	1
Wijziging van de reële waarde van de afgeleide financiële instrumenten in de niet-gerealiseerde resultaten	-4
Afdekkingsineffectiviteit opgenomen in de winst- en verliesrekening	1
Gerecycled bedrag uit de kasstroomafdekkingsreserve naar de winst- en verliesrekening	1

¹ De afzonderlijke debet- en creditbedragen voor deze afgeleide financiële instrumenten zijn opgenomen in toelichting 17.3 'Financiële instrumenten met waardemutaties in het eigen vermogen'.

Afwijkingen in de tijdsplanning van de constructie van windparken kunnen mogelijk leiden tot ineffectiviteit in de afdekkingsrelatie. De gereclassificeerde bedragen en ineffectiviteit uit kasstroomhedge-afdekkingen voor renterisico worden in de regel 'Financiële baten' of 'Financiële lasten' in de geconsolideerde winst- en verliesrekening opgenomen.

Reserve kasstroomafdekkingen

Het verloop van de reserve kasstroomafdekkingen over 2018 en 2017 is als volgt:

	Energie- commodities	Renteswap- contracten	Valutaswap- contracten	Totaal
Per 1 januari 2017	38	-7	-1	30
Nieuw gedefinieerde kasstroomafdekkingen in boekjaar	-9	-	-	-9
Mutatie reële waarde kasstroomafdekkingen	-7	6	-	-1
Ineffectief deel van kasstroomafdekkingen	2	-	-	2
Beëindigde kasstroomafdekkingen	-18	-	-	-18
Uitgestelde belastingverplichtingen	8	-2	-	6
Per 31 december 2017	14	-3	-1	10
Mutatie reële waarde kasstroomafdekkingsinstrumenten	-8	-3	-2	-13
Reclassificatie van reserve kasstroomafdekkingen naar de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-1	1	1	1
Uitgestelde belastingverplichtingen	2	-	-	2
Ineffectief deel van kasstroomafdekkingen opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening	-2	1	-	-1
Ongerealiseerd resultaat kasstroomafdekkingen in het Geconsolideerd overzicht gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	5	-4	-2	-1
Aandeel in mutatie van de kasstroomafdekking van geassocieerde deelnemingen en joint ventures, na belasting	-	-2	-	-2
Per 31 december 2018	5	-6	-2	-3

Reserve translatieverschillen

Het valutarisico waarvoor afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit wordt toegepast, beïnvloedt de reserve translatieverschillen. De invloed van de valuta-afdekkingen op deze reserve is hieronder weergegeven:

	2018
Per 1 januari	-6
Translatieverschillen in het boekjaar	-1
Mutatie afdekking van netto-investeringen in een buitenlandse activiteit	-
Mutatie in de reserve translatieverschillen voor belastingeneffecten	-7
Belastingeffecten in de mutatie reserve translatieverschillen	-
Per 31 december	-7

31.3 Liquiditeitsrisico

De Groep is een kapitaalintensief bedrijf. Het financieringsbeleid is erop gericht om te groeien naar een optimale financieringsstructuur, rekening houdend met de huidige activa-basis en het investeringsprogramma, en deze te onderhouden en verder te ontwikkelen. Uitgangspunten zijn toegang tot de kapitaalmarkt en flexibiliteit tegen acceptabele financieringskosten en -voorwaarden.

Financieringen worden voornamelijk decentraal aangetrokken voor duurzame activa, voor zover dit bijdraagt aan de realisering van het project en de decentrale financiering tegen acceptabele financieringskosten en -voorwaarden afgesloten kan worden.

Ten behoeve van de 'sourcing' voor haar energielevering koopt de Groep, naast de eigen opwek, tevens energie in via gestandaardiseerde fysieke leveringscontracten en gestructureerde langjarige inkoopcontracten met derden. Hierbij worden met tegenpartijen afspraken gemaakt over onderling te verstrekken garanties en zekerheden. De hoogte hiervan is deels afhankelijk van de kredietwaardigheid van partijen en de op elkaar gelopen ('Marked-to-Market') exposures vanwege prijsontwikkelingen op de energiemarkten. In het geval van een neerwaartse bijstelling van het kredietwaardigheidsniveau van de Groep kan dit, zonder aanvullende maatregelen ter mitigatie, mogelijk leiden tot een significante toename in de kapitaalbehoefte door zekerheidsstellingen.

Een specifiek liquiditeitsrisico vloeit voort uit margining van energiecontracten via clearinghuizen en contracten met een bilaterale marginverplichting. Voor de beheersing van dit risico zijn limieten in het mandaat vastgesteld voor zowel het openstaande saldo als de gevoeligheid voor prijsmutaties. Hierover wordt periodiek gerapporteerd aan het (business unit) management en aan het Commodity Risk Team. De gevoeligheid van de margin call bij een prijsverandering van 1% bedraagt per ultimo 2018 € 1,1 mln. (2017: € 0,7 mln.). Per ultimo 2018 is er door de Groep per saldo € 16 mln. ontvangen (2017: € 47 mln. gestort).

Om te voorkomen dat de Groep niet in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen wordt groot belang gehecht aan het beheersen van alle hiervoor vermelde risico's en hiervoor zijn de nodige stuur-rapportages, -applicaties en back-up faciliteiten ingericht. Daarnaast wordt de liquiditeitsbehoefte gepland op basis van kasstroomprognoses die tevens een middellange horizon hebben. Deze kasstroomprognoses omvatten onder meer operationele kasstromen, investeringskasstromen, dividenden, te betalen interest en aflossing van schulden. Specifiek neemt de Groep daarbij de periodiciteit van haar kasstroom in ogenschouw, waarbij zij tevens rekening houdt met de gevoeligheid voor weersinvloeden. De vermogensbehoefte wordt door de Treasury-afdeling afgezet tegenover de beschikbare middelen. Maandelijks wordt hierover gerapporteerd aan de Raad van Bestuur.

Niet-gecommitteerde krediet- en garantiefaciliteiten

Bij een aantal banken zijn niet-gecommitteerde krediet- en garantiefaciliteiten overeengekomen ter grootte van in totaal € 660 mln. (2017: € 435mln.). Hiervan is € 103 mln. getrokken per ultimo 2018 (2017: € 75 mln.). Daarnaast heeft Eneco de beschikking over een Euro Commercial Paper programma van € 750 mln. waaronder eind 2018 niet getrokken is. Dit programma is opgezet in 2017.

Gecommitteerde krediet- en brugfaciliteiten

Eneco heeft de beschikking over een gecommitteerde Revolving Credit Facility ('RCF'). De RCF van € 600 mln. is in juli 2017 afgesloten en heeft een looptijd van 5 jaar.

Uitgaande kasstromen financiële instrumenten

De specificatie van de verwachte uitgaande nominale kasstromen met eventuele rente van financiële instrumenten gedurende de komende jaren is hieronder opgenomen. De kasstromen van de derivaten zijn gebaseerd op de prijzen en volumes in de contracten.

Per 31 december 2018	Binnen 1 jaar	Van 1 tot 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Afgeleide financiële instrumenten	88	18	-	106
Rentedragende schulden	41	331	133	505
Handelscrediteuren en overige schulden	1.517	49	93	1.659
Totaal	1.646	398	226	2.270
Per 31 december 2017	Binnen 1 jaar	Van 1 tot 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Afgeleide financiële instrumenten	7	10	-	17
Rentedragende schulden	282	284	168	734
Handelscrediteuren en overige schulden	1.224	34	83	1.341
Totaal	1.513	328	251	2.092

31.4 Saldering van financiële activa en financiële verplichtingen

Financiële activa en financiële verplichtingen worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen voor zover de Groep voldoet aan de IFRS-criteria voor saldering. Voor de transacties in afgeleide financiële instrumenten worden gestandaardiseerde contractvoorwaarden en contracttypen gebruikt zoals de 'master netting'-overeenkomsten op basis van de ISDA- en EFET-voorwaarden. De meeste contracten voor afgeleide financiële instrumenten van de Groep voldoen aan de salderingscriteria. Enerzijds omdat een in rechte afdwingbaar recht bestaat om de verantwoorde bedragen te mogen salderen en daarnaast omdat alle bedragen met betrekking tot gesaldeerde financiële activa en financiële verplichtingen in één bedrag worden afgewikkeld.

De tabel hieronder geeft alleen de financiële activa en financiële verplichtingen weer die zijn gesaldeerd in de geconsolideerde balans in overeenstemming met de salderingscriteria van IAS 32. Doordat in deze tabel niet alle in de balans vermelde financiële activa en verplichtingen zijn verwerkt, is geen aansluiting mogelijk met de nettobedragen zoals gepresenteerd in de balans.

Per 31 december 2018	Brutobedragen van opgenomen financiële activa	Brutobedragen van opgenomen financiële activa/verplichtingen die gesaldeerd zijn in de balans	Nettobedragen van financiële activa gepresenteerd in de balans
Activa			
Afgeleide financiële instrumenten	1.489	1.237	252
Overige vorderingen	771	597	174
	2.260	1.834	426
Verplichtingen			
Afgeleide financiële instrumenten	1.443	1.237	206
Overige schulden	1.091	597	494
	2.534	1.834	700
Per 31 december 2017			
Activa			
Afgeleide financiële instrumenten	1.046	801	245
Overige vorderingen	840	657	183
	1.886	1.458	428
Verplichtingen			
Afgeleide financiële instrumenten	1.012	801	211
Overige schulden	1.097	657	440
	2.109	1.458	651

32. Kapitaalmanagement

Het primaire doel van het kapitaalbeheer van de Groep is de instandhouding van een goede kredietwaardigheid en een gezonde solvabiliteit als ondersteuning van de activiteiten en het minimaliseren van de kostenvoet voor vreemd vermogen. De Groep beschouwt zowel kapitaal als ook netto schuld als relevante onderdelen van haar financiering en derhalve van haar kapitaalbeheer. De Groep kan haar kapitaalstructuur beïnvloeden door de wijziging van de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen. De netto-rentedragende schulden (exclusief die van beëindigde bedrijfsactiviteiten) zijn gedefinieerd als de lang- en kortlopende rentedragende schulden verminderd met de liquide middelen.

De Groep bewaakt haar kapitaal met behulp van het 'Financieel Sturingskader'. Hierin wordt de ratio voor het groepsvermogen/ totaal vermogen periodiek gemonitord door de Raad van Bestuur. Ultimo 2018 bedraagt deze ratio 51,2% (per 31 december 2017: 50,7%).

Toelichting op het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het geconsolideerd kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt het resultaat na belastingen aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening en balansmutaties die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in boekjaar 2018.

In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt naar kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom omvat onder andere de uitgaven voor rente en belastingen en de ontvangsten van rente en dividenden. Ontwikkelingskosten, investeringen en desinvesteringen in vaste activa (inclusief financiële belangen) worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De betaling van dividend wordt gezien als een uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten.

33. Mutatie werkkapitaal

Het werkkapitaal omvat de voorraden en kortlopende vorderingen verminderd met de niet-rentedragende kortlopende schulden.

De mutatie van het werkkapitaal zoals opgenomen in de operationele kasstroom is als volgt:

x € 1 mln.	2018	2017
Mutatie immateriële vlottende activa	-111	-11
Mutatie voorraden	-10	7
Mutatie handelsdebiteuren	26	27
Mutatie overige vorderingen	3	236
Mutatie niet-rentedragende schulden	212	29
Totaal	120	288

Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen

Hieronder zijn de belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen weergegeven. Voor een nadere toelichting over de activiteiten en samenstelling van de groep wordt verwezen naar '1.1 Algemene informatie'.

Dochterondernemingen

Naam	Plaats	Belang
AgroPower B.V.*	Delft	100%
BioEnergieCentrale Delfzijl B.V.	Rotterdam	100%
CEN B.V.*	Hilversum	100%
Eneco B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco België B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Belgium N.V.	Mechelen (B)	100%
Eneco Bio Golden Raand C.V.	Rotterdam	100%
Eneco Consumenten B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Consumenten Nederland B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco eMobility B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Energy Trade B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Gasspeicher B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven Groep B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Installatiebedrijven TI B.V. *	Rotterdam	100%
Eneco Leiding over Noord B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Mistral B.V.* (voorheen: Windkracht Nederland B.V.)	Rotterdam	100%
Eneco Services B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Smart Energy B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Solar Belgium N.V.	Gent (B)	100%
Eneco Solar, Bio & Hydro B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco UK Limited	Leeds (VK)	100%
Eneco Verda B.V.* (voorheen: Distri Wind B.V.)	Rotterdam	100%
Eneco Warmte & Koude B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmte & Koude Leveringsbedrijf B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmtenetten B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Warmteproductie Utrecht B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Wind B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Wind Belgium SA	Wavre (B)	100%
Eneco Windpark Delfzijl Noord v.o.f.	Rotterdam	100%
Eneco Windmolens Offshore B.V.	Rotterdam	100%
Eneco Zakelijk B.V.*	Rotterdam	100%
Eneco Zakelijk Nederland B.V.	Rotterdam	100%
LichtBlick Holding AG	Hamburg (D)	100%
LichtBlick SE	Hamburg (D)	100%
Oxxio Nederland B.V.*	Rotterdam	100%
Quby B.V.	Amsterdam	100%
Sprint B.V.*	Rotterdam	100%
Windpark de Beemden B.V.	Rotterdam	100%

* Voor deze dochterondernemingen is door N.V. Eneco Beheer een 403-verklaring afgegeven.

Joint operations

Naam	Plaats	Belang
Blauwwind Management II B.V.	Rotterdam	10%
Enecogen v.o.f.	Rotterdam	50%
Q10 Offshore Wind B.V.	Rotterdam	50%
Seamade N.V.	Oostende (B)	12,5%
Zonnepark Ameland B.V.	Ameland	33,3%

Joint ventures

Naam	Plaats	Belang
EnspireME GmbH	Kiel (D)	50%
Jedlix B.V.	Rotterdam	75%
Norther SA	Gembloers (B)	25%
PVNED Holding B.V.	Middelburg	50%

Geassocieerde deelnemingen

Naam	Plaats	Belang
Groene Energie Administratie B.V.	Rotterdam	30%
Next Kraftwerke GmbH	Keulen (D)	34%
Thermondo GmbH	Berlijn (D)	8,2%
Luminext B.V.	Amsterdam	33,3%

Een volledig overzicht van de maatschappijen, zoals bedoeld in artikel 379 Boek 2 BW Titel 9, is ten kantore van het Handelsregister te Rotterdam gedeponeerd.

Vennootschappelijke jaarrekening

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening

x € 1 mln.	2018	2017
Resultaat dochterondernemingen	147	142
Overige resultaten na belastingen	-11	-15
Resultaat na belastingen	136	127

Vennootschappelijke balans

Voor winstbestemming

x € 1 mln.	Toelichting	Per 31 december 2018	Per 31 december 2017
Vaste activa			
Materiële vaste activa		1	-
Financiële vaste activa	3	3.537	3.017
Totaal vaste activa		3.538	3.017
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop		-	200
Vorderingen op groepsmaatschappijen		189	63
Overige vorderingen		4	-
Liquide middelen		174	94
Totaal vlottende activa		367	357
TOTAAL ACTIVA		3.905	3.374
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal		122	122
Reserve translatieverschillen		-7	-6
Reserve kasstroomafdekkingen		-3	10
Reserve niet-uitgekeerde winsten deelnemingen		34	33
Reserve kosten onderzoek en ontwikkeling		5	5
Ingehouden resultaten		2.649	2.575
Onverdeeld resultaat boekjaar		136	127
Totaal eigen vermogen	4	2.936	2.866
Langlopende verplichtingen			
Rentedragende schulden	5	193	144
Overige schulden		2	2
Totaal langlopende verplichtingen		195	146
Kortlopende verplichtingen			
Rentedragende schulden	5	35	84
Schulden aan groepsmaatschappijen		556	109
Schulden inzake belasting en premies sociale verzekeringen		176	162
Te betalen pensioenpremies ¹		2	2
Overige schulden		5	5
Totaal kortlopende verplichtingen		774	362
TOTAAL PASSIVA		3.905	3.374

¹ De 'Te betalen pensioenpremies' waren in 2017 onderdeel van de 'Overige schulden'. Omwille van de vergelijkbaarheid zijn de bedragen ultimo 2017 van de 'Overige schulden' aangepast.

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Alle bedragen zijn in miljoenen euro tenzij anders vermeld.

1. Waarderingsgrondslagen

De vennootschappelijke jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, waarbij dezelfde waarderingsgrondslagen zijn toegepast als in de geconsolideerde jaarrekening, zoals toegestaan in artikel 362 lid 8, Titel 9 Boek 2 BW. Dochterondernemingen vormen een uitzondering op het voorstaande en worden gewaardeerd op netto-vermogenswaarde, die is bepaald op basis van de IFRS-grondslagen die worden gehanteerd in de geconsolideerde jaarrekening. De beschrijving van de activiteiten en de structuur van de onderneming, zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening is eveneens van toepassing op de vennootschappelijke jaarrekening.

2. Bezoldiging bestuurders

Voor de bezoldiging van bestuurders in overeenstemming met art. 383 BW2, Titel 9, wordt verwezen naar toelichting 6 'Bezoldiging bestuurders' van de geconsolideerde jaarrekening.

3. Financiële vaste activa

	Dochter ondernemingen	Vorderingen op dochter ondernemingen	Overige vorderingen	Afgeleide financiële instrumenten	Uitgestelde belasting vorderingen	Totaal
Per 1 januari 2017	2.490	70	-	8	1	2.569
Resultaat dochterondernemingen	142	-	-	-	-	142
Herwaarderingen van FVA	-1	-	-1	-	-	-2
Mutatie leningen aan dochterondernemingen	-	339	200	-	-	539
Mutatie kasstroomafdekkingen	-20	-	-	-	-	-20
Mutatie uitgestelde belastingvorderingen	-	-	-	-	1	1
Saldering latente belastingen	-	-	-	-	-1	-1
Reclassificatie	-	-3	-198	-	-	-201
Aankoop afgeleide financiële instrumenten	-	-	-	2	-	2
Translatieverschillen	-3	-9	-	-	-	-12
Per 31 december 2017	2.608	397	1	10	1	3.017
Aanpassingen openingsbalans per 1 januari 2018	13	-	-	-	-	13
Aangepaste openingsbalans per 1 januari 2018	2.621	397	1	10	1	3.030
Resultaat dochterondernemingen	147	-	-	-	-	147
Ontvangen dividend	-1.000	-	-	-	-	-1.000
Herwaarderingen van FVA	-	-	-	-	-	-
Mutatie leningen aan dochterondernemingen	-	1.379	-	-	-	1.379
Mutatie kasstroomafdekkingen	-13	-	-	-	-	-13
Mutatie reële waarde financiële instrumenten in eigen vermogen	-	-	-	-2	-	-2
Mutatie uitgestelde belastingvorderingen	-	-	-	-	1	1
Saldering latente belastingen	-	-	-	-	-2	-2
Translatieverschillen	-1	-2	-	-	-	-3
Per 31 december 2018	1.754	1.774	1	8	-	3.537

4. Eigen vermogen

Voor een toelichting op het verloop van het eigen vermogen wordt verwezen naar het geconsolideerde mutatieoverzicht groepsvermogen dat is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. Een toelichting op de afzonderlijke vermogenscomponenten wordt gegeven in toelichting 23 'Groepsvermogen' van de geconsolideerde jaarrekening.

Op grond van Titel 9 Boek 2 BW worden wettelijke reserves onderkend. De wettelijke reserves van N.V. Eneco Beheer zijn te onderscheiden in een reserve translatieverschillen, reserve kasstroomafdekkingen, reserve niet-uitgekeerde winsten deelnemingen en een reserve kosten onderzoek & ontwikkeling.

Uitkeerbare resultaten

Er is in 2018 € 63,5 mln. dividend uitgekeerd door N.V. Eneco Beheer.

Per 31 december 2018 bedraagt het niet-uitkeerbare vermogen dat toe te rekenen is aan de aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer € 47 mln. (per 31 december 2017: € 51 mln.), waarbij voor de reserve kasstroomafdekkingen de individuele methode is toegepast.

5. Rentedragende schulden

De langlopende schulden betreffen voornamelijk de groenleningen en een GBP lening, zoals vermeld in toelichting 26. 'Rentedragende schulden' van de geconsolideerde jaarrekening.

6. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Aansprakelijkheidsstelling

N.V. Eneco Beheer heeft voor haar dochterondernemingen die in het Overzicht van belangrijkste dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en geassocieerde deelnemingen zijn gemarkeerd met * een hoofdelijke aansprakelijkheidsverklaring afgegeven zoals bedoeld in artikel 403, lid 1, sub f, Titel 9 Boek 2 BW.

Fiscale eenheid

N.V. Eneco Beheer vormt met vrijwel al haar Nederlandse dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Daarnaast maakt N.V. Eneco Beheer onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting voor een groot deel van de Groep. Voor beide fiscale eenheden geldt dat alle vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de belastingschulden, waarvoor die fiscale eenheid geldt.

Cashpool

Uit hoofde van de deelname in de cashpools van de Groep is N.V. Eneco Beheer hoofdelijk aansprakelijk, evenals de andere deelnemers in de cashpool, voor de tekorten in de cashpool als geheel.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Garanties

Voor de door N.V. Eneco Beheer verstrekte concerngaranties wordt verwezen naar toelichting 29. 'Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen' van de geconsolideerde jaarrekening.

7. Accountantskosten

De gegevens met betrekking tot accountantshonoraria, zoals bedoeld in art. 1 lid 1 'Wet toezicht accountantsorganisaties' (Wta), zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Eneco Groep N.V.

8. Voorstel winstbestemming 2018

Aan de Algemene Vergadering wordt voorgesteld te besluiten tot een dividendbetaling aan de aandeelhouder van € 68 mln. van het aan de aandeelhouder toe te rekenen geconsolideerde resultaat na belastingen. Dit betekent over 2018 een uitkering van € 254,25 per aandeel. Het dividend zal worden uitgekeerd in april 2019. Verder wordt voorgesteld te besluiten om het resterende deel van het geconsolideerde resultaat na belastingen van € 68 mln. toe te voegen aan de Ingehouden resultaten.

Rotterdam, 21 februari 2019

N.V. Eneco Beheer

Raad van Bestuur

Mr. L.M. (Ruud) Sondag, voorzitter

Ir. C.J. (Kees-Jan) Rameau

Drs. G.A.J. (Guido) Dubbeld

F.C.W. (Frans) van de Noort

Overige gegevens

Statutaire winstbestemming

Statutaire winstbestemming

Volgens de statuten van de vennootschap staat de behaalde winst ter beschikking van de algemene vergadering van aandeelhouders. Winstuitkeringen kunnen alleen plaatsvinden indien uit de jaarrekening blijkt dat deze geoorloofd zijn. Daarnaast bepalen de statuten dat de algemene vergadering van aandeelhouders kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen. Voor wat betreft de omvang en in dit verband in acht te nemen formaliteiten zijn statutaire en wettelijke bepalingen van toepassing.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouder van N.V. Eneco Beheer

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van N.V. Eneco Beheer ("Eneco" of de "Vennootschap") te Rotterdam gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Eneco op 31 december 2018 en van het resultaat en de kasstromen over 2018 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie ("EU-IFRS") en met Titel 9 Boek 2 BW; en
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen vennoetschappelijke jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Eneco op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde balans per 31 december 2018;
- de volgende overzichten over 2018: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht groepsvermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht; en
- de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De vennoetschappelijke jaarrekening bestaat uit:

- de vennoetschappelijke balans per 31 december 2018;
- de vennoetschappelijke winst-en-verliesrekening over 2018;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Eneco zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties ("Wta"), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten ("ViO") en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants ("VGBA").

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 20 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op een weging van factoren waarvan de belangrijkste zijn:

- 2% van de brutomarge;
- 5% van het bedrijfsresultaat voor afschrijvingen en bijzondere waardemutaties;
- 0,8% van de opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten; en
- 10% van het resultaat voor belastingen.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de overeengekomen dat wij aan de Raad van Bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1 miljoen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Eneco staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (de "Groep"). De financiële informatie van de Groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Eneco

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen. Wij hebben:

- bij de groepsonderdelen Consumenten, Zakelijk, Energy Trade, Generation & Storage, Eneco België en LichtBlick een controle uitgevoerd op de financiële verantwoording; en
- bij andere groepsonderdelen een controle van bepaalde rekeningsaldo, transactiestromen of toelichtingen uitgevoerd.

Wij hebben voor Eneco België gebruik gemaakt van andere accountants binnen het Deloitte-netwerk. Voor LichtBlick hebben wij gebruik gemaakt van accountants buiten het Deloitte-netwerk

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de Groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Bijzondere waardevermindering van (im)materiële vaste activa

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
<p>De (im)materiële vaste activa vormen een significant deel van de balans van Eneco. Omstandigheden op de energiemarkten en ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen ertoe leiden dat (im)materiële vaste activa duurzaam in waarde zijn verminderd. Zowel</p> <p>1) het onderzoek naar indicaties die wijzen op een mogelijke bijzondere waardevermindering van de KGE's; als 2) de test op een bijzondere waardevermindering, die Eneco op basis van EU-IFRS, in ieder geval verplicht is uit te voeren voor groepen van KGE's waaraan goodwill is toegewezen, zijn significant voor onze controle gezien de onzekere ontwikkelingen in de elektriciteits- en gasprijzen en omdat het inschattingproces in enige mate complex en subjectief is en gebaseerd is op veronderstellingen, waaronder de WACC.</p> <p>De (im)materiële vaste activa bestaan voor een groot deel uit duurzame productiemiddelen, geactiveerde klantenbestanden, merknamen en goodwill.</p>	<p>Wij hebben de segment- en KGE-indeling die Eneco hanteert bij de jaarlijks verplichte test of de goodwill duurzaam in waarde is verminderd ("Impairment Test") geëvalueerd. Ook toetsten wij het onderzoek van het management naar indicaties die wijzen op een mogelijke bijzondere waardevermindering van (groepen van) KGE's. Tot slot controleerden wij de Impairment Test voor elke groep van KGE's waaraan goodwill is toegerekend om vast te stellen of de goodwill duurzaam in waarde is verminderd.</p> <p>Voor onze werkzaamheden hebben wij gebruik gemaakt van onze waarderingdeskundigen. Wij toetsten de opzet en het bestaan van interne beheersingsmaatregelen gericht op de totstandkoming van de Impairment Test.</p> <p>Verder verifieerden wij de betrouwbaarheid van de informatie waarop de verwachtingen van toekomstige kasstromen zijn gebaseerd alsook de redelijkheid, relevantie en consistentie van de gehanteerde veronderstellingen. Daarbij besteedden wij bijzondere aandacht aan de gehanteerde WACC's en de prognose van de kasstromen in het bedrijfswaardemodel. Wij hebben ook aandacht besteed aan de toelichtingen over de veronderstellingen en de uitkomst van de Impairment Test zoals zijn opgenomen in toelichting 13 'Immateriële vaste activa' van de jaarrekening. Daar wordt onder andere vermeld dat de realiseerbare waarde per groep van KGE's (bedrijfswaarde) hoger is dan de boekwaarde.</p>

Schattingonzekerheid bij het bepalen van de energiebalans

Beschrijving van het kernpunt

Middels de energiebalans elektriciteit en gas (de “Energiebalans”) worden in- en verkoop met elkaar in overeenstemming gebracht. Bij het opstellen van de Energiebalans spelen de volgende processen een belangrijke rol: allocatie, reconciliatie, brutomargemodellering, aansluitregistratie en schatting van het netverlies. De Energiebalans vormt de basis voor de (volledigheid van de) opbrengst energielevering en de daarmee samenhangende balansposten. De inschatting van de omzet binnen de Energiebalans was een kernpunt in onze controle omdat het inschattingsproces in enige mate complex en subjectief is en gebaseerd is op veronderstellingen, waaronder het verbruik door afnemers van elektriciteit en gas. In het kader van de eerste toepassing van de verslaggevingsstandaard IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers per 1 januari 2018 (“IFRS 15”), concludeerde Eneco dat op het moment van levering van de energie aan klanten de opbrengsten en de hiermee gepaard gaande inkoopkosten verantwoord dienen te worden in de winst- en verliesrekening. Wij verwijzen hierbij ook naar toelichting 2.2 ‘Opbrengsten’ en toelichting 3 ‘Opbrengst energielevering en energie-gerelateerde activiteiten’ op de geconsolideerde winst en verliesrekening waarin de schatting van de opbrengsten nader uiteengezet is.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd

Wij hebben de opzet en het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen van Eneco met betrekking tot het proces voor het opstellen van de Energiebalans getoetst. Daarnaast stelden wij vast dat de informatie waarop de omzetschatting is gebaseerd betrouwbaar is en dat de gehanteerde veronderstellingen in het model van de Energiebalans redelijk, relevant en consistent zijn toegepast. Wij verifieerden de rekenkundige juistheid van het model van de Energiebalans. Daarbij besteedden wij bijzondere aandacht aan het gehanteerde standaardjaarverbruik en de schatting van de invloed van de weersomstandigheden op het verbruik. Wij verrichtten ook controlewerkzaamheden met betrekking tot nacalculatieresultaten voor oude leveringsjaren en de per jaareinde nog te factureren omzet, waaronder afloopcontrole in 2019. Tot slot evalueerden wij de conclusies van Eneco in het kader van de eerste toepassing van IFRS 15.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Beschrijving van het kernpunt

Voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de bedrijfsactiviteiten en de totstandkoming van betrouwbare financiële verslaggeving is Eneco in belangrijke mate afhankelijk van (de onderlinge samenhang tussen) systemen, applicaties en interfaces (de “IT-infrastructuur”). De opzet, het bestaan en de werking van de IT-beheersmaatregelen waarmee de IT-infrastructuur wordt beheerd zijn kritisch voor de voortdurende betrouwbaarheid en continuïteit van de processen van Eneco en daarmee voor de totstandkoming van de jaarrekening. De IT-infrastructuur die de klantprocessen ondersteunt verwerkt bijvoorbeeld grote volumes aan transacties. Aantasting van de integriteit van (klant)data of uitval kunnen ertoe leiden dat de facturatie en de omzetschatting niet juist, volledig en tijdig plaatsvindt en dat herstel daarvan complex en ingrijpend is. De IT-infrastructuur die de handelsactiviteiten van Eneco ondersteunt is vanwege het grote volume, het belang voor de financiële resultaten en de complexiteit ook kritisch. Om deze redenen waren belangrijke aandachtsgebieden bij onze werkzaamheden onder andere change management en informatiebeveiliging.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd

Wij hebben de betrouwbaarheid en continuïteit van de IT-infrastructuur getoetst, uitsluitend voor zover noodzakelijk binnen de reikwijdte van onze controle van de jaarrekening. Daarbij hebben wij gespecialiseerde IT-auditors opgenomen in ons controleteam. Onze werkzaamheden bestonden uit de evaluatie van, voor de controle van de jaarrekening relevante, ontwikkelingen in de IT-infrastructuur en daaropvolgend het testen van de opzet, het bestaan en eventueel de werking van IT-beheersingsmaatregelen. In onze management letter aan de Raad van Bestuur hebben wij tekortkomingen die wij constateerden gerapporteerd en aanbevelingen gedaan, gericht op verdere verbeteringen. Met aanvullende, systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden stelden wij vast dat de geconstateerde tekortkomingen geen materiële afwijkingen in de jaarrekening tot gevolg hadden. Verwezen wordt ook naar de alinea ‘Operationele risico’s’ op pagina 55 en pagina 56 van het bestuursverslag.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het Bestuursverslag inclusief bijlagen (het “Bestuursverslag”); en
- de Overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat; en
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Bestuursverslag en de Overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

VERKLARING BETREFFENDE OVERIGE DOOR WET- OF REGELGEVING GESTELDE VEREISTEN

Benoeming

Wij zijn door de Algemene Vergadering benoemd als accountant van Eneco vanaf de controle van het boekjaar 2016 en zijn sindsdien de externe accountant.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur voor de jaarrekening

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Raad van Bestuur afwegen of de Vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de Raad van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Raad van Bestuur het voornemen heeft om de Vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De Raad van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de Raad van Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaet zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een Vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de Raad van Bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 21 februari 2019

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend,

drs. J.A. de Bruin RA

Bijlagen

Personeels- gegevens

Onze medewerkers

Eneco Groep streeft naar een evenwichtige samenstelling van het personeelsbestand. Dit vraagt niet alleen om een goede verdeling van bijvoorbeeld mannen en vrouwen waarover we hieronder rapporteren. In de organisatie is plaats voor mensen met een andere met een andere achtergrond of persoonlijkheid en voor mensen met een arbeidsbeperking. Zie ook Betrokken medewerkers (pagina 45). Voor het aantal medewerkers in het buitenland verwijzen we naar de jaarrekening, toelichting 5 (pagina 99).

	2018	2017
Aantal eigen medewerkers		
Totale personeelsbestand in fte gemiddeld	2.990	3.049
Totale personeelsbestand in fte ultimo	2.873	3.043
Man-vrouw verhouding		
percentage mannen en vrouwen op het totaal aantal medewerkers in fte ultimo		
Mannen	64	63
Vrouwen	36	37
Leeftijdsopbouw		
percentage per leeftijdscategorie op het totaal aantal fte ultimo		
15-24 jaar	2	2
25-34 jaar	29	31
35-44 jaar	33	32
45-54 jaar	21	21
55+ jaar	15	14
Diversiteit		
in procenten ultimo		
Vrouwen in leidinggevende posities	27	27
Arbeidsovereenkomst¹		
in procenten ultimo		
Contract onbepaalde tijd	91	89
Medewerkers met een cao-contract	80	81
Medewerkers met een fulltime-contract	79	80
Ziekteverzuim		
in procenten		
Ziekteverzuim	5.4	5.3

Eneco registreert de personeelsgegevens voor het grootste gedeelte in SAP. Voor een aantal bedrijfsonderdelen zowel in binnen- als buitenland werken we met andere managementsystemen.

¹ Door recente acquisities zijn we niet in staat de contracttypes uit te splitsen naar gender. We zijn voornemens dit over het boekjaar 2019 wel te doen. Uitsplitsing naar regio past niet in onze organisatiestructuur. We zullen dit in de toekomst naar land uitsplitsen.

Veiligheidscijfers

Occupational Health and Safety

For all Employees	Eneco Groep ¹	Support Functions	Smart Energy	Generation & Storage	Heat & Cold	Energy Trade	EIB / Field Services	Consumers	Business	Belgium
Types of injury										
Ongeval met EHBO behandeling	0	0	-	0	-	-	0	-	-	-
Ongeval zonder verzuim met medische behandeling	0	0	-	0	0	-	0	-	-	0
Ongeval met verzuim (verzuim > 1 dag)	0	0	-	-	-	-	0	-	-	-
Injury rate (IR)²	0,5	7	-	2	2,6	-	5,9	-	-	2,2
Occupational disease rate (ODR)³	1,97									
Lost day rate (LDR)⁴	53	-	-	47	-	-	59	-	-	-
Absentee rate (AR)	5,4%									
Work-related fatalities	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

For all workers (excl. employees)	Eneco Group	Support Functions	Smart Energy	Generation & Storage	Heat & Cold	Energy Trade	EIB / Field Services	Consumers	Business	Belgium
Types of injury										
Ongeval met EHBO behandeling	0	0	-	0	0	-	0	0	-	-
Ongeval zonder verzuim met medische behandeling	0	-	-	0	-	-	-	-	-	-
Ongeval met verzuim (verzuim > 1 dag)	0	-	-	0	0	-	-	-	-	-
Ongeval met vervangend werk (RWC)	0	-	-	-	0	-	-	-	-	-
Injury rate (IR)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Work-related fatalities	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1 LichtBlick is als gevolg van de overname in december niet meegenomen in de veiligheidscijfers over 2018.

2 Kleine incidenten (EHBO-gevallen) zijn niet opgenomen in de RIF.

3 Betreft alleen Nederland.

4 Bij het berekenen van 'lost days', worden geplande werkdagen aangehouden en wordt de dag na een incident begonnen met tellen van het aantal dagen.

Verslagleggingsbeleid

In dit geïntegreerde jaarverslag over het boekjaar 2018 legt Eneco Groep verantwoording af over de realisatie van de strategie, het gevoerde beleid en de financiële en niet-financiële prestaties die daarmee samenhangen.

Integrated reporting

Het jaarverslag van Eneco Groep is opgesteld als integraal verslag over financiële en niet-financiële prestaties. Met het framework van de International Integrated Reporting Council (IIRC) zijn we in staat om de samenhang tussen de kernelementen van ons beleid in ons verslag toe te lichten. Dit komt onder meer tot uitdrukking in het waardecreatiemodel (pagina 19). De inhoudselementen die het IR-framework voorschrijft zijn aanwezig in dit verslag (profiel van de organisatie, governance, businessmodel, risico's en kansen, strategie, performance en outlook). Het IR-framework is op principes gebaseerd die een grote overlap hebben met de richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving van het Global Reporting Initiative, de GRI Standards. We koppelen de verhalende kwaliteit van IIRC aan de kwantitatieve methodiek van de GRI Standards.

Rapporteren volgens GRI

Voor de verantwoording van niet-financiële informatie in dit verslag passen we de principes van de Global Reporting Initiative Standards (GRI) toe. Twee van de belangrijkste principes werken we hierna uit: stakeholderbetrokkenheid en materialiteit. We verwijzen graag naar de paragraaf Strategie en in het bijzonder Markttrends op pagina 20 om onze prestaties te duiden in het bredere perspectief van duurzame ontwikkeling. Hiermee voldoen we aan het GRI-principe

Sustainability Context. Deze drie principes samen maken dat we ook voldoen aan het principe Volledigheid.

We kiezen bewust voor de Core-variant. Deze variant past bij onze wens en die van belanghebbenden om bondig verslag te doen over onze financiële en niet-financiële prestaties. De Core-variant betekent dat we per relevant aspect (onderwerp) dat is voortgekomen uit de materialiteitsanalyse, rapporteren over minimaal één GRI Standard en indicator die het beste past bij ons sturingskader (zie pagina 7, 9, 11, 13 en 15). Het sturingskader met de set strategische KPI's is leidend bij de onderwerpkeuze. Daarnaast komen onderwerpen aan de orde die stakeholders hebben aangeduid als belangrijk (zie verder bij Materialiteit). Waar we concluderen dat GRI Standards geen goede aansluiting bieden, hebben we de definities van de betreffende strategische KPI gehanteerd.

Stakeholderbetrokkenheid

Tot onze kring van directe stakeholders rekenen we personen en/of groepen van personen, organisaties en/of bedrijven die een direct of indirect belang hebben bij Eneco en omgekeerd. Deze belanghebbenden zijn op de een of andere wijze nodig voor het realiseren van onze doelstellingen: vanuit het perspectief van de sector, voor Eneco Groep, als afdeling of als project. Om tot een helder afgebakende selectie van stakeholders te komen, hebben we een analyse gemaakt op basis van een model (Mendelow). Daarmee hebben we een rangorde kunnen aanbrengen op basis van invloed en belang van de stakeholder op het functioneren van Eneco Groep. Zo wordt het begrip 'materialiteit' in de context van stakeholders beter hanteerbaar. Tot de groep belanghebbenden waarvan de mening over Eneco en de materiële thema's moet worden meegenomen behoren:

Klanten (zowel consumenten, mkb, als groot-zakelijk): noodzakelijk voor voortbestaan van Eneco Groep.

Medewerkers: in alle landen, noodzakelijk voor de implementatie van het businessplan en andere activiteiten.

Aandeelhouders: de eigenaren van het bedrijf. In feite de gemeenteraden van de 53 aandeelhoudende gemeenten. In de praktijk vertegenwoordigd door de wethouders met deelnemingen in hun portefeuille, die op hun beurt organisatorisch zijn vertegenwoordigd door de Aandeelhouderscommissie.

Non-gouvernementele organisaties: De One Planet-strategie is een belangrijk onderdeel in de business-strategie, waarbij duurzaamheid een belangrijke driver is. Ngo's zoals WWF, Greenpeace, Natuur & Milieu en Urgenda zijn de belangrijkste externe beoordelaars van Eneco Groep op het vlak van One Planet, met invloed op politiek en media.

Regelgevers: Het regelgevend kader is van cruciaal belang voor Eneco, zowel qua speelveld en inkomsten (subsidie, tarieven warmte) als vergunningverleners voor de bouw van assets op land en zee. Daarom is de mening van beleidsmakers van de overheid ook van materieel belang.

In verband met het privatiseringsproces hebben we ook **banken, financiers en credit rating agencies** toegevoegd, uit de categorie belanghebbenden die zeer goed geïnformeerd dienen te worden.

Materialiteit

Dit jaar heeft Eneco de materialiteitsanalyse opnieuw uitgevoerd. Uitgangspunt was om te bepalen of de onderwerpen die wij zelf van belang vinden om over te rapporteren in ons jaarverslag overeenkomen met wat onze stakeholders daarover denken. Op basis van deskresearch is een lijst van onderwerpen bepaald waarbij rekening is gehouden met de in de sector gebruikelijke onderwerpen, media-analyse, strategisch plan, klantonderzoek, medewerkersonderzoek en jaarverslag 2017. Deze set is voorgelegd aan een groep managers die samen een goede dwarsdoorsnede vormen van onze onderneming. Zij beoordeelden zowel de maatschappelijke waarde van een onderwerp als de waarde voor de onderneming. De daaruit voortgekomen selectie is beoordeeld namens externe belanghebbenden. Die heeft een realistisch beeld opgeleverd van de belangen die stakeholders hechten aan bepaalde thema's en het belang voor Eneco en de maatschappelijke impact van de onderwerpen. De top 10 van onderwerpen is door de Raad van Bestuur (RvB) vastgesteld als meest materieel. Ten opzichte van 2017 is het aantal materiële onderwerpen uitgebreid. We kenden vorig boekjaar vijf hoofdonderwerpen: leven binnen de grenzen van de aarde, een financieel gezond rendement, klanten doen mee in de energietransitie, relevant voor de klant en betrokken medewerkers. De uitslag van het onderzoek uit 2018 is een verbijzondering en uitbreiding hiervan. (zie ook Belanghebbenden en materialiteitsmatrix, pagina 25).

In ons rapportagebeleid hebben we vastgelegd dat we de materialiteitsanalyse structureel onderdeel maken van ons beleid. Dat wil zeggen dat het onderwerp materialiteit regelmatig op de agenda staat van klantpanels, overleg met zakelijke klanten, overleg met aandeelhouders, de OR en in reguliere gesprekken met credit rating agencies en ngo's. Zie voor verdere details over wat stakeholders belangrijk vinden en hoe wij met hen communiceren de bijlage Stakeholders en materialiteit.

In het hoofdstuk Voortgang en duurzaamheid gaan we uitgebreid in op de concrete doelen die we – via doelstellingen voor de genoemde KPI's – ten aanzien van de relevante onderwerpen hebben gesteld. Ook komt daar aan de orde wat we gedaan hebben en van plan zijn te doen om onze doelen te realiseren. Daarnaast hebben we in de GRI-Content-index (pagina 180) een overzicht opgenomen van de GRI-indicatoren die zijn gekoppeld aan de meest materiële thema's.

Rapportageproces

We hebben de werkwijze waarop de inhoud van het jaarverslag in het verleden is bepaald geëvalueerd en daarbij vastgesteld dat dit voldoende gestructureerd en efficiënt heeft plaatsgevonden. Verbeteringsmogelijkheden zijn ter harte genomen bij de voorbereiding van het jaarverslag 2018. Uitgangspunt bij deze voorbereiding was de strategie inclusief strategische thema's en KPI's zoals die door de RvB zijn vastgesteld. De inhoud van het jaarverslag komt tot stand op basis van de hiervoor beschreven materialiteitsanalyse. Voor het rapportageproces hebben wij afspraken gemaakt. Voor iedere strategische KPI die is gekoppeld aan een strategisch thema zijn onder meer de verantwoordelijkheid, definitie, scope, berekening, benodigde bronnen en systemen, kwaliteitsborging en het proces vastgelegd. De ontwikkeling per strategische KPI wordt periodiek gerapporteerd en besproken met de directies van de betrokken Eneco-entiteiten. De afdeling Internal Audit borgt de juistheid en volledigheid. Waar nodig wordt bijgestuurd.

Informatieverzameling en accountability

We kennen een procesbeschrijving voor het tot stand komen van het jaarverslag. De hoofdlijn is als volgt:

De RvB is eindverantwoordelijk voor het geïntegreerde jaarverslag. De RvB heeft de totstandkoming ervan gedelegeerd aan een procesmanager die een multidisciplinair team aanstuurt. De inhoudelijke verantwoordelijkheid is verdeeld tussen de afdelingen Strategie, Communicatie en Finance & Risk. De financiële en niet-financiële strategische KPI's zijn integraal onderdeel van de planning-en-controlcyclus. In de reguliere businessreviews worden de resultaten besproken. Aan de hand van een accountability-index wordt per onderdeel een verantwoordelijke aangewezen. De RvB beoordeelt de eindversie voordat deze naar de Raad van Commissarissen (RvC) gaat.

SDG's

We rapporteren over de voor ons relevante Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties, die zijn opgesteld om de wereld tot 'een betere plek' te maken in 2030. Eneco Groep draagt op kleine schaal bij aan het realiseren van deze doelen. Op pagina 38 en verder geven we inzicht in de gekozen SDG's, de targets en de aansluiting op ons sturingskader.

Assurance niet-financiële informatie

Om de betrouwbaarheid van onze rapportage te toetsen hebben wij Deloitte Accountants gevraagd om naast de jaarrekening ook de strategische KPI's en de toepassing van de Core-variant van de GRI-Standards te beoordelen (beperkte mate van zekerheid). Het assurance-rapport is te vinden op pagina 67.

Stakeholders en materialiteit

Stakeholdergroep	Contactmomenten	Onderwerpen die stakeholders belangrijk vinden ¹	Ons antwoord	Pagina
		1-bijdragen aan energietransitie	strategie, groei in hernieuwbare energie, One planet	20, 27-31, 38
Klanten	doorlopende klantonderzoeken	2- rendement uit een financieel gezond bedrijf	jaarrekening	
	website	5-warmteoplossingen	groei in warmte	30
	accountmanagement	10-bijdragen aan energiebesparing	innovatieve diensten	34
	klantenservice	14-service levels op orde	digitalisering	32
	Aandeelhouderscommissie, regelmatig overleg	15-digitaal en self service	digitalisering	32
	nieuwsbrief (maandelijks)	18-concurrerende prijsstelling	groei in levering	31
	campagnes	22-privacy	integriteit	58
	social media 24/7	23-innovatieve diensten uitbreiden	innovatieve diensten	34
		24-klachtenmanagement	digitalisering	32
			3- verkoop organisatie	voorwoord en verslag RvC
Aandeelhouders	AvA (in principe 1x per jaar), reguliere contacten	4- investeren in hernieuwbare bronnen	groei in hernieuwbare energie	27-31
	seminars en trainingen	9- risico's en kansen internationale activiteiten	risicomanagement	50
	Jaarverslag, Halfjaarbericht	16-behoud klanten	groei in levering	31
	persberichten	25-voldoende duurzame energie	groei in hernieuwbare energie	27-31
	persberichten	executie strategie en risicomanagement	resultaten	27 e.v.
Medewerkers	COR, regelmatig bestuurlijk overleg	3-privatisering	voorwoord en verslag RvC	4, 62
	townhall meetings CEO	8-gezondheid en welzijn	veilig en vitaal werken	46
	Jaarverslag, Halfjaarbericht	19- veiligheid	veiligheid	46
	alignment onderzoek (niet in 2018 uitgevoerd)	20-samenstelling top bedrijf	governance	57
	interne media	21-beloningsbeleid gelijke beloning m/v, incl. topmanagement	remuneratie	60
	werkoverleggen			

¹ De vetgedrukte onderwerpen zijn de meest materiële thema's die we hebben gekoppeld aan de GRI Standards.

Stakeholdergroep	Contactmomenten	Onderwerpen die stakeholders belangrijk vinden ¹	Ons antwoord	Pagina
Natuur en milieuorganisaties	reguliere overleggen	1-bijdragen aan energietransitie	One planet, klimaat	38
	Jaarverslag	6-bijdragen een Parijse klimaatafspraken (emissies)	One planet, klimaat	38
	benchmarks	7- koploper zijn in duurzaamheid	benchmarks	44
	persberichten	25-herkomst energie	groei in hernieuwbare bronnen	27
biodiversiteit		One planet, biodiversiteit	40	
Financiële stakeholders	reguliere overleggen	4-investeringen in hernieuwbare bronnen buitenland	jaarrekening, groei in hernieuwbare bronnen	27
	jaarverslag, halfjaarbericht	12-compliance	integriteit	58
	jaarlijkse audits	13-anti-corruptie	integriteit	58
	benchmarks	16-bestendigheid businessmodel	jaarrekening, financieel resultaat	48
	persberichten	executie strategie en risicomangement	resultaten	27
Omwonenden/ corporaties	diverse contactmomenten	5-warmteoplossingen	warmtetransitie	30, 33
	persberichten	11-omgevingsmanagement	One planet	37
		19-veiligheid	veiligheid	46

Lidmaatschappen en codes

Wij zijn onder andere lid van Nederlandse Vereniging Duurzame Energie, Nederlandse Wind Energie Associatie, VNO-NCW, Groen Gas Nederland, Transitiecoalitie, Urgenda, UNETO/VNI, Energie Nederland, de Groene Zaak en Eurelectric.

Codes en richtlijnen die we onderschrijven

Gedragscode leveranciers (pagina 180)
Sustainable Development Goals (pagina 39-42)
Science Based targets Initiative (pagina 43)
CDP Climate Change (pagina 43)
Ecovadis (pagina 43)

Eneco Groep is actief in het buitenland, ook in ontwikkelingslanden. Wij leven de lokale wet- en regelgeving na. Soms biedt die regelgeving minder passende bescherming dan het internationale recht. Bijvoorbeeld over kinderarbeid, slavernij of andere elementaire arbeidsomstandigheden. Wij gaan dan uit van de internationale standaarden opgenomen in de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens.

GRI Content Index

General Disclosures

GRI 102, 2016

GRI Standard	Omschrijving	Vindplaats
102-1	<p>Name of the organization</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Name of the organization.</p>	Cover
102-2	<p>Activities, brands, products, and services</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. A description of the organization's activities.</p> <p>b. Primary brands, products, and services, including an explanation of any products or services that are banned in certain markets.</p>	<p>Profiel, P. 6</p> <p>Profiel, P. 6</p>
102-3	<p>Location of headquarters</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Location of the organization's headquarters.</p>	Jaarrekening
102-4	<p>Location of operations</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Number of countries where the organization operates, and the names of countries where it has significant operations and/or that are relevant to the topics covered in the report.</p>	Profiel, P. 6
102-5	<p>Ownership and legal form</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Nature of ownership and legal form.</p>	Governance, P. 57
102-6	<p>Markets served</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Markets served, including:</p> <p>i. geographic locations where products and services are offered;</p> <p>ii. sectors served;</p> <p>iii. types of customers and beneficiaries.</p>	<p>Profiel, P. 6</p> <p>Profiel, P. 6</p> <p>Profiel, P. 6</p>
102-7	<p>Scale of the organization</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Scale of the organization, including:</p> <p>i. total number of employees;</p> <p>ii. total number of operations;</p> <p>iii. net sales (for private sector organizations) or net revenues (for public sector organizations);</p> <p>iv. total capitalization (for private sector organizations) broken down in terms of debt and equity;</p> <p>v. quantity of products or services provided.</p>	<p>Bijlage: Personeelsgegevens, P. 162</p> <p>Bijlage: Verslagleggingsbeleid, P. 164</p> <p>Bijlage: Verslagleggingsbeleid, P. 164</p> <p>Jaarrekening</p> <p>Kengetallen, P. 7 en 9</p>

GRI Standard	Omschrijving	Vindplaats
102-8	Information on employees and other workers The reporting organization shall report the following information: a. Total number of employees by employment contract (permanent and temporary), by gender. b. Total number of employees by employment contract (permanent and temporary), by region. c. Total number of employees by employment type (full-time and part-time), by gender. d. Whether a significant portion of the organization's activities are performed by workers who are not employees. If applicable, a description of the nature and scale of work performed by workers who are not employees. e. Any significant variations in the numbers reported in Disclosures 102-8-a, 102-8-b, and 102-8-c (such as seasonal variations in the tourism or agricultural industries). f. An explanation of how the data have been compiled, including any assumptions made.	Bijlage: Personeelsgegevens, P. 162, voetnoot 1 Bijlage: Personeelsgegevens, P. 162, voetnoot 1 Bijlage: Personeelsgegevens, P. 162, voetnoot 1 Bijlage: Personeelsgegevens, P. 162 Niet van toepassing Bijlage: Personeelsgegevens, P. 162, voetnoot 2
102-9	Supply chain The reporting organization shall report the following information: a. A description of the organization's supply chain, including its main elements as they relate to the organization's activities, primary brands, products, and services.	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, P. 42
102-10	Significant changes to the organization and its supply chain The reporting organization shall report the following information: a. Significant changes to the organization's size, structure, ownership, or supply chain, including: i. Changes in the location of, or changes in, operations, including facility openings, closings, and expansions; ii. Changes in the share capital structure and other capital formation, maintenance, and alteration operations (for private sector organizations); iii. Changes in the location of suppliers, the structure of the supply chain, or relationships with suppliers, including selection and termination.	Supply Chain: Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, P. 42 Verkoop Albioma, Frankrijk; Aankoop resterend belang LichtBlick, P. 18 niet van toepassing Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, P. 42
102-11	Precautionary Principle or approach The reporting organization shall report the following information: a. Whether and how the organization applies the Precautionary Principle or approach.	One Planet, P. 38-42
102-12	External initiatives The reporting organization shall report the following information: a. A list of externally-developed economic, environmental and social charters, principles, or other initiatives to which the organization subscribes, or which it endorses.	Koploper in duurzaamheid, P. 43
102-13	Membership of associations The reporting organization shall report the following information: a. A list of the main memberships of industry or other associations, and national or international advocacy organizations.	Bijlage: Lidmaatschappen en codes P. 169
Strategy		
102-14	Statement from senior decision-maker The reporting organization shall report the following information: a. A statement from the most senior decision-maker of the organization (such as CEO, chair, or equivalent senior position) about the relevance of sustainability to the organization and its strategy for addressing sustainability.	Voorwoord CEO, P. 4
Ethics & Integrity		
102-16	Values, principles, standards, and norms of behavior The reporting organization shall report the following information: a. A description of the organization's values, principles, standards, and norms of behavior.	Integriteit en compliance, P. 58 https://www.enecogroep.nl/wie-we-zijn/eneco-groep/algemene-voorwaarden/

GRI Standard	Omschrijving	Vindplaats
Governance		
102-18	Governance structure The reporting organization shall report the following information: a. Governance structure of the organization, including committees of the highest governance body. b. Committees responsible for decision-making on economic, environmental, and social topics.	Governance, P. 57 Governance, P. 57
Stakeholder engagement		
102-40	List of stakeholder groups The reporting organization shall report the following information: a. A list of stakeholder groups engaged by the organization.	Bijlage: Verslagleggingsbeleid, P. 164
102-41	Collective bargaining agreements The reporting organization shall report the following information: a. Percentage of total employees covered by collective bargaining agreements.	
102-42	Identifying and selecting stakeholders The reporting organization shall report the following information: a. The basis for identifying and selecting stakeholders with whom to engage.	Bijlage Stakeholders en materialiteit P. 167 en Verslagleggingsbeleid P. 164
102-43	Approach to stakeholder engagement The reporting organization shall report the following information: a. The organization's approach to stakeholder engagement, including frequency of engagement by type and by stakeholder group, and an indication of whether any of the engagement was undertaken specifically as part of the report preparation process.	Bijlage: Verslagleggingsbeleid, P. 164 en Stakeholders en materialiteit, P. 167 Bijlage: Stakeholders en materialiteit P. 167
102-44	Key topics and concerns raised The reporting organization shall report the following information: a. Key topics and concerns that have been raised through stakeholder engagement, including: i. how the organization has responded to those key topics and concerns, including through its reporting; ii. the stakeholder groups that raised each of the key topics and concerns.	Bijlage: Stakeholders en materialiteit P. 167 Bijlage: Stakeholders en materialiteit P. 167 Bijlage: Stakeholders en materialiteit P. 167
Reporting practice		
102-45	Entities included in the consolidated financial statements The reporting organization shall report the following information: a. A list of all entities included in the organization's consolidated financial statements or equivalent documents. b. Whether any entity included in the organization's consolidated financial statements or equivalent documents is not covered by the report.	Deelnemingen in Jaarrekening Bijlage: Veiligheidscijfers, voetnoot 1 - P. 163; Voetnoot bij Klanttevredenheid P. 9; Voetnoot 2 bij Aantal klantcontracten, P. 9; Management Approach - Boundaries, P. 176
102-46	Defining report content and topic Boundaries The reporting organization shall report the following information: a. An explanation of the process for defining the report content and the topic Boundaries. b. An explanation of how the organization has implemented the Reporting Principles for defining report content.	Bijlage: Management Approach, P. 176 Bijlage: Verslagleggingsbeleid, P. 164
102-47	List of material topics The reporting organization shall report the following information: a. A list of the material topics identified in the process for defining report content.	Bijlage: Stakeholders en materialiteit P. 167
102-48	Restatements of information The reporting organization shall report the following information: a. The effect of any restatements of information given in previous reports, and the reasons for such restatements.	Management Approach, P. 176 - Definitie

GRI Standard	Omschrijving	Vindplaats
102-49	<p>Changes in reporting</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Significant changes from previous reporting periods in the list of material topics and topic boundaries</p>	Bijlage: Verslagleggings-beleid, P. 164
102-50	<p>Reporting period</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Reporting period for the information provided.</p>	Bijlage: Verslagleggings-beleid, P. 164
102-51	<p>Date of most recent report</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. If applicable, the date of the most recent previous report.</p>	16 februari 2018
102-52	<p>Reporting cycle</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Reporting cycle.</p>	kalenderjaar
102-53	<p>Contact point for questions regarding the report</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. The contact point for questions regarding the report or its contents.</p>	Colofon
102-54	<p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. The claim made by the organization, if it has prepared a report in accordance with the GRI Standards, either:</p> <p>i. 'This report has been prepared in accordance with the GRI Standards: Core option';</p> <p>ii. 'This report has been prepared in accordance with the GRI Standards: Comprehensive option'.</p>	GRI Standards Core yes
102-55	<p>GRI content index</p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. The GRI content index, which specifies each of the GRI Standards used and lists all disclosures included in the report.</p> <p>b. For each disclosure, the content index shall include:</p> <p>i. the number of the disclosure (for disclosures covered by the GRI Standards);</p> <p>ii. the page number(s) or URL(s) where the information can be found, either within the report or in other published materials;</p> <p>iii. if applicable, and where permitted, the reason(s) for omission when a required disclosure cannot be made.</p> <p>When reporting the GRI content index as specified in Disclosure 102-55, the reporting organization shall:</p> <p>6.3.1 include the words 'GRI Content Index' in the title;</p> <p>6.3.2 present the complete GRI content index in one location;</p> <p>6.3.3 include in the report a link or reference to the GRI content index, if it is not provided in the report itself;</p> <p>6.3.4 for each GRI Standard used, include the title and publication year (e.g., GRI 102: General Disclosures 2016);</p> <p>6.3.5 include any additional material topics reported on which are not covered by the GRI Standards, including page number(s) or URL(s) where the information can be found.</p>	P. 170
102-56	<p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. A description of the organization's policy and current practice with regard to seeking external assurance for the report.</p> <p>b. If the report has been externally assured:</p> <p>i. A reference to the external assurance report, statements, or opinions. If not included in the assurance report accompanying the sustainability report, a description of what has and what has not been assured and on what basis, including the assurance standards used, the level of assurance obtained, and any limitations of the assurance process;</p> <p>ii. The relationship between the organization and the assurance provider;</p> <p>iii. Whether and how the highest governance body or senior executives are involved in seeking external assurance for the organization's sustainability report.</p>	Bijlage: Verslagleggings-beleid, P. 164 Assurance rapport, P. 67 Assurance rapport, P. 67 Rvc-verslag, Auditcommissie, P. 65

Topic Disclosure	Materieel thema gekoppeld aan een GRI Standard	Verwijzing
201-1 editie 2016	<p>Rendement uit een financieel gezond bedrijf</p> <p><i>SKPI: ROCE</i></p> <p><i>Direct economic value generated and distributed</i></p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Direct economic value generated and distributed (EVG&D) on an accruals basis, including the basic components for the organization's global operations as listed below. If data are presented on a cash basis, report the justification for this decision in addition to reporting the following basic components: <ul style="list-style-type: none"> i. Direct economic value generated: revenues; ii. Economic value distributed: operating costs, employee wages and benefits, payments to providers of capital, payments to government by country, and community investments; iii. Economic value retained: 'direct economic value generated' less 'economic value distributed'. b. Where significant, report EVG&D separately at country, regional, or market levels, and the criteria used for defining significance. 	Jaarrekening Financieel resultaat P. 48
302-1 editie 2016	<p>Bijdragen aan energietransitie</p> <p><i>SKPI: renewable own capacity / power sourcing</i></p> <p><i>groei in warmteoplossingen</i></p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Total fuel consumption within the organization from non-renewable sources, in joules or multiples, and including fuel types used. b. Total fuel consumption within the organization from renewable sources, in joules or multiples, and including fuel types used. c. In joules, watt-hours or multiples, the total: <ul style="list-style-type: none"> i. electricity consumption ii. heating consumption iii. cooling consumption iv. steam consumption d. In joules, watt-hours or multiples, the total: <ul style="list-style-type: none"> i. electricity sold ii. heating sold iii. cooling sold iv. steam sold e. Total energy consumption within the organization, in joules or multiples. f. Standards, methodologies, assumptions, and/or calculation tools used. g. Source of the conversion factors used. 	<p>Omissie, concurrentiegevoeligheid ('payments to government by country'): Eneco is niet verplicht om financiële gegevens per land te rapporteren en zal dit omwille van de concurrentiegevoeligheid ook niet doen.</p> <p>Omissie, beschikbaarheid informatie (a t/m c, e): Ons eigen verbruik is in relatie tot het totale verbruik niet materieel, vandaar dat we hierover verder niet uitgebreid rapporteren. Om aan de GRI vereisten te voldoen werken we aan een rapportage over het eigen energieverbruik in alle landen waar we actief zijn. We streven ernaar hierover in het verslag over 2019 te kunnen rapporteren.</p> <p>Voortgang en duurzaamheid, Energielevering P. 31</p> <p>Zie 'Omissie, beschikbaarheid informatie (a t/m c, e)'.</p> <p>Voortgang en duurzaamheid, Energielevering P. 31</p> <p>Voortgang en duurzaamheid, Energielevering P. 31</p>

Topic Disclosure	Materieel thema gekoppeld aan een GRI Standard	Verwijzing
305-5 editie 2016	<p>Bijdragen aan Parijse Klimaatafspraken</p> <p><i>SKPI: One Planet KPI</i></p> <p><i>Reduction of GHG emissions</i></p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. GHG emissions reduced as a direct result of reduction initiatives, in metric tons of CO₂ equivalent.</p> <p>b. Gases included in the calculation; whether CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆, NF₃, or all.</p> <p>c. Base year or baseline, including the rationale for choosing it.</p> <p>d. Scopes in which reductions took place; whether direct (Scope 1), energy indirect (Scope 2), and/or other indirect (Scope 3).</p> <p>e. Standards, methodologies, assumptions, and/or calculation tools used.</p>	<p>One Planet, P. 38</p> <p>One Planet, Klimaat, P. 39</p> <p>Management approach, P. 176</p> <p>Management approach, P. 176</p> <p>Management approach, P. 176</p> <p>Management approach, P. 176</p>
403-2 editie 2016	<p>Gezondheid en welzijn medewerkers bevorderen/veiligheid</p> <p><i>Types of injury and rates of injury, occupational diseases, lost days, and absenteeism, and number of work-related fatalities</i></p> <p><i>Sluit aan bij SKPI=RIF</i></p> <p>The reporting organization shall report the following information:</p> <p>a. Types of injury, injury rate (IR), occupational disease rate (ODR), lost day rate (LDR),</p> <p>absentee rate (AR), and work-related fatalities, for all employees, with a breakdown by:</p> <p>i. region;</p> <p>ii. gender.</p> <p>b. Types of injury, injury rate (IR), and work-related fatalities, for all workers (excluding employees) whose work, or workplace, is controlled by the organization, with a breakdown by:</p> <p>i. region;</p> <p>ii. gender.</p> <p>c. The system of rules applied in recording and reporting accident statistics.</p>	<p>Betrokken medewerkers, Veiligheid, P.46; Bijlagen, Veiligheidscijfers, P. 163.</p> <p>Omissie, betrouwbaarheid Occupational disease rate (ODR): De ODR betreft Nederland. Tevens wordt de ODR niet per bedrijfsonderdeel gepresenteerd gegeven de gevoeligheid van de gegevens.</p> <p>Omissie, beschikbaarheid informatie absentee rate (AR): Gegeven de wijziging in de organisatiestructuur (zie Strategie, Nieuwe organisatie, P. 24) is de 'absentee rate' voor het gehele jaar niet op bedrijfsonderdeelniveau maar alleen op groepsniveau beschikbaar. We verwachten over 2019 dit cijfer wel te rapporteren.</p> <p>Omissie, niet van toepassing: De registratie van incidenten en ongevallen geschiedt niet per regio maar per bedrijfsonderdeel, dit sluit aan bij de veiligheidscultuur.</p> <p>Omissie, beschikbaarheid informatie: Bij de registratie van ongevallen en incidenten wordt geen onderscheid gemaakt naar geslacht.</p> <p>Omissie, beschikbaarheid informatie injury rate (IR): De IR (oftewel RIF) toegespitst op 'contractors' is niet beschikbaar. Het aantal ongevallen wordt wel geregistreerd maar gewerkte aantal uren niet.</p> <p>Zie omissie 403-2a i.</p> <p>Zie omissie 403-2a ii.</p> <p>Betrokken medewerkers, Veiligheid, P. 46</p>

Management approach

Materiële thema's (top10)	Bijdragen aan energietransitie	Rendement uit een financieel gezond bedrijf	Privatisering organisatie (aandeelhouderschap)	Investerings hernieuwbare bronnen	Groei in warmteoplossingen (gastransitie)
Strategische Kpi	Aandeel duurzame energie/totale levering elektriciteit	ROCE	nvt	Renewable capacity	Gas transition, behoud waarde warmtekanten
Definitie	<p>Verminderen van het aandeel elektriciteit dat is opgewekt met fossiele brandstoffen en vermeerderen van het aandeel duurzaam opgewekte energie.</p> <p>Het betreft het percentage geproduceerde duurzame elektriciteit (in eigendom en/of met PPA's) t.o.v. de totale leveringsportefolio van Eneco.</p> <p>De vergelijkende cijfers over 2017 zijn retrospectief aangepast als gevolg van acquisities om een vergelijking met 2018 mogelijk te maken. De systematiek is ongewijzigd.</p>	<p>De ROCE laat zien welk rendement we kunnen maken aan de uitstaande investeringen (geïnvesteed vermogen).</p> <p>We zien de ROCE als: (EBIT - effectieve VpB) / Gemiddeld Capital Employed (gemiddelde begin- en eindstand van betreffende jaar).</p> <p>De Capital Employed wordt gedefinieerd als: (Activa excl. liquide middelen) - (Passiva excl. Eigen Vermogen en excl. rentedragende schulden en excl. voorzieningen)</p>	<p>Verkoop van de aandelen door (een deel van) de huidige 44 aandeelhouders aan een nieuwe eigenaar of eigenaars die goed bij ons passen, die onze koers ondersteunen zodat we ook ná privatisering onze duurzame strategie kunnen voortzetten.</p>	<p>In 5 jaar tijd ons duurzaam opgesteld vermogen verdubbelen van 1.100 MW naar 2.200 MW.</p> <p>Het betreft hier alle eigen duurzame elektrische productiecapaciteit (MW) en duurzame productiecapaciteit voor warmte (MWth) (Wind, Solar, Biomass proportioneel obv eigendomsverhouding).</p>	<p>Faciliteren warmtetransitie en behouden waarde warmtekanten. Eneco wil aantrekkelijke proposities voor de relevante marktsegmenten ontwikkelen en bieden om de positie op de markt te behouden en de waarde van klanten te behouden. Enerzijds middels de verdichting en uitbreiding van het huidige netwerk en anderzijds door een sterke positie op het gebied van individuele warmtepompen (hardware, sturing en 'field services') in NL en B.</p> <p>Het betreft hier vooralsnog de daadwerkelijke gerapporteerde bruto marge energie van Warmte over een bepaalde periode.</p>

GRI standard	Energy 302-1	Economic performance 201-1	General disclosure 102-5	Economic performance 201-1	Energy 302-1
1. Materiality and boundaries					
a. An explanation of why the topic is material.	<p>Dit vormt het hart van onze purpose en strategie.</p> <p>Deze KPI monitort in hoeverre we bijdragen d.m.v. onze eigen assets en langdurige PPA's. Dit geeft de voortgang van onze missie weer en geeft aan in hoeverre we nog afhankelijk zijn van grijze stroom en de inkoop van losse Garanties van Oorsprong.</p>	<p>Dit is van belang voor de continuïteit van de onderneming en voor de mogelijkheid om de duurzame koers te blijven varen</p>	<p>Dit is in het belang van onze aandeelhouders, klanten en medewerkers</p>	<p>We willen onze voor-sprong uitbouwen (en tenminste behouden) als grootste 'groene' energiebedrijf</p>	<p>Warmte is een duurzaam alternatief voor aardgas</p>
b. The Boundary for the material topic, which includes a description of:	Nederland, België, Duitsland en het VK waar Eneco actief is, hele keten	In alle kernlanden waar Eneco actief is, hele keten	Eneco Groep	Nederland, België en VK. Productie en levering en verbruik	Nederland. Productie, levering, /of warmtepompen, verbruik
i. where the impacts occur;					

Bijdragen aan de Parijse klimaatafspraken	Koploper zijn in duurzaamheid	Gezondheid en welzijn medewerkers bevorderen	Internationaal: groeien in NL, B en D	Bijdragen aan energiebesparing door klanten
Paris Climate Agreement: "well below 2°C" (One planet KPI)	Geen	RIF	# contracten	Paris Climate Agreement: "well below 2°C" (One planet KPI)
<p>Onze ketenemissies gerelateerd aan die van onze leveranciers, onze eigen bedrijfsvoering en onze klanten moeten jaarlijks reduceren ten opzichte van 2015 om onder 2°C opwarming van de aarde te blijven. De grootste inspanning voor Eneco ligt in de verduurzaming van energie, het stimuleren van e-mobility en het verduurzamen van onze eigen mobiliteit, waarmee we tevens bijdragen aan schone lucht.</p> <p>CO₂-uitstoot bepaling van onze keten (leverancier, klanten en eigen operatie) conform het Greenhouse Gas (GHG) Corporate Value Chain Standard. Wij rapporteren over CO₂ equivalenten zijnde CO₂, CH₄, N₂O.</p> <p>De vergelijkende cijfers over 2017 zijn retrospectief aangepast als gevolg van acquisities om een vergelijking met 2018 mogelijk te maken. De systematiek is ongewijzigd.</p>	<p>Koploper in ESG-scores en benchmarks, zoals NGO-ranking (NL), Greenpeace ranking (B), CDP, Sustainalytics, EcoVadis.</p>	<p>Het voortschrijdend gemiddeld aantal incidenten met verzuim, vervangend werk of medische behandeling (vastgelegd in het incident-registratiesysteem) per 200.000 gewerkte uren (FTE met een Eneco personeelsnummer, exclusief aannemers).</p>	<p>Wij zijn leidend in duurzame energie in de Benelux, we verdubbelen ons duurzaam vermogen willen meer klanten helpen omschakelen naar duurzame energie. Wij zijn marktleider in collectieve warmte in Nederland. Wij zijn met Toon marktleider in slimme energieoplossingen voor klanten.</p>	<p>Onze ketenemissies gerelateerd aan die van onze leveranciers, onze eigen bedrijfsvoering en onze klanten moeten jaarlijks reduceren om ten opzichte van het basisjaar 2015 onder 2°C opwarming van de aarde te blijven. De grootste inspanning voor Eneco ligt in de verduurzaming van energie, het stimuleren van e-mobility en het verduurzamen van onze eigen mobiliteit, waarmee we tevens bijdragen aan schone lucht.</p> <p>CO₂-uitstoot bepaling van onze keten (leverancier, klanten en eigen operatie) conform het Greenhouse Gas (GHG) Corporate Value Chain Standard. Scope 1, 2 en 3. Wij rapporteren over CO₂ equivalenten zijnde CO₂, CH₄, N₂O.</p> <p>De vergelijkende cijfers over 2017 zijn retrospectief aangepast als gevolg van acquisities om een vergelijking met 2018 mogelijk te maken. De systematiek is ongewijzigd.</p>
Strategische KPI's	Benchmarks	Occupational health & safety 403-2	Economic performance 201-1	Emissions 305-5
<p>De CO₂-uitstoot van onze keten (klanten, leveranciers en eigen operatie) is substantieel en vormt ca. 10% van de uitstoot in Nederland.</p>	<p>We willen onze voorsprong behouden en uitbouwen als groenste onder de grote en grootste onder de groene energiebedrijven</p>	<p>Veiligheid van onze medewerkers en die van onderaannemers is essentieel voor onze license to operatie. Het is vanzelfsprekend voor een bedrijf in de energiesector om dit als topprioriteit te behandelen</p>	<p>We spreiden onze risico's door in meerdere landen actief te zijn</p>	<p>Energiebesparing is een belangrijke factor in het terugdringen van klimaatverandering</p>
<p>Nederland, België, Duitsland en het VK waar Eneco actief is, hele keten</p>	<p>In alle landen waar Eneco actief is. Hele keten</p>	<p>In alle landen waar Eneco actief is. Vooral in ontwikkelingsprojecten en bij onderhoud van productiefaciliteiten. Maar ook op onze kantoren</p>	<p>In alle landen waar Eneco actief is. Leveringsketen in Nederland, België en Duitsland, verkoop producten en diensten in België en Nederland</p>	<p>Nederland, België, Duitsland en het VK waar Eneco actief is, GHG scope 3</p>

Materiële thema's (top10)	Bijdragen aan energie-transitie	Rendement uit een financieel gezond bedrijf	Privatisering organisatie (aandeelhouderschap)	Investerings hernieuwbare bronnen	Groei in warmte-oplossingen (gastransitie)
ii. the organization's involvement with the impacts. For example, whether the organization has caused or contributed to the impacts, or is directly linked to the impacts through its business relationships.	Ontwikkeling van duurzame energieproducten en diensten, ontwikkeling van duurzame productiefaciliteiten.	nvt	nvt	In opdracht van grote klanten grootschalige productiefaciliteiten ontwikkelen, waardoor zij (toekomstig) beschikken over duurzaam opgewekte energie.	We participeren in warmtenetten, warmte-krachtkoppelingen, restwarmte, ontwikkeling warmteoplossingen.
c. Any specific limitation regarding the topic Boundary.	nvt	nvt	nvt	In Duitsland ontwikkelen we geen productiefaciliteiten, maar wel opslagfaciliteiten	Aardgasverbruik terugdringen is een typisch Nederlands fenomeen

2. Management approach

a. An explanation of how the organization manages the topic.	Duurzame strategie	Financieel solide beleid gericht op het behalen van financiële doelstellingen	Apollo project	Duurzame strategie	
b. A statement of the purpose of the management approach.	Duurzame energie van iedereen is onze missie	Duurzame energie van iedereen is onze missie	Een aandeelhouder vinden die past bij Eneco en ons in staat stelt onze duurzame strategie uit te blijven voeren	Duurzame energie van iedereen is onze missie	Duurzame energie van iedereen is onze missie
c. A description of the following, if the management approach includes that component:					
i. Policies	Strategie	Zie bij a	Voorwoord	Strategie	Strategie
ii. Commitments		nvt			
iii. Goals and targets		Target 2018: 23,1%	Target 2018: 3,7%	nvt	Target 2018: 1.232 MW
iv. Responsibilities	RvB	RvB, CFO	Aandeelhouders, RvC, RvB	RvB	RvB
v. Resources	Wind-/zonneparken	Financiering, omzet	nvt	Externe financiering	Warmtenetten, reststromen
vi. Grievance mechanisms	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
vii. Specific actions, such as processes, projects, programs and initiatives	Strategie	NewGen	Apollo project	Strategie	

3. Evaluation of the management approach

a. An explanation of how the organization evaluates the management approach, including:					
i. the mechanisms for evaluating the effectiveness of the management approach;	Maandelijkse rapportages, risicomangement	Maandelijkse rapportages, risicomangement	AvA	Maandelijkse rapportages, risicomangement	Maandelijkse rapportages, risicomangement
ii. the results of the evaluation of the management approach;	Strategische review	Bijstellende maatregelen indien nodig	nvt	Bijstellende maatregelen indien nodig	Bijstellende maatregelen indien nodig
iii. any related adjustments to the management approach.		nvt	nvt		

Bijdragen aan de Parijse klimaatafspraken	Koploper zijn in duurzaamheid	Gezondheid en welzijn medewerkers bevorderen	Internationaal: groeien in NL, B en D	Bijdragen aan energiebesparing door klanten
Onze ketenemissies gerelateerd aan die van onze leveranciers, onze eigen bedrijfsvoering en onze klanten moeten beperkt blijven tot het koolstofbudget om onder 2°C opwarming van de aarde te blijven, bepaald conform de SDA (Sector Decarbonization Approach) van het SBTi (Science Based Target initiative).		We zijn in onze keten verantwoordelijk voor veilige (werk)omstandigheden dus ook voor omwonenden en onderaannemers.		Klanten verleiden tot energiebesparing door slimme oplossingen en inzicht te bieden bijvoorbeeld via Toon.
One Planet programma	Duurzame strategie	Veiligheidsbeleid	Strategische keuze	Duurzame oplossingen ontwikkelen
Leven binnen de grenzen van onze aarde	We willen de groenste zijn van de grote en grootste onder de groene energiebedrijven	Geen ongelukken is onze doelstelling	Duurzame energie van iedereen is onze missie	Duurzame energie van iedereen is onze missie
One Planet explained (available on website)	Missie - visie	Veiligheidsbeleid	Strategie	One Planet
Target 2018: € 108,1 mln.	Target 2018: 14,2 Mton	Benchmarks	Target 2018: 0,6	Target 2018: 4,02 mln. contracten
RvB	RvB	RvB	RvB	RvB
nvt	nvt			
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
One Planet explained (available on website)				
Kwartaalijks rapportages	Benchmarks	Maandelijkse rapportages, risicomanagement	Maandelijkse rapportages, risicomanagement	Maandelijkse rapportages, risicomanagement
Bijstellende maatregelen indien nodig	Benchmarks	Bijstellende maatregelen indien nodig	Bijstellende maatregelen indien nodig	Bijstellende maatregelen indien nodig
Bijstellende maatregelen indien nodig				

Gedragscode Leveranciers

Verklaring naleving gedragscode Leveranciers

aangaande gegevens uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn.

Naam rechtspersonen:

Eneco Consumenten B.V. en Eneco Zakelijk B.V., hierna gezamenlijk te noemen Eneco, en Oxxio Nederland B.V. en CEN B.V., hierna gezamenlijk te noemen Oxxio.

Statutaire vestigingsplaats:

Rotterdam (Eneco) en Hilversum (Oxxio).

Periode:

1 januari 2018 tot en met 31 december 2018

Eneco en Oxxio maken voor het goed kunnen uitvoeren van hun diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn. In aanvulling op de Wet Bescherming Persoonsgegevens hebben leveranciers en de onder hun verantwoordelijkheid handelende meetbedrijven in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruiken, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruikmeetinrichting die op afstand uitleesbaar is.

Hierbij verklaart Eneco B.V., te dezen vertegenwoordigd door haar bestuurder F.C.W. (Frans) van de Noort, in haar hoedanigheid van bestuurder van Eneco Consumenten Nederland B.V.,

die op haar beurt bestuurder is van Eneco Consumenten B.V., Oxxio Nederland B.V. en CEN B.V., alsmede in haar hoedanigheid van bestuurder van Eneco Zakelijk Nederland B.V., die op haar beurt bestuurder is van Eneco Zakelijk B.V., dat Eneco en Oxxio zich gedurende de bovenvermelde periode hebben gehouden aan het gestelde in de regels en verplichtingen, genoemd in de Gedragscode Leveranciers Slimme Meters 2012.

In artikel 3.1.2 van de gedragscode is vermeld dat persoonlijke meetgegevens in overeenstemming met de wet worden verwerkt. Ten aanzien van dit specifieke punt kan worden opgemerkt dat op 25 mei 2018 de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht is geworden. Eneco Groep heeft een groot aantal activiteiten afgerond om op een juiste wijze aan deze wetgeving te voldoen. Tevens is tezamen met Energie Nederland een voorstel voor een nieuwe gedragscode opgesteld, waarin de verplichtingen zijn opgenomen die voortvloeien uit de AVG. Dit voorstel is met de Autoriteit Persoonsgegevens besproken en zal na formele goedkeuring door laatstgenoemde, naar verwachting in 2019 in werking treden.

Rotterdam, 25 januari 2019

F.C.W. (Frans) van de Noort,

lid Raad van Bestuur Eneco Groep N.V

Copyright en merknamen

Op alle in dit jaarverslag gepubliceerde foto's berust copyright.

Eneco, Oxxio, Toon, Jedlix, Luminext, Eneco HollandseWind, Eneco WarmteWinner, Eneco HeatWinner, AgroEnergy, Eneco Crowdnett, Eneco HollandseZon, Eneco StukjeZon, Eneco Zonnehub en Woonenergie zijn geregistreerde merknamen van Eneco B.V. SchwarmEnergie, SchwarmDirigent, SchwarmBatterie, SchwarmHaus zijn geregistreerde merknamen van LichtBlick.

Disclaimer

In dit jaarverslag worden toekomstgerichte uitspraken gedaan. Deze uitspraken zijn herkenbaar aan het gebruik van bewoordingen als 'verwacht', 'naar verwachting', 'voorziet', 'heeft het voornemen', en vergelijkbare uitdrukkingen. Deze uitspraken zijn onderhevig aan risico's en onzekerheden en de werkelijke resultaten en gebeurtenissen kunnen aanmerkelijk afwijken van de huidige verwachtingen. Factoren die daartoe kunnen leiden zijn onder meer, maar niet uitsluitend, de algehele economische omstandigheden, de situatie op de markten waarop Eneco actief is, het gedrag van klanten, leveranciers en concurrenten, technologische ontwikkelingen en juridische bepalingen en voorschriften van regelgevende instanties die consequenties hebben voor de activiteiten van Eneco.

In aanvulling hierop, maar niet beperkt daartoe, kunnen toekomstige resultaten beïnvloed worden door financiële risico's, zoals valuta- en renterisico's en liquiditeits- en kredietrisico's. Eneco verwerpt iedere aansprakelijkheid of verplichting ter zake van het bijwerken of herzien van onderhavige prognoses op basis van nieuwe informatie, toekomstige gebeurtenissen of anderszins.

Uitgave

Communicatie Eneco Groep NV
Postbus 1003
3000 BA Rotterdam
info@eneco.com
www.enecogroep.nl

Vormgeving

C&F Report

